

NACIONALINĖ VARTOTOJŲ KONFEDERACIJA

Kodas 126374789, Stiklių -8, Vilnius LT-01131
Tel. 85 2615929; tel/faks. 85 2615979, konfederacija@vartotojai.eu; www.vartotojai.eu

---

**TEISINIŲ/TECHNINIŲ/ ORGANIZACINIŲ
PRIEMONIŲ, SKIRTŲ NVO PRAKTINIO
ĮSITRAUKIMO Į VIEŠĄJĄ POLITIKĄ, SKĖTINIŲ
NVO BENDRADARBIAVIMO SU VYRIAUSYBĖS IR
VIETOS VALDŽIOS INSTITUCIJOMIS TEISĖS AKTŲ
ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS PAGRINDU,
APRAŠAS**

GALUTINĖ ATASKAITA

UŽSAKOVAS: *Asociacija Nacionalinė vartotojų konfederacija*

VYKDYTOJAS: *Asociacija ALPiS*

Atsakingas vykdytojas - dr. Vygintas Sidzikauskas
+370 677 35013
vodezao@gmail.com
Volungių 10, LT-45433 Kaunas

2020 m. spalio

Vilnius-Kaunas

APRAŠO TURINYS

	Psl. nr.
1. Santrauka (lietuvių ir anglų kalbomis) –	3
2. Aprašo problematikos išdėstymas -	5
3. Aprašo metodologija -	26
4. LR teisinėje sistemoje taikytinų Projekto Studijoje identifikuotų priemonių adaptacija -	28
5. Aprašo vertinimo tvarka -	47
6. Aprašo bendrosios struktūrizuotos išvados ir rekomendacijos -	51
7. Priedai -	55

1. SANTRAUKA

Nevyriausybinių viešojo intereso skėtinė organizacija - Nacionalinė vartotojų konfederacija (NVK) – pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. A1-519 „Dėl Nevyriausybinių organizacijų vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2020 metais atrankos konkurso organizavimo nuostatų patvirtinimo“ nustatytus reikalavimus 2019 m. laimėjo viešą konkursą su savo pateiktu konkursiniu pasiūlymu „Nacionalinės vartotojų konfederacijos įgalinimo spręsti viešosios politikos uždavinius priemonių sukūrimas“. Pagal konkursinį pasiūlymą Nacionalinė vartotojų konfederacija 2020 m. kovo 4 d. su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinių paslaugų priežiūros departamentu pasirašė Valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį Nr. NOBP1-69 pagal Vyriausybės programos punkto 03.03 „Socialinių paslaugų ir integracijos plėtra“ priemonės „Įgyvendinti nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo priemonės“ priemonės „Finansuoti konkurso būdu atrinktas nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektus, organizuojant nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo atrankos konkursą“ dalyką. Sutinkamai su Sutarties sąlygomis Nacionalinė vartotojų konfederacija atliko Studiją „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinės/techninės/organizacinės priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atveju“. Atliktos Studijos pagrindu Nacionalinė vartotojų konfederacija sudarė Teisinių/techninių/organizacinių priemonių, skirtų NVO praktinio įsitraukimo į viešąją politiką, skėtinių NVO bendradarbiavimo su vyriausybės ir vietos valdžios institucijomis teisės aktų įgyvendinimo stebėsenos pagrindu Aprašą tikslu pateikti galutinės rekomendacijos, kurios išdėstomos pagal LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. A1-519 patvirtintų Nevyriausybinių organizacijų vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2020 metais atrankos konkurso organizavimo nuostatų papunktį 80.3 dėl ne mažiau trijų raštiškų pasiūlymų ir/ar rekomendacijų dėl paskatų sistemos kompetentingai valstybės ir/ar savivaldybės institucijai arba įstaigoms pateikimas pagal Nuostatų papunkčio 13.3 sąlygą dėl paskatų sistemos, užtikrinančios NVO ir bendruomenių teikiamų paslaugų kokybės gerėjimą; bei papunktį 80.5 dėl ne mažiau penkių pasiūlymų dėl NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus pagal Nuostatų papunkčio 13.5 sąlygą dėl ilgalaikės strateginės partnerystės.

Aprašą sudaro Santrauka, penki skyriai ir priedų dalis. Aprašas apima 191 psl. apimties tekstinę dalį.

Pirmojoje dalyje pateikiama Aprašo problematikos aiškinamasis raštas. Antrojoje dalyje pateikiama Aprašo metodologinės nuostatos. Trečiojoje dalyje pateikiama Projekto Studijoje identifikuotų priemonių adaptacija pagal 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano uždavinius. Ketvirtoje dalyje pateikiama Aprašo išorinio vertinimo tvarka. Penktoje dalyje pateikiamos Aprašo bendrosios struktūrizuotos išvados ir rekomendacijos.

Aprašo priedų dalyje pateikiami: Priedas 1 - Aprašo techninė užduotis; Priedas 2 – LR vyriausybės 2020-2030 metų nacionalinis pažangos planas; Priedas 3 – NVK pasiūlymų projektai.

SUMMARY

Non-governmental public interest umbrella organization - the National Consumer Confederation (NVK) - according to the 2019 September 11 by order no. A1-519 "On Approval of the Regulations on the Organization of the Selection Competition for the Financing of Institutional Strengthening Projects of Associations Uniting Non-Governmental Organizations in 2020" won a public tender with its tender proposal "Development of Measures to Empower the National Consumer Confederation to Address Public Policy Challenges". According to the tender proposal, the National Consumer Confederation in 2020 March 4 signed the State Budget Funds Use Agreement No. NOBP1-69 with the Ministry of Social Security and Labor of the Republic of Lithuania in accordance with the Government Program Item 03.03 "Development of Social Services and Integration" Measure "Implement Measures to Strengthen Non-Governmental Organizations and Community Activities" Measure "To finance institutional strengthening projects of associations uniting non-governmental organizations through tender selection competition". In accordance with the terms of the Agreement, the National Consumer Confederation conducted a Study on "Legal / Technical / Organizational Measures Applicable to the Lithuanian Case" from the EU states (Denmark, Finland, Latvia, Estonia and Poland) good practice in public policy (including public services). On the basis of the Study, the National Consumer Confederation drew up Description of Legal / technical / organizational measures for the practical involvement of NGOs in public policy on the basis of monitoring the implementation of umbrellas NGO in cooperation with governmental and local authorities under approved by Minister of 2019 September 11 Order No. A1-519 „Regulations for the Selection of Funding Institutions for the Strengthening of Institutional Strengthening Projects of Associations of Non-Governmental Organizations“ as Submission regarding sub-clause 80.3 at least three written proposals and / or recommendations on the incentive system to the competent state and / or municipal institution systems to ensure the improvement of the quality of services provided by NGOs and communities; and Submission regarding sub-clause 80.5 at least five proposals for cooperation mechanisms between NGOs and state or municipal institutions and / or bodies in establishing long-term partnerships and addressing public sector issues in accordance with Clause 13.5 of the Regulations on long-term strategic partnerships.

The Description consists of a Summary, five chapters and an appendix. The Description covers 191 pages the textual part of the volume.

The first part provides an explanatory note on the problematic of the Description. The second part presents the methodological provisions of the Description. The third part presents the adaptation of the measures identified in the Project Study according to the objectives of the National Progress Plan for 2021-2030. The fourth part presents the procedure for external evaluation of the Description. The fifth part presents the general structured conclusions and recommendations of the Description.

The appendices part of the Description contains: Appendix 1 - Description technical task; Annex 2 - National Progress Plan of the Government of the Republic of Lithuania for 2020-2030; Annex 3 - Draft NVK proposals.

2. APRAŠO PROBLEMATIKOS IŠDĖSTYMAS

Aprašo problematikos turinys, sutinkamai su Aprašo technine užduotimi¹, yra nagrinėtinas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu Nacionalinės vartotojų konfederacijos vykdomame Projekte atliktos Studijos² suformuluotas nuostatas.

Pagal šias nuostatas Apraše turi būti pateiktos galutinės rekomendacijos, kurios išdėstomos pagal LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. A1-519 patvirtintų Nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2020 metais atrankos konkurso organizavimo nuostatų (toliau – Nuostatai):

- a) papunktį 80.3 dėl ne mažiau trių raštiškų pasiūlymų ir/ar rekomendacijų dėl paskatų sistemos kompetentingai valstybės ir/ar savivaldybės institucijai arba įstaigoms pateikimas pagal Nuostatų papunkčio 13.3 sąlygą dėl **paskatų sistemos, užtikrinančios NVO ir bendruomenių teikiamų paslaugų kokybės gerėjimą;**
- b) papunktį 80.5 dėl ne mažiau penkių pasiūlymų dėl NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus pagal Nuostatų papunkčio 13.5 sąlygą **dėl ilgalaikės strateginės partnerystės.**

Aukščiau (a) ir (b) punktuose nurodyti pasiūlymai ir/ar rekomendacijos taip pat privalo turėti sąsajas su: ES sutarties skaidrumo ir subsidarumo normų pritaikomumu visuomeninei veiklai; skaidrumo ir subsidarumo normų apibrėžtimi NVO sektoriaus reguliavime; viešosios politikos iššūkių valstybės valdžios ir NVO sektorių atžvilgiu sprendimui taikytinų priemonių nomenklatūra.

2.1. ES sutarties skaidrumo ir subsidarumo normos visuomeninei veiklai reikšmės apibrėžimas

---

¹ Žr. Priedas 1

² Žr. Studijos „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinės/techninės/organizacinės priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atvejui“ ataskaita. – Asociacija Nacionalinė vartotojų konfederacija, Vilnius, 2020. Paskelbta NVK tinklapyje www.vartotojai.eu

Visuomeninės veiklos samprata ES Sutarties rėmuose gali būti aiškinama kaip pilietinių iniciatyvų, nesaistomų politinių ir verslo grupinių interesų, plėtotė visuomenės viešojo intereso tenkinimui. Nežiūrint į tai, kad ES Sutartyje šaliai-narei viešojo intereso tenkinime yra suteikiamos plačios individualumo laisvės, greta yra suformuluoti ir taikytini visuomeninės veiklos sampratos pamatiniai principai.

Visuomeninės veiklos nevyriausybinių organizacijų (toliau tekste - ir kaip NVO) samprata Lietuvos Respublikos kontekste buvo nagrinėta Projekto „Nevyriausybines organizacijas (NVO) vienijančių asociacijų institucinis stiprinimas“ Ataskaitoje „Valstybinio ir vietos savivaldos sektorių viešojo valdymo ir paslaugų srities teisės aktų stebėsena ir analizė bei siūlymai centrinei ir vietos valdžiai“³, parengtoje pagal 2017-08-31 Valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutarties Nr. NOBP1-69, sudarytos tarp Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Nacionalinės vartotojų konfederacijos, nuostatas. Atsižvelgiant į tai, kad aukščiau paminėta ataskaita buvo palankiai priimta tiek užsakovo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, tiek ir jos aptarimuose dalyvavusių NVO, ši Studija buvo atliekama kaip aukščiau paminėto darbo vystomoji tąsa.

Ataskaitoje „Valstybinio ir vietos savivaldos sektorių viešojo valdymo ir paslaugų srities teisės aktų stebėsena ir analizė bei siūlymai centrinei ir vietos valdžiai“ buvo pabrėžta, kad *viešojo intereso sąvoka* šiuo metu neturi tikslaus apibrėžimo nei teisės aktuose, nei teisinėje doktrinoje, nors viešojo intereso gynimo galimybė yra numatyta daugelyje Lietuvos Respublikos teisės aktų. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktuose *viešojo intereso sąvokos* įstatymų leidėjas ne tik nepaaiškina, bet ir nenurodo jokių objektyvių kriterijų arba norminių požymių, pagal kuriuos suinteresuoti subjektai galėtų vykdyti atitinkamas viešųjų paslaugų, patenkančių į viešojo intereso problematiką, veiklas.

Lietuvos Respublikos teisinėje doktrinoje pripažįstama, kad viešasis interesas yra **kintantis** ir neįmanoma *a priori* numatyti visų situacijų, kada viešajam interesui gali atsirasti grėsmių⁴. Neapibrėžtumai iškyla jau pradėjus nagrinėti viešojo intereso subjektus ir objektą. Kai kurie teisės mokslo specialistai teigia, kad valstybės institucijos nėra viešojo intereso subjektai, jos yra tik viešojo intereso atstovai (agentai). Bet viešojo intereso agentais

3 Žr. Ataskaita „Valstybinio ir vietos savivaldos sektorių viešojo valdymo ir paslaugų srities teisės aktų stebėsena ir analizė bei siūlymai centrinei ir vietos valdžiai“.- Asociacija Nacionalinė vartotojų konfederacija, Vilnius, 2017. Paskelbta NVK tinklapyje www.vartotojai.eu

4 Krivka E. Viešojo intereso gynimas civiliniame procese. – V.: MRU Leidybos centras, 2009. - Iš internetinės prieigos file:///D:/Atsisiuntimai/Downloads/1884254.pdf

laikytinos ir NVO. Todėl daroma prielaida, kad viešojo intereso subjektai – tai visuomenė ir socialinės grupės.⁵

Nevyriausybinių organizacijų, apibrėžiamų kaip nevyriausybinių bendruomeninių žmonių susivienijimų atstovų, vaidmens svarba įgyvendinant keturis pamatinius Europos Sąjungos principus, nurodytus Europos Sąjungos Sutarties Preambulėje⁶, - *a) administracinio ir teisės aktų leidybos teisėtumo; b) ekonominės laisvės (laisvas prekių, paslaugų, kapitalo ir asmenų judėjimas); c) pagrindinių žmogaus teisių ir d) politinės teisės (skaidrumo ir subsidiarumo)* – geriausiai apibrėžiama politinių teisių principų pagrindu. Šiuo pagrindu ES teisėje skaidrumas suprantamas kaip laisvas, savalaikis ir išsamus **priėjimas prie informacijos**, o subsidiarumas – valdžios įsipareigojimas palaikyti gyvybingas visuomenės iniciatyvas „iš apačios“.

2.2. NVO skaidrumo ir subsidiarumo normų reguliavimo instrumentų adaptacijos Lietuvos Respublikoje prielaidos

Lietuvos ir tarptautiniai tyrimai rodo, kad Lietuvos visuomenė yra pilietiškai pasyvi, menkai naudojasi savo teisėmis bei galimybėmis dalyvauti sprendžiant šalies viešuosius reikalus ar įsitraukti į visuomenei svarbias pilietines veiklas. Šalies įstaigos yra įgyvendinusios nemažai iniciatyvų, skirtų visuomenės įtraukimui ir dalyvavimui viešojo valdymo sprendimų priėmimo procese skatinti, tačiau vis dar stinga visuomenės įtraukimo ir dalyvavimo kultūros, nėra sukurta metodinėmis nuostatomis grįsta visuomenės dalyvavimo stebėsenos strategija, leidžianti įvertinti esamą bendradarbiavimo tarp viešojo sektoriaus ir visuomenės būklę, išvelgti pokyčių tendencijas bei veiksnius, darančius įtaką šio proceso kokybei – dalyvių aktyvumui, rezultatų pasiekimui. Vienok, atsižvelgiant į kaimyninių ES šalių ir, ypač, Šiaurės šalių visuomenių skaidrumo ir subsidiarumo reguliavimo instrumentų raidą, mūsų nuomone, visuomenės įsitraukimo ir dalyvavimo kultūra tiesiogiai priklauso nuo visuomenės interesų grupių kultūros ir pasitikėjimo valdžia. Todėl yra pagrindo teigti, kad vidutinėje perspektyvoje skaidrumo norma Lietuvos atveju turėtų būti vertinama ne kaip apibrėžta viešosios politikos priemonių sistema, o kaip priemonių visuma, skirta įgyvendinti subsidiarumo normą. Nacionalinės vartotojų konfederacijos vykdomame Projekte atliktos

⁵ Ibid.

⁶ http://www.univie.ac.at/ri/eur/20040401/LT_EU_Treaty_Vienna.pdf

Studijos⁷ išvados rodo, kad ES šalių NVO skaidrumo ir subsidiarumo normų reguliavimo instrumentų branduoliu tampa Atviros vyriausybės partnerystės (AVP) programos instrumentarijus.

AVP programoje atvira Vyriausybė suprantama kaip valdymo kultūra ir praktika, besiremianti skaidrumo, atskaitomybės ir dalyvavimo principais bei skatinanti pokyčius horizontaliosiose valdymo srityse. Atviros Vyriausybės nauda siejama su tvariais sprendimais, geresnės kokybės viešosiomis paslaugomis, efektyviu valstybės lėšų naudojimu, didesniu pasitikėjimu institucijomis. Plėtojant ir remiant atvirumo iniciatyvas, siekiama skatinti viešojo valdymo institucijas labiau prisidėti prie skaidresnio ir efektyvesnio valstybės valdymo, taip pat didinamas informacijos prieinamumas gyventojams, visuomenė labiau įtraukiama į savo šalies valdymą, plėtojamose elektroninėse paslaugose ir pan.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublika tarptautinėje tęstinėje AVP programoje dalyvauja nuo 2011 m. Artėjantis AVP programos Lietuvoje dešimtmetis leidžia tikėtis, kad Lietuvos centrinės valdžios institucijos (visų pirma, Vyriausybės kanceliarija ir ministerijos) jau yra sukaupusios tam tikrą AVP programos plėtros patirtį, t.y. AVP kultūrą. Šios kultūros plėtra, mūsų nuomone, galėtų būti toliau vystoma perduodant ir adaptuojant geruosius pavyzdžius iš vyriausybės institucijų Lietuvos vietos savivaldos administracijoms, NVO ir verslo sektoriams. Todėl šiame Apraše NVO skaidrumo ir subsidiarumo normų reguliavimo instrumentų adaptacijos Lietuvos Respublikoje pagrindine prielaida laikome tarptautinės AVP programos instrumentų pritaikomumo Lietuvoje sąlygą. Adaptacijos tikslams taip pat paminėtinas ir kitų plačiai žinomų tęstinių tarptautinių programų (pvz. JT Darbotvarkės 2030) skaidrumo ir subsidiarumo normų instrumentarijus.

2.3. Viešosios politikos iššūkių valstybės valdžios ir NVO sektorių atžvilgiu sprendimui taikytinų priemonių nomenklatūros apibrėžimas

Paskutinėje Lietuvos AVP nepriklausomo audito ataskaitoje, sutinkamai su tarptautinės AVP išorinio audito metodologijos standartizuotomis rekomendacijomis, Lietuvos viešosios politikos iššūkiai buvo išnagrinėti pagal AVP projekte nagrinėjamų iššūkių

---

⁷ Žr. Studijos „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinės/techninės/organizacinės priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atvejui“ ataskaita. – Asociacija Nacionalinė vartotojų konfederacija, Vilnius, 2020. Paskelbta NVK tinklapyje www.vartotojai.eu

(įsipareigojimų) seką. Todėl viešosios politikos iššūkių valstybės valdžios ir NVO sektorių atžvilgiu sprendimui taikytinų priemonių nomenklatūros apibrėžimui šiame Apraše buvo panaudota paminėtos audito ataskaitos išvados pagal Lietuvos AVP šešių siekiamybių sąrašą.

1. Sukurti Lietuvos atvirų duomenų portalą ir integruoti į Europos bendrąją skaitmeninę rinką.

Atvirų duomenų portalą ir kitų atviriems duomenims formuoti bei naudoti reikalingų technologinių priemonių sukūrimo ir įdiegimo įsipareigojimą Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Ekonomikos ir inovacijų ministerijos įgyvendina nuo 2016 m., kai jis buvo įtrauktas į trečiąjį veiksmų planą. Kadangi komitetas nespėjo jo įgyvendinti, veiklas siekiama tęsti ir sukurti atvirų duomenų portalą, kuris leistų gyventojams ir verslui nemokamai naudotis viešojo sektoriaus duomenimis komerciniais ar nekomerciniais tikslais. Lietuva įsipareigojo atverti duomenis dar 2013 m., tačiau politikai šiam klausimui neskyrė pakankamai dėmesio iki pat 2017 m., kai šis klausimas buvo įtrauktas į Vyriausybės programą. Visgi iki šiol šalyje neįvyko sisteminių pokyčių ir Lietuva skaitmenizacijos ir duomenų atvėrimo srityje yra vertinama prasčiau nei kitos ES valstybės. Rekomenduojama konsultuotis su verslo ir NVO atstovais bei įtraukti juos sprendžiant, kurie duomenys yra aktualesni ir turėtų būti atverti pirmiau. Tai padėtų patenkinti suinteresuotų grupių lūkesčius ir padidintų įsipareigojimo sėkmės tikimybę.

2. Stiprinti pilietinę visuomenę sukuriant nevyriausybinių organizacijų duomenų bazę ir NVO fondą

Nuo 2004 m. duomenimis apie juridinius asmenis, kurie laikytini NVO, disponuoja valstybės įmonė (VĮ) Registrų centras. Papildžius kaupiamų duomenų apimtį ir atitinkamai šiuos duomenis susisteminus, būtų galima sukurti duomenų bazę, kurioje valstybės institucijoms ir visuomenei būtų paprasta forma pateikiama informacija, ar atitinkamas juridinis asmuo laikytinas NVO. Sprendžiama problema – dalis valstybės skiriamų finansinių išteklių pilietinei visuomenei stiprinti nepasiekia numatyto gavėjo, t. y. kadangi juridiniai asmenys nėra aiškiai atskirti (kurie laikytini NVO, o kurie ne), dalis pilietinei visuomenei stiprinti skirtų išteklių tenka valstybės institucijoms, verslo subjektų susivienijimams ir pan. Dėl to kyla iššūkių siekiant užtikrinti tvarų pilietinės visuomenės sektoriaus vystymąsi. NVO projektai daug metų finansuojami iš valstybės biudžeto lėšų. Tačiau nors ir buvo investuota daug finansinių išteklių į skirtingose srityse vystomus įvairius projektus, proveržis stiprinant NVO ir jų įgyvendinamų projektų kokybę neįvyko.

NVO vis dar silpnai įsitraukia į sprendimų priėmimo procesus, negeba greitai ir tinkamai reaguoti į atsirandančias galimybes dalyvauti priimant sprendimus regioniniu ar nacionaliniu lygiu. Pagrindinė sprendžiama problema – silpni NVO gebėjimai įsitraukti ir profesionaliai dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose.

Kadangi Lietuvoje nėra NVO duomenų bazės, tai nėra galimybės ir sužinoti, kurios organizacijos yra iš tiesų NVO, o kurios – socialiniai verslai ar verslo asociacijos. VĮ „Registrų centras“ kaupia informaciją apie šalyje veikiančias įmones, tačiau neskirsto jų pagal veikimo tipą, t.y. nėra galimybės filtruoti, kurios įmonės yra NVO. Be to, VĮ „Registrų centras“ duomenys nėra viešai prieinami ir, norint jų gauti, reikia susimokėti. Nesant NVO registro, viešojo sektoriaus institucijoms apsunkinamas šių organizacijų finansavimas. 2015 m. atlikta „Transparency International“ Lietuvos skyriaus apklausa parodė, kad NVO nėra aišku, kodėl skirtingose savivaldybėse ar regionuose veikiančios institucijos skirtingai vertina, kas yra NVO, o kas ne, kas gali teikti paraišką finansavimui gauti, o kas – ne. Be to, dauguma NVO yra mažos, jose dirba savanoriai, o metiniai biudžetai tesiekia 3 tūkst. eurų. Šiuo įsipareigojimu siekiama sukurti Lietuvoje veikiančių NVO duomenų bazę bei bent dalį informacijos apie jų veiklas skelbti nemokamai, taip pat pagerinti NVO galimybes dalyvauti sprendimų priėmime, sukuriant NVO fondą. Fondas finansuotų tik NVO veiklas, kuriomis būtų stiprinami jų advokacijos įgūdžiai, gebėjimai rengti teisės aktų pasiūlymus ir dalyvauti politikos formavime. Jis taip pat finansuotų NVO komunikacijos projektus tarp pačių NVO ir joms skirtus mokymus viešųjų paslaugų teikimui perimti. Įsipareigojimas, nepaisant kai kurių abstraktesnių veiklų, yra konkretus ir pamatuojamas. Įsipareigojimas perkeltas iš trečiojo veiksmų plano, nes nebuvo spėta jo įgyvendinti. NVO registras būtų pirmoji oficiali NVO duomenų bazė, pateikianti informacijos apie jų veiklą. Šiuo metu pačios organizacijos nėra linkusios jos atskleisti: tik 7 proc. NVO viešina savo finansinę informaciją ir rėmėjus. Jei įsipareigojimas būtų įgyvendintas, teigiamai prisidėtų prie didesnio informacijos prieinamumo ir NVO skaidrumo. Visgi, pasak Žmogaus teisių stebėjimo instituto vadovo Tomo Kubiliaus, nors fondas yra reikalingas ir reikšmingas, jo veikimo sritis – per siaura. Šiuo metu planuojama, kad jis finansuotų viešosios politikos srityje veikiančias organizacijas. Bet šalyje veikia ir kitokių, pavyzdžiui, socialinės rūpybos srityje dirbančių NVO, kurioms taip pat reikėtų skirti dėmesio. Dėl savo veiklos apimtys ir dėl to, kad vis dar nėra aišku, kokia informacija apie NVO būtų vieša, o kokia – ne, pažymima, kad įsipareigojimo poveikis būtų vidutinis.

3. Viešinti informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijų pajamas, išlaidas elektroninėje erdvėje.

Šiuo metu nėra sukurto bendro metodinio, teisinio bei informacinių ir ryšių technologijų priemonių modelio, kuris užtikrintų informacijos apie valstybės ir savivaldybių institucijų pajamas ir išlaidas bei kitus finansinius duomenis viešinimą elektroninėje erdvėje ir visuomenė jai priimtinu būdu negauna informacijos apie viešųjų institucijų finansinę veiklą ir valstybės finansinių išteklių panaudojimą. Per ankstesnį laikotarpį parengtas duomenų ir rodiklių, kurie bus viešinami, modelis, nustatyti duomenų šaltiniai ir registrai, iš kurių bus imami duomenys. Parengta informacinės sistemos techninė specifikacija ir pirkimo dokumentai. Viešojo sektoriaus kaupiama finansinė informacija nėra lengvai prieinama ir tik kas šešta savivaldybė viešina savo biudžetus atvirų duomenų formatu. Lietuvos gyventojai pastebi, kad oficialiose svetainėse sunku rasti juos dominančią informaciją, ypač apie biudžeto išlaidas. 28 proc. gyventojų nurodo, kad jiems trūksta detalesnės ir lengviau suprantamos finansinės informacijos iš savivaldybių. Įsipareigojimas svarbus užtikrinant, kad gyventojai gautų kokybiškų ir lengvai prieinamų duomenų apie viešojo sektoriaus finansus. Jį siūloma tęsti, tačiau patikslinti, kokių institucijų duomenys turėtų būti atverti, kaip keistųsi šio įsipareigojimo poveikis, jei ministerija nuspręstų atsisakyti kai kurių duomenų viešinimo.

4. Sukurti viešųjų paslaugų perdavimo NVO ir bendruomenėms modelį ir skatinti jo įgyvendinimą.

Pagal esamą viešųjų paslaugų teikimo modelį praktiškai visas viešąsias paslaugas teikia valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos. Tai dažnai neatitinka šių paslaugų gavėjų poreikių, be to, tokios paslaugos dažnai teikiamos neefektyviai ir neekonomiškai, paslaugų gavėjai neturi galimybių daryti įtaką siekiant gerinti teikiamų paslaugų kokybę. Toks viešųjų paslaugų teikimo modelis neprisideda prie pilietiškumo skatinimo ir bendruomenių stiprinimo, t. y. piliečiai nėra įtraukiami į sprendimų dėl paslaugų teikimo ir kokybės gerinimo priėmimą, nors šie sprendimai turi didelę įtaką ir poveikį jų pačių gyvenimo kokybei ir aplinkai. Šiuo metu vos keletas savivaldybių yra perdavusios tik nedidelę dalį viešųjų paslaugų teikimo NVO ir bendruomenėms, nors pagal Nacionalinės pažangos programą paslaugų, kurias savivaldybės perdavė NVO ir bendruomenėms, dalis iki 2020 m. turėtų pasiekti 15 proc.

10 proc. Lietuvos gyventojų yra nepatenkinti gaunamomis paslaugomis, dažniausiai dėl, jų manymu, prastos kokybės ir todėl, kad tenka ilgai laukti. Taip pat vis dar paplitusi

praktika, kad, norint greičiau gauti arba kokybiškesnes viešojo sektoriaus paslaugas, gyventojai pasiruošę duoti kyšį. 46 proc. yra nurodę, kad naudojosi pažintimis dėl geresnės viešosios paslaugos. Šiuo metu pažymima, kad įsipareigojimo poveikis būtų mažas, nes neaišku, ar paslaugos, kurias teiktų NVO arba bendruomenės, būtinai būtų geresnės, ekonomiškesnės ir veiksmingesnės. Ypač turint omenyje tai, kad Lietuvos NVO išlieka silpnos ir neturi reikiamų įgūdžių.

Įsipareigojimas dėl viešųjų paslaugų perdavimo NVO atkreipė dėmesį į aktualias viešųjų paslaugų teikimo problemas, tačiau sprendimo būdai išlieka abejotini. Gyventojai labiausiai nepatenkinti, kad, norint gauti kokybišką arba greitesnę paslaugą, tenka mokėti kyšį arba turėti pažįstamų. Jie taip pat pasigenda malonaus bendravimo su viešojo sektoriaus darbuotojais. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai siūloma pirmiausia numatyti konkrečių antikorpucinių priemonių, kurios pagerintų viešųjų paslaugų kokybę ir neverstų gyventojų imtis nereikalingų ir neretai neteisėtų veiksmų. Taip pat rekomenduojama apsvarstyti, ar nevertėtų pirmiausia spręsti ilgų eilių problemos, kad būtų patenkinti gyventojų poreikiai.

5. Vykdyti sistemingą visuomenės dalyvavimo valdyme stebėseną ir vertinimą.

Lietuvos ir tarptautiniai tyrimai rodo, kad Lietuvos visuomenė yra pilietiškai pasyvi, menkai naudojasi savo teisėmis bei galimybėmis dalyvauti sprendžiant šalies viešuosius reikalus ar įsitraukti į visuomenei svarbias pilietines veiklas. Šalies įstaigos yra įgyvendinusios nemažai iniciatyvų, skirtų visuomenės įtraukimui ir dalyvavimui viešojo valdymo sprendimų priėmimo procese skatinti, tačiau vis dar stinga visuomenės įtraukimo ir dalyvavimo kultūros, nėra sukurta metodinėmis nuostatomis grįsta visuomenės dalyvavimo stebėsenos strategija, leidžianti įvertinti esamą bendradarbiavimo tarp viešojo sektoriaus ir visuomenės būklę, išvelgti pokyčių tendencijas bei veiksnius, darančius įtaką šio proceso kokybei – dalyvių aktyvumui, rezultatų pasiekimui ir pan.

Tam, kad būtų aišku, kaip viešosios konsultacijos padeda gerinti sprendimų priėmimo kokybę, būtina tinkamai įvertinti viešųjų konsultacijų eigą, gyventojams suteiktą grįžtamąjį ryšį ir pačių gyventojų nuostatas. Pakeisti esamą padėti per dvejų metų laikotarpį vargiai įmanoma, tad įsipareigojimas išliks svarbus ir vėliau. Be to, rekomenduojama stebėseną išbandyti su keliomis institucijomis ir vėliau testuojamų viešojo sektoriaus įstaigų ratą plėsti.

6. Idiegti baigiamąjį (*ex post*) vertinimą į teisėkūros proceso ciklą

Pastaruoju metu matoma daug teisėkūros proceso nenuoseklumo atvejų, dažnai pakartotinai keičiami tie patys teisės aktai, tinkamai neįvertinus ankstesnių pakeitimų sukeltų padarinių. Be to, Valstybės kontrolės 2018 m. kovo 16 d. valstybinio audito ataskaitoje konstatuota, kad šiuo metu veikiantis instrumentas – teisinio reguliavimo stebėseną – taikomas fragmentiškai, stebėseną atliekama nekokybiškai, todėl būtina pereiti prie sisteminio teisinio reguliavimo poveikio vertinimo. Tokį poreikį 2015 m. liepos 29 d. ataskaitoje konstatavo ir EBPO.

Norint pasiekti įsipareigojime numatytą tikslą, rekomenduojama daugiau dėmesio skirti ne tik ex-post, bet ir ex-ante vertinimams. Tinkamai įvertinus teisės aktų projektų poreikį ir poveikį dar iki jų priėmimo, tai prisidėtų prie kokybiškesnės teisėkūros ir leistų išvengti pernelyg didelės teisės aktų kaitos.

Tam, kad šis įsipareigojimas atitiktų AVP vertybes, siūloma patikslinti, kaip jis padės įtraukti gyventojus. Teiginys, kad gyventojai turės daugiau galimybių įsitraukti, kol kas skamba labiau kaip abstraktus teiginys nei konkrečios veiklos.

Kaip rodo ankstesni veiksmų planai, darbuotojų mokymai neturint aiškaus tikslo ir neatliekant jų pasiekimų vertinimo, neprisideda prie įsipareigojimo sėkmės. Tad siūloma Teisingumo ministerijai patikslinti, ko konkrečiai numatytais mokymais siekiama ir kas bus šių mokymų tikslinė auditorija.

2.4. Lietuvos 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano strateginių tikslų ir pažangos uždavinių sąsajumas su Aprašo problematika

Šio Aprašo kūrimo baigtinėje stadijoje Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įgyvendindama Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, 2020 m. rugsėjo 9 d. patvirtino 2021–2030 metų nacionalinį pažangos planą⁸ (toliau – Planas). Atsižvelgiant į tai, kad vienu iš Aprašo taikinių buvo JT Darbotvarkės 2030 siekiamybės, įtrauktos į Lietuvos pažangos strategiją, paskelbtas Planas tampa sąsaja Aprašo problematikos dalimi. Dėl to į Aprašą buvo įtraukta Plano sąsajumo su Aprašo problematika apžvalga, pateikiama žemiau.

---

8 Žr. Priedas 2

Plane nustatyta, kad, *<rengiant nacionalines plėtros programas, skirtas 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano pažangos uždaviniams, turintiems teritorinę dimensiją, įgyvendinti, vadovaujasi Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptimis ir teritorijos naudojimo funkciniais prioritetais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. XIII-3021 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo krypčių ir teritorijos naudojimo funkcinų prioritetų patvirtinimo“>* ir *<atsižvelgiant į suformuoto nacionalinių plėtros programų portfelio turinį, 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano poveikio rodiklių sąrašas periodiškai peržiūrimas, siekiant jį aktualizuoti.>* Ten pat, Vyriausybė pavedė Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai – sistemiškai koordinuoti 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano horizontaliųjų principų – darnaus vystymosi, inovatyvumo (kūrybingumo) ir lygių galimybių visiems (toliau – horizontalieji principai) – įgyvendinimą ir stebėti šiame plane nustatytus horizontaliųjų principų įgyvendinimo pažangos rodiklius.

LR Vyriausybė Plane ministerijoms nustatė, kad *<rengiant nacionalines plėtros programas, konsultuotis su visuomene ir socialiniais ekonominiais partneriais ir programose numatyti konkrečias gyventojų sąmoningumui didinti ir elgsenos pokyčiams formuoti skirtas priemones, kurių reikia 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano pažangos uždaviniams įgyvendinti>*.

Siekiant užtikrinti maksimalų investicijų ir kitų priemonių įgyvendinimo efektą ir subalansuotą šalies teritorijos vystymą, atitiktis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajam planui numatoma kaip būtina *ex-ante* sąlyga visoms nacionalinėms plėtros programoms.

Plano esminis tikslas – sveikas ir laimingas žmogus, galintis veikti ir kurti, dirbti kokybišką darbą, gaunantis orias pajamas, gyvenantis darnioje bendruomenėje, įkvepiančioje ir palaikančioje, saugioje, sveikoje ir švarioje aplinkoje, ugdančioje pagarbą, atvirumą ir pasitikėjimą, vertybiniu pagrindu formuojamą valstybės politiką. Kartu bus siekiama puoselėti ir išsaugoti tautinę ir pilietinę tapatybę.

Kokybiškos viešosios paslaugos lemia pasitikėjimą institucijomis. Kuo kokybiškesnę viešąją paslaugą piliečiai gauna, tuo labiau pasitiki ja suteikusia institucija⁹. Apklausų duomenys rodo, kad Lietuvoje pasitikėjimas institucijomis menkas.

Seimas priėmė atnaujintą Nacionalinio saugumo strategiją ir nurodė konkrečias grėsmes, pavojus ir rizikos veiksnius, kuriems nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos turi skirti ypač daug dėmesio¹⁰.

Siekdama užtikrinti darnų valstybių vystymąsi, 2015 m. Jungtinės Tautos (toliau – JT) patvirtino 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), apimančių socialinės aplinkos gerinimo, ekonominio vystymosi, aplinkosaugos bei bendradarbiavimo sritis. Darnus vystymasis remiasi trimis pamatiniais matmenimis – ekonomikos augimu, visuomenės gerove bei aplinkos kokybe, užtikrinant darnų visų trijų vystymą, neteikiant nė vienam iš jų pirmenybės prieš kitus du. Pagal 2020 m. bendrinį visų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo indeksą (*angl.* Sustainable Development Goals Index) Lietuva užima 36 vietą (iš 193 Jungtinių Tautų Organizacijai priklausančių narių) ir atsilieka nuo kaimyninių šalių (Estija užima 10, Lenkija – 23, Latvija – 24 vietą)¹¹. Lietuva iki šiol yra pasiekusi 15 tikslui – Gyvybė žemėje (*saugoti, atkurti, skatinti darnų žemės ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės degradaciją, sustabdyti bioįvairovės praradimą*) – keliamus rodiklius. Prastėja 10 tikslo – Sumažinti nelygybę – ir 13 tikslo – Sušvelninti klimato kaitos poveikį – rodikliai. Čia kyla ir didžiausi iššūkiai. Atsižvelgiant į vidaus ir išorės aplinkos analizę, Plane išskirti 5 sisteminiai iššūkiai, kuriems įveikti siekiama sutelkti pastangas ateinančių dešimtmetį:

1) menkas ekonomikos produktyvumas;

2) socialinė atskirtis ir nelygybė;

---

9 UAB „PPMI Group“ (2019). Veiksmų programos prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ įgyvendinimo tarpinio pažangos vertinimo ataskaita. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos užsakymu (pagal 2018 m. spalio 17 d. pasirašytą vertinimo paslaugų pirkimo sutartį Nr. 1S-358.) parengė UAB „PPMI Group“.

10 Dokumente nurodoma, kad pagrindinės grėsmės: *konvencinės karinės grėsmės; užmaskuotos karinės ir žvalgybos priemonės; grėsmės euroatlantinės bendrijos vienybei; nestabilumas regione ir pasaulyje; terorizmas, ekstremizmas, radikalėjimas; informacinės grėsmės; kibernetinės grėsmės; ekonominė ir energetinė priklausomybė; ekonomikos ir ūkio pažeidžiamumas; nesaugios branduolinės energetikos plėtojimas šalia Lietuvos Respublikos sienų; socialinė ir regioninė atskirtis, skurdas; demografinė krizė; organizuotas nusikaltamumas, korupcija; valstybės ir tarptautinio lygio ekstremaliosios situacijos; vertybių krizė.*

[<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/0d089c20d73711e69c5d8175b5879c31>].

11 SDG Index and Dashboards Report, 2020.

- 3) švietimo kokybė ir ugdymo netolygumai;
- 4) regioniniai skirtumai;
- 5) klimato kaita ir aplinkos būklė.

Siekiant sustiprinti horizontaliųjų principų taikymą sprendimų priėmimo procese, būtina nustatyti, kad Vyriausybei teikiami teisės aktų projektai būtų įvertinti darnaus vystymosi, inovatyvumo ir lygių galimybių poveikio vertinimo požiūriais, siekiant nustatyti jų galimą poveikį horizontaliųjų principų įgyvendinimui. Plane yra nurodomi paskiriami horizontaliųjų principų koordinatoriai (darnaus vystymosi principo – Aplinkos ministerija, inovatyvumo (kūrybingumo) principo – Ekonomikos ir inovacijų ministerija, lygių galimybių visiems principo – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija), kurie sistemiškai koordinuos horizontaliųjų principų įtraukimą į nacionalines plėtros programas, atlieks horizontaliųjų principų įgyvendinimo pažangos rodiklių stebėseną, teiks ekspertinę pagalbą kitoms ministerijoms, skatins institucijų bendradarbiavimą horizontaliųjų principų įgyvendinimo klausimais, siekiant skatinti elgsenos ir požiūrio pokyčius viešojo sektoriaus institucijose.

Plano strateginių tikslų ir pažangos uždavinių dalyje yra nurodyta 10 strateginių tikslų. Kiekvienas iš jų, tikslu identifikuoti jų vietą Aprašo problematikoje, trumpai apžvelgiami žemiau. Tie tikslai, kuriuose NVO partnerystės dalykas nėra detalizuojamas – šiame Apraše nėra analizuojami.

1 strateginis tikslas – pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą.

2 strateginis tikslas – didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį

Antrasis Plano strateginis tikslas skirtas šalies gyventojų socialinei gerovei ir įtraukčiai didinti, sveikai, darbingai, kuriančiai ir socialiai atsakingai visuomenei stiprinti. Šiuo strateginiu tikslu taip pat siekiama stiprinti socialinį kapitalą – socialinius ryšius, tinklus, tarpusavio pasitikėjimą ir pasitikėjimą institucijomis, aktyvumą ir pilietinį dalyvavimą, kuris laikomas viena svarbiausių sąlygų kurti gyventojų socialinę ir ekonominę gerovę ir Lietuvoje, remiantis tarptautiniais vertinimais, yra išskirtinai menkas (pagal pasaulio konkurencingumo

indekso socialinio kapitalo vertinimą Lietuva 2019 m. užėmė 89 vietą iš 141, pagal „Legatum“ klestėjimo indeksą – 141 iš 167).

Prieš pandemiją aktyvios darbo rinkos politikos priemonių aprėptis mažėjo, o dalyvavimo suaugusiųjų mokymosi programose lygis išliko žemas.

Lietuvoje darbo vietų kokybę smarkiai lemia nepakankamas socialinio dialogo (ypač darbdavio lygmeniu) lygis ir menkas verslo socialinės atsakomybės principų suvokimas. Socialinė atsakomybė suvokiama ir diegiama įmonėse formaliai – vykdomas reikalavimas teikti įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas, tačiau socialinės atsakomybės suvokimas menkas¹².

Plane deklaruojama būtinybė mažinti energetinį skurdą, kuris Lietuvoje didelis dėl gana brangių energijos išteklių, neefektyvaus energijos vartojimo, santykinai žemesnio nei Vakaruose gyventojų pajamų lygio. Siekiama spręsti socialiai pažeidžiamų ir atskirtų patiriančių gyventojų energetinio skurdo problemą, taip pat mažinti visiems gyventojams tenkančią energijos išlaidų našta. Uždaviniui įgyvendinti reikia sisteminių, integruotų socialinės, energetikos, aplinkos politikos sričių sprendimų.

Plane nurodoma didinti visuomenės socialinį, pilietinį aktyvumą, dalyvavimą savanoriškoje, bendruomeninėje veikloje, tarpusavio pasitikėjimą, visuomenės socialinę atsakomybę – stiprinti pilietinės visuomenės organizacijas, gerinti aplinką veikti nevyriausybiniams organizacijoms, sudaryti galimybes visuomenei įsitraukti ir aktyviai dalyvauti sprendžiant visuomenei aktualius klausimus, per įtraukimą į bendras socialines, kūrybines ir kitas veiklas prisidėti prie socialinės atskirties mažinimo.

Skatinti atsakingą verslą, didinti įmonių atsakomybę už jų veiklos poveikį aplinkai ir visuomenei.

---

12 Estep, PwC (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: 1 priedas. Užimtumas ir socialinė įtrauktis, atliktas Finansų ministerijos užsakymu <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>.

Antrojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
5.	Laimės indeksas	vieta ES	17 (2020)	13	ne žemesnė nei 10	Jungtinės Tautos
6.	<u>Socialinis kapitalas</u>	balai	42,6 (2019)	47	55	Legatum institutas

3 strateginis tikslas – didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams

Didinti suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą lygį – sukurti bendrą mokymosi visą gyvenimą sistemą, kuri integruotų iki šiol atskirų institucijų vykdomas ir nepakankamai tarpusavyje koordinuojamas priemones. Stiprinti suaugusiųjų mokymosi motyvaciją (paklausą) ir sukurti vieningą suaugusiųjų kvalifikacijos ir kompetencijų suteikimo bei tobulinimo sistemą, kuri turėtų užtikrinti visų suaugusiųjų galimybes mokytis ir įgyti darbo rinkos poreikius atitinkančias kvalifikacijas arba kompetencijas. Taip pat gerinti mokymosi paslaugų kokybę, geriau atliepti besimokančiųjų poreikius, daugiau dėmesio skirti konkrečioms tikslinėms grupėms, siekiant įtraukti tas grupes, kurios iki šiol nesimokė (socialinę atskirtį patiriančius asmenis, vyresnius žmones, kaimo vietovių gyventojus), tikslingai tobulinti suaugusiųjų gebėjimus naudotis informacinėmis technologijomis, ugdyti jų informacinį raštingumą ir kritinį mąstymą.

4 strateginis tikslas – stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą

Nacionalinės kultūros raida yra valstybės prioritetas, įskaitant kultūros paveldo vertybių išsaugojimą ateities visuomenei, savo istorijos, Lietuvos tapatybės ir tradicijų puoselėjimą ir išsaugojimą. Kultūra itin svarbi stiprinant visuomenės solidarumą ir bendruomeniškumą, ugdant piliečių kūrybingumą ir socialinę atsakomybę.

Tautinio tapatumo, kaip kolektyvinės bendrystės, stoka trukdo labiau telkti visuomenę. Lietuvos kultūros paveldo, kaip visuotinės vertybės, bei istorinės atminties, didinančios nacionalinį sąmoningumą, puoselėjimas kuria tautinį tapatumą.

2017 m. duomenimis¹³, tik 40 proc. šalies gyventojų nurodė, kad labai didžiuojasi Lietuvos pilietybe. Tyrimo autoriai pastebi, kad ryšys tarp dalyvavimo kultūroje ir patriotiškumo, politinio aktyvumo, pasitikėjimo aplinka, laimės jausmo, dvasinės sveikatos ir kūrybiškumo vertinimo yra, tačiau dalyvavimas kultūroje yra šių veiksnių pasekmė, o ne priežastis.

Dalyvavimas kultūroje, be tautinės ir pilietinės tapatybės ugdymo, formuoja socialinį kapitalą plačiąja prasme – visuomenės kūrybingumą, atvirumą naujovėms, kuris tiesiogiai siejamas su ekonomikos pažanga, taip pat toleranciją, bendruomeniškumą, socialinę atsakomybę, kuriančią įtraukia visuomenę, mažinančią atskirtį, prisidedančią prie nelygybės mažinimo. Įsitraukimas į kultūros veiklas siejamas su laimės indeksu ir kitais visuomenės gerovės rodikliais¹⁴. Jis patenka ir tarp Eurostato gyvenimo kokybės rodiklių, bylojančių, kad žmonių dalyvavimas kultūroje turi didelį poveikį jų laimės, gerovės jausmui ir pasitenkinimui gyvenimu¹⁵.

Įgyvendinant Plano ketvirtąjį strateginį tikslą siekiama didinti kultūros vaidmenį visuomenėje, didinti gyventojų įsitraukimą ir indėlį į kultūrą, skatinti kūrėjus kurti, stiprinti istorinę atmintį, atgaivinti visuomenei ir vietos bendruomenėms svarbų kultūros paveldą. Šio tikslo indėlis į kūrybingos asmenybės ugdymą ir socialinio kapitalo formavimą aktualus ir daugelio kitų Plano strateginių tikslų, skirtų ekonomikos pažangai ir inovacijoms, gyventojų socialinei gerovei ir sveikatai, švietimo ir viešojo valdymo veiksmingumui, nacionaliniam saugumui bei tarptautiškumui skatinti, įgyvendinimui.

Stiprinti istorinės praeities pažinimą per jos tyrinėjimą, atminties aktualizavimą visuomenėje per bendrą sutarimą dėl pagrindinių valstybės istorijos simbolių, įvykių ir

---

13 UAB „Socialinės informacijos centras“, UAB „Norstat LT“. Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis 2017, <[https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita\(1\).pdf](https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita(1).pdf)>.

14 Prosperity Institute, Toronto, *The Global Creativity index 2015*, < http://martinprosperity.org/wp-content/uploads/2011/10/Creativity-and-Prosperity_The-Global-Creativity-Index.pdf>.

15 Eurostatas. Gyvenimo kokybės rodikliai.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators_-_leisure_and_social_interactions.

asmenybių įprasminimo, per gimtosios kalbos, kaip dinamiškos ir šiandieninius poreikius atliepančios raiškos priemonės, puoselėjimą.

Skatinti atminties ir profesionalaus meno institucijas, kūrėjus ir vietos bendruomenes aktyviai įsitraukti į domėjimąsi istoriniais įvykiais per šiandienos aktualijų prizmę.

5 strateginis tikslas – gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą

Skatinti vietinės elektros energijos gamybą, siekiant didinti visos suvartotos energijos dalį, kurią sudaro vietoje pagaminta elektros energija. Įgyvendinant uždavinį, patys elektros energijos vartotojai skatinami pasigaminti energiją savo poreikiams.

6 strateginis tikslas – užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui

Daugiabučiai gyvenamieji pastatai Lietuvoje sunaudoja daugiausia, t. y. 54 proc., galutinės suvartojamos šilumos energijos. Būtent šioje srityje, kuri sudaro 60 proc. visų Lietuvos pastatų fondo pagal plotą, didžiausias šilumos energijos kiekio taupymo potencialas.

Siekiant pereiti prie žiedinės ekonomikos, daug dėmesio turi būti skiriama ES žiedinės ekonomikos veiksmų plane¹⁶ įvardytiems prioritetiniams sektoriams ir probleminėms sritims, tokioms kaip plastikai, pakuotės, tekstilės gaminiai, elektronika, baterijos, transporto priemonės, maisto atliekos, pavojingų cheminių medžiagų vengimas ir valdymas, vartotojų elgsenos ir antrinių žaliavų rinkos pokyčiai.

Europos Komisijos ES aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros 2018 m. ataskaitoje Lietuvai nurodoma, kad su sveikata susiję išorės kaštai dėl oro taršos Lietuvoje viršija 1 mlrd. eurų per metus.

Didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo atsinaujinančių energijos išteklių dalį, skatinti pažangiųjų elektros tiekimo ir kaupimo

---

¹⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Uždaro ciklo kūrimas. ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas. Briuselis, 2015 12 02. COM(2015) 614 final.

technologijų, išmaniųjų energijos apskaitos, valdymo ir energijos vartojimo reguliavimo sistemų diegimą, didinti energijos vartojimo efektyvumą, siekiant gerinti gyventojų finansinę būklę, didinti verslo konkurencingumą, mažinti išmetamų ŠESD ir oro teršalų kieki.

Sumažinti energijos vartojimą gyvenamuosiuose ir viešuosiuose pastatuose bei įmonėse, didinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir diegti įrenginius, gaminančius energiją iš atsinaujinančių, mažiau oro kokybę veikiančių energijos šaltinių, skatinti atnaujinti (modernizuoti) pastatus, jų šildymo sistemas ir sudaryti tam palankias technines, organizacines ir finansines sąlygas, prioritetą teikti daugiabučiams namams, įvairios socialinės paskirties pastatams ir valstybei bei savivaldybei priklausantiems viešiesiems pastatams.

Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą, siekiant elgsenos pokyčių ir mažinti taršą. Švietimas ir informavimas apie aplinkos būklę ir kitus su aplinka susijusius klausimus didina gyventojų sąmoningumą, skatina juos keisti elgseną ir pasirinkti aplinkai ir sveikatai palankų gyvenimo būdą, keisti vartojimo, šilumos energijos gamybos būdo pasirinkimo ir atliekų tvarkymo įpročius ir taip prisidėti prie aplinkosaugos.

7 strateginis tikslas – tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį

Ankstesnė planavimo sistema yra nulėmusi, kad esminių (ypač viešųjų) paslaugų teikėjų tinklas Lietuvoje yra pakankamai tankus ir dažnai vadinamas „pertekline infrastruktūra“. Pvz., yra daugiau nei 1 200 viešųjų bibliotekų, daugiau nei 1 000 darželių, 750 neformaliojo švietimo paslaugų teikėjų, daugiau nei 700 pirminės sveikatos priežiūros įstaigų. 99 proc. Lietuvos gyventojų, net gyvenančių santykinai atokiose vietose, gali pasiekti bent kelis kiekvieno tipo paslaugų teikėjus automobiliu per 30 minučių, tačiau norint naudotis teikėjais, esančiais mieste ir teikiančiais aukštesnės kokybės paslaugas, susiduriama su administracinėmis kliūtimis (pvz., būtinybe deklaruoti gyvenamąją vietą mieste). Būtina ne tik užtikrinti viešųjų paslaugų prieinamumą ir pasiekiamumą, bet ir optimizuoti tam tikrų viešųjų paslaugų tinklą. Viena esminių sąlygų siekiant užtikrinti paslaugų prieinamumą ir pasiekiamumą, o drauge optimalų tinklą – savivaldybių ir kitų paslaugų teikėjų regioninis bendradarbiavimas. Atsižvelgiant į paslaugos pobūdį ir tais atvejais, kai visapusiškai kokybišką paslaugą galima suteikti elektroniniu būdu, turi būti plečiamas ir elektroninės

paslaugos prieinamumas arba paslaugų teikimas nuotoliniu būdu, kartu užtikrintos gyventojų galimybės ir gebėjimai tokiomis paslaugomis pasinaudoti.

8 strateginis tikslas – didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą

Lietuvos viešasis sektorius susiduria su nepakankamo viešojo valdymo efektyvumo, kokybės iššūkiais, stokojama į rezultatus orientuoto požiūrio ir sistemiško politikos vertinimo.

Efektyvus, skaidrus, įtraukus ir atskaitingas viešasis valdymas ir teisės viršenybė yra vienos iš esminių sąlygų, užtikrinančių ilgalaikę šalies ekonominę ir socialinę pažangą bei piliečių pasitikėjimą valstybe ir viešuoju sektoriumi.

Pagal bendras viešojo valdymo efektyvumo ir atskaitingumo, kovos su korupcija, teisės viršenybės ir reguliavimo kokybės, e. valdžios vartotojų rodiklių reikšmes Lietuva atsilieka nuo ES šalių vidurkio.

Nustatyta, kad esminė priežastis, trukdanti Lietuvai pagerinti reglamentavimo kokybę, – didelė administracinė ir (ar) kita reguliavimo našta verslui ir gyventojams, taip pat nepakankamai užtikrinamas politikos įgyvendinimo koordinavimas.

Lietuvos viešasis sektorius susiduria su nepakankamo viešojo valdymo efektyvumo, kokybės iššūkiais, stokojama į rezultatus orientuoto požiūrio ir sistemiško politikos vertinimo.

Pandemijos laikotarpiu ypač išryškėjo poreikis prognozavimui ir politikos stebėsenai sutelkti aktualius informacinius išteklius, o priimamus sprendimus grįsti esamojo laiko duomenų analize, faktais bei įrodymais.

Aktualios viešojo valdymo atskaitomybės, visuomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą, korupcijos problemos.

Vadovaujantis subsidiarumo principu išgryninti valstybės ir savivaldybių institucijų atsakomybę.

Taikyti Vyriausybės prioritetinių darbų stebėseną.

Siekiant didesnio viešojo valdymo procesų atvirumo ir visai visuomenei naudingų sprendimų priėmimo, plačiau įtraukti pilietines organizacijas, sudaryti sąlygas gyventojams aktyviai dalyvauti viešojo valdymo procesuose ir daryti įtaką priimamiems sprendimams, įgalinti juos tai daryti.

Inicijuoti ir vykdyti veiklas, susijusias su viešųjų finansų ir valstybės turto valdymu susijusių procesų atvėrimu visuomenei, visuomenės įtraukimu.

Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą – tobulinti regioninį planavimą ir organizacinę politikos įgyvendinimo struktūrą, kuri leistų suderinti visuomenės ir privačių investuotojų interesus ir sukurtų teises ir finansines paskatas susikurti optimaliam infrastruktūros ir paslaugų tinklui, stiprinti regionų kompetencijas, parengti efektyvias analizės ir valdymo priemones, kurios leistų priimti įrodymais pagrįstus sprendimus.

9 strateginis tikslas – stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora

Lietuva – socialiai atsakinga bei atvira valstybė, todėl siekia prisidėti prie darnaus vystymosi tikslų pasaulyje įgyvendinimo.

Rytų partnerystės šalių santykių su ES įtvirtinimas išliks pagrindiniu Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai 2027 m. prioritetu.

Lietuva siekia vykdyti visus Lietuvai prieinamus veiksmus, skirtus stabdyti agresyviems Rusijos veiksams tarptautinėse organizacijose, remti Rusijos žmones, išdrįstančius nepritarti režimo vykdomai agresyviai politikai.

Užsienyje gyvena apie 1,3 mln. lietuvių kilmės asmenų, didelė jų dalis yra Lietuvos piliečiai arba siekia jais tapti.

Bus plėtojamos jau formalizuotos strateginės partnerystės su Lenkija ir Prancūzija, ypač daug dėmesio skiriama santykių su JAV plėtrai, po Brexito dar svarbesnis taps bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje su Jungtine Karalyste, bus stiprinamas komercinis, diplomatinis ir kultūrinis atstovavimas minėtose šalyse, taip pat Vokietijoje ir Turkijoje, puoselėjamas Baltijos valstybių bendradarbiavimas.

Plėtoti Lietuvos užsienio politiką Azijos regione, siekiant strateginės partnerystės visų pirma su Japonija ir kitomis vakarietiškas vertybes puoselėjančiomis Azijos šalimis.

Stiprinti vertybėmis ir pagarba tarptautinės teisės principams grįstą Lietuvos Rytų kaimynystės politiką. Teikti politinę ir ekspertinę paramą, siekti konsoliduoti ES paramą Rytų partnerystės valstybių įgyvendinamoms europinės ir euroatlantinės integracijos reformoms.

Užtikrinti, kad pasaulyje būtų pasiekti DVT,

10 strateginis tikslas – stiprinti nacionalinį saugumą

Vienas svarbiausių valstybės ir visuomenės atsparumo didinimo elementų – tinkamas pasirengimas krizinėms situacijoms. Tai pripažino ir NATO, 2016 m. patvirtinusi septynis bazinius civilinio pasirengimo reikalavimus, užtikrinančius valstybės funkcionavimą krizės sąlygomis. Ypač didelis iššūkis – valstybės institucijų pasirengimas veikti krizių ir ekstremaliųjų situacijų metu.

Lietuvos visuomenės atsparumas informacinėms grėsmėms, gebėjimų jas atpažinti stiprinimas, piliečių pasirengimas ginti valstybę.

Europos Komisija komunikate¹⁷, skirtame kovai su dezinformacija apie COVID-19, teigia, kad per pandemiją kilo precedento neturinti infodemija¹⁸.

Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms, informuotumą apie pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietiniam pasipriešinimui. Įgyvendinant uždavinį bus telkiami skirtingų šalies institucijų, žiniasklaidos, nevyriausybinių organizacijų pajėgumai sistemiskai šviečiant visuomenę apie propagandos keliamas grėsmes,

¹⁷ Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, *Kova su dezinformacija apie COVID-19. Svarbiausia – tikri faktai*. Briuselis, 2020 06 10 JOIN(2020) 8 final. Interneto nuoroda: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020JC0008>.

¹⁸ Šį terminą vartoja ir aprašo PSO: „infodemijos (informacinės epidemijos) yra informacijos apie problemą perteklius, kuris apsunkina sprendimo paieškas. Per ekstremaliąją visuomenės sveikatos situaciją jos gali reikšti klaidingos informacijos, dezinformacijos ir gandų sklaidą. Infodemijos gali trukdyti veiksmingai reaguoti į visuomenės sveikatos problemas, sukelti painiavą ir žmonių nepasitikėjimą“ (https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200305-sitrep-45-covid-19.pdf?sfvrsn=ed2ba78b_4).

stiprinami valstybės institucijų gebėjimai reaguoti į grėsmes, greitai persitvarkyti ir veikti mobilizacijos sąlygomis, sutelkti gynybai reikalingus išteklius, užtikrinti gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų vykdymą ir piliečių būtiniausias reikmes. Visuomenė bus skatinama aktyviau įsitraukti į šiuos procesus.

Nuosekliai didinti valstybės ir visuomenės pasirengimą testuojant per kompleksines krizių valdymo pratybas.

3. APRAŠO METODOLOGIJA

Aprašo metodologija yra grindžiama Aprašo uždaviniu¹⁹: pateikti rekomendacijas asociacijai Nacionalinė vartotojų konfederacija dėl Lietuvos NVO sektoriaus subjektų iš vienos pusės (asociacijos - Nacionalinė vartotojų konfederacija - pavyzdžio pagrindu) ir valdžios sektoriaus, iš kitos pusės, įsitraukimo į viešąją politiką (įskaitant viešąsias paslaugas) harmonizavimo bei plėtros parengimui. Todėl pamatine šio Aprašo metodologine priemone buvo priimta apibrėžtų ES šalių-narių ir Lietuvos Respublikos charakteringų rodiklių (priemonių), priskirtinų valdžios, verslo ir trečiojo sektoriaus perspektyvoms bendradarbiaujant viešosios politikos cikle, lyginamosios analizės išvadų adaptacija.

Siekiant apibrėžtų Europos Sąjungos šalių-narių (Danijos, Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lenkijos) gerosios praktikos pavyzdžių adaptacijos yra svarbu apibrėžti palyginamosios ir priimančios adaptaciją šalių kontekstą. Tam šiame Apraše yra numatoma Atviros Vyriausybės Partnerystės (angl. *Open Government Partnership*; lietuviška santrumpa - **AVP**) programų formulavimo ir įgyvendinimo lygių identifikavimas. AVP formulavimo identifikavimui numatomas vyriausybinių programinių uždavinių apibrėžimas. AVP įgyvendinimo lygio apibrėžimui numatoma nepriklausomų (išorinių) auditų ataskaitų išvadų adaptacija.

Apraše, šalia AVP priemonių adaptacijos, taip pat numatoma taikyti atitinkamą JT Horizontas 2030 priemonių adaptaciją.

Adaptacijai naudojamos Studijos lyginamosios analizės pagrindu gautos išvados yra adaptuojamos atsižvelgiant į AVP vertinimo metodikos nepriklausomas ataskaitų teikimo mechanizmą (IRM) išvadų adaptaciją. IRM yra pagrindinė priemonė, kurios dėka visos suinteresuotosios šalys gali stebėti AVP pažangą dalyvaujančiose šalyse. IRM rengia nepriklausomas kiekvienos AVP dalyvaujančios šalies projektavimo ir įgyvendinimo ataskaitas. Šiose ataskaitose vertinami AVP veiksmų planų rengimas ir įgyvendinimas, pažanga įgyvendinant atviros vyriausybės principus ir pateikiamos techninės rekomendacijos dėl patobulinimų. Jie skirti skatinti valstybių narių vyriausybių ir piliečių dialogą ir

---

¹⁹ Žr. Priedas 1

atskaitomybę. IRM skelbia ne tik ataskaitas, bet ir visus savo duomenis atvirų duomenų formatu.

Pasitelkiant ES šalių narių AVP, JT Horizontas 2030 ir vyriausybių programų teikiamų dokumentų formatus, šio Aprašo adaptacijos metodikos principinė schema gali būti pavaizduojama tokiu būdu:

RODIKLIS	Adaptacijos taikiniai	
	Skaidrumo priemonei	Subsidiarumo priemonei
Lietuvos įsipareigojimai ²⁰	ADAPTACIJOS PAVYZDYS LIETUVAI	ADAPTACIJOS PAVYZDYS LIETUVAI

---

²⁰ Žr. Priedas 2

4. LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINĖJE SISTEMOJE TAIKYTINŲ PROJEKTO STUDIJOJE IDENTIFIKUOTŲ PRIEMONIŲ ADAPTACIJA

Asociacijos Nacionalinė vartotojų konfederacija užsakymu atliktos Studijos „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinės/techninės/organizacinės priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atvejui“ (toliau – Studija) analitinėje dalyje pateikiami tirtų šalių priemonių sąvadaai, aktualūs Lietuvos atveju pagal ES Sutarties skaidrumo ir subsidiarumo normas.

Aprašo poskyryje „ES gerosios patirties pristatymas“ adaptuojami aukščiau paminėti sąvadaai ir Studijos rekomendacijos pagal AVP nuostatas.

Aprašo poskyryje „Taikinių LR teisei sistemai suformulavimas“ aukščiau paminėta adaptacija susiejama su LR Vyriausybės 2020-09-09 priimto 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano šio Aprašo problematikai aktualiais tikslais ir uždaviniais.

Aprašo poskyryje „Išvados“ pateikiami skyriaus ankstesnių poskyrių duomenų apibendrinimas.

4.1. ES gerosios patirties pristatymas (Studijos duomenys)

Danijos taikomų teisinių / techninių / organizacinių priemonių sąvadas

Skaidrumo priemonės
<ul style="list-style-type: none"> • Danijos pažangos išorinis stebėjimas • Visų politinių pasiūlymų poveikio Tvaraus vystymosi tikslų siekimui vertinimas, taikant tikrinimą („screening“) • Naujų technologijų naudojimo skaidrumas • Ministro pirmininko atsakomybės deklaravimas • NVO organizacijų Šešėlinių Ataskaitų rengimas ir sklaida (3 rodikliai: Ar yra planai, strategijos, atitinkantys iššūkiams? Ar taikomas planavimo atnaujinimas? Ar esama padėtis leis susidoroti su iššūkiais?) • Privatumo kompasas - internetinė priemonė, kurią įmonės gali naudoti, norėdamos patikrinti savo asmens duomenų tvarkymo praktikos būseną, taip pat nurodyti, kokių

papildomų pastangų turėtų imtis, kad būtų visiškai laikomasi įstatymų

- Danijos Nacionalinis Archyvas teikia atvirus duomenis tiek privatiems asmenims, tiek ir specialistams
- Atviri duomenys apie darbo vietos poveikį sveikatai ir saugą
- Danijos meteorologijos instituto leidžia Klimato atlasą
- Viešasis sektorius teikia duomenis apie žemę, klimatą ir vandenį
- Mano apžvalga („Mit overblik“)
- Danijos Apeliacinėje agentūroje įkuriamas Nepriklausomo teisinio užtikrinimo piliečiams skyrius
- Pranešėjų apsaugos schemų Danijos teisingumo ministerijoje sukūrimas
- Įmonių faktinių savininkų registras
- Užsienio pagalbos skaidrumas
- Kodeks VII - centrinės administracijos valstybės tarnautojams nustatytas taisyklių rinkinys - septyni įsipareigojimai: (1) teisėtumas, (2) tiesa, (3) profesionalumas, (4) plėtra ir bendradarbiavimas, (5) vadovavimas ir atsakomybė, (6) skaidrumas padarius klaidas, (7) partinis-politinis neutralumas.
- skaidrumo schema „åbenhedsordningen“, pagal kurią visi vyriausybės ministrai privalo skelbti savo tinklalapyje ne vėliau kaip iki kito mėnesio aštuntos darbo dienos informaciją apie mėnesines atstovavimo, kelionių ir bet kokių dovanų išlaidas.

Subsidiarumo priemonės

- Principo „Nepalikti nieko už nugaros“ laikymas dėmesio centre
- Darnus vystymas įgyvendinamas nuo vargingiausių ir labiausiai atstumtų grupių
- Ministro pirmininko atsakomybės deklaravimas
- Inovacijų kūrimas
- „Folkemødet 2011“ - liaudies demokratijos festivalis

Suomijos taikomų teisinių / techninių / organizacinių priemonių sąvadas

Skaidrumo priemonės

- Vyriausybės veiklos informacijos prieinamumas

- Nepriklausomų ataskaitų teikimo mechanizmas
- Informatorių apsauga
- Įmonių faktinių savininkų informacijos nemokamas prieinamumas
- Valdžios įsipareigojimų kokybės pagerinimas apibrėžiant problemų sprendimus, išaiškinant atitikimą apibrėžtomis vėrtėms ir nustatant patikrinimų etapus

Subsidiarumo priemonės

- Kovos su korupcija samprata per bendradarbiavimą
- Aukšto lygio vyriausybės atstovavimo įvairių suinteresuotųjų šalių forumuose padidinimas

Latvijos taikomų teisinių / techninių / organizacinių priemonių sąvadas

Skaidrumo priemonės

- Sprendimą, kuriuos duomenis apie įmones ir valdžią teikti atvirai prieigai, priima vyriausybė po konsultacijų su NVO
- Bendri įmonių duomenys teikiami nemokamai
- FM teikiama informacija apie biudžetus prieinama analizei atviru formatu (vietoj anksčiau naudoto tik *pdf*)
- Lobizmo taisyklės valstybės pareigūnams ir tarnautojams

Subsidiarumo priemonės

- Valstybės finansuojamų NVO fondo įsteigimas
- Stebėtojų taryba
- Suinteresuotųjų šalių forumas
- Aukšto lygio ir politinių pareigūnų įsitraukimas
- NVO veiklos stiprinimas, kaip finansinė parama NVO viešojo administravimo politikos stebėsenai
- NVO interesų gynimo stiprinimas, kaip finansinė parama NVO, vykdančias propagavimo veiklą visuomenės labai naudingos veiklos srityse nacionaliniu lygmeniu ir įgyvendinančioms dalyvavimo veiklą formuojant politiką ir įgyvendinant procesus, prisidedant prie Latvijos pilietinės visuomenės plėtos
- atviro valdymo principų taikymas vietos savivaldos lygmenyje

Estijos taikomų teisinių / techninių / organizacinių priemonių sąvadas

Skaidrumo priemonės
<ul style="list-style-type: none"> • Vartotojų atsiliepimų apie politinio/viešojo proceso esmę integravimas • Pavyzdžių, kurie gali pasitaikyti valdžiai bendraujant su lobistais, aprašas • Greitas ir išsamus valdžios institucijų pasitarimų, darbo grupių susitikimų protokolų viešas paskelbimas

Subsidiarumo priemonės
<ul style="list-style-type: none"> • Vartotojų įtraukimas per valdžios temines darbo grupes, pvz. viešojo sektoriaus ir socialinių naujovių darbo grupė • Vieno ar kelių ministerijos užduočių koordinatorių, kurie būtų atsakingi už informacijos sklaidą ir konsultavimą apie įsitraukimą į valdymo praktiką, skyrimas • Ministerijų užduočių koordinatorių tobulinimas ir įgalinimas, NVO atstovų įsitraukimo praktikos plėtrai • Politikos formavimo įgūdžių tobulinimui taikomi įrodymais pagrįsti metodai ir duomenų apdorojimas, pasakojimas ir vizualizavimas • Atviros valdžios veiksmų planų vietos savivaldose parengimas • Metodika ir analizė apžvelgiant kokios paslaugos teikiamos vietos savivaldose ir kokių lygiu • Vietos valdžios duomenų suskirstymas pagal sritis palyginant juos su Estijos vidurkiais ir kitų vietos valdžios institucijomis • Piliečių požiūrio į demokratiją ir įgūdžių ugdymas mokyklose, atitinkamai keičiant mokymo programas

Lenkijos taikomų teisinių / techninių / organizacinių priemonių sąvadas

Skaidrumo priemonės
<ul style="list-style-type: none"> • Atsakingo vystymosi strategija - lanksti pagrindinių šalies vystymosi procesų valdymo priemonė • Strategijoje ilgalaikis aspektas derinamas su operatyviniu aspektu • Verslo konstitucijos paketas

- Netikrumą keliančios nuostatų aiškinamas nepakenkiant teisėtiems piliečių interesams (*in dubio pro libertate* principas)
- Valdžia siekia nenukrypti nuo nusistovėjusios ir vienodos praktikos visoms interesų šalims
- Žmonių, atskleidžiančių piktnaudžiavimus, padėties pagerinimas, įvedant anonimiškumą užtikrinančias informacijos perdavimo sistemas, garantuojant asmeninę apsaugą
- Integruojama į mokymo programas Europos Tarybos Rekomendacija dėl žmogaus teisių ir verslo CM/Rec (2016); parengiama tarpinė ataskaita ir galutinė Rekomendacijos įgyvendinimo būklės ataskaita su šalies taikomų gerų praktikų sąrašu
- Vyriausybės administracijos rengiami mokymai ir konferencijos, skatinančios pažinti JT, (ET, ES) verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus
- Užsienio reikalų ministerija, bendradarbiaudama su kompetentingomis ministerijomis ir vyriausybinėmis bei nevyriausybinėmis institucijomis, taip pat profesinėmis sąjungomis ir darbdavių organizacijomis, yra atsakinga už kito Nacionalinio veiksmų plano, skirto JT gairėms įgyvendinti, parengimą.

Subsidiarumo priemonės

- Atsakingo vystymosi strategija - lanksti pagrindinių šalies vystymosi procesų valdymo priemonė
- Tarpininkavimas, kaip savanoriško ir konfidencialaus ginčų sprendimo priemonė, kai šalys pačios susitaria pasitelkdamos nešališką ir neutralų tarpininką
- Valstybinių teisinės pagalbos centrų perdavimas specializuotoms nevyriausybiniams organizacijoms (Nemokamomis teisinėmis paslaugomis gali naudotis socialinės paramos gavėjai, daugiavaikės šeimos kortelės turėtojai, veteranai ar asmenys iki 26 metų ar vyresni nei 65 metų.)
- Finansinės paramos teikimas NVO, dirbančioms verslo ir žmogaus teisių santykių srityje

4.2. Išvados dėl NVO įsitraukimo į viešąją politiką ES šalių pavyzdžiu

4.2.1. NVO įsitraukimo į viešąją politiką priemonių svarba nagrinėtose ES šalyse yra pripažįstama kaip būtina visuomenės darnaus vystymosi norma. Tokios normos išraiška, nagrinėtais atvejais, sutartinai laikoma AVP priemonių sistema. Tačiau, nežiūrint to, kad nagrinėtais atvejais be išimčių pripažįstama AVP tvarios plėtros siekiamybė, o tam pasiekti taikomos pagrindinės priemonės pasižymi sisteminiu panašumu, skirtingų šalių AVP ir jų priemonės yra matomos skirtingame kontekste. Todėl tokių priemonių gerosios praktikos perkėlimas Lietuvos atvejui be konteksto vertinimo ir atitinkamo AVP ar kitų viešosios politikos plėtros sistemų priemonių adaptavimo, mūsų požiūriu, negali būti rekomenduojamos.

4.2.2. Skiriamuoju AVP priemonių sistemos taikomumo konteksto požymiu galima išskirti visuomenės (NVO, gyventojų, verslo) pasitikėjimo valdžia aspektą. Pažymėtina, kad tokio pasitikėjimo lygmuo, pvz. Danijoje ir Suomijoje, priešingai nei Lietuvoje, yra labai aukštas. Darytina išvada, kad Lietuvos atveju visuomenės pasitikėjimas valdžia taip pat yra žymiai menkesnis nei Estijoje ir Lenkijoje, ar net kaimyninėje Latvijoje.

4.2.3. Darytina išvada, kad Lietuva atsilieka nuo kaimynų viešųjų paslaugų korupcijos užkardyme dėl skaidrumo normos priemonių paviršutiniško ir formalaus taikomumo, menko visuomenės intereso grupių apibrėžtomis taisyklėmis grindžiamo bendradarbiavimo, nepagrįstos valdžios ir NVO konkurencijos subsidiarumo normos įgyvendinime.

4.2.4. Lietuvoje, skirtingai nuo nagrinėtų šalių, AVP sistema nėra taikoma vietos savivaldos lygmeniu.

4.2.5. Skaidrumo ir subsidiarumo normų taikomumui nagrinėtose šalyse užtikrinti identifikuotos tokios Lietuvos atvejui adaptuotinos priemonės: valdžios ir verslo veiklos ir interesų klasifikuotų duomenų viešas prieinamumas; valdžios veiklos duomenų prieinamumas teikiamas patogiuose vartotojams formatuose išskleistu pavidalu (pagal viešųjų paslaugų sritis) su lyginamųjų rodiklių (pvz. vietiniu, šalies, ES, JT lygmenimis) kaitos dinamika; greitas ir išsamus valdžios institucijų darbo (pasitarimų, susitikimų, darbo grupių, komisijų ir pan.) protokolavimas ir viešas pateikimas (pvz. audio ir video įrašai); interesų grupių NVO stebėtojų tarybų instituto nuolatinis darbas; interesų grupių veiklos (nurodant valdžios, verslo, politikų ir pilietinių – viešojo intereso NVO aiškias takoskyras) kodeksai; taikomų priemonių grįžtamojo ryšio palaikymas; NVO įtraukimas į „šešėlinių“ valdžios ir verslo sektoriaus veiklos ataskaitų rengimą; lobistinių pavyzdžių detalizavimas; piliečių požiūrio į demokratiją

ugdymas pradedant nuo „mokyklos suolo“, pagrindinių žmogaus teisių tarptautinių deklaracijų skelbimas nacionaline kalba; informatorių instituto palaikymas.

4.3.STUDIJOS IŠVADOS

4.3.1. NVO perspektyvai priskirtinų teisinių/finansinių/organizacinių priemonių aktualumas yra pripažįstamas LR vyriausybės lygmenyje. Tokių priemonių kūrimui yra naudojama tęstinė tarptautinė AVP priemonė. Tačiau pačių NVO pasitelkimas atitinkamose darbotvarkėse yra nereprezentatyvus ir neturi grįžtamojo ryšio.

4.3.2.Vietos savivaldos lygmenyje NVO perspektyvai priskirtinų teisinių /finansinių / organizacinių priemonių aktualumas tėra deklaratyvus ir faktiškai nėra pripažįstamas.

4.3.3. Taip pat tokių priemonių aktualumas nėra deklaruojamas ne tik vietos lygmenyje veikiančių NVO, bet ir didelėje dalyje respublikinės aprėpties ar skėtinių NVO.

4.3.4. NVO įsitraukimo į viešąją politiką priemonių svarba nagrinėtose ES šalyse yra pripažįstama kaip būtina visuomenės darnaus vystymosi norma. Tokios normos išraiška, nagrinėtais atvejais, sutartinai laikoma AVP priemonių sistema. Tačiau, nežiūrint to, kad nagrinėtais atvejais be išimčių pripažįstama AVP tvarios plėtros siekiamybė, o tam pasiekti taikomos pagrindinės priemonės pasižymi sisteminiu panašumu, skirtingų šalių AVP ir jų priemonės yra matomos skirtingame kontekste. Todėl tokių priemonių gerosios praktikos perkėlimas Lietuvos atvejui be konteksto vertinimo ir atitinkamo AVP ar kitų viešosios politikos plėtros sistemų priemonių adaptavimo, mūsų požiūriu, negali būti rekomenduojamos.

4.3.5. Skiriamuoju AVP priemonių sistemos taikomumo konteksto požymiu galima išskirti visuomenės (NVO, gyventojų, verslo) pasitikėjimo valdžia aspektą. Pažymėtina, kad tokio pasitikėjimo lygmuo, pvz. Danijoje ir Suomijoje, priešingai nei Lietuvoje, yra labai aukštas. Darytina išvada, kad Lietuvos atveju visuomenės pasitikėjimas valdžia taip pat yra žymiai menkesnis nei Estijoje ir Lenkijoje, ar net kaimyninėje Latvijoje.

4.3.6. Darytina išvada, kad Lietuva atsilieka nuo kaimynų viešųjų paslaugų korupcijos užkardyme dėl skaidrumo normos priemonių paviršutiniško ir formalaus taikomumo, menko visuomenės intereso grupių apibrėžtomis taisyklėmis grindžiamo bendradarbiavimo, nepagrįstos valdžios ir NVO konkurencijos subsidiarumo normos įgyvendinime.

4.3.7. Lietuvoje, skirtingai nuo nagrinėtų šalių, AVP sistema nėra taikoma vietos savivaldos lygmeniu.

4.3.8. Skaidrumo ir subsidiarumo normų taikomumui nagrinėtose šalyse užtikrinti identifikuotos tokios Lietuvos atvejui adaptuotinos priemonės (rekomendacijos):

4.3.8.1. valdžios ir verslo veiklos ir interesų klasifikuotų duomenų viešas prieinamumas;

4.3.8.2. valdžios veiklos duomenų prieinamumas teikiamas patogiuose vartotojams formatuose išskleistu pavidalu (pagal viešųjų paslaugų sritis) su lyginamųjų rodiklių (pvz. vietiniu, šalies, ES, JT lygmenimis) kaitos dinamika;

4.3.8.3. greitas ir išsamus valdžios institucijų darbo (pasitarimų, susitikimų, darbo grupių, komisijų ir pan.) protokolavimas ir viešas pateikimas (pvz. audio ir video įrašai);

4.3.8.4. interesų grupių NVO stebėtojų tarybų instituto nuolatinis darbas;

4.3.8.5. interesų grupių veiklos (nurodant valdžios, verslo, politikų ir pilietinių – viešojo intereso NVO aiškias takoskyras) kodeksai;

4.3.8.6. taikomų priemonių grįžtamojo ryšio palaikymas;

4.3.8.7. NVO įtraukimas į „šešėlinių“ valdžios ir verslo sektoriaus veiklos ataskaitų rengimą;

4.3.8.8. lobistinių pavyzdžių detalizavimas;

4.3.8.9. piliečių požiūrio į demokratiją ugdymas pradedant nuo „mokyklos suolo“,

4.3.8.10. pagrindinių žmogaus teisių tarptautinių deklaracijų skelbimas nacionaline kalba;

4.3.8.11. informatorių instituto palaikymas.

4.4.STUDIJOS REKOMENDACIJOS

4.4.1.Valstybės valdžios, verslo ir NVO sektorių bendradarbiavimo viešojoje politikoje harmonizavimui tikslinga toliau plėtoti Lietuvoje taikomų AVP ir JT Darbotvarkės priemonių sistemų įgyvendinimo tikslus, uždavinius ir gaunamus rezultatus naudojant (bet neapsiribojant) grįžtamojo ryšio principą.

4.4.2. Išplėsti AVP sklaidą į vietos savivaldos lygmenį, esant reikalui, atitinkamai pritaikant teisės aktų ir/ar norminių aktų bazę.

4.4.3. AVP ir JT Darbotvarkės įgyvendinimui nagrinėti ES, JT ir kitų viešosios politikos tvarios plėtros sistemų priemonės atsižvelgiant į konkrečios gerosios praktikos šalies kontekstą ir atitinkamą Lietuvos kontekstą.

4.4.4. Numatyti atitinkamą biudžetinį finansavimą viešojo intereso NVO tęstinio įsitraukimo į aktualių viešosios politikos priemonių kūrimą bei įgyvendinimą palaikymui.

4.4.5. ES sutarties skaidrumo ir subsidiarumo normų įgyvendinimui Lietuvoje rekomenduojamos tokios adaptuotinos priemonės:

4.4.5.1. valdžios ir verslo veiklos bei interesų klasifikuotų duomenų viešas prieinamumas;

4.4.5.2. valdžios veiklos duomenų prieinamumas teikiamas patogiuose vartotojams formatuose išskleistu pavidalu (pagal viešųjų paslaugų sritis) su lyginamųjų rodiklių (pvz. vietiniu, šalies, ES, JT lygmenimis) kaitos dinamika;

4.4.5.3. greitas ir išsamus valdžios institucijų darbo (pasitarimų, susitikimų, darbo grupių, komisijų ir pan.) protokolavimas ir viešas pateikimas (pvz. audio ir video įrašų paskelbimas institucijų internetinėse svetainėse gerai matomose vietose);

4.4.5.4. interesų grupių NVO stebėtojų tarybų instituto nuolatinis darbas;

4.4.5.5. interesų grupių veiklos (nurodant valdžios, verslo, politikų ir pilietinių – viešojo intereso NVO aiškias takoskyras) kodeksai;

4.4.5.6. taikomų priemonių grįžtamojo ryšio palaikymas su tarpgrupine sklaida;

4.4.5.7. NVO įtraukimas į „šešėlinių“ valdžios ir verslo sektoriaus veiklos ataskaitų rengimą;

4.4.5.8. lobistinių pavyzdžių detalizavimas;

4.4.5.9. piliečių požiūrio į demokratiją ugdymas pradedant nuo „mokyklos suolo“;

4.4.5.10. pagrindinių žmogaus teisių tarptautinių deklaracijų periodinis viešas skelbimas nacionaline kalba;

4.4.5.11. informatorių instituto palaikymas.

4.5. Taikinių LR teisei sistemai suformulavimas (pagal Studijos duomenis)

Dėl skaidrumo priemonių taikinių

Lietuvos įsipareigojimai pagal AVP	Skaidrumo priemonių taikiniai
1. Sukurti Lietuvos atvirų duomenų portalą ir integruoti į Europos bendrąją skaitmeninę rinką.	<ul style="list-style-type: none"> • Sprendimą, kuriuos duomenis apie įmones ir valdžią teikti atvirai prieigai, priima vyriausybė po konsultacijų su NVO • Bendri įmonių duomenys teikiami nemokamai • FM teikiama informacija apie biudžetus prieinama analizei atviru formatu (vietoje anksčiau naudoto tik <i>pdf</i>) • Vyriausybės veiklos informacijos prieinamumas • Valstybinis Archyvas teikia atvirus duomenis tiek privatiems asmenims, tiek ir specialistams
2. Stiprinti pilietinę visuomenę sukuriant nevyriausybinių organizacijų duomenų bazę ir NVO fondą	<ul style="list-style-type: none"> • Finansinės paramos teikimas NVO, dirbančioms verslo ir žmogaus teisių santykių srityje • NVO organizacijų Šešėlinių Ataskaitų rengimas ir sklaida (trys rodikliai: 1. <i>Ar yra planai, strategijos, atitinkantys iššūkiams?</i> 2. <i>Ar taikomas planavimo atnaujinimas?</i> 3. <i>Ar esama padėtis leis susidoroti su iššūkiais?</i>)
3. Viešinti informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijų pajamas, išlaidas elektroninėje erdvėje.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Privatumo kompasas</i> - internetinė priemonė, kurią įmonės gali naudoti, norėdamos patikrinti savo asmens duomenų tvarkymo praktikos būseną, taip pat nurodyti, kokių papildomų pastangų turėtų imtis, kad būtų visiškai laikomasi įstatymų • Atviri duomenys apie darbo vietos poveikį sveikatai ir saugą • Klimato atlasas • Viešasis sektorius teikia duomenis apie žemę, klimatą ir vandenį • Pranešėjų apsaugos schemų Danijos teisingumo ministerijoje sukūrimas • Įmonių faktinių savininkų registras • Užsienio pagalbos skaidrumas • Kodeks VII - centrinės administracijos valstybės tarnautojams nustatytas taisyklių rinkinys - septyni įsipareigojimai: (1) - teisėtumas, (2) - tiesa, (3) - profesionalumas, (4) - plėtra ir bendradarbiavimas, (5) - vadovavimas ir atsakomybė, (6) - skaidrumas padarius klaidas, (7) - partinis-politinis neutralumas. • skaidrumo schema, pagal kurią visi vyriausybės ministrai privalo skelbti savo tinklalapyje ne vėliau kaip iki kito mėnesio aštuntos darbo dienos informaciją apie mėnesines atstovavimo, kelionių ir bet kokių dovanų

	išlaidas. • Ministro pirmininko atsakomybės deklaravimas
4. Sukurti viešųjų paslaugų perdavimo NVO ir bendruomenėms modelį ir skatinti jo įgyvendinimą.	<ul style="list-style-type: none"> • Atsakingo vystymosi strategija - lanksti pagrindinių šalies vystymosi procesų valdymo priemonė • Valdžios įsipareigojimų kokybės pagerinimas apibrėžiant problemų sprendimus, išaiškinant atitikimą apibrėžtomis vėrtėms ir nustatant patikrinimų etapus • Visų politinių pasiūlymų poveikio Tvaraus vystymosi tikslų siekimui vertinimas, taikant tikrinimą („screening“) • Naujų technologijų naudojimo skaidrumas
5. Vykdyti sistemingą visuomenės dalyvavimo valdyje stebėseną ir vertinimą.	<ul style="list-style-type: none"> • Vyriausybės administracijos rengiami mokymai ir konferencijos, skatinančios pažinti JT, (ET, ES) verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus • Verslo konstitucijos paketas • Žmonių, atskleidžiančių piktnaudžiavimus, padėties pagerinimas, įvedant anonimiškumą užtikrinančias informacijos perdavimo sistemas, garantuojant asmeninę apsaugą • Integruojama į mokymo programas Europos Tarybos Rekomendacija dėl žmogaus teisių ir verslo CM/Rec (2016); parengiama tarpinė ataskaita ir galutinė Rekomendacijos įgyvendinimo būklės ataskaita su šalies taikomų gerų praktikų sąrašu • Vyriausybės administracijos rengiami mokymai ir konferencijos, skatinančios pažinti JT, (ET, ES) verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus • Vartotojų atsiliepimų apie politinio/viešojo proceso esmę integravimas • Greitas ir išsamus valdžios institucijų pasitarimų, darbo grupių susitikimų protokolų viešas paskelbimas • Lobizmo taisyklės valstybės pareigūnams ir tarnautojams • Pažangos išorinis stebėjimas • Ministro pirmininko atsakomybės deklaravimas • Principo „Nepalikti nieko už nugaros“ laikymas dėmesio centre • Darnus vystymas įgyvendinamas nuo vargingiausių ir labiausiai atstumtų grupių • Danų „Folkemødet 2011“ pavyzdžiu - liaudies demokratijos festivalis
6. Įdiegti baigiamąjį (<i>ex post</i>) vertinimą į teisėkūros proceso ciklą.	<ul style="list-style-type: none"> • Netikrumą keliančios nuostatų aiškinamas nepakenkiant teisėtiems piliečių interesams (<i>in dubio pro libertate</i> principas) • Valdžia siekia nenukrypti nuo nusistovėjusios ir vienodos praktikos visoms interesų šalims • Pavyzdžių, kurie gali pasitaikyti valdžiai bendraujant su lobistais, aprašas

Dėl subsidiarumo priemonių taikinių

Lietuvos įsipareigojimai pagal AVP	Subsidiarumo priemonių taikiniai
1. Sukurti Lietuvos atvirų duomenų portalą ir integruoti į Europos bendrąją skaitmeninę rinką.	<ul style="list-style-type: none"> • Politikos formavimo įgūdžių tobulinimui taikomi įrodymais pagrįsti metodai ir duomenų apdorojimas, pasakojimas ir vizualizavimas • Vietos valdžios duomenų suskirstymas pagal sritis palyginant juos su Estijos vidurkiais ir kitų vietos valdžios institucijomis
2. Stiprinti pilietinę visuomenę sukuriant nevyriausybinį organizacijų duomenų bazę ir NVO fondą	<ul style="list-style-type: none"> • Finansinės paramos teikimas NVO, dirbančioms verslo ir žmogaus teisių santykių srityje • Valstybės finansuojamų NVO fondo įsteigimas • Stebėtojų taryba • NVO veiklos stiprinimas, kaip finansinė parama NVO viešojo administravimo politikos stebėsenai • NVO interesų gynimo stiprinimas, kaip finansinė parama NVO, vykdančias skleidimą visuomenės labai naudingos veiklos srityse nacionaliniu lygmeniu ir įgyvendinančioms dalyvavimo veiklą formuojant politiką ir įgyvendinant procesus, prisidedant prie Latvijos pilietinės visuomenės plėtros
3. Viešinti informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijų pajamas, išlaidas elektroninėje erdvėje.	<ul style="list-style-type: none"> • Stebėtojų taryba • Ministro pirmininko atsakomybės deklaravimas
4. Sukurti viešųjų paslaugų perdavimo NVO ir bendruomenėms modelį ir skatinti jo įgyvendinimą.	<ul style="list-style-type: none"> • Atsakingo vystymosi strategija - lanksti pagrindinių šalies vystymosi procesų valdymo priemonė • Tarpininkavimas, kaip savanoriško ir konfidencialaus ginčų sprendimo priemonė, kai šalys pačios susitaria pasitelkdamos nešališką ir neutralų tarpininką • Valstybinių teisinės pagalbos centrų perdavimas specializuotoms nevyriausybinėms organizacijoms (Nemokamomis teisinėmis paslaugomis gali naudotis socialinės paramos gavėjai, daugiavaikės šeimos kortelės turėtojai, veteranai ar asmenys iki 26 metų ar vyresni nei 65 metų.) • Vartotojų įtraukimas per valdžios temines darbo grupes, pvz. viešojo sektoriaus ir socialinių naujovių darbo grupė • Ministerijų užduočių koordinatorių tobulinimas ir įgalinimas, NVO atstovų įsitraukimo praktikos plėtrai • Metodika ir analizė apžvelgiant kokios paslaugos teikiamos vietos savivaldose ir koku lygiu • Suinteresuotųjų šalių forumas

	<ul style="list-style-type: none"> • Inovacijų kūrimas
5. Vykdyti sistemingą visuomenės dalyvavimo valdyme stebėseną ir vertinimą.	<ul style="list-style-type: none"> • Finansinės paramos teikimas NVO, dirbančioms verslo ir žmogaus teisių santykių; viešojo intereso atstovavimo srityse • Vieno ar kelių ministerijos užduočių koordinatorių, kurie būtų atsakingi už informacijos sklaidą ir konsultavimą apie įsitraukimą į valdymo praktiką, skyrimas • Atviros valdžios veiksmų planų vietos savivaldose parengimas • Piliečių požiūrio į demokratiją ir įgūdžių ugdymas mokyklose, atitinkamai keičiant mokymo programas • Kovos su korupcija samprata per bendradarbiavimą • Aukšto lygio vyriausybės atstovavimo įvairių suinteresuotųjų šalių forumuose padidinimas • Danų „Folkemødet 2011“ pavyzdžiu - liaudies demokratijos festivalis • Principo „Nepalikti nieko už nugaros“ laikymas dėmesio centre • Darnus vystymas įgyvendinamas nuo vargingiausių ir labiausiai atstumtų grupių
6. Įdiegti baigiamąjį (<i>ex post</i>) vertinimą į teisėkūros proceso ciklą.	<ul style="list-style-type: none"> • Finansinės paramos teikimas NVO, dirbančioms verslo ir žmogaus teisių santykių srityje • Apeliaciniame teisinės sistemos lygmenyje įkuriamas Nepriklausomo teisinio užtikrinimo piliečiams institutas

4.6. Taikinių LR teisei sistemai suformulavimas (adaptacija pagal Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030““)

Strategijos tikslai	Pagal Aprašo dalyką priemonėms adaptuoti taikiniai	Aprašo reitingas: A-aukštas V-vidutinis Ž-žemas
1. Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą.	Pagal Aprašo dalyką neidentifikuota	Ž
2. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį	<ul style="list-style-type: none"> • <u>stiprinti socialinį kapitalą</u> – socialinius ryšius, tinklus, tarpusavio pasitikėjimą ir pasitikėjimą institucijomis, aktyvumą ir pilietinį dalyvavimą, kuris laikomas viena svarbiausių sąlygų kurti gyventojų socialinę ir ekonominę gerovę ir Lietuvoje • menkas verslo socialinės atsakomybės principų suvokimas; socialinė atsakomybė suvokiama ir diegiama įmonėse formaliai • <u>mažinti visiems gyventojams tenkančią energijos išlaidų naštą. Uždaviniui įgyvendinti reikia sisteminių, integruotų socialinės, energetikos, aplinkos politikos sričių sprendimų.</u> • <u>stiprinti pilietinės visuomenės organizacijas, gerinti aplinką veikti nevyriausybinėms organizacijoms, sudaryti galimybes visuomenei įsitraukti ir aktyviai dalyvauti sprendžiant visuomenei aktualius klausimus</u> 	<p>A</p> <p>A</p> <p>A</p> <p>A</p>
3. Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams	<ul style="list-style-type: none"> • tikslingai tobulinti suaugusiųjų gebėjimus naudotis informacinėmis technologijomis, ugdyti jų informacinį raštingumą ir <u>kritinį mąstymą</u> 	A
4. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą	<ul style="list-style-type: none"> • diegti sampratą, kad kultūra itin svarbi stiprinant visuomenės solidarumą ir bendruomeniškumą, ugdant piliečių kūrybingumą ir socialinę atsakomybę • aktualizuoti dalyvavimą kultūroje, kuri be tautinės ir pilietinės tapatybės ugdymo, <u>formuoja socialinį kapitalą plačiąja prasme</u> • diegti atminties aktualizavimą visuomenėje per bendrą sutarimą dėl 	<p>A</p> <p>A</p> <p>A</p>

	<p>pagrindinių valstybės istorijos simbolių, įvykių ir asmenybių įprasminimo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skatinti <u>vietos bendruomenes aktyviai įsitraukti į domėjimąsi istoriniais įvykiais per šiandienos aktualijų prizmę.</u> 	A
5. Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą	<ul style="list-style-type: none"> • elektros energijos vartotojai skatinami pasigaminti energiją savo poreikiams 	V
6. Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui	<ul style="list-style-type: none"> • siekti vartotojų elgsenos ir antrinių žaliavų rinkos pokyčiai. • <u>švietimas ir informavimas apie aplinkos būklę ir kitus su aplinka susijusius klausimus didina gyventojų sąmoningumą, skatina juos keisti elgseną ir pasirinkti aplinkai ir sveikatai palankų gyvenimo būdą, keisti vartojimo, šilumos energijos gamybos būdo pasirinkimo ir atliekų tvarkymo įpročius ir taip prisidėti prie aplinkosaugos.</u> 	V A
7. Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį	<ul style="list-style-type: none"> • Viena esminių sąlygų siekiant užtikrinti paslaugų prieinamumą ir pasiekiamumą, o drauge optimalų tinklą – <u>savivaldybių ir kitų paslaugų teikėjų regioninis bendradarbiavimas.</u> 	V
8. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą	<ul style="list-style-type: none"> • stokojava į rezultatus orientuoto požiūrio ir <u>sistemiško politikos vertinimo.</u> • Efektyvus, <u>skaidrus, įtraukus ir atskaitingas viešasis valdymas</u> ir teisės viršenybė yra vienos iš esminių sąlygų, užtikrinančių ilgalaikę šalies ekonominę ir socialinę pažangą bei <u>piliečių pasitikėjimą valstybe ir viešuoju sektoriumi.</u> • <u>nepakankamai užtikrinamas politikos įgyvendinimo koordinavimas</u> • <u>išryškėjo poreikis prognozavimui ir politikos stebėsenai sutelkti aktualius informacinius išteklius, o priimamus sprendimus grįsti esamojo laiko duomenų analize, faktais bei įrodymais</u> • Aktualios viešojo valdymo atskaitomybės, visuomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą, korupcijos problemos. • <u>Vadovaujantis subsidiarumo principu išgryninti valstybės ir savivaldybių institucijų atsakomybę.</u> • <u>Taikyti Vyriausybės prioritetinių darbų stebėseną</u> • <u>plačiau įtraukti pilietines organizacijas, sudaryti sąlygas gyventojams aktyviai dalyvauti viešojo valdymo procesuose ir</u> 	V V V A A A A

	<p><u>daryti įtaką priimamiems sprendimams, įgalinti juos tai daryti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inicijuoti ir vykdyti veiklas, susijusias su viešųjų finansų ir valstybės turto valdymu susijusių procesų <u>atvėrimu visuomenei, visuomenės įtraukimu.</u> • <u>parengti efektyvias analizės ir valdymo priemones, kurios leistų priimti įrodymais pagrįstus sprendimus</u> 	<p>A</p> <p>A</p>
9. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora	<ul style="list-style-type: none"> • Lietuva – socialiai atsakinga bei atvira valstybė • Stiprinti <u>vertybėmis ir pagarba tarptautinės teisės principams</u> grįstą Lietuvos Rytų kaimynystės politiką. • Užtikrinti, kad pasaulyje būtų pasiekti DVT 	<p>A</p> <p>V</p> <p>V</p>
10. Stiprinti nacionalinį saugumą	<ul style="list-style-type: none"> • Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms, informuotumą apie pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietiniam pasipriešinimui. Įgyvendinant uždavinį bus telkiami skirtingų šalies institucijų, žiniasklaidos, <u>nevyriausybinių organizacijų pajėgumai sistemiskai šviečiant visuomenę</u> apie propagandos keliamas grėsmes • Nuosekliai <u>didinti valstybės ir visuomenės pasirengimą testuojant per kompleksines krizių valdymo pratybas.</u> 	<p>V</p> <p>V</p>

4.7. Išvados dėl priemonių adaptacijos

4.7.1. Valstybės pažangos strategijos plane tikslų apibrėžtis nėra diferencijuojama pagal ES sutarties skaidrumo ir subsidiarumo principus. Tačiau, kaip parodė ES šalių ir Lietuvos AVP programų taikomų viešosios politikos priemonių analizė, nesant visuomenės pasitikėjimo valdžia, vyrauja viešosios politikos žemas skaidrumas. O nesant skaidrumo – subsidiarumo principo įgyvendinimas tėra abstrakcija. Todėl, mūsų nuomone, atsižvelgiant į AVP konteksto sąlygą, Valstybės pažangos strategijos plane apibrėžtų tikslų pasiekimui AVP priemonių adaptacija yra aktuali.

4.7.2. Aprašo dalyko problematikai Valstybės pažangos strategijos plane idetinfikuoti kaip pirmaeiliai tikslai: „2. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“ ir „8. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą“.

4.7.3. Dėl paskatų sistemos kompetentingai valstybės ir/ar savivaldybės institucijai arba įstaigoms pateikimas pagal Nuostatų papunkčio 13.3 sąlygą dėl paskatų sistemos, užtikrinančios NVO ir bendruomenių teikiamų paslaugų kokybės gerėjimą siūloma:

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti LR vyriausybėje dėl jos išskleidimo visose suinteresuotose ministerijose dėl nuolatinio finansavimo skėtinėms NVO pagal jų specializaciją rengti įrodymais grindžiamas „šešėlines ataskaitas“ atitinkamai rengiamoms valdžios ataskaitoms. Įgalinti atitinkamas skėtines NVO vykdyti tokių „šešėlinių ataskaitų“ poveikio valdžiai ir piliečių reagavimo stebėseną.
2. Lietuvos savivaldybių asociacijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti jos išskleidimą visose suinteresuotose savivaldybėse dėl nuolatinio finansavimo skėtinėms NVO pagal jų specializaciją rengti įrodymais grindžiamas „šešėlines ataskaitas“ atitinkamai rengiamoms vietos savivaldos valdžios ataskaitoms. Įgalinti atitinkamas skėtines NVO vykdyti tokių „šešėlinių ataskaitų“ poveikio vietos savivaldos valdžiai ir piliečių reagavimo stebėseną.
3. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti LR vyriausybėje dėl jos išskleidimo visose suinteresuotose ministerijose dėl „grįžamojo ryšio“ ministerijų (institucijų) finansuojamų ir baigtų vykdyti NVO projektų sukūrimo, nustatant projektų faktinių rezultatų atitiktį Atviros vyriausybės partnerystės Lietuvos programai, Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 Lietuvos programai, Vyriausybės programai, lygiagrečiai įgalinant skėtines NVO pagal specializaciją atlikti projektuose sukurtų inovacijų įgyvendinimo stebėseną ir gerosios patirties sklaidą.
4. Lietuvos savivaldybių asociacijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti jos įgyvendinimą visose suinteresuotose savivaldybėse dėl „grįžamojo ryšio“ vietos savivaldos finansuotų baigtų vykdyti NVO projektų sukūrimo, nustatant projektų faktinių rezultatų atitiktį Atviros vyriausybės partnerystės Lietuvos programai, Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 Lietuvos programai, Vyriausybės programai, vietos savivaldos atitinkamoms programoms, lygiagrečiai įgalinant skėtines NVO pagal specializaciją atlikti projektuose sukurtų inovacijų įgyvendinimo stebėseną ir gerosios patirties sklaidą.

4.7.4. Dėl NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo

sektoriaus klausimus pagal Nuostatų papunkčio 13.5 sąlygą dėl ilgalaikės strateginės partnerystės siūloma:

1. LR vyriausybei parengti rekomendacijas valdžios institucijoms (įskaitant savivaldybių tarybas ir administracijas) sudaryti Atviros vyriausybės partnerystės ir Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 programų įgyvendinimo institucijoje planus pasitelkiant skėtines viešojo intereso NVO. Tokiose rekomendacijose turėtų būti numatyti NVO ir jų atstovų veiklos vertinimo rodikliai.
2. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl vyriausybinių ir vietos savivaldos institucijų pusmetinių ir metinių pajamų-išlaidų viešai ir prieinamai NVO bei piliečiams skelbiamų detalizacijų, išskiriant teisėkūros ciklo stebėsenos dedamąsias.
3. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką valstybinių ir vietos savivaldos institucijų, verslo sektoriaus bei NVO vadovų interesų viešam deklaravimui, bei piliečių ir NVO nevaržomai prieigai prie tokios informacijos stebėsenos.
4. LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai įsteigti (užtikrinant techninį ir finansinį aprūpinimą) visuomenei žinomą visą parą budintį nemokamą „piliečio telefoną“, garantuojant visišką pranešėjo anonimiškumo apsaugą, priimančią bet kokius pranešimus apie valdžios institucijų, verslo ar NVO atsakingų atstovų neteisėtus ar neteisingus veiksmus, ar neveikimą, kitus nusiskundimus, nuomones ir pan. „Piliečio telefono“ gaunamos informacijos apdorojimą, teikimą atsakingoms institucijoms tikrinimui ir/ar vykdymui bei grįžamojo ryšio stebėseną pavesti suinteresuotoms skėtinėms NVO, nustatant tokios stebėsenos kontrolės priemones.
5. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti rekomendacijas dėl Žmogaus teises ir demokratiją ginančių tarptautinių deklaracijų viešo skelbimo lietuvių kalba, priskiriant tokių deklaracijų praktiško įgyvendinimo Lietuvoje stebėseną suinteresuotoms skėtinėms NVO.
6. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl valdžios institucijų (įskaitant vietos savivaldos, kitas viešųjų paslaugų įstaigas) atstovų inicijuojamų pasitarimų, darbo grupių susirinkimų, posėžių ir pan., kuriuose dalyvauja NVO atstovai, garso ir/ar vaizdo įrašų operatyviam ir išsamiam pateikimui nuotoliniu būdu prieinamose elektroninėse priemonėse su atitinkama programine įranga įrašų konvertavimui į tekstinius formatus. Aukščiau paminėtoje tvarkoje kaip įprasta ir

neginčijama priemone numatyti NVO atstovų nuožiūra atliekamus garso ir/ar vaizdo įrašus.

7. LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai inicijuoti kasmetinių „pilietinių iniciatyvų ir demokratijos“ liaudies festivalių tradiciją. Tokiuose festivaliuose suinteresuotos NVO, valdžios institucijos ir verslo sektorius visuomenei pristatytų savo pilietinių iniciatyvų inovacijas; ypatingas dėmesys būtų skiriamas pažeidžiamų visuomenės grupių atstovams; nusistovėtų praktika tokiuose renginiuose betarpiškai su piliečiais dalyvauti valstybės aukščiausiems vadovams, valdžios institucijų vadovams, NVO ir verslo sektorių lyderiams, atitinkamų užsienio valdžios, verslo ir NVO sektorių lyderiams.

5. APRAŠO VERTINIMO TVARKA

Pagal Aprašo rengimo Techninę specifikaciją²¹ Paslaugos teikėjas turi parengti rekomendacinį Teisės aktų taikymo stebėsenos (monitoringo) vertinimo aprašą, kuris turi apimti: vertinimo metodiką ir tvarką, vertinamus kriterijus, kiekvienam kriterijui įvertinti naudotinus metodus ir priemones, jų taikymo procedūras ir kitą aktualią informaciją. Taip pat Paslaugos teikėjas turi parengti struktūrizuotas taikymo, tobulinimo rekomendacijas su pagrindimu, koks rezultatas/pokytis jas pritaikius bus pasiektas.

Vertinimo metodika ir tvarka

Aprašo rezultatų taikymo stebėsenos vertinimo metodikos ir tvarkos tikslas yra apibrėžti priemones ir jų taikymo tvarką Apraše sukurtų rezultatų panaudojimui pagal Projekto „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinės / techninės / organizacinės priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atveju“ tikslus ir uždavinius Projekto vykdymo procese.

Aprašo rezultatai, kaip stebėsenos objektas, apibrėžiami pagal Aprašo rengimo Techninėje specifikacijoje suformuluotas sąvokas:

Aprašas skiriamas Projekto vykdytojui – Nacionalinei vartotojų konfederacijai - kaip parankinis dokumentas rengiant atitinkamų teisinių priemonių ir/ar pasiūlymų vyriausybei ir/ar vietos savivaldai sukūrimo LR teisinėje sistemoje rekomendacijas ir pasiūlymus.

Tam Apraše turi būti pateiktos konkrečios išvados ir pasiūlymų modeliai dėl:

- a) Projekto tikslų įgyvendinimo naudojant skaidrumo principą.
- b) Projekto tikslų įgyvendinimo naudojant subsidiarumo principą.

Aprašo rezultatų stebėsenos metodologija grindžiama tokiais principais:

tikslingumu – renkami duomenys ir informacija, kurie yra reikalingi ir tinkami Projekto procesui;

---

²¹ Žr. Priedas 1

nešališkumu – stebėseną vykdoma be išankstinio nusistatymo, laikantis profesinio nepriklausomumo ir bendrųjų profesinės etikos nuostatų;

patikimumu – stebėseną vykdoma laikantis Projekto vykdymą apibrėžiančių dokumentų, priimtų atitinkamų susitarimų, skelbiama tikrovę atitinkanti informacija.

sistemingumu – stebėsenos procesas vyksta planingai, laikantis tęstinumo.

Stebėsenos rūšis apibrėžiama kaip nuolatinė stebėseną pagal Projekto vykdymo tvarkaraštį. Stebėsenoje vadovaujamosi Stebėsenos vertinimo kriterijais, kurie taikomi pagal šio Aprašo skyriaus skirsnyje „Kriterijų taikymo procedūra ir rekomendacijos“ nuostatas.

Aprašo vykdymą atlieka Projekto vadovas, atlikdamas Studijos vertinimą Pagal Projekto vykdymo tvarkaraštį ir užpildydamas Aprašo skirsnyje „Kriterijų taikymo procedūra ir rekomendacijos“ pateikiamą Aprašo vertinimo stebėsenos Protokolą.

Stebėsenos medžiaga kaupiama bylos segtuvuose Projekto vadovo nustatyta tvarka.

Aprašo vykdymą kontroliuoja Projekto Užsakovo vadovas arba jo įgaliotas asmuo. Užsakovo vadovas nustato Aprašo rezultatų įgyvendinimo stebėsenos aptarimus su Projekte dalyvaujančiais asmenimis.

Aprašo pakeitimus ir/ar papildymus pagal Projekto dalyvių ir/ar suinteresuotų asmenų pasiūlymus tvirtina Užsakovo vadovas.

Vertinimo kriterijai

Aprašo vertinime naudojami du kriterijai: kiekybinis ir kokybinis.

Kiekybinio vertinimo kriterijus atspindi Aprašo rezultatų panaudojimo Projekto vykdyme dažnį ir imtį. Dažnis atspindi Aprašo rezultatų citavimų skaičių Projekto vykdyme. Imtis atspindi citavimo kiekybinę aprėptį pagal Projekto sudedamąsias dalis (neįskaitant pačio Aprašo dalies Projekte):

- Projekto pasiūlymų ir rekomendacijų sukūrimo;
- Apvaliųjų stalų-diskusijų darbe;
- Konferencijų darbe ir mokymuose;
- Metinės Projekto rezultatų panaudojimo apžvalgoje ir asociacijos veiklos strateginiame planavime.

Kokybinio vertinimo kriterijus atspindi Aprašo rezultatų panaudojimo Projekto vykdyje pritaikomumą. Taikomi keturi kokybinio vertinimo lygiai:

- 1 – Reikia tobulinti;
- 2 – Patenkinamas;
- 3 – Geras;
- 4 – Labai geras, skatinantis tolimesnes inovacijas.

Kriterijų taikymo procedūra

Aprašo vertinimo kriterijų taikymo procedūrą sudaro Protokolo (pridedamas žemiau) užpildymas pagal Projekto veiklų struktūrą ir Projekto planinį tvarkaraštį:

Veiksmų aprašas;

Pasiūlymai ir Rekomendacijos;

Apvaliųjų stalų debatai ir diskusijos;

Konferencijų darbas ir mokymai;

Metinė Projekto rezultatų panaudojimo apžvalga ir asociacijos veiklos strateginis planavimas.

Rekomendacijos:

- Nustačius kokybinio vertinimo kriterijaus lygio „Reikia tobulinti“ atvejį nagrinėti atitinkamo Aprašo rezultato koregavimą (ištaisymą, papildymą, pakeitimą).
- Nustačius kokybinio vertinimo kriterijaus lygio „Labai geras, paskatinantis tolimesnes inovacijas“ atvejį nagrinėti kaip Aprašo rezultatų plėtros galimybes.

Aprašo vertinimo Protokolas Nr.

TVIRTINU:

A.V.

_____
(Parašas, Vardas, Pavardė)_____
(Pareigos)

Nacionalinė vartotojų konfederacija

20..... m. _____ mėn. ____ d.

Data:	Vieta:	Stebėtojas: _____		
		Parašas: _____		
Projekto veikla (pažymėti reikalingą)				
Rekomendacijos	Pasiūlymai	Diskusijos	Konferencijos Mokymai	Strateginis planavimas

Eil. Nr.	Aprašo rezultatas Rodiklis	Kriterijus	
		Kiekybinis	Kokybinis
1	NVO santykio su viešuoju interesu skaidrumo samprata		
2	NVO valstybinio reguliavimo subsidiarumo samprata		
3	Kita:		
4	Stebėtojo išvada:		
5	Stebėtojo rekomendacijos:		

Susipažinimo žyma:

--

6. APRAŠO BENDROSIOS STRUKTŪRIZUOTOS IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Šio Aprašo bendrosios struktūrizuotos išvados ir rekomendacijos yra išdėstomos pagal LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. A1-519 patvirtintų Nevyriausybinės organizacijos vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2020 metais atrankos konkurso organizavimo nuostatų (toliau – Nuostatai):

5. papunktį 80.3 dėl ne mažiau trijų raštiškų pasiūlymų ir/ar rekomendacijų dėl paskatų sistemos kompetentingai valstybės ir/ar savivaldybės institucijai arba įstaigoms pateikimas pagal Nuostatų papunkčio 13.3 sąlygą dėl **paskatų sistemos, užtikrinančios NVO ir bendruomenių teikiamų paslaugų kokybės gerėjimą;**
6. papunktį 80.5 dėl ne mažiau penkių pasiūlymų dėl NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus pagal Nuostatų papunkčio 13.5 sąlygą **dėl ilgalaikės strateginės partnerystės.**

6.1. Rekomendacijos dėl paskatų sistemos NVO gerinti teikiamų paslaugų kokybę:

8. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti LR vyriausybėje dėl jos išskleidimo visose suinteresuotose ministerijose dėl nuolatinio finansavimo skėtinėms NVO pagal jų specializaciją rengti įrodymais grindžiamas „šešėlines ataskaitas“ atitinkamai rengiamoms valdžios ataskaitoms. Įgalinti atitinkamas skėtines NVO vykdyti tokių „šešėlinių ataskaitų“ poveikio valdžiai ir piliečių reagavimo stebėseną.
9. Lietuvos savivaldybių asociacijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti jos išskleidimą visose suinteresuotose savivaldybėse dėl nuolatinio finansavimo skėtinėms NVO pagal jų specializaciją rengti įrodymais grindžiamas „šešėlines

ataskaitas“ atitinkamai rengiamoms vietos savivaldos valdžios ataskaitoms. Įgalinti atitinkamas skėtines NVO vykdyti tokių „šešėlinių ataskaitų“ poveikio vietos savivaldos valdžiai ir piliečių reagavimo stebėseną.

10. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti LR vyriausybėje dėl jos išskleidimo visose suinteresuotose ministerijose dėl „grįžamojo ryšio“ ministerijų (institucijų) finansuojamų ir baigtų vykdyti NVO projektų sukūrimo, nustatant projektų faktinių rezultatų atitiktį Atviros vyriausybės partnerystės Lietuvos programai, Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 Lietuvos programai, Vyriausybės programai, lygiagrečiai įgalinant skėtines NVO pagal specializaciją atlikti projektuose sukurtų inovacijų įgyvendinimo stebėseną ir gerosios patirties sklaidą.
11. Lietuvos savivaldybių asociacijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti jos įgyvendinimą visose suinteresuotose savivaldybėse dėl „grįžamojo ryšio“ vietos savivaldos finansuotų baigtų vykdyti NVO projektų sukūrimo, nustatant projektų faktinių rezultatų atitiktį Atviros vyriausybės partnerystės Lietuvos programai, Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 Lietuvos programai, Vyriausybės programai, vietos savivaldos atitinkamoms programoms, lygiagrečiai įgalinant skėtines NVO pagal specializaciją atlikti projektuose sukurtų inovacijų įgyvendinimo stebėseną ir gerosios patirties sklaidą.

6.2. Pasiūlymai dėl NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus:

1. LR vyriausybei parengti rekomendacijas valdžios institucijoms (įskaitant savivaldybių tarybas ir administracijas) sudaryti Atviros vyriausybės partnerystės ir Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 programų įgyvendinimo institucijoje planus pasitelkiant skėtines viešojo intereso NVO. Tokiose rekomendacijose turėtų būti numatyti NVO ir jų atstovų veiklos vertinimo rodikliai.

2. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl vyriausybinių ir vietos savivaldos institucijų pusmetinių ir metinių pajamų-išlaidų viešai ir prieinamai NVO bei piliečiams skelbiamų detalizacijų, išskiriant teisėkūros ciklo stebėsenos dedamąsias.
3. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką valstybinių ir vietos savivaldos institucijų, verslo sektoriaus bei NVO vadovų interesų viešam deklaravimui, bei piliečių ir NVO nevaržomai prieigai prie tokios informacijos stebėsenos.
4. LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai įsteigti (užtikrinant techninį ir finansinį aprūpinimą) visuomenei žinomą visą parą budintį nemokamą „piliečio telefoną“, garantuojant visišką pranešėjo anonimiškumo apsaugą, priimančią bet kokius pranešimus apie valdžios institucijų, verslo ar NVO atsakingų atstovų neteisėtus ar neteislingus veiksmus, ar neveikimą, kitus nusiskundimus, nuomones ir pan. „Piliečio telefono“ gaunamos informacijos apdorojimą, teikimą atsakingoms institucijoms tikrinimui ir/ar vykdymui bei grįžtamojo ryšio stebėseną pavesti suinteresuotoms skėtinėms NVO, nustatant tokios stebėsenos kontrolės priemones.
5. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti rekomendacijas dėl Žmogaus teises ir demokratiją ginančių tarptautinių deklaracijų viešo skelbimo lietuvių kalba, priskiriant tokių deklaracijų praktiško įgyvendinimo Lietuvoje stebėseną suinteresuotoms skėtinėms NVO.
6. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl valdžios institucijų (įskaitant vietos savivaldos, kitas viešųjų paslaugų įstaigas) atstovų inicijuojamų pasitarimų, darbo grupių susirinkimų, posėdžių ir pan., kuriuose dalyvauja NVO atstovai, garso ir/ar vaizdo įrašų operatyviam ir išsamiam pateikimui nuotoliniu būdu prieinamose elektroninėse priemonėse su atitinkama programine įranga įrašų konvertavimui į tekstinius formatus. Aukščiau paminėtoje tvarkoje kaip įprasta ir neginčijama priemonė numatyti NVO atstovų nuožiūra atliekamus garso ir/ar vaizdo įrašus.

7. LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai inicijuoti kasmetinių „pilietinių iniciatyvų ir demokratijos“ liaudies festivalių tradiciją. Tokiuose festivaliuose suinteresuotos NVO, valdžios institucijos ir verslo sektorius visuomenei pristatytų savo pilietinių iniciatyvų inovacijas; ypatingas dėmesys būtų skiriamas pažeidžiamų visuomenės grupių atstovams; nusistovėtų praktika tokiuose renginiuose betarpiškai su piliečiais dalyvauti valstybės aukščiausiems vadovams, valdžios institucijų vadovams, NVO ir verslo sektorių lyderiams, atitinkamų užsienio valdžios, verslo ir NVO sektorių lyderiams.

7. PRIEDAI

PRIEDAS 1. TEISINIŲ/TECHNINIŲ/ ORGANIZACINIŲ PRIEMONIŲ, SKIRTŲ NVO PRAKTINIO ĮSITRAUKIMO Į VIEŠĄJĄ POLITIKĄ, SKĖTINIŲ NVO BENDRADARBIAVIMO SU VYRIAUSYBĖS IR VIETOS VALDŽIOS INSTITUCIJOMIS TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS PAGRINDU, APRAŠO TECHNINĖ SPECIFIKACIJA

PRIEDAS 2. LR VYRIAUSYBĖS 2020 M. RUGSĖJO 9 D. NUTARIMAS Nr. 998 DĖL 2021–2030 METŲ NACIONALINIO PAŽANGOS PLANO PATVIRTINIMO

PRIEDAS 3. NVK PASIŪLYMŲ LR VYRIAUSYBEI, LR SOCIALINIŲ REIKALŲ IR DARBO MINISTERIJAI, LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJAI PROJEKTAI

**TEISINIŲ/TECHNINIŲ/ ORGANIZACINIŲ PRIEMONIŲ, SKIRTŲ NVO
PRAKTINIO ĮSITRAUKIMO Į VIEŠĄJĄ POLITIKĄ, SKĖTINIŲ NVO
BENDRADARBIAVIMO SU VYRIAUSYBĖS IR VIETOS VALDŽIOS
INSTITUCIJOMIS TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS PAGRINDU,
APRAŠO**

TECHNINĖ SPECIFIKACIJA

1. PIRKIMO OBJEKTAS – Teisinių/techninių/ organizacinių priemonių, skirtų NVO praktinio įsitraukimo į viešąją politiką, skėtinių NVO bendradarbiavimo su vyriausybės ir vietos valdžios institucijomis teisės aktų įgyvendinimo stebėsenos pagrindu, Aprašo parengimo paslaugos.

2. PIRKĖJAS (UŽSAKOVAS) – Nacionalinė vartotojų konfederacija (toliau – NVK).

3. PIRKIMO TIKSLAS – Sukurti ES NVO teisinio reguliavimo patirties geruosiuose pavyzdžiuose identifikuotų priemonių, jų pagrindu gautų pasiūlymų adaptacijai LR sąlygomis, aprašą, kaip parankinę priemonę LR valdžios ir NVO sektorių suinteresuotoms institucijoms.

4. LAUKIAMAS REZULTATAS – Aprašas turi pateikti konkrečius pasiūlymus dėl šiuo metu ES taikomų NVO perspektyvos požiūriu teisinio reguliavimo būdų ir priemonių adaptacijos LR teisinėje sistemoje ir NVO praktikoje.

5. PIRKIMO OBJEKTO APRAŠYMAS

Nacionalinė vartotojų konfederacija (toliau – Pirkėjas, Užsakovas) kviečia teikti pasiūlymą parengti Teisinių/techninių/organizacinių priemonių, skirtų NVO praktinio įsitraukimo į viešąją politiką, skėtinių NVO bendradarbiavimo su vyriausybės ir vietos valdžios institucijomis teisės aktų įgyvendinimo stebėsenos pagrindu, Aprašą.

Reikalavimai pirkimui:

1. Aprašas turi apimti problematikos apibrėžimą pagal Paslaugos teikėjo atliktus vertinimus: Europos Sąjungos Sutartyje apibrėžtų skaidrumo ir subsidiarumo normų taikymo NVO sektoriuose Lietuvos Respublikoje aktualumo; viešosios politikos subjektų

konsultavimosi su visuomene priemonių būklės; NVO įtraukimo į vietos savivaldos bei valstybės viešųjų paslaugų teikimą teisinių-finansinių mechanizmų būklės.

2. Apraše turi būti detalizuota Aprašo rekomendacijų sudarymo metodologija.

3. Aprašas turi būti parengtas įvertinant Projekto Studijos „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinės/techninės/organizacinės priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atvejui“ ES šalių NVO perspektyvos teisinio reguliavimo srityje išdavas.

4. Paslaugos teikėjas turi išanalizuoti ir parengti esamos situacijos struktūrizuotas analizės išvadas, išskiriant veiksnius (priežastis), kurie lėmė šias išvadas.

5. Paslaugos teikėjas turi parengti rekomendacinį Teisės aktų taikymo stebėsenos (monitoringo) vertinimo aprašą, kuris turi apimti: vertinimo metodiką ir tvarką, vertinamus kriterijus, kiekvienam kriterijui įvertinti naudotinus metodus ir priemones, jų taikymo procedūras ir kitą aktualią informaciją.

6. Paslaugos teikėjas turi parengti struktūrizuotas Aprašo taikymo, tobulinimo rekomendacijas su pagrindimu, koks rezultatas/pokytis jas pritaikius bus pasiektas.

7. Aprašo turinį turi sudaryti: santrauka (lietuvių ir anglų kalba), Aprašo problematikos išdėstymas, Aprašo metodologijos aprašymas ir pagrindimas, LR teisinėje sistemoje taikytinų Projekto Studijoje identifikuotų priemonių adaptacijos išvados, priedai ir kt. aktuali informacija. Turinys ir jo apimtis turi būti suderintas su Perkančiąja organizacija.

8. Suderintas ir patvirtintas Aprašas turi būti pateikiamas Perkančiajai organizacijai doc, docx, PDF ar kitu su Perkančiąja organizacija suderintu formatu ir turi būti paženklinta Perkančiosios organizacijos ženklu.

APRAŠO TURINYS:

8. Santrauka (lietuvių ir anglų kalbomis) – 2 psl.

9. Aprašo problematikos išdėstymas (ne mažiau kaip 10 psl.):

9.1. ES sutarties skaidrumo ir subsidiarumo normos visuomeninei veiklai reikšmės apibrėžimas.

9.2. NVO skaidrumo ir subsidiarumo normų reguliavimo instrumentų adaptacijos Lietuvos Respublikoje prielaidos.

9.3. Viešosios politikos iššūkių valstybės valdžios ir NVO sektorių atžvilgiu sprendimui taikytinų priemonių nomenklatūros apibrėžimas.

10. Aprašo metodologija (ne mažiau kaip 2 psl.)
11. LR teisinėje sistemoje taikytinų Projekto Studijoje identifikuotų priemonių adaptacija (ne mažiau kaip 20 psl.):
  - 11.1. ES gerosios patirties pristatymas.
  - 11.2. Taikinių LR teisinei sistemai suformulavimas.
  - 11.3. Išvados.
12. Aprašo vertinimo tvarka (ne mažiau kaip 3 psl.):
  - 12.1. Vertinimo metodika ir tvarka;
  - 12.2. Vertinimo kriterijai;
  - 12.3. Kriterijų taikymo procedūra.
13. Aprašo bendrosios struktūrizuotos išvados ir rekomendacijos (ne mažiau kaip 3 psl.).
14. Priedai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė

nutarimas

DĖL 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano PATVIRTINIMO

2020 m. rugsėjo 9 d. Nr. 998

Vilnius

Įgyvendindama Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti 2021–2030 metų nacionalinį pažangos planą (pridedama).
2. Nustatyti, kad, rengiant nacionalines plėtros programas, skirtas 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano pažangos uždaviniams, turintiems teritorinę dimensiją, įgyvendinti, vadovaujamas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptimis ir teritorijos naudojimo funkciniais prioritetais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. XIII-3021 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo krypčių ir teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų patvirtinimo“.
3. Pritarti, kad, atsižvelgiant į suformuoto nacionalinių plėtros programų portfelio turinį, 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano poveikio rodiklių sąrašas periodiškai peržiūrimas, siekiant jį aktualizuoti.
4. Pavesti:
  - 4.1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai – sistemiskai koordinuoti 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano horizontaliųjų principų – darnaus vystymosi, inovatyvumo (kūrybingumo) ir lygių galimybių visiems (toliau – horizontalieji principai) – įgyvendinimą ir stebėti šiame plane nustatytus horizontaliųjų principų įgyvendinimo pažangos rodiklius;
  - 4.2. Lietuvos Respublikos finansų ministerijai – po to, kai Europos Parlamentas ir Taryba pritarė 2021–2027 metų Europos Sąjungos sanglaudos politikos reglamentams (toliau – reglamentai), prireikus pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstyti patikslintas 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano finansines projekcijas pagal reglamentų nuostatas;
  - 4.3. ministerijoms:
    - 4.3.1. paskirti asmenį (-is), kuris (-ie) būtų atsakingas (-i) už horizontaliųjų principų įgyvendinimo koordinavimą ministrams pavestose valdymo srityse;
    - 4.3.2. rengiant nacionalines plėtros programas, konsultuotis su visuomene ir socialiniais ekonominiais partneriais ir programose numatyti konkrečias gyventojų sąmoningumui didinti ir elgsenos pokyčiams formuoti skirtas priemones, kurių reikia 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano pažangos uždaviniams įgyvendinti.

Ministras Pirmininkas

Saulius Skvernelis

Finansų ministras

Vilius

Šapoka

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998

2021–2030 METŲ NACIONALINIS PAŽANGOS PLANAS

I SKYRIUS

ĮVADAS

2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas (toliau – Planas) rengiamas siekiant nustatyti pagrindinius ateinantį dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos ir saugumo srityse. Planuojant pokyčius, atsižvelgiama į Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptis ir teritorijos naudojimo funkcinis prioritetus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. XIII-3021 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo krypčių ir teritorijos naudojimo funkcinų prioritetų patvirtinimo“, ir juose įtvirtintą vertybinį pagrindą, Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, numatytą valstybės pažangos viziją ir raidos kryptis, Nacionalinio saugumo strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“, Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkę 2030 ir kitus tarptautinius susitarimus, įsipareigojimus bei Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktus, taip pat įvertinama esama situacija, tarptautinių organizacijų (ES, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO), Tarptautinio valiutos fondo) teikiamos rekomendacijos, kylantys nauji iššūkiai ir valstybės pažangos galimybės.

2020 m. pradžioje kilusi naujojo koronaviruso (COVID-19 ligos) pandemija sukėlė netikėtus ir esminius iššūkius įvairiose valstybės gyvenimo srityse – visų pirma sveikatos, bet taip pat ekonomikos, socialinės apsaugos, švietimo, kultūros sektoriuje ir daugelyje kitų. Reaguojant į pandemijos keliamas grėsmes, buvo priimti greiti sprendimai ir greito poveikio priemonės, skirtos viruso plėtrai sustabdyti, prie pasikeitusios situacijos prisitaikyti, socialinei ir ekonominei situacijai stabilizuoti ir neigiamoms pasekmėms mažinti, taip pat ekonomikos atsigavimui ir transformacijai skatinti, siekiant reaguoti į globalius ekonomikos pokyčius ir atsivėrusias naujas spartesnio, inovatyvesnio ir tvaresnio šalies vystymosi²² galimybes. Įgyvendinant Planą bus užtikrintas 2020 m. pradėtų ir sparčiai ekonomikos transformacijai skirtų veiksmų tęstinumas, atliekami ilgalaikiai šalies pažangai būtini struktūriniai pokyčiai.

Naujasis Planas pakeičia 2014–2020 m. nacionalinės pažangos programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“. Jis užtikrina strateginio planavimo tęstinumą, tačiau kartu įgyvendina ir kokybinį strateginio valdymo Lietuvoje pokytį. Siekiant įgyvendinti strateginio

---

²² Reaguojant į COVID-19 sukeltą situaciją buvo priimti šie dokumentai: COVID-19 valdymo strategija, COVID-19 valdymo strategijos įgyvendinimo priemonių planas, Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas, Ateities ekonomikos DNR planas.

valdymo reformą, Planas tampa centriniu valstybės pokyčių planavimo dokumentu, kuriame įvertinamos valstybės finansinės galimybės šiuos pokyčius įgyvendinti, integruojant ES, kitų tarptautinių šaltinių bei nacionalinio biudžeto lėšas. Tęstinė veikla, nepatenkanti į Planą, bus vykdoma ir finansuojama tęstinės veiklos lėšomis.

Plane numatytiems pokyčiams įgyvendinti rengiamos nacionalinės plėtros programos. Didžioji dalis Plane numatytų pokyčių turi tiesiogines sąsajas su Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, kurį tvirtina Vyriausybė, nustatytomis šalies erdvinio vystymo įgyvendinimo gairėmis. Siekiant užtikrinti maksimalų investicijų ir kitų priemonių įgyvendinimo efektą ir subalansuotą šalies teritorijos vystymą, atitiktis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajam planui numatoma kaip būtina *ex-ante* sąlyga visoms nacionalinėms plėtros programoms.

Plane numatyti strateginiai tikslai ir pažangos uždaviniai, skirti kurti valstybei, kuri, kartu su kitomis valstybėmis laikydamasi įpareigojančių mūsų planetos galimybių ir išteklių tausojo taisyklių, sieks, kad visiems gyventojams būtų užtikrinta aukšta gyvenimo kokybė – kiekvienam sudarytos sąlygos dalyvauti visuomenės gyvenime ir kurti socialinę bei dvasinę gerovę šalyje. Plano esminis tikslas – sveikas ir laimingas žmogus, galintis veikti ir kurti, dirbti kokybišką darbą, gaunantis orias pajamas, gyvenantis darnioje bendruomenėje, įkvepiančioje ir palaikančioje, saugioje, sveikoje ir švarioje aplinkoje, ugdančioje pagarbą, atvirumą ir pasitikėjimą, vertybiniu pagrindu formuojamą valstybės politiką. Kartu bus siekiama puoselėti ir išsaugoti tautinę ir pilietinę tapatybę.

Siekiant įveikti sudėtingiausius Lietuvos iššūkius ir problemas, užsibrėžiame 10 ateinančio dešimtmečio strateginių tikslų. Atkreiptinas dėmesys, kad visi strateginiai tikslai yra vienodai svarbūs ir sunumeruoti ne prioriteto tvarka. Kiekvienam strateginiam tikslui įgyvendinti suplanuoti pažangos uždaviniai, tačiau neišvengiamai atskiriems strateginiams tikslams pasiekti numatytiems uždaviniams būdingas platesnis horizontalusis matmuo. Valstybės pažangai užtikrinti reikia užsibrėžtų strateginių tikslų tarpusavio sinergijos. Strateginiams tikslams ir pažangos uždaviniams numatomi pamatuojami poveikio rodikliai su konkrečiomis siektinomis reikšmėmis.

Plano strateginius tikslus ir pažangos uždavinius papildo horizontalieji principai, kuriais siekiama nuosekliai ir kompleksiskai formuoti tam tikrą požiūrį ir elgesį, būtiną visiems strateginiams tikslams ir pažangos uždaviniams įgyvendinti. Kiekvieno horizontaliojo principo įgyvendinimui taip pat planuojami konkretūs siektini agreguoto pobūdžio rodikliai (indeksai).

Siekiant įgyvendinti Plane numatytus pokyčius, nepakanka vien esamų finansinių prioritetų peržiūros ir finansavimo perskirstymo tarp pažangos uždavinių ar valstybės veiklos sričių. Keliami strateginiai tikslai verčia persvarstyti valstybės vystymosi trajektoriją, siekiant didinti BVP perskirstymą per valstybės biudžetą. Siekiant didinti valstybės galimybes mažinti ekonominius, socialinius ir regioninius netolygumus, teikti kokybiškas ir visiems prieinamas viešąsias paslaugas, užtikrinti būtinus sisteminius pokyčius, skirtus aplinkos ir klimato kaitos iššūkiams įveikti, numatoma siekti didinti BVP dalį, perskirstomą per biudžetą, ir artėti prie ES vidurkio, kuris 2018 m. buvo 40,3 procento. Lietuvoje 2019 m. perskirstyta 30,5 proc., o 2020 m. numatoma perskirstyti 31,4 proc. BVP. Pažymėtina, kad tai esminio politinio apsisprendimo klausimas, nes didelės BVP dalies perskirstymas reikštų esminę mokesčių sistemos pertvarką, spartesnį šešėlinės ekonomikos mažėjimą, taikant ne tik mokesčių surinkimo ir administravimo gerinimo priemones, bet ir keičiant visuomenės nuostatas, mažinant mokesčių vengimą, stiprinant mokesčių mokėjimo kultūrą.

II SKYRIUS

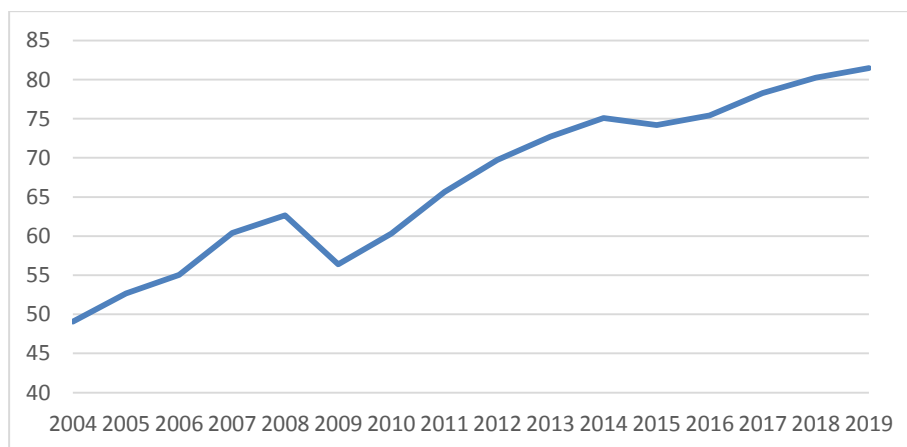
ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

Prieš trisdešimt metų atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, imtasi ekonominių, socialinių, teisinių, valdymo reformų. Svarbias reformas šalyje taip pat paskatino stojimo į ES ir kitas tarptautines organizacijas, tokias kaip NATO, EBPO, procesas. Tapusiai jų nare Lietuvai atsivėrė didesnės galimybės užtikrinti saugumą, siekti klestėjimo, lygių galimybių ir gerovės visiems. Tačiau siekiant toliau žengti kartu su šiandieniniu pasauliu, pasižyminčiu nuolatine kaita ir technologine pažanga, ir įveikti vidaus ir išorės aplinkos keliamus iššūkius ir krizes, pvz., tokias kaip COVID-19 pandemija, kuri sukėlė didelių įtampų nacionalinėse sveikatos sistemose, sutrikdė pasaulines tiekimo grandines, sukėlė finansų rinkų nestabilumą, neigiamai veikia įvairius ekonominius sektorius ir gyventojų įpročius bei pajamas, pokyčių darbotvarkė ypač aktuali ir ateinantį dešimtmetį.

EKONOMIKOS VYSTYMASIS

Nuo 2004 m. Lietuvai tapus ES nare, šalies ekonomika vystėsi gana sparčiai. Lietuvos BVP vienam gyventojui pagal perkamąją galią išaugo nuo 50 proc. ES vidurkio 2004 m. iki 81,5 proc. 2019 m. (Estijos – 83 proc., Latvijos – 69 proc., Lenkijos – 72,5 proc.)²³. 2008–2009 m. patyrusi krizę, šalies ekonomika atsigavo ir toliau gana sparčiai vijosi ekonomiškai stiprias ES valstybes. Eurostatu duomenimis, 2019 m. realusis BVP vienam gyventojui Lietuvoje siekė 13 880 eurų (Estijoje – 15 670 eurų, Latvijoje – 12 490 eurų, Lenkijoje – 12 980 eurų, ES vidurkis – 28 270 eurų) ir, palyginti su 2013 m., išaugo 28,8 proc. (atitinkamo ES rodiklio augimas tuo pačiu laikotarpiu siekė 11,1 proc.)²⁴.

1 pav. Lietuvos BVP vienam gyventojui perkamosios galios standartu, palyginti su ES vidurkiu, proc.

Šaltinis – Eurostatas

Dėl COVID-19 pandemijos ekonominiams procesams sukeltų padarinių Lietuvos realusis BVP 2020 m. pirmąjį pusmetį, palyginti su 2019 m. pirmuoju pusmečiu, sumažėjo 0,6 procento. COVID-19 pandemijos sukeltos krizės tiesioginį neigiamą poveikį (sumažėjęs apdraustųjų skaičius, sumažėjęs vidutinis atlygis) patyrė su turizmo, viešbučių, restoranų ir maitinimo, keleivių ir krovinių vežimo

²³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_10_10/default/table?lang=en.

²⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en.

paslaugomis susiję sektoriai, taip pat teikėjai kultūros ir kitų profesionalių paslaugų, kurios teikiamos tiesioginio kontakto būdu²⁵.

Lietuvos ekonomikos vystymąsi turėtų toliau skatinti vidaus paklausa bei eksportas. Iki pandemijos vartojimą didino geri vartotojų lūkesčiai ir stabiliai augantis darbo užmokestis (2019 m. bruto darbo užmokestis išaugo 8,8 proc., 2020 m. I ketv. – 1,6 proc.). Nors prognozuojama, kad artimiausiu laikotarpiu atlyginimų augimas lėtės (2020 m. – 5,6 proc., 2021 m. – 3,9 proc., 2022 m. – 4,5 proc.²⁶), vidutiniu laikotarpiu gyventojų pajamos turėtų augti sparčiau negu kainos ir palaikyti privataus vartojimo didėjimą.

Prastėjant ekonominei aplinkai svarbiausiose eksporto rinkose, Lietuvos eksporto plėtra jau 2019 m. ėmė lėtėti. 2019 m. prekių eksportas augo 4,8 proc., tačiau augimas buvo mažesnis nei 2018 m. (7,8 proc.). Per penkis 2020 m. mėnesius, palyginti su tuo pačiu 2019 m. laikotarpiu, eksportas smuko 8,7 proc.²⁷. Dėl COVID-19 pandemijos sukulto neapibrėžtumo eksporto lėtėjimo tendencijos prognozuojamos ir artimiausiais metais: 2020 m. eksportas turėtų sumažėti 2,4 proc., o 2021 ir 2022 m. išaugti atitinkamai 3,4 ir 3,1 proc.²⁸. Lietuvos eksporto struktūroje jau ilgą laiką vyrauja mažesnio ir vidutinio sudėtingumo gaminiai, todėl ilgalaikėje perspektyvoje tai gali riboti eksporto plėtrą. Konkurencingumą taip pat mažina augančios gamybos ir darbo jėgos sąnaudos, palyginti menkas darbo našumas.

Inovacinis Lietuvos pajėgumas nėra didelis (pagal suminį inovatyvumo indeksą Lietuva užima 19 vietą ES), o investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą (toliau – MTEP) gerokai atsilieka nuo kitų ES valstybių. 2018 m. visos investicijos į MTEP sudarė tik 0,94 proc. BVP (ES vidurkis – 2,12 proc.), ir tai gerokai mažiau už 2020 m. tikslą – 1,9 proc.

Investicijų augimui Lietuvoje reikšmingą įtaką daro ES paramos lėšų srautai energetikos ir transporto sektoriuose, investicijos į pramonę. Tačiau didėjantis tarptautinės aplinkos neapibrėžtumas, pirmiausia susijęs su COVID-19 pandemijos ekonominėmis pasekmėmis, gali 2020 m. sustabdyti investicijų augimą. Kita vertus, koordinuotas ES atsakas į krizę leido (priešingai ankstesnėms prognozėms) padidinti 2021–2027 m. laikotarpiu Lietuvai teksiantį ES finansavimą. Dabartiniame etape didesnę reikšmę įgyja ne ES lėšomis finansuojamų investicijų apimtis, o tikslingas ir efektyvus tokių lėšų naudojimas siekiant amortizuoti krizės pasekmes ir įgyvendinti prioritetines struktūrines reformas.

Daugėja įmonių, kurių veiklą riboja tinkamą kvalifikaciją turinčių darbuotojų stoka. 2018 m. su šia problema susidūrė apie 20 proc. įmonių. Reikiamų kompetencijų stygių lemia didelė emigracija, „protų nutekėjimas“. Vertinant migracijos mastą, tarptautinės migracijos balansas Lietuvoje ilgą laiką

25 STRATA, Ekonomikos pulsas: Nukentėjusių sektorių apžvalga, 2020.

26 Finansų ministerija (2020 kovas). Lietuvos ekonominės raidos scenarijus 2020–2023.

https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/LT_ver/Aktual%C5%ABs_valstyb%C4%97s_finans%C5%B3_duomenys/ERS_aprasymas_2020_kovas.pdf.

27 <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?eventId=226927#>.

28 Finansų ministerija (2020 kovas). Lietuvos ekonominės raidos scenarijus 2020–2023.

https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/LT_ver/Aktual%C5%ABs_valstyb%C4%97s_finans%C5%B3_duomenys/ERS_aprasymas_2020_kovas.pdf.

buvo neigiamas – per paskutinius dešimt metų (2010–2019 m. laikotarpiu) iš Lietuvos išvyko beveik 240 tūkst. žmonių daugiau nei atvyko. Tačiau pažymėtina, kad 2019 m. situacija pasikeitė ir pirmą kartą grynoji migracija buvo teigiama, tai daugiausia nulėmė didesnis reemigruojančių lietuvių bei imigruojančių užsieniečių skaičius. Ši tendencija tęsiasi ir 2020 m. pirmąjį pusmetį. Siekiant sušvelninti mažėjančio darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus poveikį, svarbu sudaryti geresnes galimybes įsidarbinti visiems. Kita svarbi problema – didelė įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis, viena didžiausių Europoje. Lietuvoje trūksta aukštos kvalifikacijos darbuotojų aukštesnių įgūdžių reikalinguose sektoriuose, tokiuose kaip IRT, finansai, o žemos kvalifikacijos darbuotojų – perteklius²⁹. COVID-19 pandemijos grėsmė skatina „bekontakčių“ technologijų plėtrą, procesų automatizaciją ir robotizaciją, dėl to gali sparčiau mažėti rutininių ir žemos kvalifikacijos darbų. Daugelis viešųjų ir privačių paslaugų ir veiklų perkeliama į skaitmeninę erdvę. Atliepiančias šias tendencijas, svarbu, kad visi Lietuvos piliečiai mokėtų naudotis skaitmeninėmis technologijomis ir galėtų persikvalifikavę pereiti į tuos sektorius, kurie turi potencialo augti ateityje.

COVID-19 pandemija turi didelę neigiamą įtaką ekonominei raidai. Išlieka didelis neapibrėžtumas, darantis neigiamą poveikį pasaulio ekonomikos raidai ir pasaulinei prekybai. Išorinės aplinkos nestabilumas ir lėtėjanti pagrindinių prekybos partnerių ekonomikos plėtra nuo 2020 m. turės įtakos ir Lietuvos ekonomikai. Europos Komisijos 2020 m. vasaros prognozėmis³⁰, euro zonos BVP lauks 8,7 proc. smukimas 2020 m. ir 6,1 proc. atsigavimas 2021 metais. Lietuvai atitinkamai prognozuojamas – 7 proc. BVP sumažėjimas ir panašaus dydžio, 6,8 proc., augimas 2021 metais. Remiantis Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prognozėmis, dėl su COVID-19 viruso krize susijusio šoko šiemet Lietuvos ekonomika susitrauks 7 proc., o 2021 m. tikėtinas 5,9 proc. BVP augimas. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais BVP galėtų augti vidutiniškai po 2,6 proc. per metus³¹.

Pastangos sušvelninti COVID-19 pandemijos sukeltos krizės ekonomines ir socialines pasekmes pareikalavo mobilizuoti valstybės išteklius ir didinti skolinimąsi. Tai padėjo išspręsti daugelį trumpo laikotarpio ekonomikos problemų, bet žymiai padidino rizikas, susijusias su valstybės finansų tvarumu. EBPO vertinimais, optimalus skolos lygis Lietuvai sudaro apie 40 proc. BVP, o valdžios sektoriaus skolos lygio projekcijos rodo, kad skola 2025 m. gali siekti nuo 55,7 iki 68,4 proc. BVP³². Valstybės skolos išlaikymas tokio lygio, kuris nekeltų nepagrįstos rizikos ekonomikos augimui ir valstybės biudžeto tvarumui, turėtų tapti vienu iš svarbiausių vidutinės trukmės laikotarpio makroekonominės politikos tikslų.

Kita vertus, COVID-19 sukelti globalios ekonomikos pokyčiai suteikia ir naujų galimybių Lietuvai. Pirmia, siekis mažinti tiekimo grandinių riziką jas trumpinant ir diversifikuojant sudaro galimybes pritraukti naujas plyno lauko investicijas iš įmonių, perkeliančių gamybos pajėgumus iš kitų šalių į ES, Lietuvos įmonėms įsiliesti į pasaulines vertės grandines, tarptautinėms bendrovėms siekiant

29 Tarptautinis valiutos fondas, Šalies ataskaita Nr. 19/253: Lietuvos Respublika, liepa, 2019 m.

30 Summer 2020 Economic Forecast: A deeper recession with wider divergencies: European Commission. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/summer-2020-economic-forecast-deeper-recession-wider-divergences_en.

31 Finansų ministerija (2020 birželio 30 d.) Lietuvos ekonominės raidos scenarijus 2020–2023.

https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/LT_ver/Aktual%C5%ABs_valstyb%C4%97s_finans%C5%B3_duomenys/ERS_2020_birzelis.pdf.

32 <https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/MAKROEKONIMIO%20STABILUMO%20VERTINIMO%20GRUP%C4%96S%20I%C5%A0VADA.pdf>.

diversifikuoti tiekėjų bazę. Antra, ES siekis susigrąžinti strategiškai svarbią gyvybės mokslų pramonę leidžia pritraukti investicijas ir Lietuvoje veikiančioms gyvybės mokslų įmonėms plėtoti inovacijas biotechnologijų, medicinos technologijų ir kitose srityse ir pasiūlyti išmaniuosius sprendimus. Trečia, maisto tiekimo grandinių perkėlimas arčiau galutinio vartotojo sudaro sąlygas pritraukti stambias maisto pramonės investicijas, didinti Lietuvos maisto sektoriaus produktyvumą. Ketvirta, Lietuva turi progą sparčiau pereiti prie skaitmeninės ekonomikos, daryti ekonomiką atsparesnę galimiems sukrėtimams, pasinaudoti skaitmeniniu konkurencingumu kaip vienu pagrindinių ekonomikos atsigavimo variklių. Penkta, ES teikiamas prioritetas žaliajam kursui ir šiam prioritetui skiriamos investicijos skatina spartinti perėjimą prie klimatui draugiškos ekonomikos³³. Šiems tikslams jau 2020 m. sutelktos ir pradėtos įgyvendinti investicijos pagal Ateities ekonomikos DNR planą. Jos toliau bus tęsiamos pagal šį Planą.

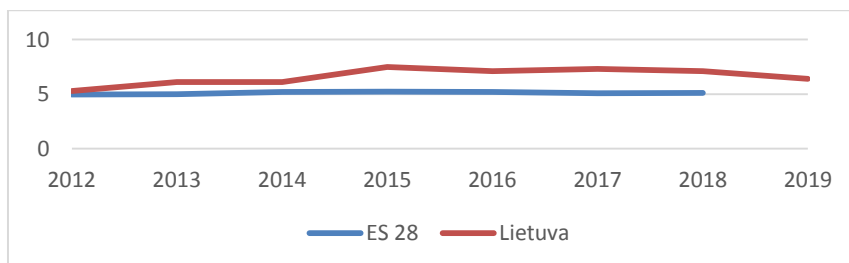
GYVENIMO KOKYBĖS RODIKLIAI

Kiti svarbūs šalies ir gyventojų gerovės socialiniai ir ekonominiai rodikliai rodo skirtingą pažangą atskirose srityse. Pagal EBPO gerovės indeksą (OECD *Better Life index*) Lietuva gana gerai vertinama keliose srityse – bendras išsilavinimo ir įgūdžių bei darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo vertinimas aukštesnis už EBPO šalių vidurkį. O sveikata, pajamos, užimtumas, būstas, socialiniai ryšiai, pilietinis aktyvumas, asmens saugumas ir subjektyvus gerovės suvokimas vertinami prasčiau.

Nors šalies ekonomikos konvergencija su ES didėja, skurdo bei nelygybės rodikliai, palyginti su kitomis šalimis, byloja, kad pažanga dar nepakankama. Žmonių, kurie gyvena žemiau skurdo ar socialinės atskirties ribos, nuo 2016 m. nuosekliai mažėjo: 2018 m. jų buvo 28,3 proc., o 2019 m. sumažėjo iki 26,3 proc., tačiau šis rodiklis vis dar viršijo ES vidurkį (kuris 2018 m. siekė 21,8 proc.). Pagal namų ūkių sudėtį daugiausiai asmenų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį, buvo namų ūkiuose, kuriuos sudarė vienas suaugęs ir išlaikomi vaikai (49 proc.) arba vieni gyvenantys asmenys (52 proc.).

Pagal pajamų pasiskirstymo koeficientą 80/20, kuris rodo 20 proc. turtingiausių ir 20 proc. vargingiausių namų ūkių metinių pajamų santykį, situacija taip pat pastebimai gerėja. 2015 m. koeficiento reikšmė siekė net 7,5 ir nuo to laiko mažėjo (2019 m. buvo lygi 6,4). Svarbu pastebėti, kad, vertinant pajamų nelygybės rodiklius pagal darbo pajamas, per paskutinius penkerius metus dirbančių gyventojų pajamų skirtumas taip pat reikšmingai sumažėjo – nuo 6,8 karto 2015 m. iki 5 kartų 2019 m.³⁴.

2 pav. Pajamų pasiskirstymo koeficiento kaita

Šaltinis – Eurostatas

³³ Ateities ekonomikos DNR planas.

³⁴ Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenys.

Augant Lietuvos ekonomikai, didėjo užimtumas ir mažėjo nedarbas, tačiau regioniniai skirtumai vis dar dideli. Užimtumo lygis gerėjo sparčiau nei ES šalių vidurkis. Eurostatu duomenimis, jis išaugo nuo 71,8 proc. 2014 m. iki 78,2 proc. 2019 m. ir buvo 5,1 proc. punkto didesnis už ES vidurkį (73,1 proc. 2019 m.). Nedarbo lygis iki 2018 m. kasmet nuosekliai mažėjo. Tai pasakytina tiek apie jaunimo (15–24 m.), tiek apie ilgalaikį nedarbą. Tačiau 2019 m. bendras nedarbo lygis pradėjo augti. Be to, nedarbo lygis pagal savivaldybes skiriasi daugiau nei penkis kartus. Viena iš priežasčių – menkas darbo jėgos judumas. Taip pat, remiantis statistine informacija, asmenys su žemesniu nei viduriniu išsilavinimu įsidarbina sunkiau. 2019 m. tokių žmonių užimtumo lygis buvo žemesnis nei ES27 šalių vidurkis (atitinkamai 47,9 ir 55,7 proc.).

Dėl COVID-19 pandemijos sukeltos krizės ekonomikos augimas sulėtėjo ir nedarbas 2020 m. išaugo. Remiantis oficialiomis prognozėmis, tikėtina, kad nedarbas iki 2020 m. pabaigos augs, o nuo 2021 m. pradės mažėti ir 2023 m. pasieks panašų kaip ir prieš pandemiją buvusį nedarbo lygį³⁵. Kita vertus, pasaulyje daug neapibrėžtumo ir sudėtinga tiksliai įvertinti būsimus pokyčius. Jeigu pasitvirtintų atšiaurusis Lietuvos ekonomikos raidos scenarijus, nedarbo lygis sparčiai augtų ir kitais (2021) metais³⁶. Didėjantis bedarbių skaičius nereiškia, kad darbdaviams, kurie norės didinti darbuotojų skaičių, bus lengviau atrasti reikiamų darbuotojų. Dalis darbuotojų, ypač vyresnių, praradusių darbus, tiesiog pasitrauks iš darbo rinkos, o jaunimas nebus linkęs susitaikyti su mažesne alga³⁷.

2019 m. EBPO Lietuvos švietimas įvertintas 7,3 balo iš 10, t.y. Lietuva užėmė 18 vietą tarp 40 šalių. Pagal gerovės indekso švietimo dedamąsias Lietuva iš kitų EBPO šalių teigiamai išsiskiria švietimo aprėpties srityje. 2017 m. 93 proc. 25–64 metų Lietuvos gyventojų buvo įgiję vidurinį išsilavinimą, o tai kur kas daugiau už EBPO šalių vidurkį (78 proc. 2017 m.), tačiau tarptautinio penkiolikmečių mokinių tyrimo (PISA 2015) duomenys rodo, kad gebėjimai taikyti įgytas žinias gerokai prastesni už EBPO vidurkį. Vaikų pasiekimai gamtamokslinio, matematinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų srityse pagal PISA 2018 m. tyrimo duomenis buvo žemesni nei EBPO šalių vidurkis. Išryškėjo dideli pasiekimų skirtumai tarp didelių ir mažų gyvenviečių, kuriuos lemia mokinių priklausymas skirtingai socialinei, ekonominei ir kultūrinei aplinkai. Kaip rodo ES ir nacionaliniai vertinimai, Lietuvai aktuali rengiamų specialistų neatitiktis darbo rinkos poreikiams problema³⁸, o švietimas ir suaugusiųjų mokymo sistema šią problemą sprendžia santykinai neveiksmingai³⁹.

Pagal tiek vyrų, tiek moterų vidutinę tikėtiną gyvenimo ir vidutinę tikėtiną sveiko gyvenimo trukmę Lietuva gerokai atsilieka nuo ES28 vidurkio⁴⁰. Lietuvoje vyrų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė nuo 2007 m., kai šio rodiklio reikšmė buvo 64,5 metų, kasmet didėja ir 2018 m. siekė 70,9 metų. Palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuvos vyrų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė yra 7,3 metų mažesnė. Moterų

35 <http://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonomines-raidos-scenarijus>.

36 <https://www.lb.lt/lt/naujausios-ekonomikos-prognozes#ex-1-2>.

37 SEB, 2020. Lietuvos ekonomikos apžvalga Nr. 72.

https://www.seb.lt/sites/default/files/web/document/lietuvos_makroekonomikos_apzvalga/lt_ekonomikos_apzvalga_nr_72_0.pdf.

38 Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras (MOSTA). Žmoniškųjų išteklių būklės ataskaita: 2018. 2018 m. birželio 27 d.

39 Europos Komisija, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2019) 1014 "Šalies ataskaita. Lietuva 2019", 2019 m. vasario 27 d. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf.

40 Eurostatas. https://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=tepsr_sp320.

situacija kiek geresnė nei vyrų – jų vidutinė gyvenimo trukmė 2018 m. siekė 80,7 metų ir mažai atsilieka nuo ES vidurkio (83,7 metų).

2020 m. pasauliui susidūrus su COVID-19 pandemija, sveikatos sistema buvo pirmoji fronto linija kovoje su virusu ir jo sukeliama padariniais žmonių sveikatai ir gyvybei. Lietuva pateko tarp šalių, kuriose mirtingumas nuo COVID-19 vienas mažiausių⁴¹. Tačiau ateityje pasaulyje prognozuojama dar ne viena galima viruso sukelta pandemija, todėl būtina iš esmės tobulinti šalies sveikatos sistemos pasirengimą tokioms situacijoms ir stiprinti jos pajėgumus.

Keičiasi gyventojų amžiaus struktūra – mažėja vaikų ir daugėja vyresnio amžiaus asmenų. 2019 m. pradžioje šalyje gyveno 552,4 tūkst. 65 metų ir vyresnių asmenų. Jų pagausėjo nuo 15,8 proc. (2005 m. pradžioje) iki 19,8 proc. (2019 m. pradžioje) visų Lietuvos nuolatinių gyventojų. Šimtui vaikų 2019 m. pradžioje teko 131 pagyvenęs žmogus (2005 m. pradžioje – 93). Remiantis Eurostato prognozėmis, 100-ui 15–64 metų gyventojų 2030 m. teks 45,8 65 metų ir vyresnių asmenų.

POVEIKIS KLIMATO KAITAI IR APLINKOS KOKYBĖ

ES, kitų tarptautinių organizacijų bei mokslinėse ataskaitose teigiama, kad klimato kaita ir aplinkos kokybės užtikrinimas – vienas svarbiausių šio amžiaus iššūkių. Ateities perspektyvos šioje srityje priklauso nuo tarptautinės bendruomenės ir kiekvienos valstybės (įskaitant Lietuvą) gebėjimo užtikrinti darnų vystymąsi ir keisti esamą ekonomikos modelį.

Pasauliui ir Lietuvai susidūrus su COVID-19 viruso sukelta pandemija ir jos padariniais ekonomikai, poreikis užtikrinti darnų ekonomikos vystymąsi nesumažėjo, o dėmesys klimato kaitos ir aplinkos klausimams netgi išaugo. ES ekonomikos atsigavimo po COVID-19 pandemijos padarinių planas pagrįstas perėjimo prie žaliosios ekonomikos ir skaitmeninės transformacijos skatinimu. Europos Komisijos komunikate „Europos žaliasis kursas“⁴² siūlomos iniciatyvos, skirtos visiems ūkio sektoriams transformuoti siekiant ES ekonomikos neutralumo klimatui tikslo iki 2050 metų. Šių iniciatyvų įgyvendinimas užtikrins darnų vystymąsi, mažo anglies dioksido kiekio, konkurencingos, socialiai teisingos, inovatyvias technologijas naudojančios ir efektyvios ekonomikos plėtrą, naujas „žaliasias“ darbo vietas, pagerėjusią gyventojų gyvenimo kokybę.

Siekdama tinkamai įgyvendinti Lietuvos darnaus vystymosi ir klimato kaitos švelninimo įsipareigojimus ir atskirti ekonomikos augimą nuo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekio, Lietuva nuveikė nemažai. Nacionalinės 2020 m. išmetamų ŠESD apskaitos duomenimis, 2018 m. išmetamų ŠESD kiekis, palyginti su 1990 m., sumažintas 57,9 procento. Tuo metu šalies BVP (2017 m.) buvo 173,3 proc. didesnis nei 1990 m.⁴³. Vis dėlto didžiausi ŠESD mažinimo pasiekimai fiksuojami 1990–2000 m. laikotarpiu. Nuo 2000 m. bendro ŠESD kiekio ir BVP augimo tendencijos panašios.

Lietuvos klimato kaitos valdymo politikos vizijoje šalies ekonomikos neutralumą klimatui numatoma pasiekti iki 2050 metų. Įgyvendinant jau patvirtintus 2030 m. ES energetikos ir klimato kaitos tikslus, Lietuvai nustatytas 9 proc. ŠESD mažinimo tikslas ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje

41 Trys žmonės 100 tūkst. gyventojų, 2020 m. rugpjūčio 4 d. duomenimis;

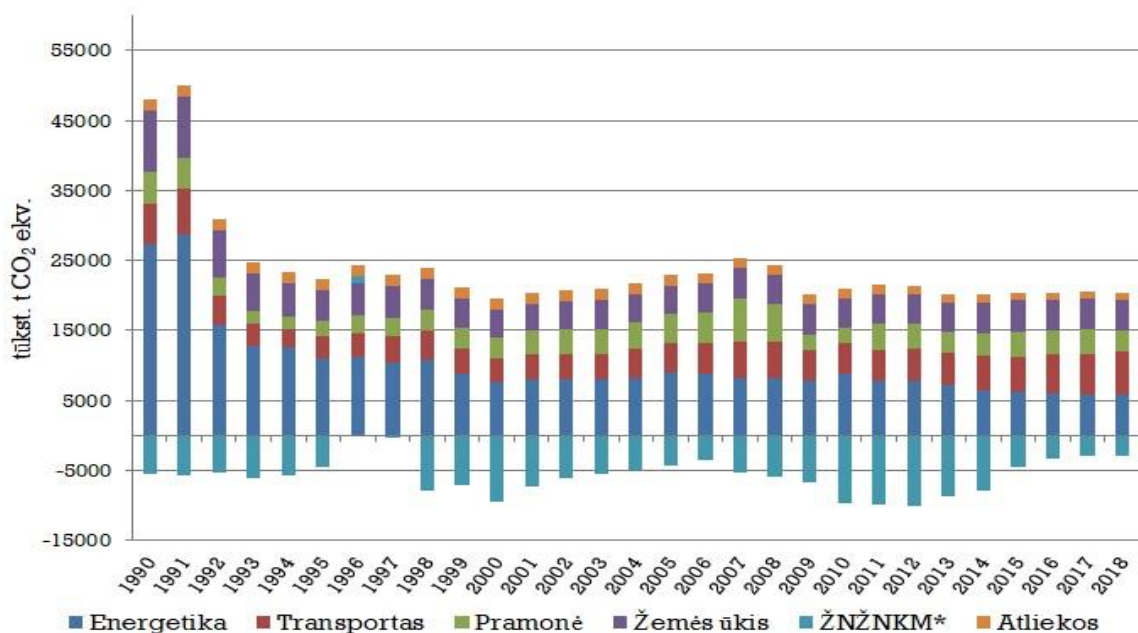
<https://edition.cnn.com/interactive/2020/health/coronavirus-maps-and-cases/>.

42 Komisijos Komunikatas. Europos žaliasis kursas. Briuselis, 2019 12 11, COM(2019) 640 final.

43 2020 m. Lietuvos nacionalinė ŠESD apskaitos ataskaita (1990–2018).

(toliau – ATLPS) nedalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 metais. Itin daug pastangų prireiks transporto, žemės ūkio ir pramonės sektoriams, kurių išmetamas ŠESD kiekis nuo 2005 m. stipriai išaugo. Jeigu pagal Europos klimato reglamentą ES 2030 m. ŠESD mažinimo tikslas bus padidintas nuo 40 iki 50–55 proc., palyginti su 1990 m., Lietuvai numatyto nacionalinio ŠESD mažinimo tikslo reikšmė irgi gali padidėti, ir jai pasiekti reikės papildomų pastangų. Pasibaigus deryboms dėl Žaliojo kurso įgyvendinimo, gali padidėti ne tik ŠESD, bet ir kiti Lietuvai keliami aplinkosauginiai tikslai, kuriems pasiekti reikės susitelkimo.

3 pav. Bendras susidaręs ŠESD kiekis, išreikštas CO₂ ekvivalentu

*ŽNŽNKM – žemės naudojimas, žemės naudmenų keitimas ir miškininkystė
Šaltinis – Aplinkos ministerija

Pagal Europos Komisijos parengtą aplinkosaugos ataskaitą Lietuvai⁴⁴ 2015 m. žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinyje pabrėžta, kad reikia pereiti prie gyvavimo ciklu grindžiamos žiedinės ekonomikos, kurioje būtų laikomasi pakopinio išteklių naudojimo principo ir beveik nebeliktų galutinių atliekų. Siekiant žiedinės ekonomikos tikslų, svarbu užtikrinti efektyvų išteklių naudojimą, tačiau Lietuvoje išteklių produktyvumo rodiklis vis dar gerokai mažesnis už ES vidurkį. Didinti išteklių našumą galėtų padėti ekologinės inovacijos, tačiau šioje srityje Lietuva taip pat atsilieka nuo ES vidurkio⁴⁵.

Aplinkos kokybės blogėjimas pastebimas tokiose srityse kaip biologinės įvairovės nykimas, paviršinio vandens kokybė, dirvožemio derlingumo praradimas ar gamtos išteklių pereikvojimas. Kaip teigiama naujausioje Europos aplinkos būklės ataskaitoje, būtent „Europos biologinės įvairovės apsauga ir išsaugojimas tebėra sritis, kurioje pažanga nuvilia labiausiai“⁴⁶.

44 Europos Komisija, ES aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra. Šalies ataskaita. Lietuva 2017 m.

45 Pwc (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Aplinkosauga.

46 Europos aplinkos būklė ir raidos perspektyvos 2020 m., Europos aplinkos agentūra, 2019 m. gruodžio 4 d.

Nors Lietuva pagal aplinkos oro kokybę priskirtina prie švariausių Europos, taip pat ir Baltijos jūros regiono, šalių, aplinkos oro būklė ir jos pokyčiai rodo, kad yra nacionalinių, savivaldybių ir vietos lygmenimis sprendinių opių problemų: vietinių oro taršos šaltinių (transporto ir jo pakeltosios taršos, pramonės, energetikos objektų, tarp jų kuro deginimo įrenginių namų ūkyje) išmetami teršalai miestuose, taršos iš šiluminių elektrinių padidėjimas nutraukus Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimą, tarša iš žemės ūkio (gyvulininkystės) veiklos⁴⁷. Mažinant oro taršą ir gerinant jo kokybę, ypač svarbus vaidmuo tenka transportui.

Dar vienas reikšmingas oro taršos šaltinis yra kietasis kuras, naudojamas šilumos energijai gaminti ir ypač namų ūkiuose būstams šildyti⁴⁸. Dauguma (66 proc.) Lietuvos gyventojų gyvena daugiabučiuose namuose, o apie 96 proc. daugiabučių namų pastatyti iki 1993 metų. Šie namai energetiškai neefektyvūs, neatitinka šiuo metu keliamų atitvarų šiluminių savybių reikalavimų, inžinerinės sistemos nusidėvėjusios. Mažinti energijos suvartojimą ir aplinkos taršą nepadedą ir neracionalus vartotojų elgesys energijos efektyvumo srityje, o bendras visuomenės energijos taupymo ir energijos efektyvumo svarbos suvokimas dar nėra susiformavęs⁴⁹.

Lietuvos vidaus, išorės bei požeminių vandenų būklė vis dar nepatenkinama. 51 proc. upių ir 40 proc. ežerų kategorijos vandens telkinių neatitinka geros būklės kriterijų, daugiausia dėl gausaus ir perteklinio trąšų naudojimo žemės ūkyje. 2016 m. iš viso buvo 53 proc. geros būklės vandens telkinių.

VALDYMAS, NACIONALINIS SAUGUMAS, VAIDMUO TARPTAUTINĖJE APLINKOJE

Lietuvos gyventojų dalyvavimas rinkimuose ir pasitikėjimas vykdomos politikos ir jos įgyvendinimo skaidrumu yra vieni esminių demokratinės valstybės požymių. Lietuvos rinkėjų aktyvumas, paskutinių rinkimų duomenimis, buvo 17 proc. punktų mažesnis nei EBPO šalių vidurkis. Korupcijos suvokimo indeksas 2019 m. siekė 60 balų (100 indekso balų žymi labai skaidrią, 0 balų – labai korumpuotą valstybę). Lietuva pagal korupcijos suvokimą užima 35 vietą tarp 180 pasaulio ir 15 vietą tarp ES valstybių (kartu su Slovėnija).

Kokybiškos viešosios paslaugos lemia pasitikėjimą institucijomis. Kuo kokybiškesnę viešąją paslaugą piliečiai gauna, tuo labiau pasitiki ja suteikusia institucija⁵⁰. Apklausų duomenys rodo, kad Lietuvoje pasitikėjimas institucijomis menkas.

Valstybės teikiamų viešųjų paslaugų apimtį atspindi valstybės pajamų dalis, palyginti su visu BVP. Eurostato duomenimis, 2018 m. Lietuvoje pajamos iš mokesčių (įskaitant socialinio draudimo įmokas) siekė 30,2 proc. BVP, o ES vidurkis – 40,1 procento⁵¹. Kita vertus, Lietuvos viešajame sektoriuje darbuotojų dalis yra didesnė už bendrą EBPO vidurkį – 2017 m. vidutiniškai EBPO šalyse viešajame

47 Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (2018). Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas.

48 Pwc (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Aplinkosauga.

49 Pwc (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Energijos vartojimo efektyvumas ir būsto renovacija.

50 UAB „PPMI Group“ (2019). Veiksmų programos prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ įgyvendinimo tarpinio pažangos vertinimo ataskaita. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos užsakymu (pagal 2018 m. spalio 17 d. pasirašytą vertinimo paslaugų pirkimo sutartį Nr. 1S-358.) parengė UAB „PPMI Group“.

51 Lietuvoje 2019 m. persikirstyta 30,5 proc., o 2020 m. numatoma persikirstyti 31,4 proc. BVP.

sektoriuje dirbo 17,7 proc., o Lietuvoje – 22,16 proc. visų dirbančių gyventojų (Lietuva užėmė ketvirtą vietą po Skandinavijos šalių)⁵². Tai lemia palyginti mažus viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimus.

Pastaruosius du dešimtmečius augantys Lietuvos regionų skirtumai tampa vis didesniu viešojo valdymo iššūkiu. Į netolygų Lietuvos regionų vystymąsi 2020 m. Europos semestro ataskaitoje dėmesį atkreipusi Europos Komisija nurodo, kad 2017 m. Sostinės (Vilniaus) regione BVP vienam gyventojui buvo pasiekęs 112 proc., o kituose šalies regionuose tesiekia nuo 41 iki 77 proc. ES vidurkio⁵³. Daugeliu atvejų šalies teritorinio vystymosi strategijos nėra susietos su regionine specializacija ar teritorijos galimu ekonominiu vystymusi ir nenumato, kaip funkciškai plėtoti ryšius, kurie sudarytų sąlygas gerovei arba galimybėms sklisti iš turtingesnių regionų į neturtingesnius. Pasak Europos Komisijos, integruotų teritorinio vystymosi strategijų įgyvendinimą taip pat stabdo menki vietos ir regionų įstaigų gebėjimai administruoti integruotas teritorines investicijas, maža finansinė nepriklausomybė ir nepakankamos paskatos pritraukti investicijų ir kurti darbo vietas. Pabrėžiama, kad didinti neturtingiausių regionų patrauklumą galėtų padėti geresnis kokybiškų viešųjų paslaugų prieinamumas ir susisiekimas⁵⁴.

Pastarąjį dešimtmetį Lietuva daug dėmesio skyrė energetinio, kibernetinio saugumo stiprinimui, pastaraisiais metais atkreiptas dėmesys į hibridines grėsmes. Neseniai dar buvusi energetiškai izoliuota šiandien Lietuva elektros jungtimis yra sujungta su Švedija ir Lenkija, pasirašytas politinis susitarimas su Europos Komisija dėl Baltijos šalių elektros tinklų sinchronizacijos per Lenkiją su Vakarų Europos tinklais. Lietuva savo suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) terminalo, padėjusio užtikrinti dujų tiekimo alternatyvas, projekto įgyvendinimo patirtimi dalijasi su kitomis pasaulio šalimis. Pagal šalių pasirengimą užkirsti kelią kibernetinėms grėsmėms ir valdyti kibernetinius incidentus (nacionalinį kibernetinio saugumo indeksą) Lietuva yra pirmame penketuke, greta tokių šalių kaip JAV, Didžioji Britanija ir kitos.

Atsižvelgiant į sudėtingus geopolitinius procesus ir naujų grėsmių kompleksiskumą, pvz., informacinės grėsmės, kaimyninėje valstybėje esamą atominę elektrinę, nacionalinio saugumo stiprinimas – ir toliau absoliutus prioritetas. 2017 m. sausio 17 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė atnaujintą Nacionalinio saugumo strategiją ir nurodė konkrečias grėsmes, pavojus ir rizikos veiksniai, kuriems nacionalinį saugumą užtikrinančios institucijos turi skirti ypač daug dėmesio⁵⁵. Dokumente nustatyta,

52 OECD, *Government at a Glance* 2019 [https://www.oecd-ilibrary.org/governance/government-at-a-glance-2019_8ccf5c38-en].

53 Europos Komisija, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2020) 514 „Šalies ataskaita. Lietuva 2020“, 2020 vasario 26 d. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-lithuania_lt.pdf.

54 Europos Komisija, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2019) 1014 „Šalies ataskaita. Lietuva 2019“, 2019 vasario 27 d. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-lithuania_lt.pdf.

55 Dokumente nurodoma, kad pagrindinės grėsmės: konvencinės karinės grėsmės; užmaskuotos karinės ir žvalgybos priemonės; grėsmės euroatlantinės bendrijos vienybei; nestabilumas regione ir pasaulyje; terorizmas, ekstremizmas, radikalėjimas; informacinės grėsmės; kibernetinės grėsmės; ekonominė ir energetinė priklausomybė; ekonomikos ir ūkio pažeidžiamumas; nesaugios branduolinės energetikos plėtojimas šalia Lietuvos Respublikos sienų; socialinė ir regioninė atskirtis, skurdas; demografinė krizė; organizuotas nusikalstamumas, korupcija; valstybės ir tarptautinio lygio ekstremaliosios situacijos; vertybių krizė.

[<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/Od089c20d73711e69c5d8175b5879c31>].

kad Lietuva turi plėtoti krašto apsaugos sistemos pajėgumus, skirtus patikimam atgrasymui ir šalies gynybai bei atsakai į nekonvencines grėsmes, nuosekliai stiprinti žvalgybos ir diplomatinį institucijų gebėjimus, toliau spręsti energetinės nepriklausomybės, valstybės krizių prevencijos ir valdymo pajėgumų, civilinės saugos klausimus.

Tarptautinė aplinka įgauna vis didesnį vaidmenį užtikrinant ne tik šalies saugumą, bet ir kitus nacionalinius tikslus. COVID-19 pandemijos kontekstas išryškino regioninio ir tarptautinio bendradarbiavimo svarbą. Būtina prisitaikyti prie jos pokyčių, stiprinti diplomatinį atstovavimą ekonominiais ir kitais aktualiais klausimais stiprėjančiuose (pvz., Azijos) ir strategiškai svarbiuose regionuose. Lietuva, Jungtinių Tautų Organizacijos, Pasaulio prekybos organizacijos, ES narė ir neseniai tapusi EBPO nare, turi stiprinti vaidmenį jose ir tinkamai pasinaudoti pirmininkavimu ES Tarybai 2027 m.

DARNAUS VYSTYMOSI TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

Siekdama užtikrinti darnų valstybių vystymąsi, 2015 m. Jungtinės Tautos (toliau – JT) patvirtino 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), apimančių socialinės aplinkos gerinimo, ekonominio vystymosi, aplinkosaugos bei bendradarbiavimo sritis. Darnus vystymasis remiasi trimis pamatiniais matmenimis – ekonomikos augimu, visuomenės gerove bei aplinkos kokybe, užtikrinant darnų visų trijų vystymą, neteikiant nė vienam iš jų pirmenybės prieš kitus du.

Pagal 2020 m. bendrinį visų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo indeksą (*angl.* Sustainable Development Goals Index) Lietuva užima 36 vietą (iš 193 Jungtinių Tautų Organizacijai priklausančių narių) ir atsilieka nuo kaimyninių šalių (Estija užima 10, Lenkija – 23, Latvija – 24 vietą)⁵⁶. Lietuva iki šiol yra pasiekusi 15 tikslui – Gyvybė žemėje (*saugoti, atkurti, skatinti darnų žemės ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės degradaciją, sustabdyti bioįvairovės praradimą*) – keliamus rodiklius. Prastėja 10 tikslo – Sumažinti nelygybę – ir 13 tikslo – Sušvelninti klimato kaitos poveikį – rodikliai. Čia kyla ir didžiausi iššūkiai.

4 pav. DVT tikslų įgyvendinimo Lietuvoje pažanga

tikslas įgyvendinamas pagal planą, didelė tikimybė pasiekti 2030 m.

nedidelis gerėjimas, nepakankamas siekiant įgyvendinti tikslą 2030 m.

→ nėra pažangos įgyvendinant tikslą 2030 m.

↓ blogėjanti tendencija

.. nėra duomenų

Šaltinis – Darnaus vystymosi tikslų indeksas: Lietuva, 2020 m.

Atsižvelgiant į vidaus ir išorės aplinkos analizę, išskiriame 5 sisteminius iššūkius, kuriems įveikti siekiame sutelkti pastangas ateinantį dešimtmetį:

- menkas ekonomikos produktyvumas;
- socialinė atskirtis ir nelygybė;
- švietimo kokybė ir ugdymo netolygumai;
- regioniniai skirtumai;
- klimato kaita ir aplinkos būklė.

III SKYRIUS

HORIZONTALIEJI PRINCIPAI

Plane nustatyti trys horizontalieji principai – 1) darnus vystymasis, 2) inovatyvumas (kūrybingumas) ir 3) lygios galimybės visiems. Jais siekiama nuosekliai formuoti visuomenės pažangai svarbias vertybes ir skatinti norimus požiūrio ir elgsenos pokyčius. Šie pokyčiai aktualūs visiems Plano strateginiams tikslams ir pažangos uždaviniams, tačiau prie jų įgyvendinimo atskiri strateginiai tikslai ir pažangos uždaviniai prisideda skirtingai – dalis pažangos uždavinių aktyviai ir visa apimtimi prisideda prie atitinkamo horizontaliojo principo įgyvendinimo, kiti prisidės tam tikrais konkrečiais veiksmais ir priemonėmis, kurie bus nustatomi vėlesniame – Plano įgyvendinimo – etape arba turės netiesioginį poveikį. Pažymėtina, kad nė vieno pažangos uždavinio įgyvendinimas negali turėti neigiamo poveikio horizontaliajam principui.

Darnaus vystymosi horizontalusis principas suprantamas kaip ekonominės, socialinės ir aplinkos sričių vystymosi integrali tarpusavio sąveika ir darna. Įgyvendinant Planą, patvirtinamas įsipareigojimas ir sustiprinamos pastangos siekti įgyvendinti tarptautinius susitarimus darnaus vystymosi srityje, visų pirma Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę 2030. Darnaus vystymosi principas įgyvendinamas Plane atspindint DVT ir uždavinius, daugiausia dėmesio ir pastangų skiriant Lietuvai aktualiausiems DVT, t. y. tiems, kuriems įgyvendinti reikia reikšmingos pažangos – nelygybės mažinimui ir klimato kaitos švelninimui. Kiekvienas Plano pažangos uždavinys prisideda bent prie vieno DVT uždavinio, o strateginis tikslas – daugiau nei vieno darnaus vystymosi tikslo, įgyvendinimo. Konkrečios Plano strateginių tikslų sąsajos su DVT nurodomos strateginių tikslų aprašymuose ir 3 priede. Plano strateginių tikslų ir pažangos uždavinių rinkinys sudaro sąlygas darniai plėtoti ekonomikos, socialinę ir aplinkos sritis šalyje. Darnaus vystymosi horizontaliojo principo įgyvendinimo pažangai matuoti taikomas darnaus vystymosi indeksas. Nuosekliai įgyvendindami DVT, siekiame, kad pagal darnaus vystymosi indeksą per dešimtmetį Lietuva pakiltų iš užimamos 36 vietos ir patektų į geriausiai vertinamų šalių 20-uką. Siekiant didinti viešojo sektoriaus vaidmenį skatinant darnų vystymąsi, numatoma didinti žaliųjų viešųjų pirkimų dalį.

Inovatyvumo (kūrybingumo) horizontalusis principas suvokiamas kaip inovatyvių ir veiksmingiausių veikimo būdų paieška ir taikymas, efektyvus mokslo ir verslo bendradarbiavimas, mokslinių tyrimų ir mokslo pažangos rezultatų, naujų technologijų taikymas, kūrybiškų sprendimų paieška šaliai aktualiems iššūkiams įveikti, didesnei vertei, geresnės kokybės paslaugoms ir produktams visose valstybės veiklos srityse kurti. Dalis Plano pažangos uždavinių skirti tiesiogiai spręsti sisteminiams inovacijų ekosistemos problemoms, ribojančioms inovacijomis grįstos ekonomikos kūrimą, visuomenės pažangą, aplinkos ir klimato kaitos iššūkių įveikimą. Kiti strateginiai tikslai ir pažangos uždaviniai prisidės prie atviros, laisvos, savimi pasitikinčios ir kūrybingos visuomenės kūrimo – būtinos inovatyvumo sąlygos. Siekiama geriau naudoti viešojo sektoriaus potencialą inovacijoms šalyje skatinti ir numatoma, kad inovatyviesiems viešiesiems pirkimams ir (arba) ikiprekybiniais pirkimams ir (arba) valstybės užsakymams atlikti mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacinę (toliau – MTEPI) veiklą vykdyti skiriamų viešojo sektoriaus investicijų dalis nuosekliai didėtų. Kuriant ir diegiant naujas inovacijas, būtina užtikrinti, kad jos būtų atsakingos ir darnios, taip pat užtikrintų tinkamą nustatytų sumaniosios specializacijos prioritetų įgyvendinimą. Inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo pažangą matuosime pagal suminį inovatyvumo indeksą ir sieksime, kad 2030 m. Europos inovacijų švieslentėje Lietuva iš 19 vietos pakiltų į 12 vietą.

Lygių galimybių visiems horizontaliojo principo taikymas užtikrina, kad visiems asmenims, nepaisant jų lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, pilietybės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus arba seksualinės orientacijos, būtų užtikrintos vienodos teisės ir galimybės naudotis paslaugomis, infrastruktūra, transportu ir kitomis priemonėmis, dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Įgyvendinant Plano pažangos uždavinius ir rengiant nacionalines plėtros programas, privaloma atsižvelgti į neįgaliųjų, moterų ir vyrų, skirtingų amžiaus grupių, tautinių mažumų ir kitų galinčių patirti diskriminaciją grupių poreikius ir numatyti lygių galimybių principą įgyvendinančias priemones bei rodiklius. Pažymėtina, kad Lietuvoje žmonės su negalia yra viena iš visuomenės grupių, kurių galimybės visapusiškai dalyvauti įvairiose veiklose apribotos labiausiai. Kompleksiškai įgyvendindami būtinus pokyčius, skirtus neįgaliųjų gerovei didinti, siekiame, kad įgyvendinus Planą neįgaliųjų gyvenimo kokybės indeksas šalyje pakiltų iki 60 balų. Lietuvos lyčių lygybės indeksas taip pat yra vienas žemiausių tarp ES valstybių, ir esame vienintelė šalis, kurioje nuo 2005 m. šioje srityje nėra pažangos. Nors vyrų ir moterų užimtumo rodikliai panašūs, aukštas moterų išsilavinimo lygis, tačiau vis dar nepakanka dėmesio tokioms sritims kaip didelė buitės ir vaikų priežiūros našta moterims, vaikų priežiūros įstaigų prieinamumas, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas, lyčių pusiausvyra politikoje, lyčių stereotipų paplitimas, smurto artimoje aplinkoje mastas, moterų ir vyrų atlyginimų ir pensijų skirtumai. Įgyvendinant Plano pažangos uždavinius, numatoma spręsti šias problemas ir siekiama pagal lyčių lygybės indeksą 2030 m. pakilti į 15 vietą tarp ES valstybių narių.

Horizontalieji principai taikomi įgyvendinant visus Plano strateginius tikslus ir pažangos uždavinius, į juos būtina atsižvelgti ir juos taikyti rengiant visus Plano pažangos uždavinių įgyvendinimo žingsnius – rengiant Plano įgyvendinamąsias nacionalines plėtros programas, planuojant konkrečias priemones, vykdant veiklą ir atliekant Plano įgyvendinimo pažangos vertinimus. Siekiant sustiprinti horizontaliųjų principų taikymą sprendimų priėmimo procese, būtina nustatyti, kad Vyriausybei teikiami teisės aktų projektai būtų įvertinti darnaus vystymosi, inovatyvumo ir lygių galimybių poveikio vertinimo požiūriais, siekiant nustatyti jų galimą poveikį horizontaliųjų principų įgyvendinimui.

Plano horizontaliųjų principų įgyvendinimui užtikrinti gali būti sudaromos vyriausybinių lygmens komisijos, darbo grupės (ar panašiai), kurių tikslas – padėti Vyriausybei formuoti koordinuotą darnaus

vystymosi, inovatyvumo (kūrybingumo) ir lygių galimybių visiems politiką ir kurioms pavedama svarstyti horizontaliųjų principų įgyvendinimo pažangą, teikti pasiūlymus dėl geresnio jų įgyvendinimo. Papildomai paskiriami horizontaliųjų principų koordinatoriai (darnaus vystymosi principo – Aplinkos ministerija, inovatyvumo (kūrybingumo) principo – Ekonomikos ir inovacijų ministerija, lygių galimybių visiems principo – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija), kurie sistemaiškai koordinuoja horizontaliųjų principų įtraukimą į nacionalines plėtros programas, atlieka horizontaliųjų principų įgyvendinimo pažangos rodiklių stebėseną, teikia ekspertinę pagalbą kitoms ministerijoms, skatina institucijų bendradarbiavimą horizontaliųjų principų įgyvendinimo klausimais, siekiant skatinti elgsenos ir požiūrio pokyčius viešojo sektoriaus institucijose. Siekama stiprinti kūrybingą visuomenę ir prisidėti prie visapusiško inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija prisideda ir dalyvauja įgyvendinant aptartą principą. Taip pat kiekvienoje ministerijoje paskiriamas (-i) asmuo (-enys), atsakingas (-i) už horizontaliųjų principų įgyvendinimo koordinavimą ministrams pavestose valdymo srityse.

1 lentelė. Horizontaliųjų principų pažangos rodikliai

Horizontalusis principas	Koordinatorius	Horizontaliojo principo įgyvendinimo pažangos rodiklis	Už rodiklį atsakinga institucija	Rodiklio reikšmės			Duomenų šaltinis
				faktinė	2025 metų	2030 metų	
<i>Darnus vystymasis</i>	Aplinkos ministerija	darnaus vystymosi indeksas	Aplinkos ministerija	36 vieta (2020)	27 vieta	20 vieta	JT Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo ataskaita
		žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės	Aplinkos ministerija	3,3 proc. (2019)	50 proc.	55 proc.	Viešųjų pirkimų tarnyba
		išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio pokytis ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m.	Aplinkos ministerija	12,2 proc. (2018)	-2,8 proc.	-9 proc.	Nacionalinė išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos ataskaita
<i>Inovatyvumas (kūrybingumas)</i>	Ekonomikos ir inovacijų ministerija	suminis inovatyvumo indeksas (Europos inovacijų švieslė)	Ekonomikos ir inovacijų ministerija	19 vieta (2019)	17 vieta	12 vieta	Europos Komisija

		inovatyvių viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės*	Ekonomikos ir inovacijų ministerija	0,02 proc. (2019)	5 proc.	20 proc.	Viešųjų pirkimų tarnyba
Lygios galimybės visiems	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	neįgaliųjų gyvenimo kokybės indeksas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	48,53 balo (2019)	55 balai	60 balų	Neįgaliųjų reikalų departamentas
		lyčių lygybės indeksas	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	23 vieta ES (2019)	20 vieta ES	15 vieta ES	Europos lyčių lygybės institutas

* Rodiklis suprantamas kaip inovatyviesiems viešiesiems pirkimams, ikiprekybiniais pirkimams, valstybės užsakymams atlikti MTEP ir inovacinę veiklą vykdyti skiriamų viešojo sektoriaus investicijų dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės.

IV SKYRIUS

STRATEGINIAI TIKSLAI IR PAŽANGOS UŽDAVINIAI

1 strateginis tikslas – pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą

Pastaruosius metus Lietuvos ekonomika augo ganėtinai sparčiai, palyginti su kitomis ES šalimis. Eurostato duomenimis, 2017–2019 m. metinis vidutinis realaus BVP augimas siekė 3,9 proc. per metus⁵⁷. Tuo pačiu laikotarpiu ES valstybėse šis rodiklis vidutiniškai augo 2,1 proc., o euro zonos šalyse dar lėčiau. Dėl COVID-19 pandemijos sukulto neapibrėžtumo Finansų ministerija prognozuoja, kad Lietuvos ekonomikos augimas 2020 m. susitrauks 7 proc., o 2021 m. tikėtinas 5,9 proc. BVP augimas. 2022 ir 2023 m. BVP galėtų augti vidutiniškai po 2,6 proc. per metus⁵⁸.

Ekspertų vertinimu, Lietuvai vis dar aktuali rizika patekti į vidutinių pajamų spąstus – nors demografinės tendencijos pradeda keistis teigiama linkme (2019 m. pasiekta teigiama grynoji migracija ir gyventojų skaičiaus augimas), kvalifikuotos, darbo rinkos poreikius atitinkančios darbo jėgos stoka ir lėta ūkio transformacija į aukštos pridėtinės vertės ekonomiką riboja ekonomikos vystymosi potencialą. Lietuvoje nuo įstojimo į ES įvykę sukuriama bendrosios pridėtinės vertės (toliau – BPV) struktūros pokyčiai

⁵⁷ European Economic Forecast Summer 2020 (Interim) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip132_en.pdf.

⁵⁸ Finansų ministerija (2020 birželis). Lietuvos ekonominės raidos scenarijus 2020–2023.

https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/LT_ver/Aktual%C5%ABs_valstyb%C4%97s_finans%C5%B3_duomenys/ERS_2020_birzelis.pdf.

nedideli ir, palyginti su ES, gerokai didesnius lyginamuosius svorius turi tradicinės pramonės produkcija ir paslaugos. Dauguma Lietuvos įmonių dirba mažiausiai pelningose pridėtinės vertės kūrimo grandyse: yra žaliavų tiekėjos, gamina ar eksportuoja tarpines produktų dalis⁵⁹.

Viena iš priežasčių, kodėl Lietuvai nepavyksta pasiekti pažangos pereinant iš mažomis sąnaudomis grįstos ekonomikos prie žiniomis ir aukšta pridėtine verte grįstos ekonomikos, yra prastas inovacinių pajėgumų naudojimas, vieno koordinacinio centro nebuvimas, menkas ryšys tarp inovacijų politikos formuotojų ir įgyvendintojų. Remiantis Europos inovacijų švieslentės rezultatais, Lietuvos inovacijų sistemos augimas ilguoju 2012–2019 m. laikotarpiu buvo didžiausias ES (pagerėjo 29,66 punktais). Vis dėlto dėl ilgą laiką buvusio žymaus atsilikimo ir kuklaus augimo pastaruosius dvejus metus Lietuva vis dar atsilieka nuo ES vidurkio (pagal suminį inovatyvumo indeksą siekia 87 proc. ES vidurkio), kovodama su tokiais iššūkiais, kaip menka ekonomikos geba pasinaudoti naujausiomis mokslo žiniomis ir diegti inovacijas, žemas investicijų į MTEP lygis, fragmentuota inovacijų paramos sistema, žemas mokslo ir verslo bendradarbiavimo lygis, didelė įgūdžių pasiūlos neatitiktis rinkos poreikiams. Nepakankamai naudojamosi kūrybinių sprendimų potencialu naujiems produktams kurti, intelektinės veiklos galimybės.

Mokslo, technologijų ir inovacijų (toliau – MTI) ekosistemos plėtra įgauna svarbą naujų raidos iššūkių sąlygomis. Tarptautinės organizacijos konstatuoja, kad vieni didžiausių globalios raidos iššūkių yra augantis neapibrėžtumas, ypač išaugęs COVID-19 pandemijos sąlygomis, eksponentinis informacijos kiekio augimas, radikali technologinė kaita, visų visuomenės gyvenimo sričių bei globalių kaitos procesų tarpusavio priklausomybės didėjimas. Siekiant efektyviai kaupti ir pritaikyti globalią informaciją Lietuvos visuomenės raidos poreikiams, MTI turi tapti visų politikos sričių sudėtine dalimi. Kartu svarbu užtikrinti reikiamų investicijų sutelkimą nustatytiems sumaniosios specializacijos prioritetams įgyvendinti. Pavyzdžiui, gyvybės mokslų sektorius COVID-19 sąlygomis įgauna strateginę reikšmę ES mastu. ES sieks susigražinti gyvybės mokslų pramonę ir jos operacijas į Europą⁶⁰. Šių procesų suteikiamomis galimybėmis turėtų pasinaudoti Lietuvos gyvybės mokslų sektorius.

Lietuva pagal darbo našumo didėjimą yra viena sparčiausiai augančių ES valstybių narių – per du dešimtmečius Lietuvos darbo našumas per vieną dirbtą valandą išaugo daugiau nei dvigubai (apie 103 proc.), o per tą patį laikotarpį ES valstybių narių – 21 procentu. Kita vertus, nors ir augo, pagal perkamosios galios paritetą darbo našumas Lietuvoje 2019 m. siekė tik 77,1 proc. ES vidurkio. Žiniomis bei naujomis technologijomis grindžiamos ekonomikos dalies didinimas padėtų spartinti našumo augimą ir mažinti atotrūkį nuo ES. Be to, našumui didelį poveikį daro demografiniai pokyčiai – mažėjanti darbo jėgos pasiūla ir jos nulemtas didelis darbo užmokesčio augimas verčia skatinti įmones investuoti į našumą didinančias technologijas, tokias kaip automatizavimas ir robotizavimas. Šios investicijos darosi vis svarbesnės atsižvelgiant į augančias vienetai tenkančias darbo sąnaudas ir jų poveikį sąnaudų konkurencingumui⁶¹.

Vienas esminių šalies konkurencingumo ir produktyvumo didinimo veiksnių yra visos valstybės skaitmeninimas ir technologinis atsinaujinimas – aukštos pridėtinės vertės produktų kūrimo pagrindas. Skaitmeninės Europos programoje pabrėžiama, kad prioritetą turėtų būti skiriamas superkompiuterijos,

59 Estep, PwC (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: 2 priedas. Verslo skatinimas, atliktas Finansų ministerijos užsakyму <<https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>>.

60 Addressing shortages of medicines; European Parliamentary Research Service, April 2020.

61 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (2019). Šalies ataskaita. Lietuva 2019, SWD(2019) 1014 final.

dirbtinio intelekto, kibernetinio saugumo, aukšto lygio skaitmeninių įgūdžių ir skaitmeninių technologijų plataus naudojimo užtikrinimui visose ekonomikos srityse ir visuomeniniame gyvenime.

Globalūs klimato kaitos ir prastėjančios aplinkos būklės iššūkiai skatina ieškoti darnių ekonomikos vystymosi modelių. Lietuva – ištekliais ir energijai imli šalis. Išteklių produktyvumas Lietuvoje tebėra mažas – nors 2010–2019 m. šis rodiklis didėjo nuo 0,7 euro už kg iki 0,9 euro už kg, vis dar yra gerokai mažesnis už ES vidurkį (2,2 euro už kg). Didinti išteklių produktyvumą galėtų padėti ekologinės inovacijos, o šioje srityje Lietuva taip pat atsilieka nuo ES vidurkio – 2018 m. duomenimis, Lietuvos ekologinių inovacijų indeksas – 89, o ES vidurkis – 100. Pramonės sektoriuje energijos sąnaudos, vertinant gaminio savikainą, išlieka didelės ir yra 20 proc. didesnės negu ES vidurkis.

Siekdama paskatinti žaliąją ir įtraukią ekonomikos pertvarką, Europos Komisija 2019 m. gruodžio mėn. pasiūlė Europos žaliąjį kursą⁶², kuriame formuluojama nauja augimo strategija, paremta darnaus ekonomikos vystymo modeliu ir numatanti visų ekonomikos sričių (pramonės, energetikos, transporto, žemės ūkio) plėtros pokyčius. Žaliuoju kursu pagrįstas ir ES ekonomikos atsigavimo po COVID-19 planas. Žiedinės ekonomikos veiksmų plane Europos Komisija skatina valstybės nares pereiti prie žiedinės ekonomikos, per kurios ciklą būtų siekiama kuo ilgiau išlaikyti produktų, medžiagų ir išteklių vertę ir kuo labiau sumažinti sukuriamų atliekų kiekį. Šis perėjimas sudaro galimybę ES valstybėms narėms atnaujinti ir skatinti tvarų ekonomikos augimą, didinant žaliavų produktyvumą ir verslo konkurencingumą.

Planu siekiama įgyvendinti žaliąjį kursą – skatinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos, didinti išteklių produktyvumą, mažinti ekonominio vystymosi neigiamą poveikį aplinkai, taip pat pasinaudoti atsirandančiomis galimybėmis plėtoti naujas žalosios ekonomikos sritis ir didinti ekonomikos konkurencingumą. Šiuo strateginiu tikslu skatinami moksliniai tyrimai ir inovacijos, kurios yra ypač svarbios siekiant persiorientuoti į aukštos pridėtinės vertės ir žiedinę ekonomiką, pasinaudoti pasaulinėse rinkose atsivėrusiomis plačiomis galimybėmis mažataršėms technologijoms, tvariems produktams ir paslaugoms bei spręsti aplinkos ir klimato kaitos problemas.

Įgyvendinant Plano pirmąjį strateginį tikslą siekiama stiprinti MTI sistemą, kaip pagrindinę ekonomikos vystymosi ir pažangos kitose valstybės raidai svarbiose srityse sąlygą. Įgyvendinant šio strateginio tikslo pažangos uždavinius taip pat bus sudarytos kitos ekonominio konkurencingumo, našumo augimui būtinos ir tarptautinių organizacijų nurodomos sąlygos – skatinamos produktyviosios investicijos, technologinė pažanga, skaitmenizacija ir perėjimas prie žiedinės ekonomikos, gerinama verslo aplinka, skatinamas verslumas. Siekiant telkti ir kryptingai orientuoti pastangas, prioritetą įgyvendinant strateginį tikslą teikiamas naujų mokslo žinių, technologijų, naujų produktų pagal sumaniosios specializacijos prioritetus kūrimui, komercinimui ir diegimui, daugiausia dėmesio skiriama didžiausio potencialo sritims, tokioms kaip gyvybės mokslai, inžinerinė pramonė, informacinės ir komunikacinės technologijos. Pažymėtina, kad įgyvendinant pirmąjį strateginį tikslą siekiama skatinti ekonomikos, ypač žalosios, vystymąsi, tačiau produktyvumo ir konkurencingumo didinimas nėra savitiksliis, jis sudaro pagrindą augti socialinei gerovei ir privalo būti derinamas su aplinkosauginiais klausimais.

Taikant darnaus vystymosi horizontalųjį principą, užtikrinama, kad ekonominis vystymasis būtų darnus, ekonomika grindžiama socialiniu atsakingumu bei „žaliuoju“ augimu, teikiama pagalba esamų verslų

62 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, Europos žaliasis kursas, Briuselis, 2019 12 11 COM(2019) 640 final.

transformacijai, taikomi nauji verslo modeliai. Pirmojo strateginio tikslo pažangos uždaviniai tiesiogiai susiję, papildantys ir bus įgyvendinami drauge su kitų strateginių tikslų pažangos uždaviniais, kuriais siekiama plėtoti bioekonomikos principais paremtą žemės ūkį, didinti gyventojų sąmoningumą ir skatinti vartojimo pokyčius (6 strateginis tikslas), skatinti verslo atsakomybę už jų veiklos poveikį aplinkai ir visuomenei (2 strateginis tikslas).

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Spręsti aukštos kvalifikacijos mokslininkų ir tyrėjų, jų kompetencijų stokos problemą⁶³, kuri riboja galimybes nustatyti potencialius šalies pranašumus, formuoti tarptautinio pajėgumo grupes, MTEP veiklą intensyvumą ir jų kokybę mokslo ir studijų institucijose, lemia prastus dalyvavimo ES ir tarptautinėse programose rezultatus, taip pat prisidėti prie aukštos kvalifikacijos tyrėjų pajėgumų verslo sektoriuje, kurie būtini aukšto lygio žiniomis ir naujausiomis technologijomis grindžiamai ekonomikai kurti, didinimo.

Kurti ir tikslingai pritaikyti aukšto lygio mokslo žinias, didinti mokslinių tyrimų kokybę ir jų poveikį visuomenei ir ekonomikai⁶⁴ – užtikrinti geresnį ir efektyvesnį mokslinių tyrimų infrastruktūros naudojimą, integruojant ją į tarptautines infrastruktūras, didinti institucijų įsitraukimą į tarptautines organizacijas, plėsti jų tinklus, stiprinti MTI institucinę sistemą, skatinti aukšto lygio mokslo žinių paklausą valstybės sektoriuje.

Stiprinti mokslo ir studijų institucijų (toliau – MSI) verslumo, žinių ir technologijų perdavimo pajėgumus, kurie sudarys geresnio MSI bendradarbiavimo su verslu, mokslo žinių perdavimo ir komercinimo sąlygas, paskatins esamo verslo transformaciją bei mokslui imlaus verslo sektoriaus kūrimąsi ir plėtrą, mokslo konversiją aukštos pridėtinės vertės inovacijoms kurti ir šalies ūkio struktūros kaitą į aukštą pridėtinę vertę kuriančią ekonomiką.

Įgyvendinti pramonės žiedinę ir skaitmeninę transformaciją, didinti išteklių produktyvumą – skatinti žiedinės ekonomikos principus atitinkantį projektavimą ir gamybą, antrinių žaliavų naudojimą, pavojingų cheminių medžiagų naudojimo mažinimą, skaitmeninių ir inovatyvių sprendimų taikymą. Uždavinių skatinami moksliniai tyrimai ir inovacijos, kurios yra ypač svarbios siekiant persiorientuoti į aukštos pridėtinės vertės ir žiedinę ekonomiką, pasinaudoti pasaulinėse rinkose atsivėrusiomis plačiomis galimybėmis mažataršėms technologijoms, tvariems produktams ir paslaugoms bei sprendžiant aplinkos ir klimato kaitos problemas. Numatoma skatinti pažangiųjų technologijų ir inovatyvių produktų kūrimą, diegimą ir sklaidą, ekonomikos inovatyvumą, taip pat viešojo sektoriaus inovacijas. Įgyvendinant uždavinį ypač daug dėmesio bus skiriama tvarios ir veiksmingos inovacijų, pramonės ir verslo ekosistemos sukūrimui, glaudesnio tarptautinio ir vietinio bendradarbiavimo ir jungimosi į klasterius (mokslo, verslo ir valstybės, taip pat tarptautinį) skatinimui, MTEP rezultatų komercinimui, privataus kapitalo aktyvumui kuriant infrastruktūrą, inovacijų pasiūlos ir jų paklausos viešajame sektoriuje skatinimui, inovacijų politikos formavimo ir koordinavimo Vyriausybės lygmeniu gerinimui.

Didinti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas, ypač pažangiųjų technologijų gamybos ir žinioms imlių paslaugų sektoriuose, taip kurti naujas darbo vietas šiuose sektoriuose, skatinti ekonominį augimą,

⁶³ Aukšto tarptautinio lygio mokslininkų ir kitų tyrėjų stoka atskirose mokslo kryptyse konstatuojama Lietuvos mokslo ir studijų būklės apžvalgoje, atliktoje MOSTA, Vilnius, 2017.

⁶⁴ 2019 m. Europos semestro ataskaitoje Lietuvai konstatuojama nepakankamo mokslo sektoriaus finansavimo lemiamą žemą mokslinių tyrimų kokybę.

didinti pridėtinę vertę, taip pat prisidėti prie šalies saugumo užtikrinimo.

Skatinti valstybės – viešojo sektoriaus, ekonomikos ir visuomenės – skaitmeninimą, kurti sprendinius, leidžiančius verslo įmonėms, viešajam sektoriui ir akademiniai bendruomenei naudotis reikiamomis skaičiavimo, duomenų tvarkymo ar kibernetinio saugumo galimybėmis, stiprinti pačių gyventojų gebėjimus visavertiškai pasinaudoti naujomis technologijomis, didinti supratimą apie ateinančius technologinius pokyčius ir įgalinti valstybę prie jų prisitaikyti.

Gerinti sąlygas kurti verslą ir jam augti, stiprinti visuomenės verslumą, skatinti inovatyvaus verslo modelių plėtrą, startuolių kūrimąsi, taip didinti šalies ekonomikos aktyvumą ir spartinti vystymąsi.

Skatinti kurti ir naudoti intelektinę nuosavybę, kuri yra svarbus inovatyvios ekonomikos kūrimo veiksnys ir pagal intelektinės nuosavybės pajamų, eksporto rodiklius smarkiai atsilieka nuo kitų ekonomiškai pažengusių valstybių.

Skatinti kultūros ir kūrybines industrijas (toliau – KKI) ir stiprinti jų indėlį į aukštos pridėtinės vertės ekonomiką; formuoti kūrybingumą skatinančią aplinką, naudoti didžiuosiuose šalies miestuose sutelktą kūrybingumo potencialą jo plėtrai vietos ir tarptautiniu lygiu, stiprinti kūrybines kompetencijas ir gebėjimus efektyviai naudoti kūrybos potencialą kaip vieną didžiausių pridėtinį verčių generuojantį ekonominį išteklių naujiems produktams kurti, paslaugoms teikti, pridėtinei vertei didinti.

Didinti Lietuvos prekių ir paslaugų eksportą, nes tarptautinės prekybos vaidmuo Lietuvai, kaip mažos ir atviros ekonomikos valstybei, ypač svarbus. Siekiama didinti ne tik eksporto apimtį, bet ir jo konkurencingumą keičiant eksporto struktūrą ir didinant aukštesnės pridėtinės vertės eksporto dalį, skatinant pažangiųjų technologijų prekių ir daug žinių reikalingų, energetikos paslaugų eksportą.

Geriau naudoti turizmo potencialą šalies pažangai – laikantis darnumo principų ir taikant inovatyvius sprendimus, skaitmeninimo galimybes, specializuojant paslaugas konkrečioms rinkoms, tikslinėms grupėms. Turizmo sektoriuje kurti naujas darbo vietas ir naujas turizmo paslaugas, stiprinti socialinio jautrumo ir atsakomybės nuostatas. Subalansuotai ir tvariai plėtoti aktualias turizmo kryptis, didinant turizmo srityje kuriamą pridėtinę vertę ir mažinant sezoniskumą, ypač daug dėmesio skirti vietos ir regionų savitumui, skatinti keliautojus daugiau laiko praleisti šalies regionuose.

Plėtoti finansų rinkas, spręsti finansavimo, investicijų į verslo bei ilgalaikius valstybės projektus stokos problemą, skatinti tvarius finansus. Planuojama tobulinti finansinių paslaugų reglamentavimą atsižvelgiant į rinkos plėtros tendencijas ir siekiant užtikrinti, kad Lietuva taptų patrauklia jurisdikcija teikti regione finansines paslaugas, tačiau nemažinant vartotojų apsaugos, valdant rizikas ir užtikrinant finansinį stabilumą. Taip pat numatoma plačiau taikyti skatinamąsias finansines priemones finansavimo rinkos sąlygomis nepakankamumui ir (ar) neoptimalumui padengti, aktyviai ieškoti tarptautinių, institucinių ir privačių investuotojų, stiprinti valstybės ir privačių bei institucinių investuotojų partnerystę.

Užtikrinti energijos ir energijos išteklių tiekimą konkurencingomis rinkos kainomis, kurios būtų mažesnės nei kainų lygis kaimyninėse šalyse arba artimos jam. Šiuo metu dėl neefektyvių ir energijai imlios gamybos technologijų pramonės sektoriuje energijos sąnaudos išlieka didelės ir yra 20 proc. didesnės nei ES vidurkis. Siekiant mažinti energijos sąnaudas ir didinti Lietuvos verslo konkurencingumą globaliu mastu, svarbu naudoti turimą MTI potencialą energetikos srityje, skatinti mokslinius tyrimus, perspektyviausių energetikos technologijų eksperimentinę ir pramoninę plėtrą, diegti efektyvesnes ir modernesnes energijos gamybos, tiekimo ir vartojimo technologijas, gerinti energijos tiekimo

patikimumą ir prieinamumą.

Didinti žemės ūkio, maisto pramonės ir žuvininkystės sektorių pridėtinę vertę – diegti naujausias technologijas, efektyvius vadybos metodus, modernizuoti infrastruktūrą, pasitelkiant inovatyvius, moksliniais tyrimais grįstus sprendinius, taip pat išlaikyti tvarius gamybos metodus, skatinti tvarų, aplinkosauginiu požiūriu atsakingą ūkininkavimą.

Pritraukti į Lietuvą reikiamos aukštos kvalifikacijos specialistų, kurie yra vienas svarbiausių aukštos pridėtinės vertės ekonomikos veiksnių. Tai ypač svarbu demografinių pokyčių, nepakankamos švietimo sistemos atitikties darbo rinkos poreikiams sąlygomis. Įgyvendinant uždavinį, orientuojamasi į aukštos kvalifikacijos specialistus užsienyje ir siekiama pasinaudoti galimybėmis skatinti likti Lietuvoje studijuojančius gabius užsienio piliečius.

Pirmojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Pasaulio konkurencingumo indeksas	vieta	39 (2019)	35	30	Pasaulio ekonomikos forumas
2.	Suminis inovatyvumo indeksas (Europos inovacijų švieslentė)	vieta	19 (2019)	17	12	Europos Komisija
3.	Pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai, palyginti su ES šalimis (perkamosios galios standartais)	vieta	20 (2019)	17	15	Eurostatas
4.	Bendrųjų koreguotų disponuojamųjų namų ūkio pajamų, tenkančių vienam gyventojui, dydis, palyginti su ES vidurkiu (perkamosios galios standartais)	procentai	81 (2018)	88	100	Eurostatas
5.	Visos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) išlaidos, palyginti su bendrojo vidaus produktu (BVP)	procentai	0,94 (2018)	1,5	2,2	Lietuvos statistikos departamentas

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
6.	Gyvybės mokslų sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	procentai	0,87 (2016)	3,0	5,0	Lietuvos statistikos departamentas
7.	Inžinerinės pramonės sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	procentai	5,66 (2018)	6,7	7,69	Lietuvos statistikos departamentas
8.	Informacinių ir komunikacinių technologijų (ICT) sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	procentai	5,03 (2018)	6,9	9,3	Lietuvos statistikos departamentas
9.	Inovatyvių viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės*	procentai	0,02 (2019)	5	20	Viešųjų pirkimų tarnyba
10.	Pasaulio kelionių ir turizmo konkurencingumo indeksas	vieta	59 (2019)	56	49	Pasaulio ekonomikos forumas
11.	Išteklių produktyvumas	eur/kg	0,92 (2019)	1,1	1,5	Eurostatas

*Rodiklis suprantamas kaip inovatyviesiems viešiesiems pirkimams, ikiprekybiniais pirkimams, valstybės užsakymams atlikti MTEP ir inovacinę veiklą vykdyti skiriamų viešojo sektoriaus investicijų dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės.

Pirmojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

2 strateginis tikslas – didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį

Nors po 2008 m. finansų krizės Lietuvos ekonomika augo, gyventojų skurdo ir socialinės atskirties bei

pajamų nelygybės rodikliai gerėjo ne taip sparčiai. Be to, demografinės tendencijos lemia naujus socialinės gerovės iššūkius.

Tarptautinės institucijos nurodo, kad skurdas ir pajamų nelygybė – didžiausios Lietuvos socialinės politikos problemos. 2015 m. 20 proc. turtingiausių gyventojų pajamos daugiau nei 7,5 karto viršijo 20 proc. neturtingiausių gyventojų pajamas. Nuo to laiko situacija pastebimai pagerėjo – 2018 m. pajamų pasiskirstymo rodiklis siekė 7,1, o 2019 – 6,4 karto, tačiau vis dar gerokai viršijo ES vidurkį (ES vidurkis 2018 m. siekė 5,1). Per pastaruosius penkerius metus Lietuvoje taip pat smarkiai sumažėjo ir dirbančių gyventojų pajamų atskirtis – daugiausiai ir mažiausiai uždirbančiųjų darbo pajamų skirtumas sumažėjo nuo 6,8 karto iki 5 kartų.

Skurdo ir socialinės atskirties lygis taip pat smarkiai viršija ES vidurkį. 2018 m. Lietuvoje buvo 28,3 proc., arba 794 tūkst., asmenų, kuriems grėsė skurdas arba socialinė atskirtis⁶⁵, ES vidurkis siekė 21,8 procento. Pažymėtina, kad skurdo rizikos ir socialinės atskirties rodiklis paskutiniaisiais metais gerėja ir 2019 m. sumažėjo iki 26,3 proc. Kai kurių tikslinių grupių skurdas tebėra didelė problema. Vaikų skurdas Lietuvoje viršija ES vidurkį, bet mažėja. Gerokai didesnę skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiria vyresni nei 65 metų žmonės, bedarbiai, vieniši tėvai (daugiausia motinos), neįgalieji.

Europos Komisija nurodo, kad labiausiai pajamų nelygybės Lietuvoje didėjimą lemia dideli žemos ir aukštos kvalifikacijos darbuotojų užimtumo skirtumai, ribotas mokesčių sistemos progresyvumas ir nepakankamai adekvati socialinės apsaugos sistema. Nors skurdo ir socialinės atskirties rodikliai pagerėjo, šioje srityje reikia didesnės pažangos. Lietuvos viešosios išlaidos socialinei apsaugai yra palyginti mažos, socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui 2018 m. siekė 6,8 proc. punktus, o 2019 m. 9,5 proc. punktus. Šalies galimybes finansuoti viešąsias gėrybes bei paslaugas ir mažinti skurdą bei pajamų nelygybę riboja mažas mokesčių ir socialinių išmokų sistemos progresyvumas ir perskirstymo pajėgumas⁶⁶, taip pat nepakankamas viešųjų išlaidų efektyvumas. Tikėtina, kad neigiamas COVID-19 pandemijos poveikis užimtumui ir namų ūkių pajamoms šias problemas dar labiau paaštrins.

Lietuvoje aktuali apsirūpinimo būstu problema. 2019 m. socialinio būsto fondą sudarė 11 908 būstai, iš kurių 260 būstų (2,2 proc.) buvo avarinės būklės arba netinkami gyventi. Visi tinkami gyventi socialiniai būstai naudojami, tačiau laukiančių paramos būstui išsinuomoti sąrašė šiuo metu yra daugiau nei 10 tūkst. asmenų (šeimų). Todėl socialinio būsto poreikis, net ir sutvarkius avarinės būklės ar netinkamus būstus, išlieka didelis. Neįgalieji ir gausios šeimos – yra tos grupės, kurioms tinkamas būstas rinkoje sunkiai arba visai neprieinamas.

Ekonomikos vystymuisi bei visuomenės gerovei iššūkių kelia ir demografiniai pokyčiai. 2004–2019 m. Lietuvoje santykinis gyventojų skaičiaus sumažėjimas buvo vienas didžiausių ES (nuo 3,38 mln. 2004 m.

65 Lietuvos statistikos departamento duomenimis, prie gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje priskiriami asmenys, kurie atitinka bent vieną iš trijų sąlygų: 1) yra žemiau skurdo rizikos ribos (t. y. neturi pakankamo lygio pajamų); 2) susiduria su dideliu materialiniu nepriteklumi (t. y. dėl lėšų stokos susiduria su tam tikrais materialinio nepritekliaus elementais, pavyzdžiui, negali apmokėti būsto nuomos ar šildymo sąskaitų, negali apmokėti nenumatytų išlaidų ir pan.); 3) gyvena labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose (labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose gyvenantys asmenys – asmenys, gyvenantys namų ūkiuose, kuriuose visų darbingo amžiaus (18–59 metų) nesimokančių asmenų dirbtų valandų suma neviršija 20 proc. jų galimo dirbti viso darbo laiko).

66 Tarybos rekomendacija dėl 2020 m. Lietuvos nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2020 m. Lietuvos stabilumo programos.

iki 2,79 mln. 2019 m.). Pažymėtina, kad 2019 m. situacija ėmė gerėti – pirmą kartą nuo įstojimo į ES grynoji migracija buvo teigiama, o 2020 m. pradžioje nuolatinių gyventojų buvo daugiau nei prieš metus. Ateityje būtina sutelkti pastangas, siekiant išlaikyti ir spartinti naujas tendencijas.

Kinta gyventojų amžiaus struktūra, visuomenė sensta – mažėja vaikų, jaunų ir darbingo amžiaus ir daugėjo vyresnio amžiaus žmonių. Lietuvos gyventojų bendros sveikatos rodikliai smarkiai atsilieka nuo ES šalių. 2018 m. vidutinė moterų tikėtina sveiko gyvenimo trukmė⁶⁷ (toliau – VSGT) buvo 59,1 metai, vyrų – 56,3 metai. Palyginti su ES vidurkiu, Lietuvos moterų VSGT buvo trumpesnė 4,8 metais, o vyrų – 7,3 metais. Išvengiamo mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų ir dėl savižudybių, daugiausia vyrų, rodiklis daugiau nei dvigubai viršija ES vidurkį. Tokiu pat mastu ES vidurkį viršija ir prevencijos ir sveikatos priežiūros priemonėmis išvengiamas mirtingumas⁶⁸. Dideles ir mažas pajamas gaunančių Lietuvos gyventojų subjektyvus savo sveikatos įvertinimas, kuris apima tiek fizinę, tiek psichologinę sveikatos būklę, skiriasi beveik du kartus⁶⁹. Siekiant spręsti visuomenės sveikatos bei socialines problemas, Lietuvoje paskutiniaisiais metais imtasi svarbių priemonių, skirtų alkoholio vartojimui mažinti. Tačiau vis opesnė darosi psichoaktyviųjų ir narkotinių medžiagų vartojimo problema. Remiantis pasaulio ir Europos organizacijų ataskaitomis, narkotikų vartojimas didėja ir situacija tiek pasauliniu, tiek Europos mastu jau ne tik kelianti susirūpinimą, bet grėsminga⁷⁰.

Visuomenės sveikatos išsaugojimui svarbus sveikatai palankaus ir kokybiško maisto vartojimas, todėl svarbu šia linkme plėtoti vietos maisto pasiūlą, taip pat didinti vietos, ekologiškų, geresnės kokybės produktų paklausą. 16 metų ir vyresnių gyventojų, kurių suvokiama sveikata yra gera arba labai gera, sumažėjo nuo 46,3 proc. 2013 m. iki 44,0 proc. 2018 m. ir išlieka gerokai mažesnė už ES analogišką rodiklį (80,9 proc. 2017 m.)⁷¹.

Palyginti su kitomis ES valstybėmis, prastesni Lietuvos gyventojų bendros sveikatos rodikliai reikalingi sisteminei sveikatos sistemos peržiūrai. Dėl dabartinės pandemijos kilęs papildomas spaudimas sveikatos sistemai dar labiau išryškino struktūrinius iššūkius, ypač susijusius su sveikatos paslaugų prieinamumo užtikrinimu. Remiantis Tarybos rekomendacija Lietuvai, būtina sutelkti išteklius, kurių reikia dabartinei krizei įveikti ir savo sveikatos sistemos atsparumui ateityje padidinti, nepamirštant sveikatos prieinamumo, efektyvumo ir kokybės gerinimo iššūkių⁷². COVID-19 pandemijos sąlygomis iš esmės tobulinamas šalies sveikatos sistemos pasirengimas tokioms situacijoms, stiprinami sveikatos sistemos pajėgumai ir organizaciniai sveikatos sistemos įstaigų gebėjimai operatyviai reaguoti į kylančias grėsmes.

Iki COVID-19 pandemijos buvo stebima užimtumo ir užimtų darbingo amžiaus asmenų dalies didėjimo

67 Rodiklis apskaičiuojamas pagal Sullivan'o metodą, jungiantį šalies mirtingumo ir gyventojų apklausos duomenis (gyventojų pajamų ir gyvenimo sąlygų statistinio tyrimo (EU-SILC) duomenys). Atkreiptinas dėmesys, kad gyventojų savo sveikatos vertinime gali atsispindėti šalių kultūriniai skirtumai.

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Healthy_life_years_\(HLY\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Healthy_life_years_(HLY)).

68 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (2019). Šalies ataskaita. Lietuva 2019, SWD(2019) 1014 final.

69 *Society at a Glance 2016, OECD Social Indicators* https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/society-at-a-glance-2016_9789264261488-en.

70 JT pasaulio narkotikų vartojimo ataskaita 2020 ir Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) Europos narkotikų vartojimo ataskaita 2019.

71 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (2020). Šalies ataskaita. Lietuva 2020, SWD(2020) 514 final.

72 Tarybos rekomendacija dėl 2020 m. Lietuvos nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2020 m. Lietuvos stabilumo programos.

tendencija. Darbo rinka susidūrė su darbo jėgos ir reikiamų gebėjimų stokos problema. 2019 m. 20–64 metų asmenų užimtumo lygis sudarė 78,2 proc., buvo aukštesnis už 2020 m. ES tikslą (75 proc.) ir viršijo Lietuvos nacionalinį 2020 m. tikslą (72,8 proc.). Bendras nedarbo lygis 2019 m. siekė 6,3 proc. ir buvo 0,2 proc. punkto mažesnis nei 2018 metais. Dėl COVID-19 pandemijos padarinių ekonomikai nedarbas 2020 m. išaugo nuo 8 proc. (2019 m. rugpjūčio 1 d.) iki 12,8 proc. (2020 m. rugpjūčio 1 d.). Tačiau kvalifikuotų darbuotojų ir reikiamų įgūdžių stokos problema, kylanti dėl nepakankamos švietimo sistemos atitikties darbo rinkos poreikiams, menko dalyvavimo suaugusiųjų mokymosi programose, išlieka aktuali.

Taip pat dideli regionų ir atskirų socialinių grupių dalyvavimo darbo rinkoje skirtumai, darbo rinka nėra pakankamai įtrauki – gana aukštas pažeidžiamoms grupėms priklausančių asmenų nedarbo lygis, daug žemos kvalifikacijos asmenų arba neįgaliųjų nedarbas ir nesimoko, dalyvavimą darbo rinkoje riboja nepakankamai palankios sąlygos derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus. Svarbu pastebėti, kad jaunimo (15–24 metų) nedarbo lygis 2019 m. sudarė 11,9 proc. ir buvo 0,8 proc. punkto didesnis nei 2018 m. (11,1 proc.). Jaunimas įvardijamas kaip viena iš labiausiai darbo rinkoje dėl pandemijos galinčių nukentėti grupių. Prieš pandemiją aktyvios darbo rinkos politikos priemonių aprėptis mažėjo, o dalyvavimo suaugusiųjų mokymosi programose lygis išliko žemas. Tačiau siekiant padėti bedarbiams kuo anksčiau grįžti į darbo rinką, reikės didinti aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir kitų priemonių, skirtų darbo jėgos kvalifikacijai keisti ir kelti, aprėptį⁷³.

Siekiant didinti gyventojų gerovę, svarbi yra užimtumo, darbo vietų kokybė. Remiantis Europos darbo sąlygų tyrimo rezultatais, 2011–2016 m. Lietuvoje užimtumas sparčiausiai augo darbo vietose, kurioms būdingos labai aukštos ir labai žemos kokybės darbo sąlygos – tai poliarizacijos darbo rinkoje ženklas. ES užimtumas sparčiausiai augo darbo vietose, kurioms būdingos aukštos kokybės darbo sąlygos.

Lietuvoje darbo vietų kokybę smarkiai lemia nepakankamas socialinio dialogo (ypač darbdavio lygmeniu) lygis ir menkas verslo socialinės atsakomybės principų suvokimas. Socialinė atsakomybė suvokiama ir diegiama įmonėse formaliai – vykdomas reikalavimas teikti įmonių socialinės atsakomybės ataskaitas, tačiau socialinės atsakomybės suvokimas menkas⁷⁴.

Pažymėtina, kad aplinkos ir klimato kaitos iššūkiai ir ekonomikos, vartojimo modelių ir gyvenimo būdo perorientavimas į žiedinę ekonomiką taip pat turės didelių socialinių pasekmių, darys poveikį gyventojų užimtumui ir skirtingų socialinių grupių gerovei. Siekiant didinti gyventojų socialinę gerovę, būtina įvertinti šiuos pokyčius ir užtikrinti socialiai teisingą perėjimą prie darnios ekonomikos, atsižvelgiant į skirtingų visuomenės grupių pažeidžiamumą.

Antrasis Plano strateginis tikslas skirtas šalies gyventojų socialinei gerovei ir įtraukčiai didinti, sveikai, darbingai, kuriančiai ir socialiai atsakingai visuomenei stiprinti. Šiuo strateginiu tikslu taip pat siekiama stiprinti socialinį kapitalą – socialinius ryšius, tinklus, tarpusavio pasitikėjimą ir pasitikėjimą institucijomis, aktyvumą ir pilietinį dalyvavimą, kuris laikomas viena svarbiausių sąlygų kurti gyventojų socialinę ir ekonominę gerovę ir Lietuvoje, remiantis tarptautiniais vertinimais, yra išskirtinai menkas (pagal pasaulio konkurencingumo indekso socialinio kapitalo vertinimą Lietuva 2019 m. užėmė 89 vietą iš 141, pagal „Legatum“ klestėjimo

73 Tarybos rekomendacija dėl 2020 m. Lietuvos nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2020 m. Lietuvos stabilumo programos.

74 Estep, PwC (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: 1 priedas. Užimtumas ir socialinė įtrauktis, atliktas Finansų ministerijos užsakymu

<https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>.

indeksą – 141 iš 167).

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Mažinti pajamų nelygybę, kuri didina visuomenės susipriešinimą, emigraciją, nusikalstamumą, mažina socialinio teisingumo jausmą, todėl neigiamai veikia visuomenės socialinę gerovę. Remiantis Europos Komisijos ataskaita, Lietuvoje pajamų nelygybės problemą siūloma spręsti gerinant mokesčių ir socialinių išmokų sistemos struktūrą, didinant mokesčių sistemos progresyvumą. Atsižvelgiant į problemos kompleksiskumą ir įrankius jai spręsti, tinkamiausių uždaviniui įgyvendinti priemonių rinkinį formuos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kartu su Finansų ministerija.

Didinti neįgalųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę, integraciją į visuomenę, darbo rinką, spręsti apsirūpinimo būstu, benamystės problemas. Įgyvendinant uždavinį, laikomasi individualizuoto požiūrio, siekiama, kad socialinė parama būtų teikiama kuo arčiau žmogaus ir kuo geriau atitiktų asmenų poreikius, padėtų ir galimybes.

Didinti nedirbančiųjų įtraukimą į darbo rinką, siekiant užtikrinti tinkamą darbą ir pajamų šaltinį, drauge geriau naudoti laisvų darbo išteklių potencialią ir spręsti kvalifikuotų darbuotojų stygiaus problemą. Įgyvendinant uždavinį, didinamas užimtumo rėmimo sistemos efektyvumas, siekiant kuo didesnei daliai nedirbančiųjų kuo greičiau rasti tinkamą darbą ir užtikrinti jų užimtumo tvarumą, ilgalaikį išlikimą darbo rinkoje. Uždavinys siejasi su 3 strateginio tikslo uždaviniais, skirtais atitiktai darbo rinkai užtikrinti ir suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemai diegti.

Mažinti energetinį skurdą, kuris Lietuvoje didelis dėl gana brangių energijos išteklių, neefektyvaus energijos vartojimo, santykinai žemesnio nei Vakaruose gyventojų pajamų lygio. Siekiama spręsti socialiai pažeidžiamų ir atskirtų patiriančių gyventojų energetinio skurdo problemą, taip pat mažinti visiems gyventojams tenkančią energijos išlaidų našta. Uždaviniui įgyvendinti reikia sisteminių, integruotų socialinės, energetikos, aplinkos politikos sričių sprendimų.

Sukurti tinkamą, skatinančią, palankią šeimai aplinką, kuri leistų tinkamai atlikti šeimos funkcijas ir drauge aktyviau ir sėkmingiau įsitraukti į darbo rinką, stiprinti moterų ir vyrų lygias galimybes, skatinti gimstamumą, užtikrinti ir palaikyti šeimų ir vaikų emocinę gerovę, plėtoti kokybiškas, visoms šeimoms, auginančioms vaikus, prieinamas paslaugas.

Geriau pritaikyti aplinką žmonėms su negalia, atliepiant negalios poreikius. Siekiama užtikrinti fizinės aplinkos (viešųjų erdvių, visuomeninių pastatų, būstų), transporto, infrastruktūros, paslaugų ir informacijos prieinamumą žmonėms su negalia.

Didinti visuomenės socialinį, pilietinį aktyvumą, dalyvavimą savanoriškoje, bendruomeninėje veikloje, tarpusavio pasitikėjimą, visuomenės socialinę atsakomybę – stiprinti pilietinės visuomenės organizacijas, gerinti aplinką veikti nevyriausybiniams organizacijoms, sudaryti galimybes visuomenei įsitraukti ir aktyviai dalyvauti sprendžiant visuomenei aktualius klausimus, per įtraukimą į bendras socialines, kūrybines ir kitas veiklas prisidėti prie socialinės atskirties mažinimo.

Skatinti atsakingą verslą, didinti įmonių atsakomybę už jų veiklos poveikį aplinkai ir visuomenei.

Stiprinti socialinį dialogą – skatinti kolektyvines derybas ir kolektyvinių sutarčių sudarymą, stiprinti profesines sąjungas, taip pat kitais būdais gerinti darbo vietų kokybę – skatinti darbo užmokesčio augimą,

plačiau taikyti lanksčias darbo formas, kurti saugią ir sveiką darbo aplinką, siekiant mažinti nelaimingų atsitikimų darbe.

Skatinti grįžti emigravusius lietuvius – išlaikyti su jais ryšius, siekti juos pritraukti, įnorinti grįžti, šalinti sklandaus grįžimo trukdžius; užtikrinti sklandų migracijos srautų valdymą; sudaryti sąlygas grįžtantiems lietuviams ir atvykstantiems užsieniečiams sklandžiai integruotis į visuomenės gyvenimą, visų pirma sudarant galimybes išmokti lietuvių kalbą.

Stiprinti visuomenės psichologinį, emocinį atsparumą, siekiant mažinti savižudybių, priklausomybių, daug dėmesio skiriant vaikų psichologinei būklei. Gerinti visuomenės sveikatą – visų pirma skatinti sveikatos tausojimą ir stiprinimą, keisti žmonių gyvenimo būdą, elgseną, ugdyti atsakingą požiūrį į sveikatą, didinti vaikų ir suaugusiųjų fizinį aktyvumą, įsitraukimą į sporto veiklas, nes tai mažina žalingų įpročių paplitimą ir lemia sveikatos būklę ir gyvenimo trukmę.

Gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, siekiant didinti gydymo priemonių veiksmingumą ir gerinti rezultatus, gydymo priemonėmis dvigubai sumažinti išvengiamo mirtingumo lygį. Taip pat numatoma didinti pacientų sveikatos raštingumą ir jų įsitraukimą į gydymo procesą.

Didinti sveikatos sistemos efektyvumą ir atsparumą sukrėtimams – stiprinti sveikatos sistemos gebėjimą reaguoti į kylančius iššūkius, tobulinti žmogiškųjų išteklių kompetencijas, pertvarkyti ligoninių tinklą, mažinti hospitalizacijų, toliau judėti nuo stacionarios priežiūros prie modelio, pagrįsto stipresne pirmine priežiūra, taikyti skaitmeninės sveikatos sistemos sprendiniais grįstas inovatyvias paslaugas, atlaisvinti neefektyviai naudojamus išteklius ir naudoti juos paslaugų kokybei gerinti, ilgalaikės priežiūros modeliui (integruojant slaugos ir socialines paslaugas) diegti, ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumui didinti, kitoms prieinamumo problemoms – ilgų laukimo eilių, didelių išlaidų vaistams, dideliame korupcijos mastui – spręsti.

Plėtoti vietos maisto sistemas – didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą trumpųjų tiekimo grandinių sistemą, skatinant vartotojus naudoti vietos produktus ir sudarant palankias investicines bei teisinės sąlygas žemės ūkio ir maisto produktų gamintojams tiesiogiai produktus tiekti vartotojams, plėsti gaminamos produkcijos asortimentą. Augant sveikatai palankesnio maisto poreikiui pasaulyje, Lietuva turi galimybes pristatyti save kaip sveiką ir kokybišką maistą gaminančią ir vartojančią šalį.

Antrojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)		Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį		procentai	26,3 (2019)	23,0	21,0	Lietuvos statistikos departamentas
2.	Absoliutaus skurdo lygis		procentai	7,7 (2019)	6,0	4,0	Lietuvos statistikos departamentas
3.	Lietuvos gyventojų skaičius		mln. gyventojų	2,79 (2019)	2,86	2,9	Eurostatas
4.	Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis		procentai	8,4 (2019)	6,7	4,7	Lietuvos statistikos departamentas
5.	Laimės indeksas		vieta ES	17 (2020)	13	ne žemesnė nei 10	Jungtinės Tautos
6.	Socialinis kapitalas		balai	42,6 (2019)	47	55	Legatum institutas
7.	Vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė	vyrų	metai	56,3 (2018)	61	62,6	Lietuvos statistikos departamentas
		moterų		59,1 (2018)	64,3	65	

Antrojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:
3 strateginis tikslas – didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams

Sparčiai kintanti socialinė, ekonominė ir kultūrinė būklė, technologinė ir skaitmeninė pažanga, globalios tendencijos ir 2020 m. pasaulį sukrėtusi pandemija, didėjantys su klimatu susiję iššūkiai ir demografinės tendencijos didina visuomenės poreikį nuolat įgyti naujų žinių ir įgūdžių. Švietimas turi įgalinti kiekvieną žmogų gebėti prisitaikyti ir tapti pokyčių lyderiais. Švietimas priima iššūkį ir vadovaudamasis JT darnaus vystymosi darbotvarkės 2030 tikslu „užtikrinti įtraukų ir lygiateisį (lygiavertį) kokybišką švietimą kiekvienam ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi“ atlieka svarbų vaidmenį kuriant valstybės gerovę, užtikrinant socialinį mobilumą, skatinant asmenybės augimą, visuomenės brandą, įskaitant ir inovacijas, ir darbo vietų kūrimą (Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“).

Lietuvos švietimo sistema tarp EBPO šalių vertinama gana gerai – 2019 m. pagal EBPO gerovės indekso (OECD *Better Life index*) švietimo sudedamąją Lietuva užėmė 18 vietą iš 40 šalių (įvertinimas 7,3 iš 10). Pirmąją vietą užėmė Suomija (įvertinimas – 8,9 balo), o Estija užėmė trečiąją vietą (įvertinimas – 7,9 balo). Lietuva turi potencialo pagerinti savo poziciją ir patekti tarp 15 geriausių šalių. Analizuojant gerovės indekso švietimo duomenis detaliau, matyti, kad pagal formaliojo mokymosi trukmę ir gyventojų išsilavinimo lygį Lietuva vertinama labai gerai (atitinkamai užima 9 ir 4 vietas), tačiau tarptautinio penkiolikmečių tyrimo (PISA 2015) rezultatai rodo, kad mokinių pasiekimai gerokai menkesni – jų gamtamokslinio, matematinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų vertinimo rezultatai prastesni už EBPO šalių vidurkį, o pažanga, lyginant PISA 2015 m. ir 2018 m. tyrimus, nėra didelė. Lietuvos penkiolikmečių finansinio raštingumo pažanga didžiausia, tačiau taip pat nesiekia EBPO šalių vidurkio. Todėl reikia gerinti ugdymo rezultatus⁷⁵.

Stengdamosi suvaldyti COVID-19 pandemijos sveikatai keliamas rizikas, dalis Europos valstybių⁷⁶, taip pat ir Lietuva nusprendė švietimą organizuoti nuotoliniu būdu, pasitelkiant skaitmenines technologijas. Dėl šios beprecedentės situacijos valstybių narių švietimo sistemoms ir jose dalyvaujantiems asmenims, tiek besimokantiejiems ir jų šeimų nariams, tiek švietimo paslaugas teikiantiems, kilo įvairių iššūkių. Šie pokyčiai skatina spartesnę skaitmeninę transformaciją, tačiau, kita vertus, drauge išryškėja naujų

⁷⁵ Pastebėtina, kad Lietuvoje, kaip ir beveik visose ES šalyse (išskyrus Daniją ir Švediją), PISA 2015 tyrimo rezultatai suprastėjo, tačiau kiti tarptautiniai tyrimai (TIMSS 2015, PIRLS 2016, ICCS 2016) rodo, kad mokinių pasiekimai gerėja ir Lietuva viršija šalių vidurkį.

⁷⁶ Skirtingose valstybėse švietimas organizuojamas nuo 30 iki 50 proc. nuotoliniu būdu pasitelkiant skaitmenines technologijas.

švietimo kokybės užtikrinimo iššūkių. Vienas iš svarbių švietimo sistemos uždavinių yra užtikrinti įtrauktį ir lygias kokybiško nuotolinio mokymosi galimybes palankių socialinių, ekonominių ir kultūrinių sąlygų neturintiems ir / ar specialiųjų ugdymo poreikių turintiems asmenims. Siekiant užtikrinti įtrauktį ir kokybišką ugdymo (-si) turinį, mokytojams reikia pasirengti dirbti skaitmeninėje erdvėje (2018 m. EBPO TALIS apklausos duomenimis, tik 56 proc. Lietuvos mokytojų jaučiasi gerai pasirengę naudotis IRT mokymo srityje), investicijų į kokybiško skaitmeninio ugdymo turinio kūrimą, reikiamus technologinius sprendimus, tobulėjimo galimybes tiems, kurie turi dirbti skaitmeninėje erdvėje. Šios investicijos prisidės prie švietimo sistemos atsparumo galimoms panašaus pobūdžio grėsmėms ir švietimo sistemos atitikties ateities poreikiams.

Švietimo kokybei didelę įtaką daro daugelis veiksnių – mokytojų, pagalbos specialistų, vadovų kompetencija, ugdymo proceso kokybė, teikiama švietimo pagalba, saugi aplinka, taip pat – ankstyvojo ir neformaliojo ugdymo prieinamumas ir dalyvavimas jame. Tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų (PISA 2015, PIRLS 2016) duomenimis, dalyvavimas ikimokykliniame / priešmokykliniame ugdyme yra vienas stipriausių veiksnių, darančių įtaką geresniems mokinių pasiekimams 4 klasėje ir sulaukus penkiolikos metų⁷⁷. Aukštos kokybės ankstyvojo ugdymo svarbą pabrėžia ir Europos Komisija ir ragina šalis teikti prioritetą šiai sričiai⁷⁸. Be to, tyrimai ir pasaulinė praktika rodo, kad vien švietimo priemonėmis neįmanoma užtikrinti aukštos ugdymo kokybės, tam reikia priemonių bendrajai vaiko gerovei pasiekti ir dėmesio socialinei lygybei, siekiant vienodos kokybės švietimo prieinamumo kiekvienam vaikui.

Svarbus ne tik mokinių pasiekimų vidurkis, bet ir pasiekimų skirtumai. Lietuvos švietimo sistema nepakankamai įtrauki. Lietuvos didelių ir mažų vietovių mokyklų mokinių skaitymo gebėjimų vertinimo skirtumas pagal PISA 2018 m. tyrimą siekė 78 taškus (palyginti su 2015 m., išaugo 21 tašku). Mokinių pasiekimų skirtumams įtakos turi mokinių socialinė, ekonominė ir kultūrinė (toliau – SEK) aplinka: EBPO šalyse skirtumas tarp žemiausiam ir aukščiausiam ketvirčiui (pagal SEK statusą) priklausančių mokinių rezultatų yra 89 taškai. Lietuvoje šis skirtumas siekė 90 taškų (palyginti su 2015 m., išaugo 11 taškų). Nustatyta, kad tokiam atotrūkiui įveikti reikia daugiau nei dvejų mokymosi metų. Be to, švietimo sistema neužtikrina tinkamo, individualiems poreikiams pritaikyto mokymo. Nors bendra mokyklą metančių mokinių dalis yra nedidelė (mokyklos nebaigiančių mokinių dalis 2018 m. Lietuvoje siekė 4,8 proc. ir kiek daugiau nei dvigubai viršijo siektiną ES 2020 m. tikslą – 10 proc.)⁷⁹, mokyklos nebaigusių neįgaliųjų dalis daug didesnė už ES vidurkį (atitinkamai – 36 ir 24 proc.)⁸⁰. EBPO vertinimu (2020 *Economic Survey of Lithuania*), mokinių pasiekimams didelę įtaką daro ugdymo įstaigų dydis. 2019 m. apie 20 proc. Lietuvos mokyklų mokėsi mažiau nei 50 mokinių, jose ugdymas neretai organizuotas jungtinėse klasėse.

Žemo kultūrinio konteksto iššūkį būtina mėginti įveikti visais švietimo lygmenimis – sudaryti galimybes įgyti kultūrinių ir kūrybinių kompetencijų, įgalinančių žmogų visais jo gyvenimo etapais, geriau integruoti kultūrinį ir kūrybinį turinį, naudoti kultūros įstaigų kuriamas vertes, plačiau taikyti įvairias meno formas

77 OECD (2016). *PISA LOW-PERFORMING STUDENTS WHY THEY FALL BEHIND AND HOW TO HELP THEM SUCCEED*. PRIEIGA INTERNETE: [HTTP://WWW.OECD.ORG/EDUCATION/LOW-PERFORMING-STUDENTS-9789264250246-EN.HTM](http://www.oecd.org/education/low-performing-students-9789264250246-en.htm).

78 European Commission (2018). *Proposal for a Council recommendation On High Quality Early Childhood Education and Care Systems, {SWD(2018) 173 final}*. Prieiga internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0173&from=EN>.

79 2020 m. nacionalinė reformų darbotvarkė: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-national-reform-programme-lithuania_lt.pdf.

80 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (2019). Šalies ataskaita. Lietuva 2019, SWD(2019) 1014 final.

formaliajame ir neformaliajame švietime. Per meno kūrinis, kūrybinę veiklą žmogus gali prisiliesti prie aktualių ir sudėtingų visuomenės patirčių, jas permąstyti ir tobulėti. Švietimo sistemoje plėtojamos partnerystės su kultūros organizacijomis gali labai praturtinti formaliojo ir neformaliojo švietimo procesus.

Lietuvos švietimo sistema susiduria ir su kitais iššūkiais – nepakankamu sistemos efektyvumu, atitikties kintančios visuomenės ir darbo rinkos poreikiams stoka. Lietuvai svarbu didinti efektyvumą visais švietimo sistemos lygmenimis. Siekiant reaguoti į demografinės permainas, reikia strategijos, suteikiančios galimybes visiems gauti geros kokybės išsilavinimą, o kartu užtikrinančios mokyklų tinklo efektyvumą. Reikia pastangų siekiant konsoliduoti aukštojo mokslo įstaigų tinklą, kurį sudaro daugiau kaip 40 valstybinių ir privačių universitetų ir kolegijų.

Profesinis mokymas Lietuvoje nepakankamai patrauklus, pavyzdžiui, 2019 m. Lietuvoje profesinio mokymo įstaigose mokėsi mažiau nei trečdalis (26 proc.) vidurinio išsilavinimo siekiančių mokinių, o ES vidurkis siekė 47,8 proc. (2017 m.)⁸¹. Tai rodo, kad menkai naudojamas profesinio rengimo ir mokymo sistemos potencialas prisidėti prie susijusių su įgūdžiais nacionalinių ir regioninių problemų sprendimo, įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties mažinimo Lietuvoje⁸². 2019 m. Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą turėjo 57,6 proc., o vidutiniškai ES – 40,7 proc. visų 30–34 metų gyventojų. Viena vertus, aukštas gyventojų išsilavinimo lygis suteikia šaliai konkurencinį pranašumą, kita vertus, rodo neatitiktį darbo rinkos poreikiams, „perteklinės kvalifikacijos“ kūrimą – absolventai dirba darbą, nereikalingą aukštojo išsimokslinimo (nuo 2013 iki 2016 m. Lietuvoje tokių absolventų padaugėjo 7 proc.). Pažymėtina, kad paskutiniaisiais metais įstojusiųjų į aukštąsias mokyklas mažėja, todėl ateinantį dešimtmetį siektina išlaikyti bent vidutinį ES aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų lygį. Profesinio mokymo paslaugų teikėjams reikia modernizuoti mokymo programas ir jas labiau pritaikyti prie vietos ir regioninių darbo rinkų poreikių⁸³. Svarbu atsižvelgti ir į technines kompetencijas, reikalingas specifinių žinių ir įgūdžių, ir į socialines bei problemų sprendimo, kūrybines kompetencijas, pritaikomas bet kuriame ūkio sektoriuje.

Šalies ekonomikoje egzistuoja įgūdžių disbalansas. Lietuva susiduria su darbo rinkai aktualių įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties iššūkiu. Lietuvoje trūksta aukštos kvalifikacijos darbuotojų aukštesnių įgūdžių reikalinguose sektoriuose, tokiuose kaip IRT, finansai⁸⁴. Be to, apie penktadalį Lietuvos dirbančiųjų dirba žemesnės įgytos kvalifikacijos darbą. Neatitiktį priežasčių galima įžvelgti tiek švietimo (absolventų gebėjimai neatitinka egzistuojančios darbo rinkos poreikių), tiek sukuriamų darbo vietų ypatumuose (ne visuose ekonominės veiklos sektoriuose sukurama pakankamai darbo vietų, kurioms reikia aukštesnio lygio įgūdžių, prasti vykdomų darbuotojų mokymų rodikliai, darbo vietų kokybės aspektai)⁸⁵.

Augančio nedarbo laikotarpiu dėl pandemijos grėsmės spartės automatizacijos tendencija (ne tik

81 STRATA, Profesinis mokymas Lietuvoje 2019. <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/svietimo-politika/20200424-profesinis-mokymas-lietuvoje-2019.pdf>.

82 Europos Komisija, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2020) 514 final „Šalies ataskaita. Lietuva 2020“, 2020 vasario 26 d. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-lithuania_lt.pdf.

83 Europos Komisija (2019). Tarybos rekomendacija dėl 2019 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Lietuvos stabilumo programos.

84 Tarptautinis valiutos fondas, Šalies ataskaita Nr. 19/253: Lietuvos Respublika, liepa, 2019 m. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2019/07/30/Republic-of-Lithuania-Selected-Issues-48538>.

85 Žmogiškasis kapitalas Lietuvoje 2020, STRATA, 2020 m.

gamybos, bet ir paslaugų sektoriuje). Tai nulems mažėjantį žemos kvalifikacijos, rutininėms funkcijoms atlikti skirtų darbo vietų skaičių. Dėl to, nesiimant papildomų priemonių, užimtumas gali ir nesugrįžti į buvusį lygį. Dėl to būtina siekti ekonomikos pokyčių, siejamų su pažangių sektorių plėtra, užtikrinant spartų tiek aukštos, tiek ir žemos kvalifikacijos darbo jėgos mokymą kvalifikacijų ir kompetencijų, siejamų su ekonominės veiklos sektoriais, turinčiais augimo potencialą ir pasižyminčiais dideliu produktyvumu. Reikia sprendimų dėl tikslinių mokymo programų, kurios būtų skirtos padėti asmenims įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas, prioritetą teikiant inžinerinės pramonės ir informacinių technologijų specialistų rengimui.

Lietuvos suaugusiųjų dalyvavimo švietimo programose lygis išlieka žemas: 2019 m. jis siekė 7 proc. ir buvo gerokai mažesnis nei ES vidurkis (11,2 proc.). Tai lemia ir suaugusiųjų mokymosi tradicijos nebuvimas, ir menka motyvacija, institucinės lyderystės šioje srityje stygius, regioniniai netolygumai, menkas dėmesys nekvalifikuotų ir žemesnės kvalifikacijos asmenų mokymuisi⁸⁶, taip pat, EBPO duomenimis, darbdavių investicijų į personalo mokymą stoka. Pasaulio ekonomikos forumas skelbia, kad ateityje didės socialinių kompetencijų poreikis, todėl svarbu ne tik formaliai perkvalifikuoti žmones, bet ir stiprinti jų turimas bendrąsias kompetencijas⁸⁷. Taip pat, išskiriant kompetencijas, svarbias ateities darbo rinkai, pabrėžiamas kūrybiškumo svarbos augimas ateityje⁸⁸, todėl būtina skirti deramą dėmesį kūrybiškumo ugdymui visose švietimo grandyse.

Kultūros ir meno įstaigos bei organizacijos siūlo suaugusiems įvairių neformaliojo švietimo programų bei veiklų, tačiau šios veiklos retai organizuojamos atsižvelgiant į suaugusiųjų kultūrinės edukacijos poreikių analizę, grįžtamąjį ryšį. Būtina kultūros įstaigų siūlomas mokymo (-si) priemonės ir veiklas pritaikyti konkrečios miestų ar regionų auditorijos poreikiams, užtikrinti suaugusiųjų įtrauktį ir tęstinumą. Taip pat svarbu sudaryti sąlygas, kurios leistų plėsti vartotojų auditoriją, didinti kokybiškų paslaugų įvairovę ir prieinamumą visiems Lietuvos gyventojams, įvertinant ir informacinės visuomenės atskirties problemą.

Dar prieš pandemiją EBPO prognozavo, kad ateityje daugiau nei 70 proc. Lietuvos darbų gali būti priskiriami prie patenkančių į didelę riziką dėl galimos procesų automatizacijos⁸⁹. Žemesni už EBPO vidurkį mokinių pasiekimai⁹⁰, neaktyvus dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi ir kvalifikacijos tobulinimo programose⁹¹, žemesni už ES skaitmeninių gebėjimų rodikliai^{92,93,94} skatina ieškoti sprendimų, kurie Lietuvos gyventojus darytų atsparesnius ir leistų prisitaikyti prie ateities darbo rinkos.

86 Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija (2019). Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030““, Rodiklių įgyvendinimo apžvalga, 2019.

87 Estep (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Užimtumas ir socialinė įtrauktis.

88 *The Future of Jobs Report, World Economic Forum, 2018.*

89 <https://strata.gov.lt/images/renginiai/skills-strategy/20200309/20200309-Skills-Strategy-Seminar-Lithuania.pdf>.

90 PwC (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Švietimas.

91 Žmogiškasis kapitalas Lietuvoje 2020, STRATA, 2020 m.

92 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2020), „Šalies ataskaita. Lietuva 2020“, 2020 vasario 6 d., prieiga internete: <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/69cf9040-5944-11ea-8b81-01aa75ed71a1/language-lt/format-PDF/source-search>.

93 Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Skaitmeninė ekonomika, PwC, 2019.

94 2021–2027 m. visuomenės skaitmeninio išankstinio poveikio vertinimo paslaugų galutinė ataskaita, UAB „Visionary analytics“, 2020.

Įgyvendinant Plano trečiąją strateginį tikslą siekiama įveikti švietimo sistemos kokybės, įtraukties, prieinamumo, lygių galimybių iššūkius, didinami švietimo sistemos gebėjimai paisyti dabarties ir ateities darbo rinkos ir visuomenės poreikių, technologinių naujovių, pasaulinių švietimo ir mokslo tendencijų. Investuojama į švietimo sistemą, kaip esminį atsakingo ir kuriančio žmogaus, visuomenės gerovės bei šalies konkurencingumo didinimo pamatą.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Gerinti įvairių pakopų švietimo kokybę, švietimo sistemos dalyvių pasiekimus ir mažinti atskirų grupių, pvz., patenkančių į skirtingą SEK kontekstą ar besimokančių skirtingose mokymo įstaigose, pasiekimų skirtumus siekiant labiau individualizuoti ugdymą, geriau pažinti, įvertinti ir atliepti individualius besimokančiųjų poreikius ir galimybes ir sukurti palankią, motyvuojančią, skatinančią mąstyti ir kurti ugdymo aplinką ir ugdymo (-si) turinį, taip pat optimizuoti mokyklų tinklą, kuris neatitinka mokinių skaičiaus mažėjimo tendencijų.

Didinti įvairių pakopų formaliojo ir neformaliojo švietimo įtrauktį ir prieinamumą specialiųjų ugdymo poreikių, negalią turintiems, skurdą, psichologinių ir kitų sunkumų patiriantiems asmenims, siekiant užtikrinti kiekvieno asmens teisę dalyvauti švietime ir gauti kokybišką ugdymą, reikiamą pagalbą, pritaikytą įvairiems ugdymosi poreikiams aplinką. Taip pat siekiama šalinti diskriminaciją, segregaciją, atskirtį sukeliančius veiksnius, kurti saugią aplinką, mažinti patyčių.

Pritaikyti švietimo sistemą besimokančiųjų judumui ir stiprinti švietimo sistemos pasirengimą visapusiškai integruoti į Lietuvą atvykusius (sugrįžusius) vaikus, sudaryti sąlygas jiems tinkamai integruotis į ikimokyklinio ugdymo sistemą, mokyklas, dalyvauti neformaliajame švietime; siekiant paskatinti išeivijos vaikus grįžti į Tėvynę, taip pat pritraukti atvykstančiuosius iš užsienio, sudaryti šiems asmenims palankias stojimo į profesinio mokymo įstaigas ir aukštąsias mokyklas ir mokymo / studijų sąlygas, organizuoti emigravusio iš Lietuvos jaunimo ugdymą kuo įvairesnėmis mokymo / studijų formomis.

Gerinti švietimo sistemos atitiktį darbo rinkai ir kintančiai aplinkai – ugdyti ekonomikos poreikius atitinkančias ir ateities iššūkiams įveikti reikalingas kompetencijas: didinti profesinio mokymo patrauklumą ir gerinti kokybę, plėtoti mokymą pameistrystės būdu, stiprinti profesinį orientavimą, visose švietimo pakopose stiprinti gebėjimus spręsti problemas pasitelkiant technologijas, kūrybinius ir inžinerinius įgūdžius, informatinį mąstymą, suteikti žinių ir gebėjimų, reikalingų darniam vystymuisi skatinti, prie žiedinės ekonomikos pereiti.

Didinti suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą lygį – sukurti bendrą mokymosi visą gyvenimą sistemą, kuri integruotų iki šiol atskirų institucijų vykdomas ir nepakankamai tarpusavyje koordinuojamas priemones. Stiprinti suaugusiųjų mokymosi motyvaciją (paklausą) ir sukurti vieningą suaugusiųjų kvalifikacijos ir kompetencijų suteikimo bei tobulinimo sistemą, kuri turėtų užtikrinti visų suaugusiųjų galimybes mokytis ir įgyti darbo rinkos poreikius atitinkančias kvalifikacijas arba kompetencijas. Taip pat gerinti mokymosi paslaugų kokybę, geriau atliepti besimokančiųjų poreikius, daugiau dėmesio skirti konkrečioms tikslinėms grupėms, siekiant įtraukti tas grupes, kurios iki šiol nesimokė (socialinę atskirtį patiriančius asmenis, vyresnius žmones, kaimo vietovių gyventojus), tikslingai tobulinti suaugusiųjų gebėjimus naudotis informacinėmis technologijomis, ugdyti jų informacinį raštingumą ir kritinį mąstymą.

Stiprinti pedagogo profesiją – spręsti Lietuvai itin aktualią pedagogų senėjimo problemą, siekti pritraukti gabius, kūrybingus, jaunos asmenis, motyvuoti pokyčiams vyresnio amžiaus mokytojus, taip pat

pertvarkyti pedagogų rengimą ir profesinių kompetencijų tobulinimą.

Plėtoti mokslu grįstas studijas – skatinti aukščiausiojo lygio laisvuosius mokslinius tyrimus ir geriau naudoti laisvųjų mokslinių tyrimų potencialą, siekti prisidėti prie Lietuvai ir pasauliui aktualių iššūkių sprendimo.

Trečiojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Lietuvos švietimo vieta EBPO gerovės indekse	vieta	18 (2019)	16	15	EBPO
2.	Lietuvos pozicija tarp Europos ekonominės erdvės (EEE) šalių pagal EBPO PISA tyrimų mokinių pasiekimų vidurkius (visose tarptautinių tyrimų srityse)	vieta	21–27 (2018)	16	10	EBPO
3.	Aukštąjį išsilavinimą turinčių 30–34 metų gyventojų dalis	procentai	57,8 (2019)	ne mažiau nei ES vidurkis	ne mažiau nei ES vidurkis	Eurostatas
4.	Per paskutines 4 savaites besimokiusių 25–64 metų asmenų dalis	procentai	7 (2019)	10	15	Eurostatas
5.	Aukštųjų mokyklų, patenkančių į QS World University Rankings reitingą, skaičius	į 500-uką, iš jų:	1	1	2	QS World University Rankings
		į 400-uką	0	0	1	

Trečiojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

4 strateginis tikslas – stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą

Žmogaus, visuomenės ir valstybės tapatumo formavimuisi svarbią reikšmę turi kultūra. Ji ne tik palaiko įprastines ar kuria naujas normas, vertybes, ugdančias asmens sąmoningumą ir moralinį jautrumą, bet yra svarbus veiksnys, stiprinantis piliečių sutelktumą dalyvauti bendruomeniniuose procesuose. Šiuose procesuose aktyviai dalyvaudamas kiekvienas asmuo prisideda prie tautos tapatumo kūrimo. Kultūra yra nacionalinės pažangos veiksnys, be kurio neįmanoma šiuolaikiška valstybės raida, visuomenės gebėjimas kritiškai mąstyti ir socialinė darna. Todėl nacionalinės kultūros raida yra valstybės prioritetasis, įskaitant

kultūros paveldo vertybių išsaugojimą ateities visuomenei, savo istorijos, Lietuvos tapatybės ir tradicijų puoselėjimą ir išsaugojimą. Kultūra itin svarbi stiprinant visuomenės solidarumą ir bendruomeniškumą, ugdant piliečių kūrybingumą ir socialinę atsakomybę.

Tautinio tapatumo samprata derina pilietinį ir etninį matmenis, neišskirdama kurio nors kaip pranašesnio ar svarbesnio. Tautinis tapatumas yra kontekstualus ir prisitaikantis prie socialinės aplinkos, naujų visuomenės poreikių. Tautinio tapatumo, kaip kolektyvinės bendrystės, stoka trukdo labiau telkti visuomenę. Lietuvos kultūros paveldo, kaip visuotinės vertybės, bei istorinės atminties, didinančios nacionalinį sąmoningumą, puoselėjimas kuria tautinį tapatumą.

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ siekiama, kad 2030 m. 60 proc. visuomenės narių labai didžiuotųsi savo šalies tapatybe. Šiam tikslui pasiekti reikia intensyvesnių priemonių, nes, 2017 m. duomenimis⁹⁵, tik 40 proc. šalies gyventojų nurodė, kad labai didžiuojasi Lietuvos pilietybe (2020 m. siekiama tarpinė reikšmė – 50 proc.). Pastebima, kad tie, kas dalyvauja kultūroje, yra labiau linkę didžiuotis turima Lietuvos pilietybe ir balsuoti rinkimuose, nei tie, kurie kultūroje nedalyvauja. Šio tyrimo autoriai pastebi, kad ryšys tarp dalyvavimo kultūroje ir patriotiškumo, politinio aktyvumo, pasitikėjimo aplinka, laimės jausmo, dvasinės sveikatos ir kūrybiškumo vertinimo yra, tačiau dalyvavimas kultūroje yra šių veiksnių pasekmė, ne priežastis. 2017 m., sudarant kultūros ir demokratijos indikatorių rinkinį, nagrinėjant 43 Europos šalių duomenis, nustatytas ryšys tarp dalyvavimo kultūroje ir demokratijos lygio⁹⁶.

Dalyvavimas kultūroje, be tautinės ir pilietinės tapatybės ugdymo, formuoja socialinį kapitalą plačiąja prasme – visuomenės kūrybingumą, atvirumą naujovėms, kuris tiesiogiai siejamas su ekonomikos pažanga, taip pat toleranciją, bendruomeniškumą, socialinę atsakomybę, kuriančią įtraukią visuomenę, mažinančią atskirtį, prisidedančią prie nelygybės mažinimo. Įsitraukimas į kultūros veiklas siejamas su laimės indeksu ir kitais visuomenės gerovės rodikliais⁹⁷. Jis patenka ir tarp Eurostat'o gyvenimo kokybės rodiklių, bylojančių, kad žmonių dalyvavimas kultūroje turi didelį poveikį jų laimės, gerovės jausmui ir pasitenkinimui gyvenimu⁹⁸.

Pagal tarptautinį kūrybingumo indeksą, matuojantį 3 dedamąsias (3T): Technologijos, Talentai (žmogiškasis kapitalas – Kūrybinė klasė), Tolerancija (atvirumas naujovėms, matuojamas per toleranciją mažumoms), 2015 m. Lietuva buvo 51 vietoje tarp 139 pasaulio šalių, Estija buvo 33, Latvija – 40. Nuo 2011 iki 2015 m. Lietuvos reitingas gana smarkiai smuko (nuo 38 iki 51 vietos), Estija ir Latvija išlaikė stabilias pozicijas⁹⁹.

95 UAB „Socialinės informacijos centras“, UAB „Norstat LT“. Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis 2017,

<[https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita\(1\).pdf](https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita(1).pdf)>.

96 Kultūros ir demokratijos indikatorių rinkinys (angl. *The Indicator Framework on Culture and Democracy* (IFCD): Opportunity Table), <https://culturalindicators.org/#>.

97 *Prosperity Institute, Toronto, The Global Creativity Index 2015*, < http://martinprosperity.org/wp-content/uploads/2011/10/Creativity-and-Prosperity_The-Global-Creativity-Index.pdf>.

98 Eurostatas. Gyvenimo kokybės rodikliai. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators_-_leisure_and_social_interactions.

99 *Prosperity Institute, Toronto, The Global Creativity Index 2015*, < http://martinprosperity.org/wp-content/uploads/2011/10/Creativity-and-Prosperity_The-Global-Creativity-Index.pdf>.

Lietuvių naudojimas kultūros paslaugomis, kultūros vartojimas (knygų skaitymas, muziejų, kino, teatro, kultūrinių lankytinų vietų ir pan. lankymas) atitinka ES šalių vidurkį¹⁰⁰, tačiau 2017 m. kultūroje aktyviai dalyvavo tik penktadalis (22,5 proc.) Lietuvos gyventojų, o beveik trečdalis (31 proc.) gyventojų – visai nelinkę dalyvauti kultūroje¹⁰¹. Pagal kultūros paslaugų prieinamumo rodiklį 2017 m. Lietuva atsiliko nuo Europos šalių vidurkio¹⁰².

COVID-19 pandemija privertė ieškoti inovatyvių kūrybinės raiškos, kultūros sklaidos ir paslaugų prieinamumo būdų¹⁰³. Pasikeitusios kultūros vartojimo aplinkybės neišvengiamai priartino prie skaitmeninės pertvarkos kultūros paslaugų, kultūros paveldo apsaugos¹⁰⁴ ir kitose srityse. Veikiamas globalios skaitmenizacijos audiovizualinių ir multimedijų sektorius pasikeitė iš esmės: pakito gamybos, sklaidos ir vartojimo būdai, augo paklausa ir jos greitis. Karantino sąlygomis dar labiau išaugo skaitmeninių, virtualių paslaugų paklausa, o kultūros ir kūrybinių industrijų (KKI) sektorius tapo svarbiu resursu ne tik kuriant virtualų, skaitmeninį turinį, bet ir atrandant ir pasiūlant naujus paslaugų sklaidos kanalus bei formas.

COVID-19 pandemija atskleidė ir platesnį kultūros vaidmenį valdant karantino situaciją, kuriant socialinės atskirties ir emocinio pažeidžiamumo prevencines sąlygas, kontroliuojant socialinių, ekonominių ir kitų netolygumų augimą. Krizės akivaizdoje išryškėjo kultūros potencialas prisidėti prie visuomenės gerovės ir emocinės sveikatos.

Įgyvendinant Plano ketvirtąjį strateginį tikslą siekiama didinti kultūros vaidmenį visuomenėje, didinti gyventojų įsitraukimą ir indėlį į kultūrą, skatinti kūrėjus kurti, stiprinti istorinę atmintį, atgaivinti visuomenei ir vietos bendruomenėms svarbų kultūros paveldą. Šio tikslo indėlis į kūrybingos asmenybės ugdymą ir socialinio kapitalo formavimą aktualus ir daugelio kitų Plano strateginių tikslų, skirtų ekonomikos pažangai ir inovacijoms, gyventojų socialinei gerovei ir sveikatai, švietimo ir viešojo valdymo veiksmingumui, nacionaliniam saugumui bei tarptautiškumui skatinti, įgyvendinimui.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Spręsti kultūros paslaugų fizinio ir finansinio prieinamumo bei kokybės problemas, kurios prisideda prie kultūrinės atskirties didėjimo šalyje, trukdo piliečiams įgyti lygias galimybes gyventi turiningą kultūrinį gyvenimą. Taip pat siekiama sudaryti sąlygas formuoti kūrybingai asmenybei, stiprinti individualias kultūrines kompetencijas integruojant kultūrinį ir kūrybinį turinį į formaliąją ir neformaliąją švietimo sistemą, formuoti kultūros paklausą, didinti jos svarbos suvokimą ir skatinti pačius gyventojus ir verslą

100 European Union. *Special Eurobarometer on Europeans and cultural heritage*, 2017, <https://europa.eu/cultural-heritage/toolkits/special-eurobarometer-europeans-and-cultural-heritage_en>.

101 UAB „Socialinės informacijos centras“, UAB „Norstat LT“. Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis 2017, <[https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita\(1\).pdf](https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/2017%20Gyventoju%20dalyvavimo%20kulturoje%20tyrimo%20ataskaita(1).pdf)>.

102 Kultūros ir demokratijos indikatorių rinkinys (angl. *The Indicator Framework on Culture and Democracy* (IFCD): *Opportunity Table*), <<https://culturalindicators.org/#>>.

103 Pavyzdžiui, UNESCO sukurta COVID-19 atsakui kultūros sričiai skirta platforma: <<https://en.unesco.org/creativity/covid-19>>.

104 Pavyzdžiui, Europos paveldo aljanso narių parengtas manifestas dėl Europos paveldo ir jo reikšmės Europos atečiai COVID kontekste: <<https://pro.europeana.eu/post/europe-day-manifesto-cultural-heritage-a-powerful-catalyst-for-the-future-of-europe>>.

prie jos aktyviai prisidėti.

Sudaryti geresnes sąlygas Lietuvoje kuriantiems menininkams ir kultūros profesionalams, skatinti juos kurti ir pristatyti savo kūrinius ir veiklą šalyje ir užsienyje. Uždavinį siekiama įgyvendinti skatinant tolygų visų meno sričių plėtojimą, kūrybines veiklas, talentų ugdymą ir kompetencijų vystymą, gerinant kūrėjų, menininkų, kultūros profesionalų veiklos sąlygas, didinant menininko ir kūrėjo veiklos patrauklumą.

Skatinti visapusišką tautinių mažumų integraciją, atvirumą bei pagarbą tautinių mažumų kalboms ir kitų kultūrų savitumui ir įvairovei.

Siekiant sudaryti sąlygas garsinti Lietuvos vardą pasaulyje ir stiprinti pasididžiavimą savo tapatybe ir Lietuvos valstybe, daug dėmesio skiriama talentų ir gebėjimų puoselėjimui per tolygią ne tik kultūros, bet ir sporto sektoriaus plėtrą, gerinant sportininkų rengimo kokybę, prisidedant prie talentingų sportininkų pasirengimo ir aukščiausiojo lygio sportinių pasiekimų gausinimo.

Stiprinti istorinės praeities pažinimą per jos tyrinėjimą, atminties aktualizavimą visuomenėje per bendrą sutarimą dėl pagrindinių valstybės istorijos simbolių, įvykių ir asmenybių įprasminimo, per gimtosios kalbos, kaip dinamiškos ir šiuolaikinius poreikius atliepiančios raiškos priemonės, puoselėjimą.

Atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą, plačiau jį naudoti visuomenės poreikiams, derinant tradicines bei šiuolaikines, inovatyvias priemones, skatinant atminties ir profesionalaus meno institucijas, kūrėjus ir vietos bendruomenes aktyviai įsitraukti į domėjimąsi istoriniais įvykiais per šiandienos aktualijų prizmę.

Atsižvelgiant į technologinių pokyčių, globalizacijos iššūkius bei galimybes, itin svarbu išsaugoti lietuvių kalbos, kaip tautinio tapatumo ir vertybinio pagrindo, svarbą ir aktyvų vartojimą, kad ji būtų ir išliktų patogi ir patraukli bendrauti kasdieniniame, profesiniame, viešame ir privačiame gyvenime, o ypač neprarastų savo gyvybingumo naudojantis technologijomis. Uždaviniu siekiama skatinti lietuvių kalbos vartojimą, stiprinti jos statusą ir prestižą, vertės suvokimą.

Stiprinti gyventojų pasididžiavimą savo šalimi – formuoti ir stiprinti Lietuvos įvaizdį visuomenėje, atskleisti ir pristatyti šalies sėkmės istorijas.

Ketvirtojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Gyventojų, kurie patys aktyviai dalyvauja kultūrinėse veiklose, dalis	procentai	22,5 (2017)	26,5	30	Kultūros ministerijos kas 3 m. atliekamas tyrimas „Gyventojų

						dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“
2.	Kultūros produktų ir paslaugų (scenos meno, vaizduojamojo meno ir amatų, muziejų, kultūros paveldo objektų lankymo, knygų skaitymo, bibliotekų, filmų) vartojimo lygis	procentai	44,2 (2017)	53,6	60	Kultūros ministerijos kas 3 m. atliekamas tyrimas

Ketvirtojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

5 strateginis tikslas – gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą

Remiantis šalių konkurencingumo vertinimo metodikomis¹⁰⁵, vienas iš esminių bet kurios ekonomikos vystymosi veiksnių yra ekonominė infrastruktūra. Be to, šis veiksnys turi didesnę reikšmę konverguojantiems regionams.

Pagal pasaulio konkurencingumo indekso infrastruktūros rodiklį (kuris apima transporto, energetikos ir vandens tiekimo infrastruktūros vertinimą) Lietuva 2019 m. užėmė 39 vietą tarp 141 šalių (prasčiausiai įvertintas pasiekiamumas oro transportu). Lietuvos transporto (kelių, geležinkelių, oro ir vandens) infrastruktūra pagal šį 2019 m. indeksą įvertinta 59,2 balais iš 100, t. y. 21 vieta tarp ES28 šalių. Lyginant Lietuvos ir ES transporto rūšių efektyvumo rodiklius, Lietuvos oro transporto efektyvumo įvertis, kuris nustatomas pagal skrydžių dažnumą, punktualumą, greitį ir kainą, 2018 m. buvo 22 pozicija tarp 28 ES šalių. Lietuvos traukinių transporto efektyvumo įvertis buvo 4,47 balo 7 balų skalėje, 12 pozicija tarp 26 ES šalių, jūrų transportas – 4,58 balo, 17 pozicija tarp 23 ES šalių¹⁰⁶.

Lietuvos energetikos sektorius susiduria su reikšmingais iššūkiais: didele priklausomybe nuo energijos importo ir energijos tiekimo saugumo užtikrinimo problema. 2019 m. Europos Komisijos šalies ataskaitoje pabrėžiama, kad Lietuvos ekonomika tebėra sąlyginai imli ištekliais, o priklausomybė nuo energijos ir medžiagų importo didelė¹⁰⁷. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuva 2017 m.

¹⁰⁵ Pasaulio ekonomikos forumo pasaulio konkurencingumo indekso, Europos Komisijos regioninio konkurencingumo indekso.

¹⁰⁶ Europos transporto švieslentė, prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/transport/facts-fundings/scoreboard/compare/investments-infrastructure/quality-airports-infrastructure_en.

¹⁰⁷ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (2019). Šalies ataskaita. Lietuva 2019, SWD(2019) 1014 final.

du trečdalius elektros energijos importavo, o pastaraisiais metais importas augo dėl didėjančio elektros energijos vartojimo. Vietiniai elektros gamybos pajėgumai yra nekonkurencingi ir užtikrina mažiau nei trečdalį visos reikiamos elektros energijos. Nėgana to, Lietuvos priklausomybė nuo importo iš trečiųjų šalių, tokių kaip Baltarusija ir Rusija, yra didelė. Importas iš šių šalių sudaro trečdalį viso importo¹⁰⁸. Lietuvos dujų rinkoje konkurenciją sėkmingai sukūrė Lietuvos suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) terminalas. Tačiau reikia didinti dujų tiekimo maršrutų diversifikavimą regione, skatinti didesnį regioninės rinkos likvidumą bei konkurenciją tarp tiekėjų, ieškoti galimybių efektyviau naudoti SGD terminalą. Taigi tikslai, susiję su konkurencijos elektros energijos ir dujų tiekimo rinkoje didinimu ir intensyvesne energetikos integracija į ES rinką ir sistemas, išlieka aktualūs. Taip pat svarbu užtikrinti veiksmingą energetikos politiką, orientuotą į gilesnę vidaus energetikos rinkos integraciją, energijos šaltinių diversifikavimą ir tiekimo saugumo gerinimą, didinant energetikos sektoriaus konkurencingumą ir skatinant tvarią, atsinaujinančių išteklių pagrindu plėtojamą vietinę elektros energijos gamybą.

Junglumo iššūkiai svarbūs ir transporto srityje. Kaip pabrėžiama 2019 m. Europos Komisijos šalies ataskaitoje, nepakankamos transporto jungtys mažina Lietuvos konkurencingumą ir riboja bendrosios rinkos naudą. Tarptautinis Lietuvos susisiekimas geležinkelių, kelių, jūrų ir oro transportu yra ribotas. Geležinkelių transporto srutai daugiausia nukreipti rytų–vakarų kryptimis, o šiaurės–pietų ašis tebėra nepakankamai išvystyta. ES transporto duomenų suvestinėje Lietuva užima 21 vietą, o jos TEN-T pagrindinis kelių ir geležinkelių tinklas vis dar mažiausiai išvystytas. TEN-T pagrindinio tinklo dalį Lietuvoje iš esmės dar reikia pastatyti, nes užbaigti tik vidaus vandenų keliai. Lietuvos kelių ir geležinkelių transporto infrastruktūros ir logistikos kokybė artima ES vidurkiui, bet uostų ir oro transporto infrastruktūros kokybė žemesnė už vidurkį¹⁰⁹. Transporto ir logistikos sektorius yra strateginė Lietuvos ūkio šaka, sudaranti 13,3 proc. BVP ir 60 proc. viso šalies paslaugų eksporto vertės (2017 m.), todėl jos efektyvus funkcionavimas turi didelę įtaką visos šalies ekonomikos gyvybingumui ir konkurencingumui.

Dėl pandemijos sustojusi pasaulio ekonomika labai paveikė tarptautinių krovinių vežimo sektorių, o dėl piliečių judėjimo apribojimų beveik visiškai sustojo tarptautinis ir gerokai sumažėjo vidinis keleivių judumas įvairių rūšių transportu. Tai nulėmė nuosmukį ir kituose sektoriuose, pvz., turizmo. Nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos „Linava“ užsakymu „Baltic Institute for Research and Development“ (BIRD) atlikto tyrimo scenarijai rodo, kad šalies ekonomikai šiemet susitraukus 7,3 proc. (pagal naujausią Finansų ministerijos paskelbtą 2020–2023 m. ekonominės raidos scenarijų, BVP palyginamosiomis kainomis kritimas sieks 7 proc.¹¹⁰) keleivių vežimo autobusais apimtis mažės 20 proc., o su tuo susijusios pajamos 34 procentais¹¹¹. Tarptautiniam krovinių vežimo automobiliais sektoriui COVID-19

108 Estep, PwC (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: 11 priedas. Energetika, atliktas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos užsakymu
<https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>.

109 Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (2019). Šalies ataskaita. Lietuva 2019, SWD(2019) 1014 final.

110 Finansų ministerija, 2020. Ekonominės raidos scenarijus 2020–2023. Interneto nuoroda:
https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/LT_ver/Aktual%C5%ABs_valstyb%C4%97s_finans%C5%B3_duomenys/ERS_2020_birzelis.pdf.

111 Baltic Institute for Research and Development, 2020. COVID-19 pandemijos galimo poveikio Lietuvos keleivių vežimo autobusais sektoriui pirminis vertinimas. Tyrimo ataskaita. Lietuva: Vilnius. Interneto nuoroda:
http://www.linava.lt/wp-content/uploads/2019/10/BIRD_LINAVA_keleiviai_20200618_FINAL.pdf.

pandemija gali pridaryti 633 mln. eurų nuostolių (1,3 proc. BVP) esant optimistiniam scenarijui ir 1,12 mlrd. eurų nuostolių (2,7 proc. BVP) išsipildžius blogiausiam scenarijui¹¹².

Plačiajuosčio ryšio aprėptis Lietuvoje yra palyginti didelė, tačiau namų ūkiai plačiajuosčiu ryšiu ir įmonės pažangiomis duomenimis grindžiamomis technologijomis vis dar naudojasi ribotai; dideli aprėpties ir skverbties skirtumai tarp miesto ir kaimo. COVID-19 pandemija parodė, kad reikia ar netgi būtina greičiau pereiti prie skaitmeninių sprendimų įvairiuose ūkio sektoriuose, kad jie gebėtų išgyventi ar netgi augti sumažėjus gyventojų aktyvumui ir mobilumui, bet išaugus kitiems poreikiams (elektroninė prekyba, maisto pristatymas ir pan.). Kai kurios elektroninės viešosios paslaugos krizės akivaizdoje taip pat pasirodė esančios pažeidžiamos ir netobulos (pvz., nuotolinio mokymosi užtikrinimas), tad viešųjų skaitmeninių paslaugų plėtra ir prieinamumo užtikrinimas taip pat svarbus elementas ruošiantis kitoms galimoms pandemijos bangoms. Skaitmeninės erdvės ir galimybių plėtra gali padidinti interneto tinklų, duomenų saugojimo, apdorojimo, paskirstymo platformų apkrovą, tam būtina pasiruošti iš anksto. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad telekomunikacijų ir duomenų saugojimo objektai gali būti itin jautrūs aplinkos poveikiui, tad būtina išsamiai ir veiksmingai planuoti projektus, susijusius su elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu, ir laiku užkardyti grėsmes.

Pažymėtina, kad netvari energetikos ir transporto sektorių plėtra labai veikia aplinką – ypač oro kokybę, taip pat skatina klimato kaitą. Transporto ir energetikos sektoriai išmeta daugiausia ŠESD – 2018 m. duomenimis, Lietuvoje transporto sektorius išmetė 30,2 proc., o energetikos – 28,6 proc. viso ŠESD kiekio. Šioms sritims plėtoti per mažai naudojamos energijos vartojimo efektyvumo, atsinaujinančių energijos išteklių potencialu, darnaus judumo formomis. Be to, transportas – vienas pagrindinių aplinkos triukšmo taršos, kuri daro tiesioginę ir netiesioginę žalą žmogaus sveikatai, šaltinių. 2017 m. duomenimis, net 26,3 proc. Lietuvos gyventojų veikė kelių eismo triukšmas, kurio lygis viršija 55 dB¹¹³.

Įgyvendinant Plano penktąjį strateginį tikslą siekiama sparčiau integruoti šalies energetikos, transporto ir informacinius infrastruktūros tinklus į atitinkamus ES tinklus ir gerinti infrastruktūros junglumą šalies viduje, taip stiprinti šalies ekonomikos konkurencingumą ir gerinti žmonių gyvenimo kokybę – užtikrinti ne tik ekonominių, bet ir asmeninių poreikių tenkinimą, galimybes keliauti, pasiekti darbo vietas ir paslaugas. Šis strateginis tikslas tiesiogiai susijęs ir įgyvendinamas drauge su šeštojo strateginio tikslo uždaviniais, kuriais siekiama spartinti perėjimą prie darnaus ir švaraus įvairiarūšio judumo, mažinti energijos ir transporto sektorių sukeltą taršą, didinti atsinaujinančių energijos išteklių dalį, energijos vartojimo efektyvumą.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Integruoti Baltijos šalių ir Suomijos dujų rinkas į bendrą ES dujų rinką, sukurti prieigą prie alternatyvių gamtinių dujų šaltinių ir kelių – nutiesti dujotiekių jungtį tarp Lenkijos ir Lietuvos. Taip pat užtikrinti ekonomiškai pagrįstą, tvarią, ilgalaikę Klaipėdos SGD terminalo veiklą – efektyviau jį naudoti ir mažinti jo veiklos sąnaudas.

Integruoti Baltijos šalių elektros energetikos sistemą į Europos sistemą, iki 2025 m. sujungti šias sistemas

¹¹² Baltic Institute for Research and Development, 2020. Koronaviruso pandemijos galimo poveikio Lietuvos tarptautiniam krovinių vežimo automobiliais sektoriui pirminis vertinimas. Tyrimo ataskaita. Lietuva: Vilnius. Interneto nuoroda: http://www.linava.lt/wp-content/uploads/2019/10/BIRD_LINAVA_ataskaita_20200506_FINAL.pdf.

¹¹³ Europos aplinkos agentūra, Europos aplinka. Būklė ir raidos perspektyvos 2020 m., žr. p. 260.

veikti sinchroniniu režimu. Įgyvendinus uždavinį, bus panaikinta iki šiol trukusi energetinė Lietuvos ir Baltijos šalių izoliacija nuo ES, kai energetikos sistemos dažnį centralizuotai valdo ir koordinuoja dispečerinė Maskvoje.

Skatinti vietinės elektros energijos gamybą, siekiant didinti visos suvartotos energijos dalį, kurią sudaro vietoje pagaminta elektros energija. Įgyvendinant uždavinį, patys elektros energijos vartotojai skatinami pasigaminti energiją savo poreikiams.

Pagerinti Lietuvos tarptautinį susisiekimą su ES ir trečiosiomis šalimis kelių, geležinkelių, oro, jūrų ir vidaus vandenų transportu, siekiant didinti keleivių ir krovinių judumą ir plėtoti TEN-T tinklą, įvairių rūšių transporto sąveikai būtina infrastruktūrą.

Pagerinti šalies vidaus susisiekimo sistemą – didinti junglumą tarp miestų, mažinti kaimo ir mažų ir vidutinių miestų atokumą, transporto srautus miestuose, modernizuoti geležinkelių infrastruktūrą, didinti jos patrauklumą keleiviams ir kroviniams vežti. Įgyvendinant uždavinį, taikomi pažangūs inovatyvūs darnaus judumo sprendiniai, diegiamos intelektinės sistemos.

Geriau naudoti transporto infrastruktūrą kroviniams vežti ir Lietuvos, kaip tranzito šalies, potencialą, plačiau naudoti viešosios infrastruktūros tinklą keleiviams vežti ir plėtoti intermodalumą (atskirų rūšių transporto tarpusavio integraciją). Uždaviniu taip pat siekiama didinti transporto infrastruktūros saugumą ir eismo saugą, mažinti sužeistųjų ir žuvusiųjų eismo įvykiuose.

Diegti naujus, pažangius, itin aukšto pralaidumo tinklus, kaip pagrindą kurti skaitmeninę ekonomiką ir visuomenę, užtikrinti kuo ankstesnį naujos kartos judriojo ryšio (5G) technologijos diegimą bei tolygią esamų elektroninių ryšių plėtrą – sudaryti galimybę naudotis internetu net ir labiau nutolusių vietovių gyventojams bei verslui; užtikrinti infrastruktūros atsparumą klimato kaitai.

Penktojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Energetinio saugumo koeficientas	procentai	67,8 (2016)	74	79	VDU Energetinio saugumo tyrimų centras
2.	Transporto paslaugų eksportas	mln. eurų	7 028 (2019)	8 000	10 000	Lietuvos bankas
3.	Lietuvos vieta ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje	vieta	14 (2018)	12	ne žemesnė nei 10	Europos Komisija (Transporto švieslentė)
4.	Lietuvos skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas (DESI subindeksas)	vieta	19 (2020)	15	5	Europos Komisija

Penktojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

6 strateginis tikslas – užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui

ES ataskaitose ir strateginiuose dokumentuose¹¹⁴ vis labiau akcentuojama blogėjanti aplinkos būklė, kaip sparčiai prastėjanti dirvožemio būklė ar natūralių ekosistemų praradimas, ir būtini sisteminiai pokyčiai, siekiant išplėtoti mažo anglies dioksido kiekio konkurencingą, socialiai teisingą ekonomiką, užtikrinti darnų vystymąsi, integruojant aplinkos apsaugos tikslus į visų ūkio sektorių plėtros programas, ir didinti sektorių ir ekosistemų atsparumą klimato kaitos keliamiems aplinkos pokyčiams.

Dėl COVID-19 pandemijos sukeltos krizės Lietuvoje skatinant ekonomikos atsigavimą aplinkos tvarumas turi išlikti prioritetine kryptimi, o viešosios ir privačios investicijos, skirtos Lietuvai aktualioms su aplinkos tvarumu ir klimato kaita susijusioms problemoms spręsti, gali padėti skatinti ekonomikos augimą bei atsparumą ir padėti užtikrinti tvarų atsigavimą po krizės.

Remiantis Europos Komisijos ataskaita Lietuvai¹¹⁵, aplinkosaugos srityje Lietuvai daugiausiai sunkumų kyla dėl neefektyvaus išteklių naudojimo bei didelio energijos intensyvumo, o nacionaliniams klimato ir atsinaujinančios energijos tikslams pasiekti reikia papildomų pastangų.

Daugiabučiai gyvenamieji pastatai Lietuvoje sunaudoja daugiausia, t. y. 54 proc., galutinės suvartojamos šilumos energijos. Būtent šioje srityje, kuri sudaro 60 proc. visų Lietuvos pastatų fondo pagal plotą, didžiausias šilumos energijos kiekio taupymo potencialas. Transporto sektoriuje suvartojama apie 38 proc. visos galutinės energijos, todėl būtina šiame sektoriuje didinti energijos suvartojimo efektyvumą ir diegti energijos efektyvumą didinančias priemones. Nors 2018 m. atsinaujinanti energija sudarė 24,4 proc. visos suvartojamos energijos ir Lietuva jau viršijo savo 2020 m. tikslą (23 proc.), atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) dalis transporto sektoriuje tebėra maža, 2018 m. ji sudarė 4,33 proc., o tai gerokai mažiau nei 2020 m. tikslas – 10 procentų. Nors vis plačiau naudojami biodegalai ir plėtojamas elektromobilių įkrovimo punktų tinklas, alternatyviuosius degalus naudojančios lengvieji automobiliai sudaro mažiau negu 1 proc. visų automobilių.

Pastaraisiais metais, išplėtus pirminį atliekų rūšiavimo tinklą, pradėtos taikyti vienkartinį gėrimų pakuočių (plastiko, metalo, stiklo) užstato sistemos, pradėjus eksploatuoti mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginius, padaugėjo paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų – 2018 m. 52,58 proc. (2011 m. – 19,98 proc.). Tačiau norint pasiekti žiedinės ekonomikos tikslus, svarbu užtikrinti pokyčių pramonėje skatinimą – taikyti joje žiedinės ekonomikos principus atitinkantį projektavimą ir gamybą, laikytis atliekų prevencijos ir prioritetų eiliškumo tvarkant atliekas. Siekiant

¹¹⁴ Europos aplinkos būklė ir raidos perspektyvos 2020 m., Europos aplinkos agentūra, 2019 m. gruodžio 4 d.; Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, Europos žaliasis kursas, Briuselis, 2019 12 11 COM(2019) 640 final.

¹¹⁵ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (2019). Šalies ataskaita. Lietuva 2019, SWD(2019) 1014 final.

pereiti prie žiedinės ekonomikos, daug dėmesio turi būti skiriama ES žiedinės ekonomikos veiksmų plane¹¹⁶ įvardytiems prioritetiniams sektoriams ir probleminėms sritims, tokioms kaip plastikai, pakuotės, tekstilės gaminiai, elektronika, baterijos, transporto priemonės, maisto atliekos, pavojingų cheminių medžiagų vengimas ir valdymas, vartotojų elgsenos ir antrinių žaliavų rinkos pokyčiai.

Pagal 2014 m. Europos Vadovų Tarybos išvadose patvirtintus ES 2030 m. klimato ir energetikos politikos tikslus Lietuva iki 2030 m. išmetamų ŠESD kiekį ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m. kiekiu, privalės sumažinti bent 9 procentais. Pagal Europos žaliojo kurso pasiūlymus gali padidėti ne tik šie ŠESD mažinimo, bet ir bioįvairovės didinimo bei kiti aplinkosauginiai tikslai. Tęsiant dabartinę ūkio sektorių plėtrą, netaikant ŠESD mažinimo priemonių, iki 2030 m. išmetamų ŠESD kiekis, palyginti su 2005 m. kiekiu, Lietuvoje išaugtų bent 6 procentais. Didžiausi iššūkiai laukia Lietuvai ATLPS nedalyvaujančių Lietuvos sektorių, kurie išmeta daugiausia ŠESD (69 proc.) ir kuriuose Lietuva iki 2020 m. turėjo galimybę padidinti išmetamą ŠESD kiekį 15 proc., palyginti su 2005 metais. 2018 m. duomenimis, Lietuvoje į atmosferą buvo išmesta apie 1,7 proc. mažiau ŠESD nei 2017 metais. Daugiausia jų išmetė transporto (30,2 proc.) ir energetikos (28,6 proc.) sektoriai. Trečioje vietoje – žemės ūkis (21,1 proc.), kiek mažiau ŠESD išmetama pramonės (15,6 proc.) ir atliekų (4,5 proc.) sektoriuose. Siekiant įgyvendinti klimato kaitos tikslus, būtina skatinti skubius pokyčius transporto, žemės ūkio, pramonės sektoriuose, drauge sudaryti sąlygas išlaikyti Lietuvoje gamybą.

Remiantis Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimu¹¹⁷, Lietuvoje nepakankamai užtikrinama gera aplinkos kokybė, taip pat neužtikrinamas ekosistemų ir kraštovaizdžio savitumo išsaugojimas bei biologinės įvairovės stabilumas. Dėl nedarnios urbanizacijos ir priemiesčių plėtros, aplinkos taršos, neracionalaus gamtos išteklių naudojimo, invazinių rūšių plitimo ir klimato kaitos veiksmų darkomas šalies kraštovaizdis, nyksta biologinė įvairovė, didėja buveinių ir rūšių populiacijų fragmentacija ir sutrinka ekosistemų funkcijos bei jų paslaugų teikimas. Tai kelia pavojų visuomenės gerovei ir sveikatai, daro žalą ekonomikai, ir jau šiandien reikia didelių išlaidų invazinėms rūšims valdyti, ekosistemoms atkurti, infrastruktūrai apsaugoti ir gamtinių grėsmių padariniams šalinti.

Vertinant aplinkos kokybę, Lietuvai daugiausiai kyla geros oro kokybės užtikrinimo iššūkių: ne visoje šalies teritorijoje oro kokybė atitinka europinius reikalavimus (didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje) dažnai viršijama kietųjų dalelių (KD₁₀) ir benz(a)pireno koncentracijos norma), miestuose, kuriuose neigiamą oro taršos poveikį patiria daugiausia žmonių, viršijami Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) rekomenduojami oro užterštumo lygiai, užtikrinantys minimalų poveikį gyventojų sveikatai. Dėl oro taršos poveikio sveikatai patiriami ir reikšmingi ekonominiai nuostoliai – Europos Komisijos ES aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros 2018 m. ataskaitoje Lietuvai nurodoma, kad su sveikata susiję išorės kaštai dėl oro taršos Lietuvoje viršija 1 mlrd. eurų per metus.

Siekdama gerinti aplinkos oro kokybę, mažinti neigiamą oro taršos poveikį sveikatai, rūgštėjimo ir eutrofikacijos procesams, pagal tarptautinius įsipareigojimus Lietuva iki 2030 m. privalo sumažinti,

116 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Uždaro ciklo kūrimas. ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas. Briuselis, 2015 12 02. COM(2015) 614 final.

117 Estep, PwC (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: 9 priedas. Aplinkosauga, atliktas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos užsakymu
<https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>.

palyginti su 2005 m., oro taršą penkiais teršalais – azoto oksidais, sieros dioksidu, kietosiomis dalelėmis KD_{2,5}, amoniaku ir nemetaniniais lakiaisiais organiniais junginiais ir bent neviršyti 1990 m. išmesto sunkiųjų metalų ir patvariųjų organinių teršalų kiekio.

Kaip rodo situacijos analizė, papildomų pastangų taip pat reikia siekiant gerinti vandenų būklę – geros būklės 2016 m. buvo 53 proc. vandens telkinių. Paviršinių vandens telkinių būklę labiausiai neigiamai veikia pasklidoji tarša, daugiausia iš žemės ūkio veiklos, hidromorfologiniai vandens telkinių pokyčiai bei sutelktoji tarša (miestų ir gyvenviečių nuotekų valymo įrenginių tarša, tarša pavojingomis medžiagomis)¹¹⁸. Opi ir požeminių (ypač gruntinių) vandenų taršos problema.

Įgyvendinant Plano šeštąjį strateginį tikslą visų pirma siekiama užtikrinti aplinkos, tinkamos darniai gyventi visų formų gyvybei, kokybę. Šis siekis apima tiek darnaus gamtos išteklių naudojimo, tiek atliekų prevencijos ir tvarkymo įgyvendinant žiedinės ekonomikos tikslus, aplinkos oro ir vandens taršos mažinimo, ekosistemų stabilumo, bioįvairovės išsaugojimo bei klimato kaitos švelninimo ir atsparumo klimato kaitos pokyčiams didinimo problemas. Siekiant užtikrinti darnų vystymąsi, šis tikslas apima pramonės pertvarkymo į žiedinę ekonomiką, poveikio aplinkai mažinimo, švaraus transporto ir energetikos sektorių, aplinkai darnių ūkininkavimo metodų plėtros uždavinius, kurie bus įgyvendinami kartu su pirmojo ir penktojo strateginių tikslų uždaviniais.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Mažinti didėjantį neigiamą transporto sektoriaus poveikį aplinkai ir klimatui, kurį lemia mažas energijos vartojimo efektyvumas, maža alternatyvių degalų naudojimo apimtis, technologškai pasenęs transporto priemonių parkas. Įgyvendinant uždavinį siekiama plėtoti ekologiško viešojo ir krovinių pervežimo transporto infrastruktūrą, plėsti elektrifikuoto geležinkelio tinklo, elektromobilių įkrovimo tinklo bei dviračių ir pėsčiųjų takų ir / ar trasų infrastruktūras, kurti viešojo ir privataus transporto sąveikos ir darnaus judumo sistemas, gerinti judumo (mobilumo) sąlygas ir efektyviau valdyti judumo paklausą, mažinti transporto sukeltą triukšmą.

Plėtoti tvarią ir bioekonomikos principais paremtą veiklą žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose. Siekiant užauginti sveikatai palankius, visavertės maistinės vertės ir aukštos kokybės maisto produktus, saugoti biologinę įvairovę ir stabdyti jos nykimą, mažinti neigiamą augalininkystės ir gyvulininkystės sektorių poveikį aplinkai bei išmetamų ŠESD ir oro teršalų kiekį, numatoma plėsti gamtai draugišką ūkininkavimą ir skatinti mažai ŠESD išskiriančių technologijų diegimą, įgyvendinti tausojančio ūkininkavimo politiką, paremtą tvariu mineralinių trąšų ir pesticidų naudojimu, taip mažinti vandens taršą azoto ir fosforo junginiais bei oro taršą amoniaku, stiprinti ūkio subjektų žinias apie klimato kaitos, oro taršos poveikio ir biologinės įvairovės nykimo pasekmes, investicinę paramą sieti su tvarių gamybos metodų ir technologijų diegimu, tvariai naudoti dirvožemio, vandens ir kitus gamybos išteklius, taip pat skatinti miškų ir kitų daugiamečių augalų įveisimą, šlapynių saugojimą ir atkūrimą, taip didinti žemės naudmenų ir miškininkystės sektorių absorbuojamą ŠESD kiekį, įgyvendinti prisitaikymo prie klimato kaitos priemones žemės ir miškų ūkyje.

Didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo atsinaujinančių energijos išteklių dalį, skatinti pažangiųjų elektros tiekimo ir kaupimo technologijų, išmaniųjų energijos apskaitos,

¹¹⁸ Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (2018). Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas.

valdymo ir energijos vartojimo reguliavimo sistemų diegimą, didinti energijos vartojimo efektyvumą, siekiant gerinti gyventojų finansinę būklę, didinti verslo konkurencingumą, mažinti išmetamų ŠESD ir oro teršalų kiekį.

Sumažinti energijos vartojimą gyvenamuosiuose ir viešuosiuose pastatuose bei įmonėse, didinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir diegti įrenginius, gaminančius energiją iš atsinaujinančių, mažiau oro kokybę veikiančių energijos šaltinių, skatinti atnaujinti (modernizuoti) pastatus, jų šildymo sistemas ir sudaryti tam palankias technines, organizacines ir finansines sąlygas, prioritetą teikti daugiabučiams namams, įvairios socialinės paskirties pastatams ir valstybei bei savivaldybei priklausantiems viešiesiems pastatams.

Sumažinti gamtinių ekosistemų ir šalies ūkio sektorių pažeidžiamumą, sustiprinti gebėjimą prisitaikyti ir padidinti atsparumą klimato kaitos pokyčiams. Numatoma gerinti rizikų valdymą ir apsaugą nuo stichinių gamtos reiškinių, diegti tvirtos infrastruktūros sprendinius (taip pat ir miestų viešosiose erdvėse), siekiant mažinti klimato kaitos sukeltų reiškinių riziką ir daromą žalą, didinti ekosistemų, vandens išteklių ir pajūrio krantų atsparumą klimato kaitos poveikiui, tobulinti apsaugos nuo potvynių ir poplūdžių, hidrometeorologinių reiškinių stebėjimo sistemas.

Gerinti vandens telkinių (Baltijos jūros, paviršinių ir požeminių vandenų) būklę – visų pirma mažinti išsklaidytąją taršą iš žemės ūkio sektoriaus, užtikrinti agroaplinkosauginių reikalavimų laikymąsi, mažinti sutelktąją taršą iš taškinių šaltinių, užtikrinti tinkamą surenkamų nuotekų išvalymo kokybę. Taip pat numatoma plėtoti centralizuoto geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemas ir taip didinti paslaugų prieinamumą ir saugą ir sudaryti sąlygas mažinti aplinkos taršą ir racionaliai naudoti vandens išteklius.

Išsaugoti, atkurti ir išlaikyti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę, kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų išteklių naudojimą – stiprinti gamtinio karkaso bei ekosistemų funkcijas ir paslaugas, saugoti vietines rūšis, buveines ir genetinius išteklius, naikinti invazines rūšis, plėtoti mokslinius tyrimus ir nustatyti papildomas būtinąsias teises priemones, skatinti tausojantį ir darnumo principais paremtą išteklių naudojimą atitinkamai tobulinant, stiprinant ir atnaujinant reguliacinius mechanizmus.

Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas sutvarkyti – laikytis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumo, didinti pirminį rūšiavimą atliekų susidarymo vietoje, paruošimą pakartotiniam naudojimui, perdirbimą, atliekų pakartotinį naudojimą, taip pat mažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekį.

Užtikrinti saugų Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimą ir sutvarkyti susidariusias radioaktyviąsias atliekas taip, kad jos nekeltų pavojaus aplinkai. Uždaviniui įgyvendinti reikia sukaupti unikalias kompetencijas, ieškoti mokslo žinių ir inovatyvių sprendimų, užtikrinti technologinį pasirengimą ir šį potencialą panaudoti ateityje energetikos sektoriaus konkurencingumui ir paslaugų eksportui didinti.

Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą, siekiant elgsenos pokyčių ir mažinti taršą. Švietimas ir informavimas apie aplinkos būklę ir kitus su aplinka susijusius klausimus didina gyventojų sąmoningumą, skatina juos keisti elgseną ir pasirinkti aplinkai ir sveikatai palankų gyvenimo būdą, keisti vartojimo, šilumos energijos gamybos būdo pasirinkimo ir atliekų tvarkymo įpročius ir taip prisidėti prie aplinkosaugos.

Sustiprinti aplinkos taršos ir žalos grėsmių prevencijos, aplinkos monitoringo ir kontrolės sistemą, siekiant

tinkamai vertinti aplinkos taršą ir kokybę nacionaliniu ir vietos lygiu, sumažinti žalą aplinkai, neigiamą poveikį žmonių sveikatai ar jų išvengti, taip pat išvengti tolesnio aplinkos elementų funkcijų pablogėjimo.

Šeštojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)		Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio pokytis ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ATLPS) dalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m.		procentai	–40,7 (2018)	–42	–43	ES ATLPS veiklos vykdytojų ataskaitos
2.	Išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio pokytis ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m.		procentai	12,2 (2018)	–2,8	–9	Nacionalinė išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos ataskaita
3.	Išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio pokytis, palyginti su 2005 m.	sieros dioksido (SO ₂)	procentai	53,4 (2018)	–57,5	–60	Nacionalinė išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
		azoto oksidų (NO _x)		23 (2018)	–49,5	–51	
		nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ)		28,6 (2018)	–39,5	–47	
		amoniako (NH ₃)		0,4 (2018)	–10	–10	
		smulkiųjų kietųjų dalelių (KD _{2,5})		37,3 (2018)	–41	–45	
4.	Miestų, kuriuose metinė kietųjų dalelių KD ₁₀ koncentracija neviršija PSO rekomenduojamo lygio, dalis		procentai	22,2 (2019)	30	40	Valstybinis aplinkos (oro kokybės) monitoringas
5.	Sutaupyta galutinės energijos kiekis		GWh	0 (2020)	20 459,3	27 279	NECP ataskaita
6.	Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo bendro galutinio energijos suvartojimo		procentai	24,21 (2018)	38	45	Lietuvos statistikos departamentas

Šeštojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

7 strateginis tikslas – tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį

Viena svarbiausių sumanaus valdymo srities pokyčių iniciatyvų, numatytų Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ – užtikrinti aukštą gyvenimo kokybę ir įsidarbinimo galimybes visos šalies gyventojams, nesvarbu, kur asmens gyvenamoji vieta.

Nors vyksta sparti visos šalies konvergencija su ES, skirtumai tarp Lietuvos regionų ir jų viduje išlieka ryškūs. Nuo 2007 iki 2016 m. BVP vienam gyventojui šalyje išaugo nuo 9 tūkst. eurų iki 13,5 tūkst. eurų (33 proc.), tačiau augimas regionų lygiu buvo skirtingas. Nors BVP atotrūkis tarp Vilniaus ir kitų apskričių šiek tiek sumažėjo (nuo 153,9 proc. nacionalinio vidurkio iki 143 proc. 2017 m.), Vilniaus apskritis labai išsiskiria užimtumo augimu (44 proc. įdarbintų naujų asmenų 2010–2016 m. buvo būtent šiame regione), pajamomis (vidutinės disponuojamosios pajamos gyventojui išaugo nuo 118 proc. nacionalinio vidurkio 2007 m. iki 127 proc. 2018 m.) ir investicijomis.

Didelė ekonominė ir socialinė nelygybė ir tolesnės plėtros kliūtys sietinos su pajamų nelygybe ir investicijų stoka. Materialiosios investicijos vienam gyventojui 2007 m. lygį (2 844 eurai) pasiekė tik 2018 m. (nors prieškrizinį BVP lygį vienam gyventojui pavyko viršyti jau 2011 m.). Tik Vilniaus apskrities materialiosios investicijos reikšmingiau lenkia nacionalinį vidurkį ir tik 4 regionai priartėjo prie jo, palyginti su 2007 metais. Pajamų nelygybė labai aiškiai atsispindi regionų statistikoje. Disponuojamųjų (ar realiųjų) pajamų skirtumai yra žymiai didesni nei atlyginimų (vidutinis absoliutinis nuokrypis – atitinkamai 11 ir 7 proc. punktai).

Investicijos ir pajamos riboja ir darbo vietų kūrimą, ir vartojimą, perėjimą prie darbo jėgai mažiau imlių sektorių ir didesnio produktyvumo ir kitaip didina atskirtį tarp tradicinių bei „naujųjų“ ekonominių veiklų pagrindu besivystančių regionų.

Dideli skirtumai ir pačių regionų viduje – tarp atskirų savivaldybių. Pavyzdžiui, Vilniaus apskritis gerokai lenkia kitas apskritis, o darbo pajamos Šalčininkų rajono savivaldybėje ir Vilniaus miesto savivaldybėje skiriasi 1,6 karto.

Subalansuota regionų plėtra siejama su gyventojų poreikius bei lūkesčius atitinkančia gyvenamąja aplinka. Itin didelę reikšmę turi demografinės aplinkybės – gyventojai sensta, jaunimas telkiasi aplink ekonominius centrus, tačiau nebūtinai juose pačiuose (išskyrus Vilnių). Tai lemia, kad vienu metu Lietuva patiria išsyk dviejų problemų – gyventojų skaičiaus mažėjimo tam tikruose regionuose ir chaotiškos miestų plėtros (suburbanizacijos) – neigiamus padarinius. Kitaip nei kiti socioekonominiai rodikliai, kurie savo pobūdžiu cikliški, demografinio senėjimo skirtumai didėja nuolat ir nuosekliai (vertinant amžiaus medianą, senėjimo indeksą). Pritaikyti regioninės plėtros priemones prie gyventojų senėjimo sudėtinga, nes šis reiškinys verčia pripažinti mažėjančią darbo paklausą, didesnę socialinių paslaugų poreikį

(nedidėjant biudžeto pajamoms), sunkina regiono plėtrai svarbių sprendimų priėmimą.

Esamų regioninių centrų potencialas ir specializacija nebeatitinka gyventojų poreikių. Nepaisant regioninių skirtumų, išlikusi urbanistinė sistema reiškia, kad kiekviena apskritis turi bent vieną miestą, kuris funkcionuoja kaip administracinis, ekonominis, paslaugų teikimo centras. Tačiau globalizacijos, kitų šiuolaikinių tendencijų (tolimesnės kelionės į darbą, sezoninė migracija, emigrantų perlaidos ir investicijos) sąlygomis regioninių centrų sąveika ir potencialas smarkiai pasikeičia ir nemažai jų tampa nebepajėgūs atlikti funkcijų, kurių iš jų ilgą laiką tikėtasi (pvz., užtikrinti pakankamai darbo vietų visam regionui). Reikia peržiūrėti regioninių centrų potencialą ir specializaciją, o planuojant regionų plėtrą svarbu atsižvelgti į funkcinės zonas, kurios peržengia savivaldybių, o kartais ir regionų administracinės ribas.

Ankstesnė planavimo sistema yra nulėmusi, kad esminių (ypač viešųjų) paslaugų teikėjų tinklas Lietuvoje yra pakankamai tankus ir dažnai vadinamas „pertekline infrastruktūra“. Pvz., yra daugiau nei 1 200 viešųjų bibliotekų, daugiau nei 1 000 darželių, 750 neformaliojo švietimo paslaugų teikėjų, daugiau nei 700 pirminės sveikatos priežiūros įstaigų. 99 proc. Lietuvos gyventojų, net gyvenančių santykinai atokiose vietose, gali pasiekti bent kelis kiekvieno tipo paslaugų teikėjus automobiliu per 30 minučių, tačiau norint naudotis teikėjais, esančiais mieste ir teikiančiais aukštesnės kokybės paslaugas, susiduriama su administracinėmis kliūtimis (pvz., būtinybe deklaruoti gyvenamąją vietą mieste). Būtina ne tik užtikrinti viešųjų paslaugų prieinamumą ir pasiekiamumą, bet ir optimizuoti tam tikrų viešųjų paslaugų tinklą. Viena esminių sąlygų siekiant užtikrinti paslaugų prieinamumą ir pasiekiamumą, o drauge optimalų tinklą – savivaldybių ir kitų paslaugų teikėjų regioninis bendradarbiavimas. Atsižvelgiant į paslaugos pobūdį ir tais atvejais, kai visapusiškai kokybišką paslaugą galima suteikti elektroniniu būdu, turi būti plečiamas ir elektroninės paslaugos prieinamumas arba paslaugų teikimas nuotoliniu būdu, kartu užtikrintos gyventojų galimybės ir gebėjimai tokiomis paslaugomis pasinaudoti.

Tik 77 proc. gyventojų pasiekiamas nuolatinėms kelionėms į darbą tinkamas viešasis transportas. Tai turi neigiamą poveikį ir daliai gyventojų, ypač priklausančių pažeidžiamoms jų grupėms, kurie negali įsidarbinti, ir miestuose daliai darbdavių, kuriems nepasiekiamas esama ir potencialiai tinkama regioninė darbo rinka.

Siekiant užtikrinti subalansuotą ir tvarią regionų plėtrą, tikslinga stiprinti regionų ir savivaldybių bendradarbiavimą, kuris leistų optimaliai organizuoti viešąsias paslaugas, taip pat naudojant kiekvienos vietovės ekonominio vystymosi potencialą kompleksiskai šalinti regionų plėtros ir užimtumo netolygumus.

Formuojant ir įgyvendinant regioninę politiką kyla iššūkis suderinti nacionalines švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos, kultūros, ekonomikos ir inovacijų, susisiekimo ir kitas politikas, siekiant ne vien sumažinti regionų skirtumus, bet ir užtikrinti darnią urbanizuotų vietovių plėtrą, gerinti gyvenamąją aplinką visos Lietuvos teritorijoje ir subalansuoti paslaugų prieinamumo, kokybės bei kainos santykį. Taip pat svarbu tinkamai pasinaudoti vietos plėtros, bendruomeniniu pagrindu kylančiomis iniciatyvomis, įtraukti nevyriausybinių sektorių į paslaugų teikimą. Efektyvus regioninės politikos įgyvendinimo modelis, tinkamai derinantis sektorines nacionalines politikas ir regioninio bei vietinio lygmens iniciatyvas, regioninio ir savivaldybių lygmens kompetencijų stiprinimas – būtina regioninės politikos sėkmės sąlyga (kurią numatoma sudaryti įgyvendinant 8 strateginį tikslą).

Įgyvendinant Plano septintąjį strateginį tikslą siekiama paskatinti vietinę bei regioninę plėtrą ir padidinti

teritorinę socialinę ir ekonominę sanglaudą, nes tolygi, tvari ir skirtumams mažinti skirta šalies regionų plėtra laidos tvary visos valstybės vystymąsi ilgalaikėje perspektyvoje.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Siekti geografiškai subalansuoto ekonomikos vystymosi, atsižvelgiant į regioninės specializacijos išgryninimo iniciatyvų rezultatus, pritraukti investicijas, kuriančias kokybiškas darbo vietas regionuose, drauge skatinti nuotolinio ir mobilaus darbo formų taikymo plėtojimą.

Užtikrinti pakankamą kokybiškų viešųjų švietimo, sveikatos, socialinės apsaugos, kultūros, viešojo transporto paslaugų prieinamumą visiems Lietuvos gyventojams, nesvarbu, kur jie gyvena, ir skatinti naujos kartos kompleksinių, bendruomeninių paslaugų atsiradimą.

Septintojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Vidutinis BVP vienam gyventojui nuokrypis regionuose, palyginti su šalies BVP vienam gyventojui (to meto kainomis)	procentai	29,8 (2018)	24,3	19,8	Vidaus reikalų ministerija
2.	Vidutinis gyvenimo kokybės indekso nuokrypis savivaldybėse, palyginti su savivaldybių gyvenimo kokybės indekso vidurkiu	indekso punktai	6,03 (2016)	5,03	3,53	Vidaus reikalų ministerija
3.	Kaimiškųjų vietovių gyventojų vidutinių disponuojamų pajamų dalis, palyginti su miesto gyventojų vidutinėmis disponuojamomis pajamomis	procentai	80,1 (2018)	81	83	Lietuvos statistikos departamentas

Septintojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

8 strateginis tikslas – didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą

Efektyvus, skaidrus, įtraukus ir atskaitingas viešasis valdymas ir teisės viršenybė yra vienos iš esminių sąlygų, užtikrinančių ilgalaikę šalies ekonominę ir socialinę pažangą bei piliečių pasitikėjimą valstybe ir viešojo sektoriumi. Šiandienos procesai ir tendencijos – visuomenės senėjimas, mažėjantis gyventojų skaičius ir didėjantys viešojo sektoriaus teikiamų paslaugų gavėjų lūkesčiai, taip pat atsirandančios

skaitmeninės ir technologinės galimybės – kelia nemažai iššūkių viešajam valdymui, turinčiam kuo sparčiau prisitaikyti prie kintančios aplinkos, atliepti visuomenės poreikius ir užtikrinti reikiamą teikiamų paslaugų kokybę, taip pat tinkamai užtikrinti asmens saugumą ir teisių apsaugą.

Pagal bendras viešojo valdymo efektyvumo ir atskaitingumo, kovos su korupcija, teisės viršenybės ir reguliavimo kokybės, e. valdžios vartotojų rodiklių reikšmes Lietuva atsilieka nuo ES šalių vidurkio. Pagal Pasaulio banko skaičiuojamą valstybių valdymo efektyvumo indeksą iki 2015 m. gerėjęs Lietuvos įvertis (13 vieta tarp ES valstybių) nuo 2016 m. pradėjo blogėti (2016 m. – 16 vieta, 2017 m. – 18 vieta, 2018 m. šiek tiek pagerėjo – 15 vieta). Palyginti su 2015 m., prastėja ir kitas iki tol augęs Pasaulio banko skaičiuojamas rodiklis, atspindintis suvokimą apie valdžios (vyriausybės) gebėjimą formuluoti ir įgyvendinti patikimą politiką ir vertinantis reglamentavimo kokybę: 2015 m. buvusi 11 vietoje tarp ES valstybių narių 2018 m. Lietuva pateko į 16 vietą. Nustatyta, kad esminė priežastis, trukdanti Lietuvai pagerinti reglamentavimo kokybę, – didelė administracinė ir (ar) kita reguliavimo našta verslui ir gyventojams, taip pat nepakankamai užtikrinamas politikos įgyvendinimo koordinavimas.

Veiksmingo ir kokybiško teisingumo vykdymas, asmens teisių apsauga ir efektyvi teismų veikla globalizacijos sąlygomis tampa iššūkiu kiekvienai valstybei. Lietuva – ne išimtis, todėl būtinos sutelktos pastangos didinti teisingumo sistemos veiksmingumą. Lietuvos bausmių vykdymo sistema susiduria su dideliais iššūkiais siekdama užtikrinti įkalintų asmenų laikymo sąlygas, nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose ir tarptautiniuose standartuose.

Lietuvos viešasis sektorius susiduria su nepakankamo viešojo valdymo efektyvumo, kokybės iššūkiais, stokojama į rezultatus orientuoto požiūrio ir sistemiško politikos vertinimo. Pastaraisiais metais pradėti pokyčiai, kuriais tobulinama viešojo sektoriaus įstaigų sistema, gerinamas šių įstaigų valdymas ir gryninama kompetencija ir kuriuos būtina toliau tęsti. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad COVID-19 pandemija bei atsakas į ją išryškino ir naujus sisteminius iššūkius viešajam sektoriui: nuo gebėjimo sparčiai prisitaikyti prie kintančių sąlygų ir užtikrinti atskirų valstybės veiklos sričių (sveikatos, švietimo ir kt.) atsparumą ir gyvybingumą iki gebėjimo iniciatyviai ir sutelktai veikti krizinėse situacijose. Pandemijos laikotarpiu ypač išryškėjo poreikis prognozavimui ir politikos stebėsenai sutelkti aktualius informacinius išteklius, o priimamus sprendimus grįsti esamojo laiko duomenų analize, faktais bei įrodymais.

Valdymo efektyvumas ir kokybė labai priklauso ir nuo žmogiškųjų išteklių. Šios srities opiausios problemos: neefektyvi žmogiškųjų išteklių valdymo sistema, sektoriaus nepatrauklumas dirbti, silpna vadovų grandis, lyderystės stoka, kompetencijų, gebėjimų stygius, kuris lemia menką inovatyvumą, įrodymais grįstų valdymo įrankių naudojimą¹¹⁹. Vis dar aktualios viešojo valdymo atskaitomybės, visuomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą, korupcijos problemos. Korupcijos suvokimo indekso, kuris parodo, kiek šalyje suvokiama valstybės bei savivaldybių tarnautojų ir politikų korupcija, reikšmė 2015–2018 m. buvo stabili – 59 balai, o 2019 m. pakilo iki 60 balų (100 indekso balų žymi labai skaidrią, 0 balų – labai korumpuotą valstybę). Lietuvos indekso reikšmė kiek didesnė už Latvijos, tačiau atsilieka nuo Estijos ir šiame tyrime pirmaujančių Skandinavijos valstybių. Lietuvai aktualiu iššūkiu išlieka kovos su korupcija įstatymų vykdymo užtikrinimas.

Įgyvendinant Plano aštuntąjį strateginį tikslą siekiama atviros, veiksmingai veikiančios, visuomenės

119 Estep, PwC (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: 15 priedas. Viešasis valdymas, atliktas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos užsakymu
<https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-ukio-sektoriu-finansavimo-po-2020-metu-vertinimas>.

poreikius atliepančios viešojo valdymo ir teisinės sistemos, kryptingai stiprinant teisingumo, bausmių vykdymo, viešojo valdymo sistemos, viešųjų finansų ir turto valdymo efektyvumą ir tvarumą, diegiant inovacijas viešajame sektoriuje, stiprinant pasitikėjimą viešojo valdymo institucijomis ir teismais, stiprinant žmogiškųjų išteklių viešajame sektoriuje kompetencijas, didinant viešojo valdymo atvirumą, visuomenės įtraukimą į viešojo valdymo procesą bei gerinant viešųjų ir administracinių paslaugų kokybę ir prieinamumą visuomenei.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Didinti teisingumo sistemos efektyvumą, veiksmingumą, teisingumo prieinamumą ir visuomenės pasitikėjimą teismais – atsisakyti teismams nebūdingų funkcijų ir kartu mažinti ir balansuoti teismų darbo krūvį, užtikrinti operatyvų teisingumo grandinės darbą, skatinti alternatyvių ginčų sprendimo būdų naudojimą, stiprinti pasitikėjimą vartotojų apsaugos sistema ir užtikrinti vartotojų ir verslo interesų pusiausvyrą.

Mažinti neproporcingai didelį realia laisvės atėmimo bausme nuteistų asmenų skaičių ir užtikrinti tinkamas, nacionaliniuose ir tarptautiniuose standartuose nustatytas įkalintų asmenų laikymo sąlygas, taikyti pažangias resocializacijos priemones.

Tobulinti korupcijos prevencijos sistemą, darniai integruoti į teisės sistemą korupcijos prevencijos priemones, leidžiančias teisingumo sistemos institucijoms veikti efektyviau, siekti mažesnio korupcijos lygio ir įgyvendinti teisės viršenybės principą; stiprinti institucijų bendradarbiavimą korupcijos prevencijos srityje – skatinti dalijimąsi gerąja praktika ir pažangiausiomis naujovėmis.

Stiprinti viešojo valdymo institucijų žmogiškuosius išteklius – plėtoti valstybės tarnautojų strategines, lyderystės kompetencijas, diegti efektyvią talentų pritraukimo į valstybės ir diplomatinę tarnybą sistemą, pažangius žmogiškųjų išteklių valdymo įrankius, kurie padėtų užtikrinti, kad valstybės ir diplomatinė tarnyba būtų lanksti, veiksmingai reaguotų į iššūkius ir gebėtų pritraukti ir išlaikyti aukštos kvalifikacijos valstybės tarnautojus.

Tobulinti viešojo valdymo institucijų sistemą ir optimizuoti viešojo valdymo institucijų tinklą, peržiūrėti atsakomybes, funkcijas ir kompetencijas – atsisakyti viešajam sektoriui nebūdingų funkcijų, vadovaujantis subsidarumo principu išgryninti valstybės ir savivaldybių institucijų atsakomybę. Taip pat didinti viešojo sektoriaus veiklos orientaciją į rezultatus, veiklos efektyvumą, atsakomybę, stiprinti įrodymais grįstų įrankių taikymą, taikyti bendrus projektinio valdymo principus užtikrinant pokyčių valdymą viešajame sektoriuje, Vyriausybės prioritetinių darbų stebėseną, gerinti reguliavimo kokybę ir mažinti administracinę naštą gyventojams ir verslui, didinti viešųjų pirkimų sistemos efektyvumą. Siekiant didesnio viešojo valdymo procesų atvirumo ir visai visuomenei naudingų sprendimų priėmimo, plačiau įtraukti pilietines organizacijas, sudaryti sąlygas gyventojams aktyviai dalyvauti viešojo valdymo procesuose ir daryti įtaką priimamiems sprendimams, įgalinti juos tai daryti.

Gerinti viešųjų finansų planavimą, paskirstymą, naudojimą ir atsiskaitymą. Užtikrinti teisingą ir subalansuotą mokesčių sistemą, sumažinti mokestinius atotrūkius, gerinti mokestinių prievolių vykdymą, užtikrinti pakankamus viešuosius išteklius kokybiškoms viešosioms paslaugoms teikti – didinti BVP dalį, perskirstomą per biudžetą, iki lygio, artimesnio ES vidurkiui. Tobulinti viešųjų finansų valdymo procesus ir formą – sudaryti galimybes laiku gauti patikimą informaciją sprendimams priimti, kartu tobulinti atsakingų darbuotojų kompetencijas, inicijuoti ir vykdyti veiklas, susijusias su viešųjų finansų ir valstybės turto valdymu susijusių procesų atvėrimu visuomenei, visuomenės įtraukimu. Efektyvaus valdymo

priemonėmis optimizuoti valstybės turto apimtį, kad valstybė turėtų jo tiek, kiek reikia valstybės funkcijoms atlikti.

Gerinti gyventojams ir verslui teikiamų paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą ir patrauklumą – mažinti administracinę naštą paslaugų gavėjams, stiprinti viešojo valdymo institucijų atsakomybę ir orientaciją į rezultatus, diegti inovatyvius (ir skaitmeninius) gyventojams patogius teikiamų paslaugų ir aptarnavimo kokybės gerinimo sprendinius, vertinti teikiamų paslaugų ir aptarnavimo kokybę.

Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą – tobulinti regioninį planavimą ir organizacinę politikos įgyvendinimo struktūrą, kuri leistų suderinti visuomenės ir privačių investuotojų interesus ir sukurtų teisinės ir finansinės paskatas susikurti optimaliam infrastruktūros ir paslaugų tinklui, stiprinti regionų kompetencijas, parengti efektyvias analizės ir valdymo priemones, kurios leistų priimti įrodymais pagrįstus sprendimus.

Aštuntojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	Valdymo efektyvumo indeksas	vieta ES	15 (2018)	14	10	Pasaulio bankas
2.	Teisės viršenybės indeksas	vieta ES	18 (2018)	15	12	Pasaulio bankas
3.	Korupcijos suvokimo indeksas	balai (iš 100)	60 (2019)	70	72	<i>Transparency International</i>

Aštuntojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

9 strateginis tikslas – stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora

Lietuvos ir jos žmonių saugumas ir gerovė vis labiau priklauso ne tik nuo Lietuvoje vykstančių procesų, bet ir nuo tarptautinės aplinkos ir organizacijų, kurių narė yra Lietuva, veiklos. 2018 m. Lietuva tapo EBPO nare, 2019 m. paminėjo 15-ąsias narystės ES ir NATO metines, 2021 m. minės narystės JT 30-ąsias ir narystės Pasaulio prekybos organizacijoje 20-ąsias metines. Lietuva – socialiai atsakinga bei atvira valstybė, todėl siekia prisidėti prie darnaus vystymosi tikslų pasaulyje įgyvendinimo. COVID-19 pandemija dar labiau paryškino veiksmingos ES svarbą tiek koordinuojant atsaką į pandemiją, tiek ir kovojant su pandemijos socialinėmis ir ekonominėmis pasekmėmis.

Siekdama didinti žmonių gerovę ir įgyvendinama nacionalinius interesus, Lietuva, viena ir padedama koalicijų, siekia dar labiau išplėsti savo įtaką šių organizacijų sprendimams, ypač tiems, kurie tiesiogiai susiję su Lietuva ir jos žmonėmis. Tokių sričių vis daugiau – tai nacionalinis saugumas ir gynyba, tarptautinių normų laikymasis ir teisės viršenybė, ekonominė raida ir prekyba, žemės ūkis ir švietimas, mokslas ir technologijos, aplinkos apsauga ir klimato kaita. Perimant geriausią tarptautinę patirtį, skatinamos permainos ir Lietuvos gyvenime, sudaromos sąlygos sparčiau vykdyti struktūrines reformas.

Tarptautinė politinė ir saugumo aplinka, situacija išorės rinkose nuolat keičiasi, todėl svarbu, kad diplomatinė tarnyba, kitos institucijos, verslas ir nevyriausybinės organizacijos veiktų išvien įgyvendindamos ilgalaikius valstybės interesus užsienio politikos, saugumo ir gynybos, ekonomikos ir inovacijų, mokslo ir kultūros, žemės ūkio ir kitose prioritetinėse srityse. Šalia tęstinio veikimo svarbu ugdyti gebėjimus greitai ir dinamiškai priimti sprendimus ir reaguoti į kylančias situacijas, ypač COVID-19 viruso ir kitų ateityje galimų pasaulinių pandemijų akivaizdoje, plėsti diplomatinį ir kitokį specializuotą atstovavimą visame pasaulyje. Lietuvos strateginių interesų ES lygmeniu identifikavimas ir juos atitinkančių nuostatų įtvirtinimas ES sprendimuose yra nuolatinis procesas. Kintanti politinė situacija ES valstybėse narėse, sprendimų priėmimo procesų ES lygmeniu pokyčiai ir piliečių ambicijos lemia, kad valstybės narės siūlo naujas iniciatyvas, stiprėja poreikis ir tendencija vis plačiau svarstyti teikiamus pasiūlymus, įtraukiant ekonominius ir socialinius partnerius. Lietuvos pirmininkavimas ES Tarybai 2027 m. I pusmetį taps dideliu iššūkiu ne tik Lietuvos valstybės tarnybai, viešajam sektoriui, bet ir verslui.

Lietuvos nacionalinių interesų užtikrinimas, politinis stabilumas, socialinė ir ekonominė gerovė tiesiogiai priklauso nuo Rytų kaimynystėje vykstančių procesų ir Rytų partnerystės valstybių euroatlantinės integracijos reformų įgyvendinimo rezultatų. Todėl svarbu efektyviai užtikrinti Lietuvos interesus: tęsti integracijos į ES ir / ar NATO patirties perdavimą Rytų partnerystės valstybėms, sutelkti paramą įgyvendinant pažangias reformas ir prisidėti prie atstovavimo jų teisėtiems interesams tarptautinėse organizacijose. Ilgalaikis tikslas – įtvirtinta Rytų partnerystės šalių nepriklausomybė, teritorinis vientisumas ir visavertė narystė ES ir NATO, kuriai pritaria tų šalių visuomenė. Rytų partnerystės šalių santykių su ES įtvirtinimas išliks pagrindiniu Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai 2027 m. prioritetu. Deja, šiuo metu regione trūksta stabilumo, ekonominės reformos stagnuoja, o Rusija tiesiogiai ar pasitelkusi hibridines priemones vykdo agresyvią užsienio politiką. Lietuva siekia vykdyti visus Lietuvai prieinamus veiksmus, skirtus stabdyti agresyviems Rusijos veiksams tarptautinėse organizacijose, remti Rusijos žmones, išdrįstančius nepritarti režimo vykdomai agresyviai politikai.

Lietuvos, kaip patikimos ES ir tarptautinės bendruomenės narės, svarbiu uždaviniu išlieka tarptautinių įsipareigojimų vystomojo bendradarbiavimo srityje užtikrinimas. Demokratijos ir žmogaus teisių principų laikymasis, skurdo mažinimas, žmogaus veiklos ir gamtos keliamų krizių prevencija prisidės prie gerovės,

stabilumo ir taikos pasaulyje užtikrinimo.

Lietuvos valstybės raidai vis svarbesnė tampa Lietuvos diaspora ir jos įtraukimas į valstybei ir visuomenei svarbių sprendimų priėmimą ir įgyvendinimą. Užsienyje gyvena apie 1,3 mln. lietuvių kilmės asmenų, didelė jų dalis yra Lietuvos piliečiai arba siekia jais tapti. Grįžimo skatinimas visuomet bus svarbi migracijos politikos kryptis, tačiau svarbu pripažinti, kad ir gyvendami kitose šalyse jie gali kurti pokytį savo gimtojoje, kilmės šalyje. Šią kryptį sustiprino per COVID-19 pandemiją užsienio lietuvių pastangos prisidėti prie COVID-19 pasekmių mažinimo, tiek finansine parama, tiek visuomeninėmis iniciatyvomis bei pagalbos teikimu sunkumus, susijusius su grįžimu į Lietuvą, patyrusiems tautiečiams. Atsižvelgiant į tai, būtina sudaryti kuo palankesnes diasporos įsitraukimo sąlygas: tai ir efektyvi institucinė struktūra, kuo geresnis diasporos pažinimas, diasporos gebėjimų stiprinimas, parama tautinės tapatybės išlaikymui ir įsitraukimo veikloms, diasporos integravimas į Lietuvos gyvenimą.

Stiprinant teigiamą Lietuvos įvaizdį pasaulyje, labai svarbi tampa kryptinga strateginė komunikacija. Pasitelkiant kultūrą, kaip įvairialypį, turiningą ir patikimą žinių apie valstybės tapatybę ir vertybes šaltinį, prisidedantį prie novatoriškų ir efektyvių diplomatinų sprendimų, dedami pasitikėjimo tarp šalių, Lietuvos įvaizdžio gerinimo strateginių partnerių, investuotojų, plačiųjų užsienio šalių visuomenių akys pamatai.

Įgyvendinant Plano devintąjį strateginį tikslą siekiama stiprinti Lietuvos vaidmenį ir atstovavimą jos interesams pasaulyje, stiprinti ryšį su pasaulyje gyvenančiais lietuviais kuriant globalią Lietuvą.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Stiprinti Lietuvos įsitinklinimą ir atstovavimą jos interesams tarptautinėse organizacijose (ES, NATO, JT, ESBO, ET, EBPO, UNESCO ir kt.).

Stiprinti partnerystes su artimiausiais sąjungininkais, siekiant įgyvendinti užsienio politikos, saugumo įtvirtinimo, ekonominio saugumo, ekonominio konkurencingumo ir kitus uždavinius, – palaikyti dialogą ir bendradarbiauti svarbiausiais užsienio ir saugumo bei gynybos politikos klausimais, taip pat ir kitose bendradarbiavimo srityse. Bus plėtojamos jau formalizuotos strateginės partnerystės su Lenkija ir Prancūzija, ypač daug dėmesio skiriama santykių su JAV plėtrai, po Brexito dar svarbesnis taps bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje su Jungtine Karalyste, bus stiprinamas komercinis, diplomatinis ir kultūrinis atstovavimas minėtose šalyse, taip pat Vokietijoje ir Turkijoje, puoselėjamas Baltijos valstybių bendradarbiavimas.

Atsižvelgiant į Azijos veiksnio globaliame pasaulyje stiprėjimą ir didėjančius Lietuvos politikos, saugumo, ekonominius ir kitus interesus, tikslingai plėtoti Lietuvos užsienio politiką Azijos regione, siekiant strateginės partnerystės visų pirma su Japonija ir kitomis vakarietiškas vertybes puoselėjančiomis Azijos šalimis.

Stiprinti vertybėmis ir pagarba tarptautinės teisės principams grįstą Lietuvos Rytų kaimynystės politiką. Teikti politinę ir ekspertinę paramą, siekti konsoliduoti ES paramą Rytų partnerystės valstybių įgyvendinamoms europinės ir euroatlantinės integracijos reformoms.

Stiprinti ES reikalų koordinavimą ir tinkamai pasirengti pirmininkauti ES Tarybai 2027 m. I pusmetį ir atstovauti šį laikotarpį Lietuvos interesams ir Lietuvos ES politikos tikslams.

Aktyvinti politinį ir ekonominį dialogą su šalimis partnerėmis, dalyvauti tarptautinių donorų

finansuojamose programose ir projektuose – dalytis gerąja reformų patirtimi, užtikrinti, kad pasaulyje būtų pasiekti DVT, ir prisidėti prie žmonių gerovės tarptautiniu mastu didinimo. Stiprinant dalyvavimą vykdant vystomojo bendradarbiavimo politiką, bus užtikrintas Lietuvos tarptautinio įsipareigojimo iki 2030 m. oficialiai paramai vystymuisi skirti ne mažiau kaip 0,33 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų laikymasis.

Telkti pasaulyje išsibarsčiusią Lietuvos tautą, stiprinti pasaulio lietuvių ryšius su Lietuva, vykdyti aktyvią pasaulio lietuvių įsitraukimo į Lietuvos gyvenimą politiką, įtvirtinančią abipusį partnerystę ir pagarbą grįstą bendradarbiavimą. Daugiau investuoti į ryšių su užsienyje gyvenančiais lietuviais stiprinimą. Dėti pastangas stiprinti ekonominį bendradarbiavimą su diaspora.

Vieningo įvaizdžio formavimo, komunikacijos, kultūrinės diplomatijos priemonėmis kurti teigiamą Lietuvos įvaizdį, pristatyti, garsinti Lietuvos vardą, didinti jos žinomumą pasaulyje.

Devintojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas	procentai	34 (2018)	38	40	gyventojų apklausa

Devintojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

10 strateginis tikslas – stiprinti nacionalinį saugumą

Lietuvos nacionalinių interesų užtikrinimas, politinis stabilumas ir socialinė bei ekonominė gerovė neatsiejami nuo nacionalinio saugumo. Tik saugioje aplinkoje įmanoma užtikrinti brandžios demokratinės konstitucinės santvarkos funkcionavimą, tvarų ekonomikos vystymąsi, žmogaus teisių ir laisvių apsaugą, pilietinės visuomenės gyvybingumą. Nacionalinio saugumo stiprinimas laikomas aukščiausiu Lietuvos vidaus ir užsienio politikos tikslu, kuriam teikiamas prioritetas, ir remiantis Nacionaliniu susitarimu „Dėl Lietuvos gynybos politikos gairių“ įsipareigojama nuosekliai didinti Lietuvos valstybės gynybai skiriamas lėšas (2030 m. gynybai skiriant 2,5 proc. BVP).

Stipri ir vieninga NATO, gebanti užtikrinti jai priklausančių valstybių saugumą ir kolektyvinę gynybą, yra esminis Lietuvos Respublikos saugumo garantas. Naudodama politines, diplomatinės, karines, gynybos ir kitas priemones Lietuvos Respublika toliau prisidės prie solidarumo ir Aljanso vienybės, NATO

kolektyvinės gynybos pajėgumų stiprinimo, remis NATO gynybos planų rengimą ir reguliary atnaujinimą, dalyvaus stiprinant NATO pasirengimą atsakyti į hibridines grėsmes, prisidės prie NATO pajėgumų naujiems saugumo iššūkiams energetinio, kibernetinio, informacinio saugumo srityse atremti plėtojimo, sieks užtikrinti glaudų ES ir NATO bendradarbiavimą, ypač karinio mobilumo, kibernetinio saugumo ir hibridinių grėsmių srityse, vykdys kitas priemones, įtvirtintas Nacionalinio saugumo strategijoje.

Lietuvos karinis saugumas remiasi patikimu atgrasymu ir efektyviu pasirengimu šalies gynybai tiek savarankiškai, tiek kartu su sąjungininkais. Lietuva toliau stiprina savo nacionalinius karinius pajėgumus, didindama kariuomenės kovinę galią ir pasirengimą atsakyti į kylančias grėsmes. Efektyviam atgrasymui reikia ir stabilaus sąjungininkų pajėgų buvimo Lietuvos teritorijoje, kuris prireikus būtų pastiprinamas atvykstančiomis papildomomis pajėgomis. Lietuvoje nuolat dislokuota sąjungininkų kovinė grupė, kuri kartu su Lietuvos kariais ruošiasi vykdyti kolektyvinės gynybos operacijas. Tęsiama NATO oro policijos misija. Nuolat vyksta tarptautinės pratybos ir kiti kariniai renginiai.

ES išorės sienas (1 077 km) saugančiai Lietuvai svarbu, kad pasienio apsaugos klausimas būtų sprendžiamas ES mastu. Efektyvi sienų apsauga leidžia mažinti neteisėtos migracijos ir kontrabandos srautus, prisideda prie valstybių narių saugumo gerinimo. Išankstinis tinkamas pasirengimas stebėti ir kontroliuoti sienas ypač svarbus siekiant išvengti ateityje krizinių situacijų, neteisėto žmonių ir prekių judėjimo.

Spartūs skaitmenizacijos ir sujungiamumo procesai ne tik lemia teigiamus pokyčius žmogui ir valstybių ekonomikos augimui, bet ir kelia daug kibernetinio saugumo iššūkių. Lietuva nuolat susiduria su įvairaus tipo kibernetiniais incidentais, skirtais valstybei svarbioms funkcijoms, informaciniais ištekliams ir kritinės svarbos infrastruktūrai paveikti. Prognozuojama, kad jų skaičius ir mastas nemažės. COVID-19 pandemijos paskatinta skaitmeninės erdvės ir skaitmeninių galimybių plėtra dar labiau aktualizuoja kibernetinio saugumo svarbą.

Daug dėmesio skiriama visuomenės atsparumo stiprinimui, skatinamas viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimas, plėtojama mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų sritis, keliama visuomenės kibernetinio saugumo kultūra. Kibernetinei erdvei tampant dar viena erdve galimiems karo veiksams, Lietuva stiprina ir karinius kibernetinio saugumo pajėgumus tiek nacionaliniu lygiu, tiek kartu su sąjungininkais NATO ir ES.

Vienas svarbiausių valstybės ir visuomenės atsparumo didinimo elementų – tinkamas pasirengimas krizinėms situacijoms. Tai pripažino ir NATO, 2016 m. patvirtinusi septynis bazinius civilinio pasirengimo reikalavimus, užtikrinančius valstybės funkcionavimą krizės sąlygomis. Ypač didelis iššūkis – valstybės institucijų pasirengimas veikti krizių ir ekstremaliųjų situacijų metu.

Siekiant užtikrinti nacionalinį saugumą, svarbūs ne tik kariniai, gynybiniai ir instituciniai pajėgumai, bet ir „minkštosios“ priemonės: Lietuvos visuomenės atsparumas informacinėms grėsmėms, gebėjimų jas atpažinti stiprinimas, piliečių pasirengimas ginti valstybę, tinkamai pasirengti mobilizacijai, būti pasirengusiems visais įmanomais būdais priešintis agresoriui, taip pat – kitų šalių paramos užsitikrinimas, visuomeninės ir politinės opinijos formavimas. COVID-19 pandemija dar labiau išryškino informacinių grėsmių svarbą šiandieniname pasaulyje. Europos Komisija komunikate¹²⁰, skirtame kovai su

120 Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui, *Kova su dezinformacija apie COVID-19. Svarbiausia – tikri*

dezinformacija apie COVID-19, teigia, kad per pandemiją kilo precedento neturinti infodemija¹²¹. Užsienio subjektai ir tam tikros trečiosios valstybės vykdė kryptingas su COVID-19 susijusias įtakos operacijas ir dezinformacijos kampanijas ES, jos kaimynystėje ir visame pasaulyje. Pasaulio sveikatos organizacijos teigimu, per socialinius tinklus sparčiai sklaidžiamos informacijos apie virusą¹²², dažnai klaidingos ar netikslios, srautas gali sukelti sumaištį, sukurstyti nepasitikėjimą ir sutrukdyti veiksmingai imtis visuomenės sveikatos priemonių.

Atsižvelgiant į branduolinės jėgainės statybą Lietuvos kaimynystėje ir jos keliamas grėsmes, ypač svarbu užtikrinti nuoseklią Lietuvos poziciją dėl nesaugių branduolinių jėgainių ir aktyviai prisidėti prie aukščiausių branduolinės saugos tarptautinių standartų laikymosi užtikrinimo.

Visuomenės saugumui rimtą pavojų kelia terorizmo ir nusikalstamumo, ypač organizuoto ir tarpvalstybinio, grėsmių plitimas. Suvaldyti šias grėsmes darosi vis sunkiau dėl nuolat tobulėjančių ir plėtojamų informacinių ir kitų technologijų (pvz., dronų, spausdintuvų) ir globalizacijos procesų.

Įgyvendinant Plano dešimtąjį strateginį tikslą siekiama formuoti palankią saugumo aplinką, užkirsti kelią galimoms grėsmėms, pavojams ir rizikos veiksniams, o nepavykus jų išvengti – būti pasirengus tinkamai į juos atsakyti visomis valstybei prieinamomis priemonėmis ir būdais.

Siekiant strateginio tikslo, numatoma įgyvendinti šiuos pažangos uždavinius:

Didinti Lietuvos kariuomenės kovinę galią ir atgrasymo potencialą – stiprinti karinius gynybos pajėgumus bei atgrasymo priemones, papildančias nacionalines karines pajėgas. Toliau telkti sąjungininkų karines pajėgas Lietuvoje ir siekti, kad jos aktyviai veiktų regione, užtikrinti Lietuvos pasirengimą jas priimti tiek plataus masto pratyboms, tiek ir nuolatiniam dislokavimui. Įgyvendinant nacionalinį susitarimą „Dėl Lietuvos gynybos politikos gairių“ tolygiai didėjantis gynybos finansavimas sudarys palankias sąlygas nuosekliai plėtoti ir stiprinti Lietuvos kariuomenės pajėgumus ir užtikrinti būtiną karinių atsargų kaupimą. Įgyvendinant uždavinį, ketinama toliau modernizuoti kariuomenę – įsigyti naujų ginkluotės sistemų, plėtoti šaliai ir sąjungininkams reikalingą infrastruktūrą, kovinės paramos ir kovinio išlaikymo pajėgumus, stiprinti ir plėsti personalo kompetencijas, kvalifikaciją ir motyvacijos sistemą, diegti sisteminių valdymą.

Sukurti ir pritaikyti infrastruktūrą, reikalingą tarptautiniam kariniam judumui, siekiant užtikrinti greitą reagavimą į grėsmes. Uždavinys bus įgyvendinamas Europos infrastruktūros tinklų kontekste, koordinuojant veiksmus su Baltijos šalimis ir Lenkija, siekiant užtikrinti veiksmingą Šiaurės jūros ir Baltijos koridoriaus pralaidumą. Įgyvendinant uždavinį, pagal NATO / ES karinės infrastruktūros standartus bus modernizuojami sausumos keliai ir geležinkeliai, užtikrinant sąveikumą visose Baltijos šalyse.

faktai. Briuselis, 2020 06 10 JOIN(2020) 8 final. Interneto nuoroda: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020JC0008>.

121 Šį terminą vartoja ir aprašo PSO: „infodemijos (informacinės epidemijos) yra informacijos apie problemą perteklius, kuris apsunkina sprendimo paieškas. Per ekstremaliąją visuomenės sveikatos situaciją jos gali reikšti klaidingos informacijos, dezinformacijos ir gandų sklaidą. Infodemijos gali trukdyti veiksmingai reaguoti į visuomenės sveikatos problemas, sukelti painiavą ir žmonių nepasitikėjimą“ (https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200305-sitrep-45-covid-19.pdf?sfvrsn=ed2ba78b_4).

122 Europos Komisijos kasdien vykdomas žiniasklaidos stebėjimas rodo šimtus tūkstančių su COVID-19 susijusių straipsnių (https://ec.europa.eu/jrc/en/covid-19-mediasurveillance?solsort=ds_created%20desc) ir milijonus paminėjimų socialiniuose tinkluose visame pasaulyje.

Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir atsparumą informacinėms atakoms, informuotumą apie pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietiniam pasipriešinimui. Įgyvendinant uždavinį bus telkiami skirtingų šalies institucijų, žiniasklaidos, nevyriausybinių organizacijų pajėgumai sistemškai šviečiant visuomenę apie propagandos keliamas grėsmes, stiprinami valstybės institucijų gebėjimai reaguoti į grėsmes, greitai persitvarkyti ir veikti mobilizacijos sąlygomis, sutelkti gynybai reikalingus išteklius, užtikrinti gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų vykdymą ir piliečių būtiniausias reikmes. Visuomenė bus skatinama aktyviau įsitraukti į šiuos procesus.

Stiprinti pasirengimą ekstremalioms situacijoms ir krizėms. Įgyvendinant uždavinį numatoma stiprinti institucijų pasirengimą efektyviai reaguoti į ekstremalias situacijas, jų pajėgumus ir gebėjimus, remiantis suformuotu krizių prevencijos mechanizmu, adekvačiai reaguoti į grėsmių pokyčius ir nuosekliai didinti valstybės ir visuomenės pasirengimą testuojant per kompleksines krizių valdymo pratybas.

Stiprinti kibernetinį saugumą, gynybą ir veiksmingai valdyti kibernetinius incidentus. Įgyvendinant uždavinį numatoma skatinti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, diegti MTEPI sprendinius, kelti visuomenės (taip pat ir įmonių) kibernetinio saugumo kultūrą, stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą – aktyviai dalyvauti kuriant ES kibernetinio greitojo reagavimo pajėgas ir teikti tarpusavio pagalbą kibernetinio saugumo srityje.

Stiprinti žvalgybos institucijų veiklos veiksmingumą, siekiant numatyti ir iš anksto pašalinti grėsmes, keliamas Rusijos karinės galios, intensyvios žvalgybos tarnybų veiklos, didėjančio aktyvumo kibernetinėje erdvėje, agresyvėjančios Kinijos tarnybų veiklos. Norint laiku nustatyti ir šalinti grėsmes, būtina stiprinti žvalgybos institucijų pajėgumus, nuolat modernizuoti žvalgybos ir kontržvalgybos sistemas, priemones, įrangą ir taip užtikrinti jų atitiktį bendrai technologinei pažangai ir kintančioms priešiškų žvalgybos ir saugumo tarnybų technologinėms galimybėms.

Didinti ES išorės sienos kontrolės veiksmingumą ir stiprinti neteisėtos migracijos prevenciją ir kontrolę – gerinti kompetentingų institucijų sąveikumą, veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą su išorės partneriais, stiprinti jų pajėgumus ir gebėjimus.

Mažinti sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo grėsmes nacionaliniam saugumui – stiprinti kompetentingų institucijų ir įstaigų gebėjimą jas nustatyti, veiklos koordinavimą ir operatyvų tarpinstitucinį ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą, diegti pažangias veiklos technologijas.

Dešimtojo strateginio tikslo poveikio rodikliai

Eil. Nr.	Poveikio rodiklis (pavadinimas)	Matavimo vienetas	Pradinė situacija (metai)	Tarpinė siektina reikšmė 2025 m.	Galutinė siektina reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis
1.	NATO rengiamas Lietuvos nacionalinių kariuomenės vystymo planų ir NATO įsipareigojimų vykdymo vertinimas	kokybinis vertinimas	gerai (2019)	gerai	labai gerai	NATO gynybos planavimo ekspertų vertinimas
2.	Gyventojų, manančių, kad Lietuva – saugi šalis gyventi, dalis	procentai	–	80	85	Vidaus reikalų ministerijos atliekamas

						gyventojų nuomonės tyrimas apie viešąjį saugumą
--	--	--	--	--	--	--

Dešimtojo strateginio tikslo sąsajos su JT DVT:

V SKYRIUS

PLANO ĮGYVENDINIMO FINANSAVIMAS, FINANSINĖS PROJEKCIJOS

Planą numatoma finansuoti bazinėmis finansavimo lėšomis, nacionalinėmis ir privačiomis lėšomis, taip pat iš papildomų tarptautinių finansavimo šaltinių. Bazinės finansavimo lėšos – tai ES bei kitų tarptautinių fondų lėšos, valstybės biudžeto ir privačios lėšos, naujos dėl reformų įgyvendinimo atsirasiančios biudžeto pajamos. Kitos į bazines finansavimo lėšas neįtrauktos nacionalinės ir privačios lėšos priklauso nuo finansinių priemonių investicijų grąžos dydžio bei privačių lėšų iš verslo įtraukimo į Plano strateginių tikslų įgyvendinimą. Kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšų finansavimo dydis priklausys nuo Plano strateginius tikslus įgyvendinančių institucijų motyvacijos ir aktyvumo siekiant pasinaudoti įvairių tarptautinių fondų ir programų finansavimu.

Plano finansavimas modeliuojamas remiantis ilgalaikėmis BVP potencialo ir darbo užmokesčio fondo augimo projekcijomis, bazinių išlaidų projekcijomis, galimais ES ir kitų tarptautinių finansinių investicijų finansavimo šaltiniais, taip pat struktūrinių reformų, diskrecinių mokestinių pajamų ir (arba) išlaidų padidinimų ir (arba) sumažinimų poveikio potencialiam BVP ir finansavimo galimybės vertinimu. Projektuojama per 2021–2030 metų laikotarpį investuoti 18 024 mln. eurų Plano strateginiams tikslams pasiekti. Lėšų dalis, apytiksliai tenkanti ES ir kitoms tarptautinėms finansinėms investicijoms bei šių investicijų bendrafinansavimui, sudaro apie 82 proc. visų planuojamų investuoti lėšų.

Per COVID-19 pandemijos sukeltą krizę apie dešimtadalį sumažėjus nominaliajam BVP, netenkama atitinkamos mokestinių pajamų dalies. Nors nenumatoma, kad vidutiniu laikotarpiu dėl sumažėjusių pajamų pristigtų finansavimo iš valstybės biudžeto, tikėtina, kad vėlesniais metais BVP lygiui nepasiekus potencialo, buvusio iki COVID-19 pandemijos, teks ieškoti papildomų nacionalinių finansavimo šaltinių. Todėl optimistinės prielaidos numato, kad dėl geresnio mokesčių administravimo ir kitų priemonių valdžios sektoriaus finansavimo galimybės gerės iki 34 proc. BVP 2025 m. ir iki 35 proc. BVP 2030 metais.

Plano finansinės projekcijos nustatomos strateginiams tikslams. Skiriant ES ir kitų tarptautinių fondų lėšas Plano strateginiams tikslams pasiekti, taip pat atsižvelgiama į finansavimo šaltinio tikslinę paskirtį ir kitus finansavimo šaltinio reikalavimus, pavyzdžiui, teminę koncentraciją. Kiekvienam Plano strateginiam tikslui įgyvendinti planuojama lėšų dalis procentais pateikiama 2 priede.

Išlaidų perskirstymo tarp Plano strateginių tikslų, finansuojamų ES ir kitų tarptautinių fondų lėšomis, galimybės yra ribotos, atsižvelgiant į šių fondų tikslinę finansavimo paskirtį ir teminės

koncentracijos reikalavimus. Todėl, planuojant šalies investicijas, labai svarbu nepamiršti būtinybės mažinti tam tikrų sričių finansavimo priklausomybę nuo ES lėšų, efektyviai įgyvendinant struktūrines reformas. Taip pat siekiant užtikrinti tinkamą finansavimą prioritetinėms sritims, būtina pritraukti privačių lėšų Plano strateginiams tikslams įgyvendinti ne mažiau nei iki šiol ir pasinaudoti visomis galimybėmis gauti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių finansavimą.

Finansinės projekcijos Plano strateginiams tikslams peržiūros bent du kartus per metus (tvirtinant stabilumo programą ir valstybės biudžetą). Šios peržiūros metu įvertinami pokyčiai, turintys įtakos Plano finansinėms projekcijoms, taip pat vertinama, ar šalies ūkyje susidarė sąlygos aktyvinti anticiklinį finansavimo režimą.

Atsižvelgiant į esamą neapibrėžtumą dėl aiškios ES lėšų finansavimo apimties Lietuvai, skaičiuojant Plano finansines projekcijas vadovaujamosi Europos Komisijos pasiūlymais. Patvirtinus ES lėšų sumas, Plano finansinės projekcijos bus peržiūrimos. Plano finansinės projekcijos taip pat bus tikslinamos parengus visų ministerijų suderintą regionų plėtros programos projektą, o taip pat – finansinės projekcijos gali būti tikslinamos atsižvelgiant į pirmiau aptarto vertinimo rezultatus, atsiradus naujiems finansavimo šaltiniams, taip pat pasikeitus Plano pažangos uždavinių svarbai ir (ar) poreikiui Plano pažangos uždavinius įgyvendinti sparčiau nei planuota.

Atkreiptinas dėmesys, kad Plano 7 strateginiam tikslui numatoma finansinė projekcija yra tik dalis visų regionų plėtrai skirtų investicijų. Bus siekiama, jog regionų plėtrai skiriama investicijų dalis sudarytų 30 proc. ES struktūrinių fondų lėšų 2021–2027 metų laikotarpiu, iš jų ne mažiau kaip 16 proc. nukreipiant Plano 7 strateginio tikslo įgyvendinimui finansuoti, o likusią dalį – suplanuoti kituose Plano strateginiuose tiksluose. Taip pat turi būti sudarytos tinkamos sąlygos regioninės plėtros projektus finansuoti laikantis tolygios regionų plėtros principo.

VI SKYRIUS

PLANO ĮGYVENDINIMAS, STEBĖSENA IR VERTINIMAS, ATSKAITOMYBĖ

Plano įgyvendinimą koordinuoja Vyriausybė. Planas įgyvendinamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo įgyvendinamaisiais teisės aktais, rengiant ir įgyvendinant nacionalines plėtros programas. Rengiant ir įgyvendinant nacionalines plėtros programas dalyvauja visi strateginio valdymo sistemos dalyviai, nurodyti Plano 1 priede, nustatant atsakomybę už atitinkamus Plano strateginių tikslų poveikio rodiklius, pažangos uždavinius ir jų poveikio rodiklius – taip pat horizontaliųjų principų koordinatoriai ir už horizontaliųjų principų rodiklius atsakingos institucijos ir už Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano rengimo organizavimą atsakinga institucija. Prie atitinkamo Plano pažangos uždavinio nurodyta pirmoji atsakinga institucija užtikrina, kad visos kitos dalyvaujančios institucijos būtų įtrauktos į atitinkamos nacionalinės plėtros programos rengimą ir įgyvendinimą. O dalyvaujančios institucijos turi teikti atsakingai institucijai siūlomas įgyvendinti priemones, užtikrinančias pažangos uždavinių įgyvendinimą ir prisidedančias prie nustatytų poveikio rodiklių pasiekimo, taip pat horizontaliųjų principų įgyvendinimo. Nė viena nacionalinė plėtros programa negali bloginti situacijos nustatytų horizontaliųjų principų atžvilgiu ir priešinga nei nustatyta linkme veikti horizontaliųjų principų įgyvendinimui matuoti numatytus rodiklius.

Plano įgyvendinimo pažangos stebėseną koordinuoja Vyriausybės kanceliarija. Plano strateginių tikslų ir jų poveikio rodiklių įgyvendinimo pažangą stebi Vyriausybės kanceliarija kartu su

Vyriausybės strateginės analizės centru (toliau – STRATA). Finansų ministerija vykdo Plano pažangos uždavinių ir jų poveikio rodiklių įgyvendinimo ir jiems įgyvendinti skirtų lėšų naudojimo stebėseną.

Plano įgyvendinimo stebėseną vykdoma laikantis Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatytos tvarkos ir terminų. Plano strateginių tikslų įgyvendinimo pažanga stebima ne rečiau nei kartą per metus ir aptariama Vyriausybėje, Valstybės pažangos taryboje, prireikus stebėsenos duomenys įtraukiami į valstybės pažangos ataskaitą. Plano pažangos uždavinių įgyvendinimo ir jiems įgyvendinti skirtų lėšų naudojimo stebėseną Finansų ministerija vykdo du kartus per metus ir stebėsenos duomenis kartu su kita svarbia informacija teikia Vyriausybei. Stebėsenos duomenys skelbiami viešai.

STRATA nuo trečiųjų Plano įgyvendinimo metų kasmet atlieka dalies Plano strateginių tikslų ir susijusių pažangos uždavinių ir poveikio rodiklių reikšmių kitimo ir (arba) horizontaliųjų principų įgyvendinimo analizę, analizuoja tendencijas, faktines reikšmes lemiančias priežastis ir tikimybę pasiekti nustatytas siektinas reikšmes ir teikia Vyriausybei atliktos analizės rezultatus, informuodamas apie rizikas nustatytiems tikslams pasiekti, ir siūlymus dėl priemonių nustatytoms rizikoms valdyti. Atliktų analizių rezultatai skelbiami viešai.

Plano įgyvendinimo laikotarpiu du kartus – 2024 ir 2027 m. – atliekami tarpiniai giluminiai ir kompleksiniai Plano įgyvendinimo pažangos vertinimai. Tarpinių vertinimų paskirtis – pateikti sisteminę Plano strateginių tikslų ir pažangos uždavinių įgyvendinimo analizę ir įvertinti kintančią situaciją, kylančius naujus didžiausius iššūkius, kurie gali lemti strateginių tikslų bei pažangos uždavinių peržiūrą. Pasibaigus Plano įgyvendinimo laikotarpiui, 2031 m. atliekamas baigiamasis Plano vertinimas, kurio tikslas – išanalizuoti Plano įgyvendinimo poveikį šalies socialinei ekonominei gerovei ir jos raidai, aplinkai ir nacionaliniam saugumui. Šiuos vertinimus atlieka STRATA. Vertinimų ataskaitos skelbiamos viešai. Tarpinių ir baigiamojo Plano vertinimų rezultatai pristatomi socialiniams ekonominiams partneriams, visuomenei ir aptariami per viešąsias konsultacijas.

2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano strateginių tikslų, uždavinių ir poveikio rodiklių sąrašas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
1 TIKSLAS. Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą			Pasaulio konkurencingumo indeksas	Ekonomikos ir inovacijų ministerija (EIM)	vieta	39 (2019)	35	30	Pasaulio ekonomikos forumas
			Suminis inovatyvumo indeksas (Europos inovacijų švieslentė)	EIM	vieta	19 (2019)	17	12	Europos Komisija
			Pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai, palyginti su Europos Sąjungos (ES) šalimis (perkamosios galios standartais)	EIM	vieta	20 (2019)	17	15	Eurostatas
			Bendrųjų koreguotų disponuojamųjų namų ūkio pajamų, tenkančių vienam gyventojui, dydis, palyginti su ES vidurkiu (perkamosios galios standartais)	Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija (LRVK)	procentai	81 (2018)	88	100	Eurostatas
			Visos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) išlaidos, palyginti su bendruoju vidaus produktu (BVP)	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (ŠMSM)	procentai	0,94 (2018)	1,5	2,2	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			Gyvybės mokslų sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	EIM	procentai	0,87 (2016)	3,0	5,0	Lietuvos statistikos departamentas
			Inžinerinės pramonės sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	EIM	procentai	5,66 (2018)	6,7	7,69	Lietuvos statistikos departamentas
			Informacinių ir komunikacinių technologijų (ICT) sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	EIM	procentai	5,03 (2018)	6,9	9,3	Lietuvos statistikos departamentas
			Inovatyvių viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės*	ministerijos	procentai	0,02 (2019)	5	20	Viešųjų pirkimų tarnyba
			Pasaulio kelionių ir turizmo konkurencingumo indeksas	EIM	vieta	59 (2019)	56	49	Pasaulio ekonomikos forumas
			Išteklių produktyvumas	EIM	eur/kg	0,92 (2019)	1,1	1,5	Eurostatas
	1.1 uždavinys. Stiprinti žmonių išteklius ir kompetencijas aukšto lygio	ŠMSM	1.1.1. Naujų mokslų daktaro laipsnį apsigynusių asmenų skaičius tūkstančiui gyventojų	ŠMSM	vienetai	0,9 (2018)	1,5	2,0	Eurostatas
			1.1.2. Užsienio piliečių dalis tarp visų doktorantūros studentų	ŠMSM	procentai	6,8 (2018)	7,0	15,0	Eurostatas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas		Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	mokslui ir mokslu grįstoms technologijoms kurti		1.1.3. Tyrėjai aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose, dalis nuo visos darbo jėgos (viso etato ekvivalentu)		ŠMSM	procentai	0,43 (2018)	0,45	0,46	Eurostatas
	1.2 uždavinys. Kurti aukšto lygio mokslo žinias, didinančias šalies konkurencingumą	ŠMSM	1.2.1. Lietuvos institucijose dirbančių tyrėjų publikacijų, patenkančių tarp 10 procentų pasaulyje dažniausiai cituojamų mokslinių publikacijų, dalis		ŠMSM	procentai	4,78 (2017)	6,5	10,0	Europos Komisija
			1.2.2. Aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP finansavimas iš ES ir tarptautinių organizacijų lėšų (be lėšų, pateiktų per valstybės biudžetą), dalis nuo viso aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP finansavimo		ŠMSM	procentai	6,9 (2019)	13,0	15,0	Lietuvos statistikos departamentas
	1.3 uždavinys. Skatinti mokslui imlaus verslo kūrimąsi bei mokslo ir verslo bendradarbiavimą ir plėtoti verslumo kultūrą mokslo ir studijų institucijose	ŠMSM (EIM)	1.3.1. Aukštojo mokslo ir valdžios sektorių MTEP veiklos finansavimo dalis	Lietuvos verslo įmonių lėšomis	ŠMSM	procentai	2,4 (2019)	3,0	4,3	Lietuvos statistikos departamentas
				užsienio verslo įmonių lėšomis			1 (2019)	1,7	2,7	
			1.3.2. Tyrėjai verslo sektoriuje, dalis nuo visos darbo jėgos (viso etato ekvivalentu)		ŠMSM / EIM	procentai	0,19 (2018)	0,25	0,4	Eurostatas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	1.4 uždavinys. Perorientuoti pramonę į žiedinę ekonomiką ir skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą	EIM (Aplinkos ministerija (AM))	1.4.1. MTEP išlaidos verslo sektoriuje, palyginti su BVP	EIM	procentai	0,33 (2018)	0,7	1,3	Lietuvos statistikos departamentas
			1.4.2. Inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalis nuo visų įmonių	EIM	procentai	45,3 (2016–2018)	54	57	Lietuvos statistikos departamentas
			1.4.3. Atgautų medžiagų panaudojimas	EIM	procentai	4,8 (2017)	8,1	10,6	Eurostatas
			1.4.4. Ekologinių inovacijų indeksas	EIM	balai	89 (2018)	122	133	Europos Komisija
			1.4.5. Pramonės sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	EIM	procentai	+35,5 (2016–2018)	+11,0	–9	Nacionalinė išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos ataskaita
			1.4.6. Sutaupyta energijos kiekis pramonės sektoriuje	EIM	GWh	0 (2020)	4 091,8 5	5 455,8	Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (NEKS planas) ataskaita

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			1.4.7. Pramonės sektoriuje išmetamo NMLOJ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	EIM	procentai	-8,9 (2018)	-39,5	-47	Nacionalinė išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
			1.4.8. Pramonės sektoriuje išmetamo SO ₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	EIM	procentai	-45,7 (2018)	-57,5	-60	Nacionalinė išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
	1.5 uždavinys. Pritraukti tiesiogines užsienio ir vietines investicijas	EIM (Užsienio reikalų ministerija (URM))	1.5.1. Verslo bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą	EIM	mln. eurų	5 906 (2018)	7 454	9 489	Lietuvos statistikos departamentas
			1.5.2. Pritrauktų tiesioginių užsienio investicijų plyno lauko projektų pažangiųjų ir vidutiniškai pažangių technologijų gamybos ir žinioms imlių paslaugų sektoriuose dalis nuo visų tiesioginių užsienio investicijų plyno lauko projektų	EIM	procentai	69 (2018)	70	72	fDI Markets, VŠĮ „Investuok Lietuvoje“
			1.5.3. Darbuotojų pažangių ir vidutiniškai pažangių technologijų gamybos ir žinioms imlių paslaugų sektoriuose dalis nuo visų užimtų gyventojų	EIM	procentai	11,8 (2018)	14,6	17,0	Eurostatas

Strateginis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvaujančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	1.6 uždavinys. Skatinti valstybės skaitmeninimą	EIM (ministerijos)	1.6.1. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI)	EIM	vieta ES	14 (2020)	10	7	Europos Komisijos skaitmeninės transformacijos suvestinė
	1.7 uždavinys. Skatinti verslumą ir įmonių augimą	EIM	1.7.1. Verslumo subindeksas (Europos iniciatyva „Smulkiojo verslo aktas“)	EIM	vieta ES	7 (2019, remiantis 2014 m. duomenimis)	5	3	EC Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs (DG GROW)
			1.7.2. Verslo aplinkos indeksas (Pasaulio banko tyrimas <i>Doing Business</i>)	EIM	vieta	11 (2019)	7	5	Pasaulio bankas, <i>Ease of doing business score</i>
	1.8 uždavinys. Didinti kultūros ir kūrybinių industrijų potencialą ir skatinti kūrybinių turinių grįstų naujų produktų ir paslaugų kūrimą	Kultūros ministerija (KM) (EIM)	1.8.1. Kultūros sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės dalis, palyginti su visa sukuriama pridėtine verte	KM	procentai	2,2 (2017)	3	3,5	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	1.9 uždavinys. Skatinti intelektinės nuosavybės kūrimą ir naudojimą	Teisingumo ministerija (TM) (KM, ŠMSM, EIM)	1.9.1. Patentinių paraiškų pagal Patentinės kooperacijos sutartį (PCT) skaičius vienam mlrd. BVP (perkamosios galios standartais)	TM	vienetai	0,5 (2017)	1,5	2,5	Europos Komisija
	1.10 uždavinys. Skatinti prekių ir paslaugų eksportą	EIM (KM, Žemės ūkio ministerija (ŽŪM))	1.10.1. Lietuviškos kilmės prekių (be energetinių (mineralinių) produktų) ir paslaugų eksportas	EIM	mln. eurų	26 195 (2019)	33 800	40 100	Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos bankas
			1.10.2. Lietuviškos kilmės pažangiųjų technologijų (<i>hi-tech</i>) prekių eksportas	EIM	mln. eurų	1 064 (2019)	1 700	2 300	Lietuvos statistikos departamentas, VŠĮ „Versli Lietuva“
			1.10.3. Daug žinių reikalaujančių paslaugų eksportas	EIM	mln. eurų	2 907 (2019)	4 000	5 200	Lietuvos bankas
			1.10.4. Audiovizualinių ir susijusių paslaugų eksportas	KM	mln. eurų	21,1 (2019)	24	27,9	Lietuvos bankas
	1.11 uždavinys. Didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą	EIM (AM, KM, Sveikatos apsaugos ministerija (SAM), Susisiekimo ministerija (SM))	1.11.1. Kelionių paslaugų eksportas	EIM	mln. eurų	1 274 (2018)	1 695	2 164	Lietuvos bankas
			1.11.2. Turizmo sektoriaus sukuriama pridėtinė vertė, dalis nuo bendros pridėtinės vertės	EIM	procentai	2,9 (2018)	3,9	4,47	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	1.12 uždavinys. Skatinti tvarią finansų rinkų plėtrą	Finansų ministerija (FM)	1.12.1. Ne finansų bendrovių skola, palyginti su BVP	FM	procentai	42,72 (2018)	45	50	Lietuvos bankas
			1.12.2. Pritrauktos privačios lėšos strateginėms sritims (kuriose nustatytas investavimo trūkumas) finansuoti	FM	mln. eurų	933 (2014–2020)	510 (2021– 2025)	1 700 (2021– 2030)	Sutartys su finansinių priemonių / fondų fondų valdytojais arba finansiniais tarpininkais
	1.13 uždavinys. Didinti energetikos sektoriaus konkurencingumą	Energetikos ministerija (EM)	1.13.1. Vidutinė galutinė elektros energijos kaina verslo ir pramonės vartotojams, palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Skandinavijos bei Vidurio ir Rytų Europos šalimis ES narėmis	EM	vieta	9 (2019)	7	3	Eurostatas
			1.13.2. Vidutinė galutinė gamtinių dujų kaina verslo ir pramonės vartotojams, palyginti su kitomis Baltijos valstybėmis, Skandinavijos bei Vidurio ir Rytų Europos šalimis ES narėmis	EM	vieta	4 (2019)	4	3	Eurostatas

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	1.14 uždavinys. Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriamą pridėtinę vertę bei konkurencingumą	ŽŪM	1.14.1. Pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje, palyginti su ES valstybėmis narėmis (perkamosios galios standartais)	ŽŪM	vieta	16 (2019)	13	11	Eurostatas
			1.14.2. Lietuviškos kilmės perdirbtų žemės ūkio produktų eksportas, dalis nuo viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto	ŽŪM	procentai	41 (2019)	50	60	Lietuvos statistikos departamentas
			1.14.3. Inovatyvių melioracijos sistemų plotai	ŽŪM	tūkst. ha	1,2 (2018)	6	11,2	VĮ Valstybės žemės fondas
	1.15 uždavinys. Pritraukti į šalį reikiamos aukštos kvalifikacijos specialistus	EIM (Vidaus reikalų ministerija (VRM), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM))	1.15.1. Lietuvoje dirbančių užsieniečių, kurie dirba pagal profesijas, esančias 1–2 Lietuvos profesijų klasifikatoriaus grupėse, ir uždirba bent 1,5 vidutinio darbo užmokesčio, skaičius	EIM	vienetai	1 677 (2018)	2 400	3 200	Vyriausybės strateginės analizės centras (STRATA)
2 TIKSLAS. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį			Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį	SADM	procentai	26,3 (2019)	23	19,0	Lietuvos statistikos departamentas
			Absoliutaus skurdo lygis	SADM	procentai	7,7 (2019)	6	4	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas		Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			Lietuvos gyventojų skaičius		LRVK	mln. gyventojų	2,79 (2019)	2,86	2,9	Eurostatas
			Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis		SADM	procentai	8,4 (2019)	6,7	4,7	Lietuvos statistikos departamentas
			Laimės indeksas		LRVK	vieta ES	17 (2020)	13	ne žemesnė nei 10	Jungtinės Tautos
			Socialinis kapitalas		SADM	balai	42,6 (2019)	47	55	Legatum institutas
			Vidutinė tikėtina sveiko gyvenimo trukmė	vyrų	Sveikatos apsaugos ministerija (SAM)	metai	56,3 (2018)	61	62,6	Lietuvos statistikos departamentas
				moterų			59,1 (2018)	64,3		
	2.1 uždavinys. Mažinti pajamų nelygybę	SADM (FM)	2.1.1. <i>Gini</i> koeficientas		SADM / FM	vieta ES	27 (2018)	23	18	Eurostatas
			2.1.2. Pajamų pasiskirstymo koeficientas		SADM / FM	skirtumas kartais	6,4 (2019)	5,7	5,0	Lietuvos statistikos departamentas
	2.2 uždavinys. Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir	SADM (SAM, ŠMSM)	2.2.1. 65 metų ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis		SADM	procentai	31,6 (2019)	30,0	25,0	Lietuvos statistikos departamentas
			2.2.2. Asmenų, kurių veikla dėl sveikatos sutrikimų buvo apribota, skurdo rizikos lygis		SADM	procentai	31,3 (2019)	28,0	23,0	Eurostatas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę		2.2.3. Integruotų ir bendruomeninių specialiųjų socialinių paslaugų (t. y. neįskaitant bendrųjų socialinių paslaugų) gavėjų (senatvės pensijos amžiaus asmenų ir asmenų su negalia) dalis, palyginti su senatvės pensijos amžiaus asmenų ir asmenų su negalia skaičiumi	SADM / SAM	procentai	5,2 (2019)	8	12	Lietuvos statistikos departamentas, SADM
			2.2.4. Neįgaliųjų gyvenimo kokybės indeksas	SADM	balai (iš 100)	48,53 (2019)	55	60	Neįgaliųjų reikalų departamentas
			2.2.5. Dirbančių darbingo amžiaus neįgaliųjų dalis, palyginti su bendru darbingo amžiaus neįgaliųjų skaičiumi	SADM	procentai	29 (2019)	39	47	SADM
	2.3 uždavinys. Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą	SADM	2.3.1. Ilgalaikio nedarbo lygis	SADM	procentai	1,9 (2019)	1,7	1,5	Lietuvos statistikos departamentas
			2.3.2. Pakartotinai per 12 mėnesių nuo neterminuoto į(si)darbinimo įregistruotų bedarbių dalis	SADM	procentai	24,5 (2019)	18,2	17,6	Užimtumo tarnyba

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	2.4 uždavinys. Mažinti gyventojų energetinį skurdą	EM (AM, SADM)	2.4.1. Namų ūkių, kurie energijos išlaidoms skiria didelę dalį savo pajamų, dalis	EM	procentai	17,1 (2016)	15,0	8,6	Lietuvos statistikos departamentas
			2.4.2. Asmenys, gyvenantys namų ūkiuose, kurie dėl lėšų stokos negali sau leisti pakankamai šildyti būsto	SADM	procentai	27 (2019)	23	17	Lietuvos statistikos departamentas
	2.5 uždavinys. Gerinti aplinką šeimai, siekiant didinti gimstamumą ir gyvenimo kokybę bei sudaryti sąlygas derinti darbo ir šeiminius įsipareigojimus	SADM (SAM, ŠMSM)	2.5.1. Namų ūkių su vaikais skurdo rizikos lygis	SADM	procentai	18,4 (2019)	15,0	12,0	Lietuvos statistikos departamentas
			2.5.2. Vaikų nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose, dalis	ŠMSM	procentai	88,9 (2018)	90	95	Eurostatas
			2.5.3. Suminis gimstamumo rodiklis	SADM	vaikų skaičius, tenkantis 1 moteriai	1,61 (2019)	1,79	1,9	Lietuvos statistikos departamentas
			2.5.4. Gyventojų, kurie blogai arba labai blogai vertina darbo laiko suderinamumo su įsipareigojimais šeimai ar kitais įsipareigojimais galimybes, dalis	SADM	procentai	18,2 (2015)	13,2	8,2	<i>European Institute for Gender Equality</i>

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			2.5.5. Moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis	SADM	procentai	13,3 (2019)	10	7	Lietuvos statistikos departamentas
	2.6 uždavinys. Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse	SADM (ministerijos, LRVK)	2.6.1. Fizinės ir informacinės aplinkos prieinamumo neįgaliesiems lygis	SADM	procentai	32 (2019)	50	70	Neįgaliųjų reikalų departamentas
	2.7 uždavinys. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą	SADM (ŠMSM, VRM, KM, AM)	2.7.1. Gyventojų, kurie yra dalyvavę mecenatystės, labdaros, savanorystės, bendruomeninėje veikloje, dalies padidėjimas	KM	procenti- niai punktai	–	5	10	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas
			2.7.2. Pilietinės visuomenės organizacijų tvarumo indeksas	SADM	balai (nuo 7 iki 1)	2,5 (2019)	2,1	1,9	USAID indeksas
			2.7.3. Pilietinės galios indeksas	SADM	balai (iš 100)	39,7 (2019)	45	53	Pilietinės visuomenės institutas
			2.7.4. Gyventojų, įsitraukusių į savanorišką veiklą, dalis	SADM	procentai	14,6 (2019)	18	22	SADM
	2.8 uždavinys. Skatinti verslo atsakomybę	SADM (EIM, AM)	2.8.1. Įmonių, kurios matuoja pažangą socialinės atsakomybės srityje pagal verslo tvarumo ir atsakingumo indeksą, skaičius	SADM	vienetai	10 (2019)	30	40	SADM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	2.9 uždavinys. Stiprinti socialinį dialogą ir gerinti darbo vietų kokybę	SADM	2.9.1. Darbuotojų, kuriems taikomos kolektyvinės sutartys, dalis nuo visų šalies darbuotojų	SADM	procentai	15 (2019)	20	25	SADM
			2.9.2. Darbuotojų, kurie dalyvauja profesinėse sąjungose, dalis nuo visų šalies darbuotojų	SADM	procentai	7,1 (2019)	10	12	Lietuvos statistikos departamentas
			2.9.3. Darbo vietos ir užimtumo kokybės įvertis	SADM	balai (iš 100)	53,62 (2013–2017)	56,40	59,75	<i>Eurofound</i> industrinių santykių indekso dalis
	2.10 uždavinys. Skatinti užsienio lietuvių sugrįžimą į Lietuvą, užtikrinti valstybės poreikius atitinkantį migracijos srautų valdymą ir migrantų integraciją į valstybės ir	LRVK (SADM, VRM, EIM, ŠMSM, URM)	2.10.1. Grįžusių Lietuvos Respublikos piliečių skaičius	LRVK	vienetai	20 412 (2019)	25 000	25 000	Lietuvos statistikos departamentas
			2.10.2. Neto tarptautinė migracija nuo visų gyventojų	LRVK	procentai	0,39 (2019)	0,6	0,7	Lietuvos statistikos departamentas
			2.10.3. Užsieniečių dalis, palankiai vertinanti savo ryšį su rezidencijos valstybe Lietuva	SADM	procentai	80 (2017)	85	90	EBPO tyrimas „Settling in 2018. Indicators of Immigrant Integration“

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	visuomenės gyvenimą		2.10.4. Trečiųjų šalių piliečių, gavusių leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, ir ES valstybių narių piliečių (išskyrus lietuvių kilmės asmenis), baigusią lietuvių kalbos pagrindų mokymus, dalis nuo visų atvykusių	ŠMSM	procentai	–	10	30	Migracijos departamentas
	2.11 uždavinys. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą	SAM (ŠMSM, SADM, KM)	2.11.1. Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas	SAM	mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	303 (2017)	220	160	Eurostatas
			2.11.2. Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą ir labai gerą, dalis	SAM	procentai	58 (2018)	64	68	Higienos institutas
			2.11.3. Alkoholio suvartojimas per metus, tenkantis vienam šalies gyventojui, vyresniam negu 15 metų	SAM	litrai absoliutaus alkoholio	15,0 (2016)	8,6	7,0	Pasaulio sveikatos organizacija (PSO)
			2.11.4. 15–64 metų Lietuvos gyventojų, nurodžiusių, kad rūkė tabako gaminius per paskutinį mėnesį, dalis	SAM	procentai	33,9 (2016)	20	18	Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			2.11.5. Lietuvos gyventojų, per paskutinius 12 mėn. vartojusių narkotines ir psichotropines medžiagas, dalis	SAM	procentai	3,1 (2016)	3,1	3,1	Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas
			2.11.6. Mirtingumas dėl savižudybių	SAM	mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	23,5 (2019)	17,5	13	Higienos institutas
			2.11.7. Nutukusių 20–64 metų asmenų dalis	SAM	procentai	19 (2014)	18,5	16	Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras (SMLPC)
			2.11.8. Vaikų (2 metų), paskiepytų viena MMR (tymų, kiaulytės (epideminio parotito) ir raudonukės) vakcinos doze, aprėptis	SAM	procentai	92 (2018)	95	95	Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC)
			2.11.9. Mokinių, dalyvavusių neformaliojo vaikų švietimo sporto ir kitose fizinį aktyvumą skatinančiose veiklose, dalis	ŠMSM	procentai	20 (2018)	23	26	Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS)

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			2.11.10. 18–24 metų asmenų, kurie pirmą kartą išbandė azartinius lošimus lošimo organizavimo vietoje arba nuotoliniuose lošimuose, dalis	FM	procentai	73 (2019)	65	60	reprezentacinė gyventojų apklausa
			2.11.11. Mokinių, kuriems būdingas žemas psichologinės gerovės lygis, dalis	SAM	procentai	31,3 (2018)	26	22	„Mokyklinio amžiaus vaikų gyvensena ir sveikata“ tyrimas
	2.12 uždavinys. Didinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir saugą	SAM	2.12.1. Gydomo priemonėmis išvengiamas mirtingumas	SAM	mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	184 (2017)	150	100	Eurostatas
			2.12.2. Mirštamumas nuo miokardo infarkto per 30 dienų nuo hospitalizacijos	SAM	procentai	13,3 (2019)	11	9	Higienos institutas
			2.12.3. Mirštamumas nuo išeminio galvos smegenų insulto per 30 dienų po hospitalizacijos	SAM	procentai	18,24 (2019)	14	12	Higienos institutas
			2.12.4. Bendras 5 metų išgyvenamumas sergant	SAM	procentai	77,1 (2015)	82	89	Nacionalinis vėžio institutas
						62,9 (2015)	67,4	70,8	

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas		Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
				storosios žarnos vėžiu			54,1 (2015)	61	66	
			2.12.5. Gyventojų, manančių, kad jie buvo įtraukti į gydymo procesą, dalis		SAM	procentai	–	50	70	gyventojų apklausa
			2.12.6. Efektyvių organų donorų skaičius		SAM	skaičius 1 mln. gyventojų	18,6 (2019)	25	30	Nacionalinis transplantacijos biuras
	2.13 uždavinys. Didinti sveikatos sistemos efektyvumą ir atsparumą sukrėtimams ir plėsti inovatyvias sveikatos priežiūros paslaugas	SAM (KM, AM)	2.13.1. Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius		SAM	santykis	1,8 (2019)	2,1	2,5	Higienos institutas
			2.13.2. Gyventojų išlaidų sveikatos priežiūros paslaugoms ir prekėms dalis nuo visų einamųjų išlaidų		SAM	procentai	31,6 (2018)	20	15	Lietuvos statistikos departamentas
			2.13.3. Gyventojų, dėl laukimo laiko (ilgų eilių) atidėjusių kreipimąsi dėl sveikatos priežiūros paslaugų, dalis		SAM	procentai	11 (2014)	8	6	Lietuvos statistikos departamentas
			2.13.4. Sveikatos priežiūros paslaugų, suteiktų skaitmeninės sveikatos duomenų pagrindu, dalis, palyginti su visomis suteiktomis sveikatos priežiūros paslaugomis		SAM	procentai	–	30	60	SAM

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis	
	2.14 uždavinys. Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą	ŽŪM	2.14.1. Gyventojų, reguliariai vartojančių vietos maisto produktus, dalies padidėjimas	ŽŪM	procenti- niai punktai	–	15	20	gyventojų nuomonės tyrimas	
			2.14.2. Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau kaip 50 proc. savo produkcijos, skaičius	ŽŪM	tūkst. vienetų	36 (2016)	38	40	Lietuvos statistikos departamentas	
3 TIKSLAS. Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams			Lietuvos švietimo vieta Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) gerovės indekse	ŠMSM	vieta	18 (2019)	16	15	EBPO	
			Lietuvos pozicija tarp Europos ekonominės erdvės (EEE) šalių pagal EBPO PISA tyrimų mokinių pasiekimų vidurkius (visose tarptautinių tyrimų srityse)	ŠMSM	vieta	21–27 (2018)	16	10	EBPO	
			Aukštąjį išsilavinimą turinčių 30– 34 metų gyventojų dalis	ŠMSM	procentai	57,8 (2019)	ne mažiau nei ES vidurkis	ne mažiau nei ES vidurkis	Eurostatas	
			Per paskutines 4 savaites besimokiusių 25-64 metų asmenų dalis	ŠMSM	procentai	7 (2019)	10	15	Eurostatas	
			Aukštųjų mokyklų,	Į 500-uką, iš jų:	ŠMSM	vienetai	1 (2020)	1	2	QS World University

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas		Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			patenkančių į <i>QS World University Rankings</i> reitingą, skaičius	į 400-uką			0 (2020)	0	1	<i>Rankings</i>
	3.1 uždavinys. Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį	ŠMSM (EIM, KM)	3.1.1. Mokinių, nepasiekusių 2 (iš 6) tarptautinio penkiolikmeči ų tyrimo PISA lygio dalis	skaitymo gebėjimų	ŠMSM	procentai	24,4 (2018)	20	15	EBPO
				matematinio raštingumo			25,6 (2018)	20	15	
				gamtamokslinio raštingumo			22,2 (2018)	20	15	
				kūrybinio mąstymo gebėjimai* <i>*Bus papildyta, kai pradės skaičiuoti EBPO</i>			–	–	–	
			3.1.2. Mokinių pasiekimų skirtumas tarp mažiausių (mažiau nei 3 tūkst. gyventojų) ir didžiausių (per 15 tūkst.) vietovių (didžiausias iš visų PISA tyrimų tiriamų sričių)		ŠMSM	skirtumas taškais	67,68 (2018)	40	30	EBPO
			3.1.3. Mokinių, tenkančių vienam mokytojui, skaičius		ŠMSM	vienetai	8,6 (2018)	10	13	Eurostatas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	3.2 uždavinys. Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui	ŠMSM (SADM, KM, SAM)	3.2.1. Švietimo pagalbą gaunančių mokinių dalis nuo visų, kuriems nustatytas pagalbos poreikis	ŠMSM	procentai	57,6 (2019–2020)	85	97	ŠVIS
			3.2.2. Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	ŠMSM	procentai	60,3 (2018)	65	75	ŠVIS
			3.2.3. Specialiųjų ugdymo (-si) poreikių turinčių vaikų, išskyrus gabiuosius, dalyvaujančių neformaliajame vaikų švietime, dalis	ŠMSM	procentai	30 (2018–2019)	40	50	ŠVIS
			3.2.4. Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose, dalis	ŠMSM	procentai	48,6 (2019)	85	90	ŠVIS
			3.2.5. 25–29 metų asmenų iš žemiausias pajamas turinčių namų ūkių, įgijusių aukštąjį išsilavinimą (ne mažiau kaip 4 metai), dalis	ŠMSM	procentai	16,5 (2017)	25	30	Lietuvos statistikos departamentas
			3.2.6. Per 2 mėnesius nė karto patyčių nepatyrusių mokinių dalis	ŠMSM	procentai	48,2 (2018)	55	70	HBSC

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas			Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)		Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė		Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė		Duomenų šaltinis
	3.3 uždavinys. Pritaikyti švietimo sistemą sklandžiai reemigravusių Lietuvos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir atvykusių užsieniečių integracijai bei gerinti sąlygas besimokančiųjų judumui	ŠMSM	3.3.1. Sugrįžusių asmenų, gavusių pagalbą integruotis į švietimo sistemą (ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo kartu), dalis nuo tų, kurie kreipėsi			ŠMSM	procentai	88,7 (2019)		93		95		ŠVIS
			3.3.2. Užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, dalis, palyginti su bendru studijuojančių asmenų skaičiumi			ŠMSM	procentai	6,3 (2019)		9		12		ŠVIS
	3.4 uždavinys. Gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje bei prisitaikyti kintančioje aplinkoje reikalingų kompetencijų	ŠMSM (SADM, EIM)	3.4.1. Pameistrystės būdu besimokiusių profesinių mokyklų mokinių dalis nuo atitinkamais metais kvalifikaciją įgijusių mokinių skaičiaus			ŠMSM	procentai	3 (2019)		8		15		ŠVIS
			3.4.2. Mokinių, kartu su profesija siekiančių įgyti ir vidurinį išsilavinimą (ISCED 3), dalis			ŠMSM	procentai	26,8 (2018)		29		30		Eurostatas
			3.4.3. Studijuojančių STEM srityse asmenų dalis, palyginti su	bend- ras	vyras	ŠMSM	procentai	28,3 (2018)	73, 4	30	70	33	65	Eurostatas
		moterys	26, 6		30									

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas		Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			visais studentais	iš jų inžinerijos ir informatikos studijų kryptis			24,3 (2018)	26	28	
			3.4.4. Aukštųjų mokyklų absolventų, įsidarbinusių eiti atitinkamos kvalifikacijos reikalingas pareigas per 6 mėnesius po studijų baigimo, dalis		ŠMSM	procentai	63 (2017)	71	76	STRATA
			3.4.5. Absolventų, dirbusių atitinkamos kvalifikacijos reikalingą darbą (Lietuvos profesijų klasifikatoriaus (LPK) 4–8 pagrindinės grupės) 6-ąjį mėnesį po profesinio mokymo programos baigimo, dalis		ŠMSM (EIM)	procentai	58,0 (2017)	70	80	STRATA
			3.4.6. Mokinių, dalyvaujančių STEAM krypties neformaliojo vaikų švietimo programose, dalis	bendras lygis	ŠMSM	procentai	4,2 (2018–2019)	10	15	ŠVIS
				berniukų / mergaičių santykis			61 / 39 (2018–2019)	55 / 45	50 / 50	
			3.4.7. 4 ir 8 klasių mokinių, kuriems gamtamokslinis ugdymas organizuojamas laboratorijose, dalis		ŠMSM	procentai	4 kl. – 2 8 kl. –11 (2016)	50	80	IEA TIMSS

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas		Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			3.4.8. Mokinių (5–12 klasių), gavusių profesinio orientavimo paslaugas, dalis		ŠMSM	procentai	25,6 (2018)	60	100	ŠMSM
			3.4.9. Darbdavių pasitenkinimo kvalifikuotų specialistų pasiūla lygis		EIM	procentai	43 (2018)	52	58	apklausa
	3.5 uždavinys. Įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemą, siekiant asmens gebėjimų ir kvalifikacijos darnos su asmens, darbo rinkos ir aplinkos poreikiais	ŠMSM (EIM, SADM, KM)	3.5.1. Per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų dalis	25–34 metų	ŠMSM	procentai	10,5 (2019)	12,5	15	Eurostatas
				55–74 metų			3,4 (2019)	5,5	8,0	
			3.5.2. Suaugusiųjų gebėjimai naudotis informacinėmis komunikacijos technologijomis (problemų sprendimo pasitelkiant technologijas srities rezultatai (dalis pasiekusiųjų 2-ąjį arba 3-įjį lygmenį) (PIAAC)		ŠMSM	procentai	18 (2016)	ne mažiau nei EBPO šalių vidurkis	ne mažiau nei pirmų 10-ies EBPO šalių vidurkis	EBPO
			3.5.3. Asmenų, įgijusių aukštos pridėtinės vertės kvalifikacijas arba kompetencijas pagal naują sistemą, įsidarbinusių aukštos pridėtinės vertės sektoriuose, dalis		SADM	procentai	–	87	95	LAMA BPO
	3.6 uždavinys. Sustiprinti pedagogo	ŠMSM	3.6.1. Asmenų, pretenduojančių į vieną valstybės finansuojamą pedagogikos studijų vietą, skaičius		ŠMSM	vienetai	0,7 (2019)	2	3	LAMA BPO

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	profesijos patrauklumą, sukurti veiksmingą jų rengimo ir kompetencijų tobulinimo sistemą		3.6.2. Mokytojų, turinčių magistro laipsnį, dalis	ŠMSM	procentai	15,8 (2019)	30	40	ŠVIS
			3.6.3. Pedagoginių studijų absolventų, dirbančių mokyklose po studijų praėjus 2 metams, dalis	ŠMSM	procentai	42 (2019)	50	65	STRATA
	3.7 uždavinys. Plėtoti mokslu grįstas studijas, geriau panaudojant laisvųjų mokslinių tyrimų potencialą, ir prisidėti prie Lietuvai ir pasauliui aktualių iššūkių sprendimo	ŠMSM	3.7.1. Valstybės biudžeto asignavimų dalių, skirtų mokslo ir studijų veikloms vykdyti, tarpusavio santykis	ŠMSM	procentai	34 : 66 (2019)	40 : 60	45 : 55	ŠMSM
			3.7.2. Tarptautinių mokslinių publikacijų, parengtų su bendraautorais iš užsienio, skaičius milijonui gyventojų (Europos inovacijų švieslentė)	ŠMSM	vieta ES	21 (2018)	18	14	Europos Komisija
4 TIKSLAS. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą			Gyventojų, kurie patys aktyviai dalyvauja kultūrinėse veiklose, dalis	KM	procentai	22,5 (2017)	26,5	30	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			Kultūros produktų ir paslaugų (scenos meno, vaizduojamojo meno ir amatų, muziejų, kultūros paveldo objektų lankymo, knygų skaitymo, bibliotekų, filmų) vartojimo lygis	KM	procentai	44,2 (2017)	53,6	60	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas
	4.1 uždavinys. Skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros	KM	4.1.1. Privačių namų ūkių galutinių vartojimo išlaidų laisvalaikiui ir kultūrai dalis nuo visų išlaidų	KM	procentai	8,3 (2018)	9,4	10,0	Eurostatas
			4.1.2. Gyventojų, esančių mažiau palankiame kultūriniame kontekste, dalyvaujančių kultūrinėse veiklose, dalies padidėjimas	KM	procenti- niai punktai	–	3	7	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas
			4.1.3. Kultūros įstaigų pajamos, gaunamos iš fizinių ir privačių juridinių asmenų paramos	KM	mln. eurų	5, 117 (2018)	6,0	7,0	Lietuvos statistikos departamentas
	4.2 uždavinys. Gerinti sąlygas kuriantiems Lietuvoje ir didinti Lietuvos kultūros sklaidą užsienyje	KM (ŠMSM)	4.2.1. Menų studijų kryptų studentų dalis nuo visų studentų	KM / ŠMSM	procentai	4,3 (2019-2020)	5	5,5	ŠVIS
			4.2.2. Užimtųjų privačiame ir nevyriausybiname kultūros sektoriuose dalis nuo visų užimtųjų	KM	procentai	0,62 (2018)	0,7	0,8	Lietuvos statistikos departamentas
			4.2.3. Lietuvos kūrėjų ir organizacijų, gavusių svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje, skaičius	KM	kaupia- mieji vienetai	3 (2019)	15	25	KM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			4.2.4. Kūrinių autorių pajamos, gaunamos už autorinių kūrinių naudojimą	KM	mln. eurų	11,715	12,886	14,058	LATGA, AGATA, AVAKA
	4.3 uždavinys. Skatinti visapusišką tautinių mažumų integraciją	KM (ŠMSM, SADM)	4.3.1. Tolerancijos tautinėms mažumoms indeksas	KM	vieta ES	27 (2019)	20	17	Europos Komisija, Eurobarometras
	4.4 uždavinys. Siekti gausinti aukščiausius Lietuvos sporto pasiekimus	ŠMSM	4.4.1. Olimpinėse žaidynėse, olimpinių sporto šakų pasaulio ir Europos suaugusiųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius olimpinėse rungtyse	ŠMSM	vienetai	14 (2018)	14	17	ŠMSM
			4.4.2. Paralimpinėse ir Kurčiųjų žaidynėse, pasaulio ir Europos neįgalųjų čempionatuose iškovotų medalių skaičius	ŠMSM	vienetai	14 (2018)	15	17	ŠMSM
	4.5 uždavinys. Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje	KM (URM, ŠMSM, LRVK)	4.5.1. Visuomenės dalies, dalyvaujančios istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjančios pilietinį ir tautinį tapatumą, padidėjimas	KM	procenti- niai punktai	–	5	10	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas
	4.6 uždavinys. Atgaivinti visuomenei	KM (EIM, VRM, ŽŪM, AM)	4.6.1. Įveiklintų kultūros paveldo objektų dalis	KM	procentai	25 (2019)	30	35	Kultūros paveldo departamentas prie KM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą ir didinti jo naudojimą visuomenės poreikiams		4.6.2. Kultūros paveldo objektų, į kurių išsaugojimą ir įveiklinimą aktyviai įsitraukė bendruomenės (įskaitant religines), skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija	KM	procentai	–	15	20	KM, Kultūros paveldo departamentas prie KM, VRM, ŽŪM
			4.6.3. Privataus finansavimo kultūros paveldo objektams išsaugoti ir įveiklinti dalies pokytis, palyginti su pradine situacija	KM	procenti- niai punktai	–	10	20	Kultūros paveldo departamentas prie KM
			4.6.4. Nematerialaus kultūros paveldo vertybių (įskaitant ir UNESCO vertybes) sąvade nustatytų ir pristatant visuomenei aktualizuotų vertybių skaičius	KM	kaupia- mieji vienetai	22 (2019)	55	80	Lietuvos nacionalinis kultūros centras
			4.6.5. Tautinio paveldo produktų skaičiaus pokytis, palyginti su pradine reikšme	ŽŪM	procentai	–	10	20	ŽŪM
	4.7 uždavinys. Didinti lietuvių kalbos aktualumą globalizacijos ir technologinių pokyčių kontekste	KM (ŠMSM)	4.7.1. Gyventojų dalies, kuriems vartoti lietuvių kalbą yra patrauklu, pokytis, palyginti su pradine reikšme	KM	procenti- niai punktai	–	5	10	KM kas 3 metus atliekamas tyrimas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	4.8 uždavinys. Stiprinti didžiavimąsi savo šalimi per Lietuvos sėkmės pavyzdžius	LRVK (ministerijos)	4.8.1. Lietuvos gyventojų, kurie didžiuojasi modernios Lietuvos pasiekimais, dalis	LRVK	procentai	–	60	80	LRVK Lietuvos žinomumo ir reputacijos tikslinėse užsienio šalyse ir šalies gyventojų Lietuvos vertinimo tyrimas
5 TIKSLAS. Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą			Energetinio saugumo koeficientas	EM	procentai	67,8 (2016)	74	79	VDU Energetinio saugumo tyrimų centras
			Transporto paslaugų eksportas	Susisiekimo ministerija (SM)	mln. eurų	7 028 (2019)	8 000	10 000	Lietuvos bankas
			Lietuvos vieta ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje	SM	vieta	14 (2018)	12	ne žemesnė nei 10	Europos Komisija (Transporto švieslentė)
			Lietuvos skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas (DESI subindeksas)	SM	vieta	19 (2020)	15	5	Europos Komisija
	5.1 uždavinys. Integruoti Lietuvos gamtinių dujų rinką į bendrą ES dujų rinką	EM	5.1.1. Gamtinių dujų importo kelių diversifikavimo (IRD) indeksas	EM	HHI	4 758 (2018)	3 793	3 000	Europos Komisija

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	5.2 uždavinys. Sujungti Lietuvos elektros energetikos sistemą su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema darbui sinchroniniu režimu	EM	5.2.1. ES valstybių narių elektros tinklų sujungimo lygis	EM	procentai	62 (2016)	95	111	NEKS plano ataskaita
			5.2.2. Iš ES valstybių narių importuojamos elektros energijos dalis nuo bendro elektros energijos importo	EM	procentai	54,5 (2018)	75	100	
	5.3 uždavinys. Užtikrinti Lietuvos elektros energijos rinkos ir elektros energetikos sistemos adekvatumą bei didinti vietinės elektros energijos gamybos dalį	EM	5.3.1. Iš atsinaujinančių energijos išteklų pasigamintą elektros energiją savo reikmėms vartojančių asmenų skaičius	EM	vienetai	3 395 (2019)	40 000	500 000	EM
			5.3.2. Lietuvoje pagamintos elektros energijos dalis nuo bendro šalies elektros energijos sunaudojimo	EM	procentai	26,7 (2018)	60	70	Lietuvos statistikos departamentas
	5.4 uždavinys. Gerinti šalies transporto junglumą su ES valstybėmis	SM (EIM, AM)	5.4.1. TEN-T pagrindinio tinklo dalis, atitinkanti ES nustatytus reikalavimus	SM	procentai	7 (2016)	50	100	Europos Komisija
			5.4.2. Europinės geležinkelio vėžės ilgis („Rail Baltica“ projektas)	SM	kilometrai	115,2 (2019)	400	509	Eurostatas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	narėmis ir trečiosiomis šalimis		5.4.3. Elektrifikuotų geležinkelių dalis, palyginti su bendru geležinkelių ilgiu	SM	procentai	8 (2019)	22	35	Lietuvos statistikos departamentas
			5.4.4. Skrydžių kryptų iš Lietuvos oro uostų skaičius	SM	vienetai	92 (2019)	110	120	VĮ Lietuvos oro uostai
			5.4.5. Lietuvos oro uostuose aptarnautų keleivių skaičius	SM	mln. vienetų	6,5 (2019)	8,5	11	Eurostatas
	5.5 uždavinys. Gerinti transporto junglumą šalies viduje	SM (AM)	5.5.1. Valstybinės reikšmės (krašto) kelių, kurių suminio kelio dangos būklės indekso (DBI) reikšmė viršija leistinas ribas, dalies sumažėjimas	SM	procentai	41 (2018)	30	17	VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcija
			5.5.2. Nutiestų, rekonstruotų ir suremontuotų vietinės reikšmės kelių (gatvių) su patobulintomis dangomis dalis nuo visų vietinės reikšmės kelių	SM	procentai	17,4 (2019)	20	22	Lietuvos statistikos departamentas
	5.6 uždavinys. Didinti transporto infrastruktūros panaudojimo efektyvumą, gerinti eismo	SM (VRM, SAM, AM)	5.6.1. Keleivių vežimas visų rūšių transportu	SM	mln. keleivių	381 (2019)	405	420	Lietuvos statistikos departamentas
			5.6.2. Krovinių vežimas visų rūšių transportu	SM	mln. tonų	163,8 (2019)	165	170	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	saugą		5.6.3. Žuvusiųjų keliuose skaičius	SM / VRM	skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	66 (2019)	40	30	VRM, Lietuvos statistikos departamentas
			5.6.4. Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija	SM / VRM / SAM	procentai (pagal MAIS3+ metodiką)	840 (2019)	–25	–50	VRM
	5.7 uždavinys. Gerinti skaitmeninį junglumą	SM	5.7.1. Namų ūkių, turinčių galimybę naudoti 100 Mbps spartos interneto ryšį, dalis	SM	procentai	69 (2019)	100	100	Europos Komisija
			5.7.2. 5G ryšio aprėptyje esančių namų ūkių miestų ir miestelių teritorijose dalis	SM	procentai	0 (2020)	95	100	Ryšių reguliavimo tarnyba
	6 TIKSLAS. Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklų naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti			Išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio pokytis ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ATLPS) dalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m. lygiu	AM	procentai	–40,7 (2018)	–42,0	–43

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas		Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
atsparumą jos poveikiui			Išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio pokytis ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m.		AM	procentai	12,2 (2018)	-2,8	-9	Nacionalinė išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos ataskaita
			Išmetamo į aplinkos orą teršalų kiekio pokytis, palyginti su 2005 m.	sieros dioksido (SO ₂)	AM	procentai	53,4 (2018)	-57,5	-60	Nacionalinė išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
				azoto oksidų (NO _x)			23 (2018)	-49,5	-51	
				nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ)			28,6 (2018)	-39,5	-47	
				amoniako (NH ₃)			0,4 (2018)	-10	-10	
				smulkiųjų kietųjų dalelių (KD _{2,5})			37,3 (2018)	-41	-45	
			Miestų, kuriuose metinė kietųjų dalelių KD ₁₀ koncentracija neviršija PSO rekomenduojamo lygio, dalis		AM	procentai	22,2 (2019)	30	40	Valstybinis aplinkos (oro kokybės) monitoringas
			Sutaupytas galutinės energijos kiekis		EM	GWh	0 (2020)	20 459, 3	27 279	NEKS plano ataskaita

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo bendro galutinio energijos suvartojimo	EM	procentai	24,21 (2018)	38	45	Lietuvos statistikos departamentas
	6.1 uždavinys. Didinti atsinaujinančių ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšių judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą	SM (AM)	6.1.1. Transporto sektoriuje išmetamo šiltnamio efekto sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	SM	procentai	37,2 (2016–2018)	10,3	–9	Nacionalinė išmetamųjų į atmosferą šiltnamio efekto sukeliančių dujų kiekio apskaitos ataskaita
			6.1.2. Transporto sektoriuje išmetamo NO _x kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	SM	procentai	–16,1 (2018)	–49,5	–51	Nacionalinė išmetamųjų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
			6.1.3. Atsinaujinančių energijos išteklių dalis, palyginti su bendrojo energijos suvartojimu transporto sektoriuje	SM	procentai	4,33 (2018)	11	15	Lietuvos statistikos departamentas
			6.1.4. Sutaupyta transporto sektoriuje energijos kiekis	SM	GWh	0 (2020)	8 183,7	10 911,6	NEKS plano ataskaita
			6.1.5. Kelionių dviračiais ir kitomis bėmatorėmis transporto priemonėmis dalis bendroje kelionių struktūroje	SM / VRM	procentai	5,7 (2017)	9	12,3	SM, VRM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			6.1.6. Autobusų ir traukinių dalis, palyginti su visu keleiviniu transportu	SM	procentai	8,9 (2017)	11,4	16,0	Eurostatas
			6.1.7. Geležinkelių ir vidaus vandenų transporto dalis, palyginti su visu krovinių transportu	SM	procentai	39 (2019)	42	45	Lietuvos statistikos departamentas
	6.2 uždavinys. Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose	ŽŪM (AM)	6.2.1. Žemės ūkio sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	ŽŪM	procentai	5,1 (2016–2018)	–2,6	–9	Nacionalinė išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos ataskaita
			6.2.2. Dėl žemės ūkio veiklos išmetamo NH ₃ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	ŽŪM	procentai	1,3 (2018)	–5	–10	Nacionalinė išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
			6.2.3. Agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių populiacijų indekso pokytis	ŽŪM	metinis indekso pokytis	–0,77 (2018)	0	0,3	Eurostatas
			6.2.4. Vidutinio humusingumo plotų žemės ūkio naudmenose dalis reprezentatyvioje šalies teritorijoje	ŽŪM	procentai	36,07 (2015)	39	43	VĮ Valstybės žemės fondas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			6.2.5. Žemės naudmenų ir miškininkystės sektoriuose absorbuotas ŠESD kiekis	ŽŪM	mln. t CO ² ekv.	3,9 (2018)	4,1	3,9	Nacionalinė išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos ataskaita
			6.2.6. Sutaupyta žemės ūkio sektoriuje energijos kiekis	ŽŪM	GWh	0 (2020)	272,8	545,6	NEKS plano ataskaita
			6.2.7. Naudojamų ekologinio žemės ūkio naudmenų dalis nuo žemės ūkio produkcijos gamintojų naudojamų žemės ūkio naudmenų	ŽŪM	procentai	8,1 (2018)	13	15	Lietuvos statistikos departamentas
	6.3 uždavinys. Didinti vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo atsinaujinančių energijos išteklių dalį bei diegti taršos mažinimo	EM (AM)	6.3.1. Energetikos sektoriuje išmetamo SO ₂ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	EM	procentai	-54,1 (2018)	-57,5	-60	Nacionalinė išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
			6.3.2. Energetikos sektoriuje išmetamo nemetaninių lakųjų organinių junginių (NMLOJ) kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	EM	procentai	-19,7 (2018)	-39,5	-47	Nacionalinė išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	priemonės energetikos sektoriuje		6.3.3. Elektros energijos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalis galutiniame elektros energijos suvartojimo balanse	EM	procentai	18,41 (2018)	38	45	Lietuvos statistikos departamentas
			6.3.4. Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo galutinio energijos suvartojimo šildymui ir aušinimui	EM	procentai	45,63 (2018)	55	67	Lietuvos statistikos departamentas
			6.3.5. Necentralizuotai šilumą gaminančių arba iki 20 MW galios įrenginių išmetamo ŠESD kiekio pokyti, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	EM	procentai	-6,6 (2016–2018)	-10,9	-15,0	Nacionalinė išmetamųjų ŠESD apskaitos ataskaita
	6.4 uždavinys. Didinti gyvenamųjų ir viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir energijos iš atsinaujinančių išteklių juose naudojimą	AM (EM)	6.4.1. Namų ūkių išmetamo KD _{2,5} kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	AM	procentai	-36,7 (2018)	-41	-45	Nacionalinė išmetamųjų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaita
			6.4.2. Sutaupyta pastatų ūkyje energijos kiekis	AM	GWh	0 (2020)	7 774,5 2	10 366,0 2	NEKS plano ataskaita

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	6.5 uždavinys. Sustiprinti gebėjimą prisitaikyti ir padidinti gamtinių ekosistemų ir šalies ūkio sektorių atsparumą klimato kaitos pokyčiams	AM	6.5.1. Su klimatu susijusių ekonominių nuostolių dalis nuo BVP (per metus)	AM	procentai	0,08 (2018)	≤ 0,08	≤ 0,08	Eurostatas
	6.6 uždavinys. Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą	AM (ŽŪM)	6.6.1. Geros būklės vandens telkinių dalis	AM	procentai	53 (2015)	85	100	UBR valdymo planai
			6.6.2. Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais	AM	procentai	81,8 (2017)	86	90	Eurostatas
			6.6.3. Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais	AM	procentai	77,6 (2017)	85	95	Eurostatas
	6.7 uždavinys. Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir	AM (ŽŪM)	6.7.1. Lietuvoje aptinkamų Europos Bendrijos svarbos rūšių apsaugos būklės pokytis (skirtumo tarp rūšių, kurių būklė pagerėjo, ir rūšių, kurių būklė pablogėjo, dalis nuo visų rūšių)	AM	procentai	5 (2019, palyginti su 2013 m.)	15	30	Europos Komisijai teikiama ataskaita pagal Buveinių direktyvos 17 straipsnį

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą		6.7.2. Lietuvoje aptinkamų Europos Bendrijos svarbos buveinių tipų apsaugos būklės pokytis (skirtumo tarp buveinių tipų, kurių būklė pagerėjo, ir buveinių tipo, kurių būklė pablogėjo, dalis nuo visų buveinių tipų)	AM	procentai	–9 (2019, palyginti su 2013 m.)	10	30	Europos Komisijai teikiama ataskaita pagal Buveinių direktyvos 17 straipsnį
			6.7.3. Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	AM / ŽŪM	procentai	52,04 (2019)	53,0	55,0	Lietuvos Respublikos žemės fondo Žemės informacinė sistema (ŽIS)
			6.7.4. Miško kirtimų ir medienos grynojo prieaugio santykis medienai tiekti naudojamuose miškuose	AM	procentai	69 (2014–2018)	75	80	Nacionalinė miškų inventorizacija
			6.7.5. Medynų plotas	AM / ŽŪM	tūkst. ha	2 058,6 (2019)	2 150	2 190	Nacionalinė miškų inventorizacija
			6.7.6. Žuvų išteklių būklės indeksas (ežeruose ir tvenkiniuose)	AM	indeksas	0,47 (2018)	0,48	0,55	žuvų išteklių tyrimų ataskaitos
	6.8 uždavinys. Mažinti susidarančių	AM (EIM, ŽŪM)	6.8.1. Bendras atliekų kiekis bendrojo vidaus produkto (BVP) vienetui	AM	tonos/mln . eurų	138,28 (2016)	110	90	Eurostatas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti		6.8.2. Komunalinių atliekų, tenkančių vienam gyventojui, kiekis (kg/m.), palyginti su ES vidurkiu	AM	procentai	95,08 (2018)	< 100	< 100	Eurostatas
			6.8.3. Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis	AM	procentai	24,6 (2018)	15	5	Eurostatas
			6.8.4. Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis	AM	procentai	52,5 (2018)	55	60	Eurostatas
			6.8.5. Atliekų sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu	AM	procentai	-34,1 (2016–2018)	-37,1	-40,0	Nacionalinė išmetamųjų ŠESD apskaitos ataskaita
	6.9 uždavinys. Saugiai nutraukti branduolinės energetikos objektų eksploatavimą ir sutvarkyti radioaktyviąsias atliekas	EM	6.9.1. Pašalintų atliekų, kurių radiologinių savybių vertės neviršija nebekontroliuojamųjų lygių (neradioaktyviųjų atliekų), dalis nuo visų šalintinų neradioaktyviųjų atliekų	EM	procentai	34,6 (2019)	53,2	75,33	VĮ Ignalinos atominė elektrinė
			6.9.2. Labai mažo, mažo ir vidutinio radioaktyvumo atliekų, sudėtų į atliekynus, dalis nuo visų labai mažo, mažo ir vidutinio radioaktyvumo atliekų	EM	procentai	0 (2019)	26,3	49,9	VĮ Ignalinos atominė elektrinė

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			6.9.3. Ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų (išskyrus panaudotą branduolinį kurą), sudėtų į saugyklą, dalis nuo visų ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų	EM	procentai	0,3 (2019)	11	42,73	VĮ Ignalinos atominė elektrinė
	6.11 uždavinys. Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą	AM	6.11.1. Gyventojų, prisidedančių prie aplinkos saugojimo, dalis	AM	procentai	28 (2018)	35	50	gyventojų apklausa
	6.12 uždavinys. Stiprinti aplinkos taršos prevenciją, monitoringą ir kontrolę	AM	6.12.1. Planinių patikrinimų metu nustatytų pažeidimų dalis nuo visų patikrinimų	AM	procentai	20 (2018)	18	10	Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės (veiklos) ataskaita
7 TIKSLAS. Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį			Vidutinis BVP vienam gyventojui nuokrypis regionuose, palyginti su šalies BVP vienam gyventojui (to meto kainomis)	VRM	procentai	29,8 (2018)	24,3	19,8	VRM
			Vidutinis gyvenimo kokybės indekso nuokrypis savivaldybėse, palyginti su savivaldybių gyvenimo kokybės indekso vidurkiu	VRM	indekso punktai	6,03 (2016)	5,03	3,53	VRM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			Kaimiškųjų vietovių gyventojų vidutinių disponuojamų pajamų dalis, palyginti su miesto gyventojų vidutinėmis disponuojamomis pajamomis	VRM / ŽŪM	procentai	80,1 (2018)	81	83	Lietuvos statistikos departamentas
	7.1 uždavinys. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą	VRM (EIM, ŽŪM, AM)	7.1.1. Verslo bendrųjų investicijų į ilgalaikį materialųjį turtą kiekviename regione pokytis, palyginti su pradine situacija	VRM / EIM	procentai	–	ne mažiau kaip 22	ne mažiau kaip 38	Lietuvos statistikos departamentas
			7.1.2. Veikiančių smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų skaičiaus, tenkančio 1 000 gyventojų, kiekviename regione pokytis, palyginti su pradine situacija	VRM / EIM	procentai	–	ne mažiau kaip 5	ne mažiau kaip 9	Lietuvos statistikos departamentas
			7.1.3. Regionų, kuriuose vidutinis bruto darbo užmokestis yra didesnis nei 85 proc. vidutinio Vilniaus regiono darbo užmokesčio, skaičius	VRM / SADM	vienetai	2 (2019)	4	6	Lietuvos statistikos departamentas
			7.1.4. Regionų, kuriuose nedarbo lygis neviršija 2018 m. šalies nedarbo lygio (6,1 proc.), skaičius	VRM / SADM	vienetai	2 (2019)	4	5	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	7.2 uždavinys. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems	VRM (ŠMSM, SADM, SAM, KM, ŽŪM, SM, AM)	7.2.1. Gyventojų, kurie kasdienės (ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo ir pirminės ambulatorinės sveikatos priežiūros) paslaugas iš gyvenamosios vietos pasiekia per 30 min. (tankiai gyvenamose vietovėse – pėsčiomis; kitose – automobiliu), dalis kiekviename regione	VRM	procentai	95 (2017)	97	99	VRM (remiantis SVEIDRA, Higienos instituto, ŠVIS, VĮ Registrų centro duomenimis)
			7.2.2. Gyventojų, kurie ekonominiuose centruose sutelktas darbo vietas ir paslaugas (parduotuves, kultūros ir laisvalaikio objektus, finansinių paslaugų įstaigas) iš gyvenamosios vietos pasiekia per 45 min., dalis kiekviename regione	VRM	procentai	92 (2018)	95	98	Lietuvos statistikos departamentas, Nacionalinė žemės tarnyba, VRM
			7.2.3. Išvengiamų hospitalizacijų, tenkančių tūkstančiui gyventojų, skaičius kiekviename regione	VRM / SAM	vienetai	31,4 (2019)	24	16	Higienos institutas
			7.2.4. Asmenų, gavusių slaugos paslaugas namuose, palyginti su visais slaugos paslaugas gavusiais asmenimis, dalis kiekviename regione	VRM / SAM	procentai	45 (2019)	60	80	Valstybinė ligonių kasa

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			7.2.5. Regionų, kuriuose ikimokyklinio ugdymo programose dalyvauja daugiau nei 80 proc. vaikų (nuo 3 metų iki privalomo ugdymo amžiaus), skaičius	VRM / ŠMSM	vienetai	7 (2019–2020)	8	10	ŠVIS
			7.2.6. Regionų, kuriuose 8 klasės mokinių pasiekimų vidurkis nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo metu bent vienoje srityje nepasiekė skalės vidurkio, skaičius	VRM / ŠMSM	vienetai	6 (2018)	5	4	Nacionalinė švietimo agentūra (buvęs Nacionalinis egzaminų centras)
			7.2.7. Kultūros paslaugų tolygumas ir prieinamumas regionų gyventojams	VRM / KM	procentai	74 (2019)	87	95	KM
			7.2.8. Regionų, kuriuose gyventojų, pasinaudojusių kultūros paslaugomis, dalis yra didesnė nei 2017 m. šalies vidurkis, skaičius	VRM / KM	vienetai	–	6	10	KM
			7.2.9. Regionų, kuriuose asmenų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį, dalis yra mažesnė nei 1,2 šalies vidurkio, skaičius	VRM / SADM	vienetai	8 (2019)	9	10	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			7.2.10. Keleivių, pervežtų vietinio (miesto ar priemiestinio) reguliaraus susisiekimo maršrutais, skaičius, tenkantis vienam regiono gyventojui per metus	VRM / SM	vienetai	127 (2019)	132	147	Lietuvos statistikos departamentas
			7.2.11. Gyventojų, kuriems sudaryta galimybė naudotis viešuoju transportu tinkamu laiku, dalis	VRM / SM	procentas	77 (2019)	82	90	Viešojo transporto kelionių duomenų informacinė sistema (VINTRA), VRM, Lietuvos statistikos departamentas
			7.2.12. Miestų driekos indeksas	VRM / AM	indeksas	0 (2020)	0	-5	AM
			7.2.13. Savivaldybių, kuriose teikiamas nustatytus kriterijus atitinkantis bazinių paslaugų šeimai paketas, dalis	VRM / SADM	procentai	–	50	100	SADM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			7.2.14. Savivaldybių viešųjų paslaugų, kurias teikia nevyriausybinės ir bendruomeninės organizacijos, dalis	VRM / SADM / ŠMSM / KM / SAM	procentai	7 (2018)	15	30	Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro (NIPC) atliekamo savivaldybių biudžetų tyrimas
8 TIKSLAS. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą			Valdymo efektyvumo indeksas	VRM	vieta ES	15 (2018)	14	10	Pasaulio bankas
			Teisės viršenybės indeksas	TM	vieta ES	18 (2018)	15	12	Pasaulio bankas
			Korupcijos suvokimo indeksas	TM	balai (iš 100)	60 (2019)	70	72	<i>Transparency International</i>
	8.1 uždavinys. Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą	TM (VRM, SADM, Nacionalinė teismų administracija (NTA), Generalinė prokuratūra (GP))	8.1.1. Gyventojų, kurie pasitiki teismais, dalis	TM	procentai	40 (2019)	45	50	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas
			8.1.2. Lietuvos laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų skaičius 100 tūkst. gyventojų	TM	vienetai	220 (2019)	190	170	Kalėjimų departamentas
			8.1.3. Didžiausias apylinkių teismų darbo krūvio nuokrypis nuo apylinkės teismų darbo krūvio vidurkio	TM	procentai	30,9 (2019)	26	20	Nacionalinė teismų administracija

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			8.1.4. Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, kurių ikiteisminis tyrimas truko ne ilgiau kaip 9 mėnesius, dalis	VRM / TM / FM / GP / STT	procentai	59 (2019)	63	65	Nusikalstamų veikų žinybinis registras
			8.1.5. Per 12 mėnesių nuo teismo nagrinėjimo pradžios įsiteisėjusių teismo sprendimų dėl sunkių ir labai sunkių nusikaltimų dalis	TM / NTA	procentai	84,2 (2019)	87	90	Lietuvos teismų informacinė sistema (LITEKO)
			8.1.6. Vartotojų sąlygų indeksas	TM	balai	56,4 (2018)	60	62	<i>Consumer Conditions Scoreboard</i>
	8.2 uždavinys. Didinti bausmių vykdymo sistemos efektyvumą	TM	8.2.1. Asmenų, grįžusių į laisvės atėmimo vietas, dalies mažėjimas	TM	procentai	–	10	20	Kalėjimų departamentas
			8.2.2. Asmenų, per metus lygtinai paleistų iš laisvės atėmimo vietų, dalis, palyginti su bendru paleistų asmenų skaičiumi	TM	procentai	21 (2019)	50	60	Kalėjimų departamentas
	8.3 uždavinys. Tobulinti korupcijos prevencijos sistemą	TM (ministerijos)	8.3.1. Gyventojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, dalis	TM / STT	procentai	61 (2019)	50	30	tyrimas „Lietuvos korupcijos žemėlapis“
			8.3.2. Įmonių vadovų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, dalis	TM / STT	procentai	36 (2019)	19	10	tyrimas „Lietuvos korupcijos žemėlapis“

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			8.3.3. Valstybės tarnautojų, manančių, kad kyšis padeda spręsti problemas, dalis	TM / STT	procentai	25 (2019)	10	5	tyrimas „Lietuvos korupcijos žemėlapis“
			8.3.4. Korupcijos kontrolės indeksas	TM / STT	vieta procenti- liais	68,75 (2018)	73	78,3	Pasaulio bankas
	8.4 uždavinys. Stiprinti žmogiškųjų išteklių valdymo sistemą viešojo valdymo institucijose	VRM	8.4.1. Vidutinis pretendentų, pateikusių prašymus leisti dalyvauti konkurse į valstybės tarnautojo pareigas, skaičius	VRM	skaičius	6,05 (2019)	8	10	Valstybės tarnautojų informacinė sistema
			8.4.2. Valstybės tarnautojų, patenkintų darbu ir darbo sąlygomis, dalis	VRM	procentai	60 (2020)	63	66	vyriausybinių sektoriaus darbuotojų nuomonės tyrimas
			8.4.3. Gyventojų, teigiamai vertinančių valstybės ir savivaldybių įstaigų darbą, dalis	VRM	procentai	48 (2019)	60	65	gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	8.5 uždavinys. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą	VRM (ministerijos, LRVK)	8.5.1. Gyventojų, pasitikinčių valstybės institucijomis ir įstaigomis, dalis	VRM	procentai	65 (2019)	75	78	gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas
			8.5.2. Gyventojų, per paskutinius 12 mėnesių dalyvavusių sprendžiant viešuosius vietos reikalus, dalis	VRM	procentai	37 (2019)	40	45	gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas
			8.5.3. Per Plano įgyvendinimo laikotarpį valstybės kartu su savivaldybėmis atliekamų funkcijų, kurių vertinimai atlikti ir nustatyta, kuriuo lygiu jas atlikti efektyviausia, dalis	VRM	procentai	0 (2019)	50	100	VRM

Strategi- nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			8.5.4. Žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės	ministerijos	procentai	3,3 (2019)	50	55	Viešųjų pirkimų tarnyba
			8.5.5. Sisteminių galiojančio teisinio reguliavimo peržiūrų metu įvertintų unikalių įstatymų dalis	LRVK	procentai	–	7	20	LRVK
			8.5.6. Atliktų kokybiškų didesnio poveikio sprendimų projektų <i>ex-ante</i> poveikio vertinimų dalis	LRVK	procentai	–	35	100	STRATA
			8.5.7. Svetainėje „E. pilietis“ įvykdytų viešųjų konsultacijų reikšmingiausiais šalies pažangos klausimais dalis, palyginti su bendru viešųjų konsultacijų skaičiumi	LRVK	procentai	13 (2019)	25	50	LRVK
	8.6 uždavinys. Didinti viešųjų finansų ir valstybės turto valdymo ir panaudojimo efektyvumą	FM	8.6.1. Valstybės skolos santykis su BVP	FM	procentai	50,6 (2020 m. prognozė)	48	45	Eurostatas
			8.6.2. Pajamų iš mokesčių ir socialinio draudimo įmokų dalis nuo BVP	FM / SADM	procentai	30,5 (2019)	34	35	Eurostatas
			8.6.3. Investicijų ekonominės grąžos koeficientas	FM	koeficien- tas	–	1,8	2,0	FM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			8.6.4. Lietuvos biudžeto skaidrumo indeksas	FM	balai (iš 10)	5,93 (2019)	7,5	8,0	<i>Budget Transparency, remiantis Index of Public Integrity duomenų baze</i>
			8.6.5. Centralizuotai valdomo administracinės paskirties valstybės nekilnojamojo turto ploto pokytis, palyginti su 2021 m.	FM	procentai	–	–10	–25	VĮ Turto bankas
	8.7 uždavinys. Gerinti viešojo valdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybę, didinti jų prieinamumą ir patrauklumą	VRM (ministerijos)	8.7.1. Administracinių paslaugų teikimo ir aptarnavimo efektyvumo koeficientas	VRM	balai	0,89 (2019)	0,90	0,92	gyventojų pasitikėjimo valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis ir aptarnavimo kokybės vertinimas
			8.7.2. Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis	EIM	procentai	55 (2019)	68	85	Lietuvos statistikos departamentas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	8.8 uždavinys. Sukurti ir įgyvendinti veiksmingą regioninės politikos sistemą, sustiprinant regionų kompetencijas	VRM	8.8.1. Regioninių paslaugų (savivaldybių viešųjų paslaugų funkcijų, kurių atlikimą kelios ar visos regiono savivaldybės organizuoja bendrai), teikiamų regione, skaičius	VRM	vienetai	1	3	5	VRM
9 TIKSLAS. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora			Lietuvos gyventojų dalis, mananti, kad Lietuvos interesų tarptautinėje bendruomenėje įgyvendinimas yra užtikrintas	URM	procentai	34 (2018)	38	40	gyventojų apklausa
	9.1 uždavinys. Stiprinti Lietuvos vaidmenį tarptautinėse organizacijose (ES, NATO, JT, ESBO, ET, EBPO, UNESCO ir kt.)	URM (ministerijos)	9.1.1. Lietuvos ir Lietuvos atstovų, išrinktų į tarptautinių organizacijų vadovaujančias ar ekspertines pareigas, skaičius	URM	vienetai	7 (2018)	10	12	URM
			9.1.2. Teminių nacionalinių ir bendrų su kitomis valstybėmis renginių tarptautinėse organizacijose istorinės atminties, žmogaus teisių, skurdo ir socialinės atskirties, lyčių lygybės ir žurnalistų saugumo temomis skaičius	URM / SADM	vienetai	8 (2018)	14	18	URM

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
			9.1.3. Koalicinis valentingumo indeksas – Lietuvos dalyvavimo ES valstybių narių koalicijose priimant Lietuvos interesus atitinkančius sprendimus veiksmingumas	URM	vieta	22 (2018)	21	20	<i>European Council of Foreign Relations</i> apklausos duomenys
	9.2 uždavinys. Kokybiškai ir kiekybiškai sustiprinti bendradarbiavimą su Lietuvai strategiškai svarbiomis valstybėmis, stiprinant diplomatinį atstovavimą ir ekonominę diplomatiją	URM (EIM, ŽŪM, SM, KM, ŠMSM)	9.2.1. Lietuvos žinomumo strategiškai svarbiose valstybėse lygio pokytis, palyginti su pradine situacija	URM	procenti- niai punktai	–	5	10	LRVK Lietuvos žinomumo ir reputacijos tikslinėse užsienio šalyse ir šalies gyventojų Lietuvos vertinimo tyrimas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	9.3 uždavinys. Plėsti bendradarbiavimą ir diplomatinį atstovavimą dinamiškai besivystančiame Azijos regione	URM (EIM, ŽŪM)	9.3.1. Užmegztų strateginių partnerysčių ir tvarių bendradarbiavimo su Azijos regiono valstybėmis formatų skaičius	URM	vienetai	–	1	2	URM
	9.4 uždavinys. Stiprinti vertybėmis ir pagarba tarptautinės teisės principams grįstą Lietuvos Rytų kaimynystės politiką	URM (ministerijos)	9.4.1. Lietuvos politinių iniciatyvų, prisidedančių prie Rytų partnerystės valstybių pakvietimo įstoti į ES, skaičius	URM (ministerijos)	vienetai	7 (2018)	9	15	URM
			9.4.2. Iniciatyvų, skirtų Rusijos ir kitų Rytų kaimynystės regiono autoritarinių valstybių agresyviems veiksams stabdyti ir demokratizacijos procesams jose palaikyti, skaičius	URM	vienetai	3 (2019)	7	12	URM
	9.5 uždavinys. Stiprinti ES reikalų koordinavimą ir tinkamai pasirengti Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai 2027 m.	URM (ministerijos)	9.5.1. Lietuvos visuomenės pasitikėjimas ES ir jos veikla	URM	procentai	65 (2018)	65	65	Eurobarometras

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	9.6 uždavinys. Stiprinti valstybės interesus ir tarptautinius įsipareigojimus atitinkančią vystomojo bendradarbiavimo politiką	URM (FM)	9.6.1. Oficialios paramos vystymuisi kriterijus atitinkančių vystomojo bendradarbiavimo veiklų finansavimo apimtis, dalis nuo bendrojo nacionalinio produkto	URM	procentai	0,12 (2018)	0,22	0,33	EBPO
	9.7 uždavinys. Sustiprinti ryšius su Lietuvos diaspora užsienyje ir paskatinti efektyvesnį diasporos indėlį į Lietuvos viešąjį gyvenimą ir valstybės raidą	URM (ministerijos)	9.7.1. Užsienio lietuvių, manančių, kad sudarytos geros sąlygos išlaikyti lietuvių užsienyje, dalis	URM	procentai	68 (2019)	72	75	reprezentatyvi užsienio lietuvių nuomonės apklausa
			9.7.2. Užsienio lietuvių, įsitraukusių į Lietuvos gyvenimą ir gerovės joje kūrimą, dalis	URM	procentai	–	55	60	reprezentatyvi užsienio lietuvių nuomonės apklausa

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	9.8 uždavinys. Siekiant veiksmingesnės Lietuvos įvaizdžio politikos, įgyvendinti vieningą viešuosius interesus atitinkančią Lietuvos pristatymo užsienyje strategiją	LRVK (ministerijos)	9.8.1. Tikslinių užsienio šalių visuomenės dalies, kuri Lietuvą susieja su nustatytomis Lietuvos įvaizdžio strateginėmis kryptimis, pokytis, palyginti su pradine situacija	LRVK	procenti- niai punktai	–	10	30	LRVK Lietuvos žinomumo ir reputacijos tikslinėse užsienio šalyse ir šalies gyventojų Lietuvos vertinimo tyrimas, tikslinių užsienio šalių žiniasklaidos monitoringas
10 TIKSLAS. Stiprinti nacionalinį saugumą			NATO rengiamas Lietuvos nacionalinių kariuomenės vystymo planų ir NATO įsipareigojimų vykdymo vertinimas	Krašto apsaugos ministerija (KAM)	kokybinis vertinimas	gerai (2019)	gerai	labai gerai	NATO gynybos planavimo ekspertų vertinimas
			Gyventojų, manančių, kad Lietuva – saugi šalis gyventi, dalis	VRM	procentai	–	80	85	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	10.1 uždavinys. Stiprinti Lietuvos kariuomenės kovinę galią ir atgrasymo potencialą	KAM (URM)	10.1.1. Sąjungininkų pajėgų Lietuvoje (NATO oro policijos vienetai, NATO priešakinės pajėgos, JAV rotacinės pajėgos ir pratybose dalyvaujantys sąjungininkai) karių skaičius	KAM	vienetai	10 891 (2018)	11 100	11 100	KAM
			10.1.2. Bendros gynybai skirtos išlaidos, dalis nuo BVP	KAM	procentai	2,03 (2019)	2,3	2,5	KAM
			10.1.3. Profesinės karo tarnybos karių skaičius	KAM	vienetai	10 729 (2019)	12 950	14 460	KAM
			10.1.4. Modernizacijai skiriamų lėšų dalis, palyginti su bendromis gynybai skirtomis išlaidomis	KAM	procentai	38,0 (2019)	27,8	25,0	KAM
	10.2 uždavinys. Sukurti ir pritaikyti transporto infrastruktūrą, reikalingą tarptautiniam kariniam judumui	SM (KAM, URM, VRM)	10.2.1. TEN-T tinklo geležinkelių ir sausumos kelių infrastruktūros dalis, atitinkanti karinio mobilumo reikalavimus	SM	procentai	0 (2019)	0	20	SM
	10.3 uždavinys. Stiprinti visuomenės kritinį mąstymą ir	KAM (KM, ŠMSM, URM, LRVK)	10.3.1. Visuomenės dalis, gebanti atpažinti vykdomas informacines atakas ir klaidinančią informaciją	LRVK	procentai	65 (2018)	70	75	gyventojų apklausa

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	atsparumą informacinėms atakoms bei informuotumą ir pasirengimą krizėms, mobilizacijai, gynybai ir pilietinam pasipriešinimui		10.3.2. Visuomenės informavimo priemonių naudojimo raštingumo lygis	KM	procentai	37,8 (2017)	41	47	KM atliktas žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo tyrimas
			10.3.3. Lietuvos piliečių, žinančių, kaip reikia elgtis mobilizacijos atveju, dalis	KAM	procentai	27 (2019)	33	38	gyventojų apklausa
			10.3.4. Lietuvos piliečių, pasirengusių ginti šalį, dalis	KAM	procentai	48,5 (2019)	55	58	gyventojų apklausa
	10.4 uždavinys. Užtikrinti efektyvų krizių nacionalinio saugumo srityje ir ekstremaliųjų situacijų valdymą	VRM (ministerijos, LRVK)	10.4.1. Įgyvendintų NATO civilinės parengties krizių atsako priemonių veiksmų dalis	LRVK	procentai	58 (2019)	70	85	ataskaita
			10.4.2. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, pasirengusių reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, dalis	VRM	procentai	70 (2019)	90	100	ataskaita
			10.4.3. Gyventojų, žinančių, kaip elgtis stichinių ar žmogaus sukeltų nelaimų atvejais, dalis	VRM	procentai	–	35	50	VRM atliekamas gyventojų nuomonės apie viešąjį saugumą tyrimas

Strategi- -nis tikslas	Uždavinys	Atsakinga institucija (dalyvau- jančios institucijos)	Poveikio rodiklio pavadinimas	Už rodiklį atsakinga institucija	Matavimo vienetai	Pradinė reikšmė (metai)	Siektina tarpinė (2025 m.) reikšmė	Siektina galutinė (2030 m.) reikšmė	Duomenų šaltinis
	10.5 uždavinys. Stiprinti kibernetinį saugumą ir gynybą	KAM (ministerijos)	10.5.1. Kibernetinio saugumo indeksas	KAM	vieta	4 (2018)	4	4	Tarptautinė telekomunikacio s sąjunga (JTO patronuojamoji įstaiga)
	10.6 uždavinys. Padidinti ES išorės sienos kontrolės veiksmingumą ir sustiprinti neteisėtos migracijos prevenciją ir kontrolę	VRM (FM)	10.6.1. Valstybės sienos kirtimo tvarkos pažeidimų, kai nustatytas pažeidimą padaręs asmuo, dalis	VRM	procentai	82 (2019)	85	90	Valstybės sienos apsaugos tarnyba (VSAT)
			10.6.2. Europos Sąjungos išorės sienos (Lietuvos dalies), stebimos naudojant modernias sienos stebėjimo technologijas, dalis	VRM	procentai	56 (2019)	100	100	VSAT
	10.7 uždavinys. Mažinti sunkaus nusikalstamumo ir terorizmo grėsmes	VRM (VSD)	10.7.1. Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų	VRM	vienetai	98 (2019)	95	90	Nusikalstamų veikų žinybinis registras
			10.7.2. Iširtų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų dalis	VRM	procentai	74 (2019)	77	82	Nusikalstamų veikų žinybinis registras

* Rodiklis suprantamas kaip inovatyviesiems viešiesiems pirkimams, ikiprekybiniais pirkimams, valstybės užsakymams atlikti mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacinę veiklą vykdyti skiriamų viešojo sektoriaus investicijų dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės.

2021–2030 METŲ NACIONALINIO PAŽANGOS PLANO FINANSINĖS PROJEKCIJOS STRATEGINIAMS TIKSLAMS

Strateginis tikslas	Valstybės veiklos sritys	Planuojama Plano lėšų dalis strateginiam tikslui įgyvendinti (proc.)	Tikslo finansavimui keliamos sąlygos	Kiti tarptautiniai finansavimo šaltiniai*
1. Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą	Ekonomikos konkurencingumas ir valstybės informaciniai ištekliai Švietimas, mokslas ir sportas Energetika Viešieji finansai Kultūra Teisingumas Žemės ir maisto ūkis, kaimo plėtra ir žuvininkystė	25,8	1. Ne mažiau kaip 20 proc. tikslui numatytų išlaidų turi būti finansuojama privačiomis lėšomis 2. Didinti investavimo efektyvumą siekiant mažinti priklausomybę nuo ES fondų	1. Europos strateginių investicijų fondas. „Junkerio planas“ (EFSI). 2. Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas (EGF). 3. INTERREG programos. 4. Užimtumo ir socialinių inovacijų programa. 5. Teisių, lygybės ir pilietybės programa (REC). 6. Sveikatos ir maisto saugos programa
		papildomai	3. Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc. 4. Pasinaudoti programos „Horizontas“ finansavimu ne mažiau nei įmokama suma. 5. Pasinaudoti grįžtančiomis lėšomis iš finansinių priemonių – ne mažiau kaip 87 mln. eurų	

Strateginis tikslas	Valstybės veiklos sritys	Planuojama Plano lėšų dalis strateginiam tikslui įgyvendinti (proc.)	Tikslo finansavimui keliamos sąlygos	Kiti tarptautiniai finansavimo šaltiniai*
2. Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį	Socialinė apsauga ir užimtumas Sveikata Energetika	15,8	1. Ne mažiau kaip 7 proc. tikslui numatytų išlaidų turi būti finansuojama privačiomis lėšomis. 2. Didinti investavimo efektyvumą siekiant mažinti priklausomybę nuo ES fondų	1. Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas (EGF). 2. INTERREG programos. 3. Užimtumo ir socialinių inovacijų programa. 4. Teisių, lygybės ir pilietybės programa (REC). 5. Sveikatos ir maisto saugos programa. 6. EITP
		papildomai	3. Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc.	
3. Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams	Švietimas, mokslas ir sportas	7,0	1. Didinti investavimo efektyvumą siekiant mažinti priklausomybę nuo ES fondų	1. Erasmus +. 2. Šiaurės ministrų Tarybos programa „Nordplus“. 3. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektų programa. 4. Šiaurės šalių ministrų tarybos programos
		papildomai	2. Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis ne mažiau 5 proc.	
4. Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą	Kultūra Švietimas, mokslas ir sportas Valstybės valdymas, regioninė politika ir viešasis administravimas (LRVK)	1,5**	1. Ne mažiau kaip 1 proc. tikslui numatytų išlaidų turi būti finansuojama privačiomis lėšomis	1. Teisių, lygybės ir pilietybės programa (REC). 2. Kūrybiška Europa. 3. Šiaurės šalių ministrų tarybos programos
		papildomai	2. Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc. 3. Pasinaudoti grįžtančiomis lėšomis iš finansinių priemonių – ne mažiau kaip 3 mln. eurų	

Strateginis tikslas	Valstybės veiklos sritys	Planuojama Plano lėšų dalis strateginiam tikslui įgyvendinti (proc.)	Tikslo finansavimui keliamos sąlygos	Kiti tarptautiniai finansavimo šaltiniai*
5. Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą	Transportas ir ryšiai Energetika	10,9	1. Ne mažiau kaip 11 proc. tikslui numatytų išlaidų turi būti finansuojama privačiomis lėšomis. 2. Didinti investavimo efektyvumą siekiant mažinti priklausomybę nuo ES fondų	1. EITP. 2. Europos strateginių investicijų fondas. „Junkerio planas“ (EFSI). 3. INTERREG programos
		papildomai	3. Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc. 4. Pasinaudoti Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) finansine parama – ne mažiau kaip 260 mln. eurų (neskaitant iš Sanglaudos fondo skiriamos lėšų dalies). 5. Pasinaudoti grįžtančiomis lėšomis iš finansinių priemonių – ne mažiau kaip 0,5 mln. eurų	
6. Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui	Aplinka, miškai ir klimato kaita Energetika Ekonomikos konkurencingumas ir valstybės informaciniai ištekliai Transportas ir ryšiai Žemės ir maisto ūkis, kaimo plėtra ir žuvininkystė	25,8	1. Ne mažiau kaip 14 proc. tikslui numatytų išlaidų turi būti finansuojama privačiomis lėšomis. 2. Didinti investavimo efektyvumą siekiant mažinti priklausomybę nuo ES fondų	1. Klimato kaitos specialioji programa (KKSP). 2. INTERREG programos. 3. Aplinkos ir klimato kaitos programa LIFE. 4. Šiaurės šalių ministrų tarybos programos
		papildomai	3. Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc. 4. Pasinaudoti grįžtančiomis lėšomis iš finansinių priemonių – ne mažiau kaip	

Strateginis tikslas	Valstybės veiklos sritys	Planuojama Plano lėšų dalis strateginiam tikslui įgyvendinti (proc.)	Tikslo finansavimui keliamos sąlygos	Kiti tarptautiniai finansavimo šaltiniai*
			145 mln. eurų	
7. Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį	Valstybės valdymas, regioninė politika ir viešasis administravimas (VRM) (dalyvaujančios sritys – aplinka; miškai ir klimato kaita; ekonomikos konkurencingumas ir valstybės informaciniai ištekliai; kultūra; socialinė apsauga ir užimtumas; transportas ir ryšiai; sveikata; švietimas; mokslas ir sportas; žemės ir maisto ūkis; kaimo plėtra ir žuvininkystė)	5,2***	1. Ne mažiau kaip 15 proc. regionų plėtros programoje numatytų investicijų turi būti finansuojama savivaldybių lėšomis, kurias gali sudaryti savivaldybių biudžetų, savivaldybių įmonių, skolintos, privačių partnerių ir kitos regionų plėtros planams įgyvendinti pritrauktos lėšos, išskyrus valstybės biudžeto ir ES fondų lėšas. 2. Didinti investavimo efektyvumą siekiant mažinti priklausomybę nuo ES fondų	1. INTERREG programos. 2. ES įmonių konkurencingumo ir Mažųjų ir vidutinių įmonių skatinimo programa (COSME). 3. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektų programa
		papildomai	3. Padidinti strateginiam tikslui tenkančią finansinių projekcijų dalį, kad ji sudarytų ne mažiau kaip 16 proc. ES struktūrinių fondų lėšų 2021–2027 metų laikotarpiu, paskirstant Plano uždaviniais sprendžiamas problemas tarp nacionalinių plėtros programų ir Regionų plėtros programos	
8. Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo	Teisingumas Valstybės valdymas,	1,2		1. Struktūrinių reformų rėmimo programa.

Strateginis tikslas	Valstybės veiklos sritys	Planuojama Plano lėšų dalis strateginiam tikslui įgyvendinti (proc.)	Tikslo finansavimui keliamos sąlygos	Kiti tarptautiniai finansavimo šaltiniai*
veiksmingumą	regioninė politika ir viešasis administravimas (VRM) Viešieji finansai	papildomai	Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc.	2. Europos Komisijos Teisingumo programa. 3. Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė (EIDHR). 4. Periklio programa. 5. Viešojo administravimo institucijų, įmonių ir piliečių sąveikumo sprendimai (ISA2). 6. Heraklio III programa
9. Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora	Užsienio politika Valstybės valdymas, regioninė politika ir viešasis administravimas (LRVK)	1		1. EK Skubios pagalbos palaikymo priemonė. 2. EK Žemės ūkio produktų pardavimo skatinimo programa AGRIPROD. 3. Europos kaimynystės priemonė (ENI). 4. Partnerystės instrumentas (PI). 5. Europa piliečiams. 6. Šiaurės šalių ministrų tarybos programos
		papildomai	Pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc.	
10. Stiprinti nacionalinį saugumą	Valstybės saugumas ir gynyba Viešasis saugumas	5,8****		1. EK priemonė, prisidedanti prie stabilumo ir taikos (ICSP). 2. EK Skubios pagalbos palaikymo

Strateginis tikslas	Valstybės veiklos sritys	Planuojama Plano lėšų dalis strateginiam tikslui įgyvendinti (proc.)	Tikslo finansavimui keliamos sąlygos	Kiti tarptautiniai finansavimo šaltiniai*
	Transportas ir ryšiai	papildomai	Papildomai pasinaudoti kitų tarptautinių finansavimo šaltinių lėšomis – ne mažiau kaip 5 proc.	priemonė. 3. Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusas. 4. Europos kaimynystės priemonė (ENI). 5. Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas (AMIF). 6. TATENA Techninio bendradarbiavimo programa. 7. EITP

* Kitų tarptautinių finansavimo šaltinių sąrašas gali kisti (nebaigtinis sąrašas).

** 4 strateginiam tikslui numatoma finansinė projekcija yra tik dalis visų kultūros sektoriui planuojamų skirti investicijų. Bus išlaikoma ne mažesnė nei praėjusiu laikotarpiu kultūros sektoriaus finansavimo apimtis ir siekiama, kad kultūros sektoriaus bendras finansavimas sudarytų ne mažiau kaip 2 proc. visų Plano finansinių projekcijų, ypač daug dėmesio skiriant, bet neapsiribojant, finansavimui iš 1, 3, 7 strateginių tikslų.

*** 7 strateginiam tikslui numatoma finansinė projekcija yra tik dalis visų regionų plėtrai planuojamų skirti investicijų. Kita dalis investicijų regionų plėtrai įskaičiuota į 1–6 strateginių tikslų finansines projekcijas.

**** Pagal Plano finansines projekcijas bus finansuojama dalis krašto apsaugos sistemos pažangai skiriamų asignavimų ir tai sudarys tik dalį asignavimų, iš viso skiriamų gynybai (ne mažiau kaip 2 proc. šalies BVP).

NACIONALINĖ VARTOTOJŲ KONFEDERACIJA

Kodas 126374789, Stiklių -8, Vilnius LT-01131
Tel .85 2615929; tel/faks.85 2615979, konfederacija@vartotojai.eu; www.vartotojai.eu

2020-11-30 Nr.

I

Lietuvos savivaldybių asociacijai

DĖL PASIŪLYMŲ PAGAL VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PUNKTĄ 03.03 „SOCIALINIŲ PASLAUGŲ IR INTEGRACIJOS PLĖTRA“

Nevyriausybinių viešojo intereso skėtinė organizacija - Nacionalinė vartotojų konfederacija – pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. A1-519 „Dėl Nevyriausybinių organizacijų vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2020 metais atrankos konkurso organizavimo nuostatų patvirtinimo“ nustatytus reikalavimus 2019 m. laimėjo viešą konkursą su savo pateiktu konkursiniu pasiūlymu „Nacionalinės vartotojų konfederacijos įgalinimo spręsti viešosios politikos uždavinius priemonių sukūrimas“. Pagal konkursinį pasiūlymą Nacionalinė vartotojų konfederacija 2020 m. kovo 4 d. su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinių paslaugų priežiūros departamentu pasirašė Valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį Nr. NOBP1-69 (toliau – Sutartis) pagal Vyriausybės programos punkto 03.03 „Socialinių paslaugų ir integracijos plėtra“ priemonės „Įgyvendinti nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo priemonės“ priemonės „Finansuoti konkurso būdu atrinktus nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektus, organizuojant nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo atrankos konkursą“ dalyką.

Sutinkamai su Sutarties sąlygomis Nacionalinė vartotojų konfederacija atliko Studiją „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinės/techninės/organizacinės priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atvejui“ (toliau – Studija). Atliktos Studijos pagrindu Nacionalinė vartotojų konfederacija sudarė Teisinių/techninių/organizacinių priemonių, skirtų NVO praktinio įsitraukimo į viešąją politiką, skėtinių NVO bendradarbiavimo su vyriausybės ir vietos valdžios institucijomis teisės aktų įgyvendinimo stebėsenos pagrindu aprašą (toliau – Aprašas). Studijos ir Aprašo ataskaitos yra prieinamos Nacionalinės vartotojų konfederacijos tinklapyje adresu: www.vartotojai.eu.

Atliktų tyrimų pagrindu Nacionalinė vartotojų konfederacija nustatė, kad šiuo metu Lietuvos Respublikoje NVO ir valdžios (respublikinės ir vietinės) tvaraus bendradarbiavimo plėtrai galėtų būti aktualus tarptautinės Atviros vyriausybės partnerystės programos (kurioje Lietuva dalyvauja nuo 2011 m.) ir Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 programos siūlomų atitinkamų priemonių, skirtų valdžios ir visuomenės bendradarbiavimui vystyti, praktinis pritaikymas.

Šiuo tikslu Nacionalinė vartotojų konfederacija pagal Sutarties nuostatas parengė pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir/arba Lietuvos Respublikos socialinių reikalų ir darbo ministerijai bei Lietuvos Respublikos savivaldybių asociacijai dėl:

- 1) paskatų sistemos NVO gerinti teikiamų paslaugų kokybę;
- 2) NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus.

Nacionalinės vartotojų konfederacijos parengti pasiūlymai grindžiami sutinkamai su įgyvendindama Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

Esant susidomėjimui, Nacionalinė vartotojų konfederacija, pasitelkdama specialistus, yra pasirengusi Jums patogiu būdu bendradarbiauti su Jumis viešinant pateiktus mūsų pasiūlymus ir/arba juos detalizuojant bei įgyvendinant.

PRIDEDAMA:

- 1) NVK pasiūlymai dėl paskatų sistemos NVO gerinti teikiamų paslaugų kokybę - 1 psl.;
- 2) NVK pasiūlymai dėl NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus – 2 psl.

Pagarbiai

LEP Prezidentė

Alvita Armanavičienė

Tel. pasiteiravimui: +370 .....

NACIONALINĖS VARTOTOJŲ KONFEDERACIJOS PASIŪLYMAI DĖL PASKATŲ SISTEMOS NVO GERINTI TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĘ

2020 m. lapkričio 30 d.
Vilnius

Lietuvos savivaldybių asociacijai

1. Lietuvos savivaldybių asociacijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti jos išskleidimą visose suinteresuotose savivaldybėse dėl nuolatinio finansavimo skėtinėms NVO pagal jų specializaciją rengti įrodymais grindžiamas „šešėlines ataskaitas“ atitinkamai rengiamoms vietos savivaldos valdžios ataskaitoms. Įgalinti atitinkamas skėtines NVO vykdyti tokių „šešėlinių ataskaitų“ poveikio vietos savivaldos valdžiai ir piliečių reagavimo stebėseną.
2. Lietuvos savivaldybių asociacijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti jos įgyvendinimą visose suinteresuotose savivaldybėse dėl „grįžamojo ryšio“ vietos savivaldos finansuotų baigtų vykdyti NVO projektų sukūrimo, nustatant projektų faktinių rezultatų atitiktį Atviros vyriausybės partnerystės Lietuvos programai, Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 Lietuvos programai, Vyriausybės programai, vietos savivaldos atitinkamoms programoms, lygiagrečiai įgalinant skėtines NVO pagal specializaciją atlikti projektuose sukurtų inovacijų įgyvendinimo stebėseną ir gerosios patirties sklaidą.

Tarybos prezidentė

Alvita Armanavičienė

NACIONALINĖS VARTOTOJŲ KONFEDERACIJOS PASIŪLYMAI DĖL
NVO IR VALSTYBĖS AR SAVIVALDYBĖS INSTITUCIJŲ IR/ARBA ĮSTAIGOS
BENDRADARBIAVIMO MECHANIZMŲ, KURIANT ILGALAIKĘ PARTNERYSTĘ IR
SPRENDŽIANT VIEŠOJO SEKTORIAUS KLAUSIMUS

2020 m. lapkričio 30 d.
Vilnius

Lietuvos savivaldybių asociacijai

1. LR vyriausybei parengti rekomendacijas valdžios institucijoms (įskaitant savivaldybių tarybas ir administracijas) sudaryti Atviros vyriausybės partnerystės ir Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 programų įgyvendinimo institucijoje planus pasitelkiant skėtines viešojo intereso NVO. Tokiose rekomendacijose turėtų būti numatyti NVO ir jų atstovų veiklos vertinimo rodikliai.
2. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl vyriausybinių ir vietos savivaldos institucijų pusmetinių ir metinių pajamų-išlaidų viešai ir prieinamai NVO bei piliečiams skelbiamų detalizacijų, išskiriant teisėkūros ciklo stebėsenos dedamąsias.
3. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką valstybinių ir vietos savivaldos institucijų, verslo sektoriaus bei NVO vadovų interesų viešam deklaravimui, bei piliečių ir NVO nevaržomai prieigai prie tokios informacijos stebėsenos.
4. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl valdžios institucijų (įskaitant vietos savivaldos, kitas viešųjų paslaugų įstaigas) atstovų inicijuojamų pasitarimų, darbo grupių susirinkimų, posėžių ir pan., kuriuose dalyvauja NVO atstovai, garso ir/ar vaizdo įrašų operatyviam ir išsamiam pateikimui nuotoliniu būdu prieinamose elektroninėse priemonėse su atitinkama programine įranga įrašų konvertavimui į tekstinius formatus.

Aukščiau paminėtoje tvarkoje kaip įprasta ir neginčijama priemone numatyti NVO atstovų nuožiūra atliekamus garso ir/ar vaizdo įrašus.

Tarybos prezidentė

Alvita Armanavičienė

NACIONALINĖ VARTOTOJŲ KONFEDERACIJA Kodas 126374789, Stiklių -8, Vilnius LT-01131
Tel. 85 2615929; tel/faks. 85 2615979, konfederacija@vartotojai.eu; www.vartotojai.eu

2020-11-30 Nr.

I

**LR vyriausybei
LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai****DĖL PASIŪLYMŲ PAGAL VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PUNKTĄ 03.03
„SOCIALINIŲ PASLAUGŲ IR INTEGRACIJOS PLĖTRA“**

Nevyriausybė viešojo intereso skėtinė organizacija - Nacionalinė vartotojų konfederacija – pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. A1-519 „Dėl Nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2020 metais atrankos konkurso organizavimo nuostatų patvirtinimo“ nustatytus reikalavimus 2019 m. laimėjo viešą konkursą su savo pateiktu konkursiniu pasiūlymu „Nacionalinės vartotojų konfederacijos įgalinimo spręsti viešosios politikos uždavinius priemonių sukūrimas“. Pagal konkursinį pasiūlymą Nacionalinė vartotojų konfederacija 2020 m. kovo 4 d. su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinių paslaugų priežiūros departamentu pasirašė Valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartį Nr. NOBP1-69 (toliau – Sutartis) pagal Vyriausybės programos punkto 03.03 „Socialinių paslaugų ir integracijos plėtra“ priemonės „Įgyvendinti nevyriausybinių organizacijų ir bendruomeninės veiklos stiprinimo priemonės“ priemonės „Finansuoti konkurso būdu atrinktus nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektus, organizuojant nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo atrankos konkursą“ dalyką.

Sutinkamai su Sutarties sąlygomis Nacionalinė vartotojų konfederacija atliko Studiją „ES šalių (Danijos, Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lenkijos pavyzdžiu) gerosios praktikos viešojoje politikoje (įskaitant viešąsias paslaugas) NVO perspektyvos požiūriu taikomos teisinių/techninių/organizacinių priemonės, rekomenduotinos Lietuvos atvejui“ (toliau – Studija). Atliktos Studijos pagrindu Nacionalinė vartotojų konfederacija sudarė Teisinių/techninių/organizacinių priemonių, skirtų NVO praktinio įsitraukimo į viešąją politiką, skėtinių NVO bendradarbiavimo su vyriausybės ir vietos valdžios institucijomis teisės aktų įgyvendinimo stebėsenos pagrindu aprašą (toliau – Aprašas). Studijos ir Aprašo ataskaitos yra prieinamos Nacionalinės vartotojų konfederacijos tinklapyje adresu: www.vartotojai.eu.

Atliktų tyrimų pagrindu Nacionalinė vartotojų konfederacija nustatė, kad šiuo metu Lietuvos Respublikoje NVO ir valdžios (respublikinės ir vietinės) tvaraus bendradarbiavimo plėtrai

galėtų būti aktualus tarptautinės Atviros vyriausybės partnerystės programos (kurioje Lietuva dalyvauja nuo 2011 m.) ir Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 programos siūlomų atitinkamų priemonių, skirtų valdžios ir visuomenės bendradarbiavimui vystyti, praktinis pritaikymas.

Šiuo tikslu Nacionalinė vartotojų konfederacija pagal Sutarties nuostatas parengė pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir/arba Lietuvos Respublikos socialinių reikalų ir darbo ministerijai bei Lietuvos Respublikos savivaldybių asociacijai dėl:

- 3) paskatų sistemos NVO gerinti teikiamų paslaugų kokybę;
- 4) NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus.

Nacionalinės vartotojų konfederacijos parengti pasiūlymai grindžiami sutinkamai su įgyvendindama Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

Esant susidomėjimui, Nacionalinė vartotojų konfederacija, pasitelkdama specialistus, yra pasirengusi Jums patogiu būdu bendradarbiauti su Jumis viešinant pateiktus mūsų pasiūlymus ir/arba juos detalizuojant bei įgyvendinant.

PRIDEDAMA:

- 3) NVK pasiūlymai dėl paskatų sistemos NVO gerinti teikiamų paslaugų kokybę - 1 psl.;
- 4) NVK pasiūlymai dėl NVO ir valstybės ar savivaldybės institucijų ir/arba įstaigos bendradarbiavimo mechanizmų, kuriant ilgalaikę partnerystę ir sprendžiant viešojo sektoriaus klausimus – 2 psl.

Pagarbiai

Tarybos prezidentė

Alvita Armanavičienė

Tel. pasiteiravimui: +370 68625661

NACIONALINĖS VARTOTOJŲ KONFEDERACIJOS PASIŪLYMAI DĖL PASKATŲ SISTEMOS NVO GERINTI TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĘ

2020 m. lapkričio 30 d.
Vilnius

LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti LR vyriausybėje dėl jos išskleidimo visose suinteresuotose ministerijose dėl nuolatinio finansavimo skėtinėms NVO pagal jų specializaciją rengti įrodymais grindžiamas „šešėlines ataskaitas“ atitinkamai rengiamoms valdžios ataskaitoms. Įgalinti atitinkamas skėtines NVO vykdyti tokių „šešėlinių ataskaitų“ poveikio valdžiai ir piliečių reagavimo stebėseną.
2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtinti signalinę tvarką ir inicijuoti LR vyriausybėje dėl jos išskleidimo visose suinteresuotose ministerijose dėl „grįžamojo ryšio“ ministerijų (institucijų) finansuojamų ir baigtų vykdyti NVO projektų sukūrimo, nustatant projektų faktinių rezultatų atitiktį Atviros vyriausybės partnerystės Lietuvos programai, Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 Lietuvos programai, Vyriausybės programai, lygiagrečiai įgalinant skėtines NVO pagal specializaciją atlikti projektuose sukurtų inovacijų įgyvendinimo stebėseną ir gerosios patirties sklaidą.

Tarybos prezidentė

Alvita Armanavičienė

NACIONALINĖS VARTOTOJŲ KONFEDERACIJOS PASIŪLYMAI DĖL
NVO IR VALSTYBĖS AR SAVIVALDYBĖS INSTITUCIJŲ IR/ARBA ĮSTAIGOS
BENDRADARBIAVIMO MECHANIZMŲ, KURIANT ILGALAIKĘ PARTNERYSTĘ IR
SPRENDŽIANT VIEŠOJO SEKTORIAUS KLAUSIMUS

2020 m. lapkričio 30 d.
Vilnius

**LR Vyriausybei
LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai**

1. LR vyriausybei parengti rekomendacijas valdžios institucijoms (įskaitant savivaldybių tarybas ir administracijas) sudaryti Atviros vyriausybės partnerystės ir Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 programų įgyvendinimo institucijoje planus pasitelkiant skėtines viešojo intereso NVO. Tokiose rekomendacijose turėtų būti numatyti NVO ir jų atstovų veiklos vertinimo rodikliai.
2. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl vyriausybinių ir vietos savivaldos institucijų pusmetinių ir metinių pajamų-išlaidų viešai ir prieinamai NVO bei piliečiams skelbiamų detalizacijų, išskiriant teisėkūros ciklo stebėsenos dedamąsias.
3. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką valstybinių ir vietos savivaldos institucijų, verslo sektoriaus bei NVO vadovų interesų viešam deklaravimui, bei piliečių ir NVO nevaržomai prieigai prie tokios informacijos stebėsenos.
4. LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai įsteigti (užtikrinant techninį ir finansinį aprūpinimą) visuomenei žinomą visą parą budintį nemokamą „piliečio telefoną“, garantuojant visišką pranešėjo anonimiškumo apsaugą, priimančią bet kokius pranešimus apie valdžios institucijų, verslo ar NVO atsakingų atstovų neteisėtus ar neteisingus veiksmus, ar neveikimą, kitus nusiskundimus, nuomones ir pan. „Piliečio telefono“ gaunamos informacijos apdorojimą, teikimą atsakingoms institucijoms tikrinimui ir/ar vykdymui bei

grįžtamojo ryšio stebėseną pavesti suinteresuotoms skėtinėms NVO, nustatant tokios stebėsenos kontrolės priemonės.

5. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti rekomendacijas dėl Žmogaus teisių ir demokratiją ginančių tarptautinių deklaracijų viešo skelbimo lietuvių kalba, priskiriant tokių deklaracijų praktiško įgyvendinimo Lietuvoje stebėseną suinteresuotoms skėtinėms NVO.
6. LR vyriausybei arba jos įgaliotai institucijai parengti tvarką dėl valdžios institucijų (įskaitant vietos savivaldos, kitas viešųjų paslaugų įstaigas) atstovų inicijuojamų pasitarimų, darbo grupių susirinkimų, posėžių ir pan., kuriuose dalyvauja NVO atstovai, garso ir/ar vaizdo įrašų operatyviam ir išsamiam pateikimui nuotoliniu būdu prieinamose elektroninėse priemonėse su atitinkama programine įranga įrašų konvertavimui į tekstinius formatus. Aukščiau paminėtoje tvarkoje kaip įprasta ir neginčijama priemone numatyti NVO atstovų nuožiūra atliekamus garso ir/ar vaizdo įrašus.
7. LR socialinių reikalų ir darbo ministerijai inicijuoti kasmetinių „pilietinių iniciatyvų ir demokratijos“ liaudies festivalių tradiciją. Tokiuose festivaliuose suinteresuotos NVO, valdžios institucijos ir verslo sektorius visuomenei pristatytų savo pilietinių iniciatyvų inovacijas; ypatingas dėmesys būtų skiriamas pažeidžiamų visuomenės grupių atstovams; nusistovėtų praktika tokiuose renginiuose betarpiškai su piliečiais dalyvauti valstybės aukščiausiems vadovams, valdžios institucijų vadovams, NVO ir verslo sektorių lyderiams, atitinkamų užsienio valdžios, verslo ir NVO sektorių lyderiams.

LEP Prezidentė

Alvita Armanavičienė